

Jules Verne

Steaua Sudului

Țara Diamantelor

I

NEMAIPOMENIȚI SÎNT FRANCEZII ĂȘTIA!

— Vorbiți, domnule, vă ascult!

— Domnule, am onoarea să vă cer mîna domnișoarei Watkins, fiica dumneavoastră.

— Mîna Alicei?

— Da, domnule. Cererea mea pare să vă surprindă.

O să mă iertați, totuși, dacă mi-e destul de greu să înțeleg de ce vi s-ar părea extraordinară. Am douăzeci și șase de ani. Mă numesc Cyprien Mere, sînt inginer de mine, — am fost al doilea din seria mea la absolvirea școlii Politehnice. Familia mea este onorabilă și onorată, cu toate că nu-i înstărită. Domnul consul al Franței în Colonia Capului poate să confirme toate acestea, dacă doriți, ca și prietenul meu Pharamond Barthes, temerarul vîntător pe care îl cunoașteți bine, ca toată lumea în Griqualand. Mă aflu aici într-o misiune științifică, trimis de Academia de Științe și de Guvernul francez. Anul trecut, Institutul mi-a decernat premiul Houdart, pentru lucrările mele despre compoziția chimică a rocilor vulcanice din Auvergne. Memoriul meu asupra bazinului diamantifer al Vaal-ului, care este aproape terminat, va fi fără îndoială bine primit de lumea științifică. La întoarcerea din misiune, voi fi numit profesor adjunct la Școala de Mine din Paris; mi-am și reținut apartamentul, în strada Universității, numărul 104,

la etajul al treilea. Anul viitor la întâi ianuarie, salariul meu se va ridica la patru mii opt sute de franci. Știu că nu e o avere, dar, cu ceea ce îmi vor aduce lucrările personale, expertizele, premiile academice și colaborarea la revistele științifice, acest venit va fi aproape dublat. Aaug că, fiind modest, nu-mi trebuie mai mult ca să fiu fericit. Domnule, am onoarea să vă cer mîna domnișoarei Watkins, fiica dumneavoastră.

Numai după tonul ferm și hotărît al acestui mic discurs se putea vedea cu ușurință că Cyprien Mere era obișnuit să meargă totdeauna drept la țintă și să vorbească deschis.

Infățișarea sa nu dezmințea impresia produsă de felul său de a vorbi, fiind aceea a unui tînăr ocupat îndeobște cu cele mai înalte raționamente științifice și care nu acordă vanităților mondene decît timpul strict necesar.

Părul său șaten, tăiat scurt, barba blondă, tunsă aproape pînă la epidermă, simplitatea costumului său de călătorie din doc gri, pălăria de pai ieftină pe care, intrînd, o pusese cuviincios pe un scaun — cu toate că interlocutorul său rămăsese cu capul acoperit, cu lipsa de politețe caracteristică rasei anglo-saxone — totul în Cyprien Mere indica un spirit serios, după cum privirea lui limpede arăta o inimă curată și o conștiință dreaptă.

Mai trebuie spus că acest tînăr francez vorbea foarte bine englezește, ca și cum ar fi trăit multă vreme în ținuturile cele mai britanice ale Regatului-Unit.

Domnul Watkins îl ascultă trăgînd dintr-o pipă lungă, așezat într-un fotoliu de lemn, cu piciorul stîng întins pe un taburet de pai, cu cotul sprijinit pe

colțul unei mese grosolane, avînd în față o carafă cu gin și un pahar umplut pe jumătate cu această băutură alcoolică.

Era îmbrăcat cu un pantalon alb, o haină de pînză groasă, albastră, o cămașă de flanelă gălbuie, fără vestă și fără cravată. Sub pălăria imensă de pîslă, care părea înșurubată definitiv pe capul cărunt, se rotunjea o față buhăită și roșie, parc-ar fi fost injectată cu peltea de coacăze. Pe fața aceasta, puțin atrăgătoare, împodobită cu smocuri de barbă aspră de culoarea pirului, licăreau doi ochi mici, cenușii, care nu prea oglindeau răbdare și bunătate.

Trebuie să spunem deîndată, în apărarea domnului Watkins, că suferea groaznic de gută, ceea ce îl obliga să-și țină piciorul stîng înfășurat în bucăți de pînză; or, gută, în Africa Meridională ca și în alte țări, nu-i făcută să îmblînzească firea oamenilor cărora le roade articulațiile.

Scena se petrecea la ferma domnului Watkins, pe la 29 grade latitudine la sud de Ecuator și 22 grade longitudine la est de meridianul Parisului, pe frontiera vestică a Statului liber Orange, la nord de Colonia britanică a Capului, în centrul Africii de Sud, sau anglo-olandeze. Această țară, pe care malul drept al fluviului Orange o desparte de marginile sudice ale marelui deșert Kalahari și căreia în vechile hărți i se spune Griqualand, este numită în mod mai îndreptățit, de vreo zece ani, „Diamonds-Field”, Cîmpia Diamantelor.

Holul în care avea loc această întrevvedere diplomatică se distingea atît prin luxul deplasat al cîtorva piese de mobilier, cît și prin sărăcia altor detalii ale interiorului. Pardoseala, de exemplu, era din pămînt bătut, dar așternută, pe alocuri, cu

covoare groase și blănuri scumpe. Pe pereți, pe care nu-i acoperise niciodată un tapet oarecare, erau agățate o pendulă enormă din aramă cizelată, arme de preț de fabricații diferite, miniaturi englezești, încadrate în rame splendide. O sofa de pluș era așezată lângă o masă de lemn alb, bună cel mult pentru nevoile unei bucătării. Fotolii aduse din Europa își întindeau în zadar brațele către domnul Watkins, care prefera un jilț vechi, cioplit odinioară de propriile sale mâini. Totuși, în general, îngrămădirea obiectelor de valoare și mai ales acest talmeș-balmeș de piei de panteră, de leopard, de girafă și de tigru, aruncate pe toate mobilele, dădeau încăperii un aer de opulență barbară.

De altfel, era evident, prin forma plafonului, că această casă n-avea etaje. Ca și toate celelalte din regiune, ea era construită în parte din scînduri, în parte din lut și acoperită cu foi de zinc, așezate pe schelăria ei ușoară.

Se vedea de asemenea că locuința abia fusese terminată, în adevăr, era destul să te apleci pe una dintre ferestre ca să zărești, la dreapta și la stînga, cinci sau șase construcții părăsite, toate de același fel, dar de vârste diferite și într-o stare de degradare din ce în ce mai înaintată. Erau tot atîtea case pe care domnul Watkins le clădise, le locuise și le părăsise pe rînd, și care marcau într-un fel treptele înavuțirii sale.

Cea mai îndepărtată era făcută numai din bucăți de gazon și nu merita decît numele de colibă. Următoarea era clădită din lut, a treia din lut și din scînduri, a patra din lut și din zinc. Se vedea ce gamă ascendentă străbătuse domnul Watkins, datorită succesului îndeletnicirii sale.

Toate aceste clădiri, mai mult sau mai puțin dărăpănate, se ridicau pe o măgură, aproape de confluența Vaal-ului și a Modder-ului, cei doi principali afluenți ai fluviului Orange în această regiune a Africii de Sud. Jur împrejur, cît vedeai cu ochii, nu se zărea, către sud-vest și nord, decît cîmpia tristă și pustie. „Veld-ul”, cum i se spune pe-aici, e format dintr-un pămînt roșiatic, uscat, arid, prăfos, presărat ici-colo cu cîteva fire de iarbă rară și mici tufișuri de spini.

Lipsa totală de arbori este caracteristica acestei triste regiuni. În consecință, ținînd seama că nu se găsesc nici cărbuni, iar legăturile cu oceanul sînt lente și dificile, nu e de mirare că localnicii sînt siliți să ardă, pentru nevoile casnice, bălegarul turmelor de animale.

Pe acest teren monoton, cu un aspect aproape dezolant, curg cele două râuri, atît de încete și cu malurile atît de joase, încît te miri cum nu se întind peste întreaga cîmpie.

Numai spre răsărit, orizontul este tăiat de zimții îndepărtați ai celor doi munți, Platberg și Paardeberg, la poalele cărora poți zări, dacă ai ochi buni, fum, praf, mici puncte albe, care sînt colibe sau corturi, și jur împrejur o forfotă de ființe vioaie.

Aici, în acest veld, se găsesc zăcămintele de diamante în exploatare: Du Toit's Pan, New-Rush și, poate cel mai bogat dintre toate, Vandergaart-Kopje.

Aceste mine sub cerul liber și aproape la suprafața solului, care sînt înglobate sub denumirea generală de dry-diggins", sau mine secate, au livrat, cu începere din 1870, diamante și pietre prețioase în valoare de aproximativ patru sute milioane de

franci. Ele se află reunite într-o circumferință cu raza de cel mult doi sau trei kilometri. Se vedeau foarte bine cu binoclul de la ferestrele fermei Watkins, care nu se afla decît la patru mîle englezele de ele.

De altfel, fermă e un termen destul de impropriu, dacă e vorba de această așezare, căci era cu neputință să zărești în împrejurimi vreun fel de cultură. Ca toți prețișii fermieri din această regiune a Africii de Sud, domnul Watkins era mai curînd un proprietar de cirezi de boi, de turme de capre și de oi, decît un veritabil conducător al unei exploataări agricole.

Domnul Watkins nu răspunsese încă cererii atît de politicoasă, dar atît de limpede formulate de Cyprien Mere. După ce reflectase cel puțin trei minute, el se hotărî în sfîrșit să scoată pipa din colțul gurii și emise următoarea opinie, care n-avea desigur decît o legătură foarte îndepărtată cu problema în discuție:

— Cred c-o să se schimbe vremea, dragă domnule! Niciodată n-am suferit de gută mai mult ca în această dimineață!

Tînărul inginer se-ncruntă, întoarse o clipă capul și trebui să facă un efort ca să nu lase să i se vadă dezamăgirea.

— Poate că ați face bine dacă ați renunța la gin, domnule Watkins! răspunse el destul de tăios, arătînd spre cana de gresie pe care atacurile repetate ale băutorului o goleau repede de conținut.

— Să renunț la gin! By Jove! îți bați joc de mine! strigă fermierul. A făcut vreodată rău ginul unui om de treabă?... Da, știu ce vrei să spui!... Vrei să-mi citezi rețeta dată de medicul acela primarului care suferea de gută! Cum îl chema pe medic? Cred că

Abernethy! „Vreți să vă simțiți bine? îi spunea el bolnavului său. Trăiți cu un șiling pe zi și câștigați-l prin muncă!” Foarte bine și frumos! Dar, pe bătrîna noastră Anglie! dacă, pentru ca să te simți bine, trebuie să trăiești cu un șiling pe zi, la ce-ți mai slujește că ai făcut avere?... Astea-s prostii nedemne de un om de spirit ca dumneata, domnule Mere!... Te rog, deci, să nu-mi mai vorbești despre asta!... Decît așa viață, mai bine în mormînt!... N-am alte bucurii decît să mănînc bine, să beau bine, să fumez o pipă, ori de cîte ori am poftă — și dumneata vrei să renunți la ele?

— Oh! Nu țin defel! răspunse cu franchețe Cyprien. Vă amintesc numai o regulă de sănătate, pe care o cred justă! Dar, dacă vreți, să lăsăm asta, domnule Watkins, și să revenim la obiectul special al vizitei mele.

Domnul Watkins, atît de vorbăreț mai înainte, recăzuse în mutismul său și scotea, tăcut, mici roto-coale de fum.

Ușa se deschise. Intră o fată, ducînd o tavă cu pahare.

Această drăguță persoană, încîntătoare cu boneta ei, croită după moda fermierilor din veld, era îmbrăcată simplu, cu o rochie de pînză cu floricele. În vîrstă de nouăsprezece-douăzeci de ani, cu un ten foarte alb, cu părul blond și fin, cu ochii mari, albaștri, cu o fizionomie blîndă și veselă, ea era imaginea sănătății, a grației și a bunei dispoziții.

— Bună ziua, domnule Mere! rosti ea în franțuzește, dar cu un ușor accent britanic.

— Bună ziua, domnișoară Alice! răspunse Cyprien Mere, care se ridicase la intrarea fetei și acum se înclina în fața ei.

— V-am văzut când ați sosit, domnule Mere, reluă miss Watkins, lăsînd să i se vadă dinții frumoși, într-un surîs prietenos, și, cum știu că nu vă place ginul tatii, vă aduc oranjadă, nădăjduind că o veți găsi destul de rece!

— E foarte drăguț din partea dumneavoastră, domnișoară !

— Ah, nici nu vă puteți închipui ce a înghițit Dada, struțul meu, în dimineața aceasta! reluă ea cu familiaritate. Bila mea de fildeș pentru cîrpit ciorapii!... Da, bila mea de fildeș! Și totuși, e destul de mare, știți domnule Mere, și o promisem chiar de la sala de biliard din New-Rush!... Ei bine, acest nesătul de Dada a înghițit-o ca pe o pilulă! E un animal răutăcios, care o să mă facă să mor de supărare, mai devreme ori mai tîrziu.

În timp ce povestea, miss Watkins avea în colțul ochilor săi albaștri o mică rază veselă, care nu părea să indice o dorință prea fermă ca acest pronostic lugubru să se împlinească, nici mai devreme, nici mai tîrziu. Dar, deodată, cu intuiția atît de pătrunzătoare a femeilor, ea fu izbită de tăcerea tatălui său și a tînărului inginer, ca și de faptul că prezența ei îi stînjenea.

— S-ar părea, domnilor, că vă deranjez! Dacă aveți secrete pe care nu trebuie să le știu, am să plec!... De altfel, nici n-am timp de pierdut! Trebuie să-mi studiez sonata, înainte de a mă ocupa de pregătirea mesei!... Ei, hotărît lucru, nu prea sînteți vorbăreți astăzi, domnilor!... Vă las cu comploturile dumneavoastră sumbre!

Aproape de ieșire, se întoarse și spuse, cu grație, deși subiectul era dintre cele mai serioase:

— Domnule Mere, cînd o să vreți să mă ascultați

la tema despre oxigen, vă stau la dispoziție. Am citit de trei ori capitolul de chimie pe care mi l-ați dat să-l învăț și acest „corp gazos, incolor, inodor și fără gust” nu mai are secrete pentru mine!

Apoi, miss Watkins făcu o reverență și dispăru ca un gingaș meteor.

O clipă mai târziu, acordurile unui pian excelent, răsunînd într-una din cele mai îndepărtate camere, anunțară că fata se dăruie în întregime exercițiilor sale muzicale.

— Ei bine, domnule Watkins, reluă Cyprien, căruia această apariție drăgălașă i-ar fi reamintit de ce se afla acolo, admitînd că ar fi fost în stare să uite, vreți să-mi răspundeți la cererea pe care am avut onoarea să v-o fac?

Domnul Watkins își scoase pipa din colțul gurii, scuipe solemn pe jos, își ridică brusc capul și, săgetîndu-l pe tînăr cu privirea, îl întrebă:

— Nu cumva, domnule Mere, i-ai și vorbit despre toate astea?

— Să fi vorbit despre ce?... Cu cine?

— Despre ceea ce spuneai... Cu fiica mea...

—Drept cine mă luați, domnule Watkins! replică tînărul inginer, cu o căldură care nu lăsa nici o îndoială asupra sincerității sale. Sînt francez, domnule!... Nu uitați!... Nu mi-aș fi permis niciodată să vorbesc despre căsătorie cu domnișoara, fiica dumneavoastră, fără consimțămîntul dumneavoastră!

Privirea domnului Watkins se împlînzea și, dintr-o dată, limba păru să i se dezlege:

— Foarte bine!... Ești un băiat cumsecade!... Nici nu mă așteptam să te porți altfel față de Alice! Spuse el, pe un ton aproape cordial. Ei bine, deoarece pot avea încredere în dumneata, ai să-mi

dai cuvîntul de onoare că n-ai să-i vorbești despre asta nici în viitor!

— Și pentru ce, domnule?

— Fiindcă această căsătorie este imposibilă și e mai bine să o ștergi imediat din proiectele dumitale! răspunse domnul Watkins. Domnule Mere, ești un tî-năr cinstit, un gentleman perfect, un chimist excelent, un profesor distins și chiar de mare viitor — nu mă îndoiesc de asta — dar nu vei căpăta mîna fiicei mele, deoarece am pentru ea cu totul alte planuri!

— Totuși, domnule Wtatkins...

— Nu mai insista!... Ar fi inutil! replică fermierul. Chiar de-ai fi duce și pair al Angliei, și tot nu mi-ai conveni. Dar dumneata nu esti nici măcar cetățean englez și abia adineauri mi-ai declarat, cu toată sinceritatea, că n-ai nici o avere! Cinstit vorbind, crezi în mod serios că am crescut-o pe Alice cu cei mai buni profesori din Victoria și din Bloemfontein, ca s-o trimit, la vîrsta de douăzeci de ani, să trăiască la Paris, în strada Universității, la etajul al treilea, cu un domn a cărui limbă nici n-o înțeleg?... Gîndește-te, domnule Mere, și pune-te în locul meu!... Presupune că dumneata ai fi fermierul John Watkins, proprietarul minei Vandergaart-Kopje și că eu aș fi domnul Cyprien Mere, tî-năr savant francez în misiune în Colonia Capului. Presupune că te-ai afla aici, în mijlocul acestei camere, așezat în acest fotoliu, sorbindu-ți paharul de gin și fumînd o pipă cu tutun de Hamburg: ai admite un minut... unul singur!... ideea de a-mi da pe fiica dumitale în căsătorie?

— Desigur, domnule Watkins, răspunse Cyprien, și fără nici o ezitare, dacă aș crede că aveți calitățile care-i pot asigura fericirea!

— Ei bine, ai greșit, scumpe domn, ai greșit foarte tare! Ai acționa ca un om nedemn de a fi stăpînul minei Vandergaart-Kopje, sau, mai curînd, nici n-ai fi ajuns să fii stăpînul ei. Căci crezi dumneata că mi-a căzut din cer? Crezi că nu mi-a trebuit inteligență și muncă pentru a o dibui, și, mai ales, pentru a deveni proprietarul ei?... Ei bine, domnule Mere, inteligența de care am dat dovadă, în această împrejurare memorabilă și decisivă, o folosesc în tot ceea ce fac și, în mod deosebit, în tot ceea ce are vreo legătură cu fiica mea!... Iată de ce îți repet: șterge asta din proiectele dumitale!... Alice nu-i pentru dumneata!

Odată cu această concluzie triumfătoare, domnul Watkins luă paharul și-l goli dintr-o sorbitură.

Tînrul inginer, uluit, nu știa ce să răspundă. Celălalt profită:

— Voi, francezii, sînteți nemaipomeniți! Nu vă în-doiți de nimic, pe cîntea mea! Va să zică, ajungi, parc-ai fi căzut din lună, în inima Griqualand-ului, la un om cumsecade, care acum trei luni nici nu stia despre existența dumitale și care nu te-a văzut nici de zece ori în aceste nouăzeci de zile! Vii la el și-i zici: John Stapleton Watkins, aveți o fiică încîntătoare, foarte bine crescută, recunoscută unanim ca perla ținutului și, ceea ce nu strică deloc, unică moștenitoare a proprietarului celei mai bogate mine de diamante din cele Două-Lumi! Eu sînt domnul Cyprien Mere' din Paris, inginer, și am un venit de patru mii opt sute de franci!... îmi veți da deci în căsătorie pe această tînră persoană, pentru ca s-o duc în țara mea și să nu mai auziți nimic despre ea, decît din cînd în cînd, prin poștă sau telegraf!... Și dumneata găsești asta normal?... Mie

mi se pare de necrezut!

Cyprien se sculase, foarte palid. Își luase pălăria și se pregătea de plecare.

— Da!... De necrezut, repetă fermierul. Ah! eu nu știu să îndulcesc pilula! Sînt un englez dintr-o bucată, domnule! Așa cum mă vezi, am fost mai sărac decît dumneata, da, mult mai sărac!... Am făcut toate meseriile!... Am fost mus pe un vas de comerț, vînător de bivoli în Dakota, miner în Arizona, cioban în Transvaal!... Am cunoscut arșița, frigul, foamea și oboseala!... Am cîștigat, timp de douăzeci de ani, cu sudoarea frunții, coaja de pîine care-mi ținea loc de cină!... Cînd m-am căsătorit cu răposata doamnă Watkins, mama Alicei, fiica unui bur de origine franceză, ca dumneata, în treacăt fie zis, n-aveam amîndoi cu ce hrăni o capră! Nu mi-am pierdut însă curajul!... Acum sînt bogat și înțeleg să profit de rodul trudei mele!... înțeleg să-mi păstrez fiica, mai ales ca să îngrijească de guta mea și să-mi cînte la pian, seara, cînd mă plictisesc!... Dacă se va mărita vreodată, se va mărita chiar aici, cu un băiat din împrejurimi, bogat ca și ea, fermier sau miner ca noi, care nu-mi va spune că pleacă să trăiască muritor de foame la etajul al treilea, într-o țară unde n-am avut niciodată chef să pun piciorul. Se va mărita cu James Hilton, de pildă, sau cu un alt flăcău de teapa lui... претендентii nu lipsesc, te asigur!... în sfârșit, cu un bun englez, care să nu se teamă de un pahar de gin și care să-mi țină tovărășie cînd fumez o pipă!

Cyprien pusese mîna pe clanța ușii, ca să părăsească această încăpere în care se înăbușea.

— Fără supărare, domnule Mere! îi strigă domnul Watkins. Nu-ți port pică defel și-mi va face totdea-

una plăcere să te văd, ca oaspete și ca prieten!... Tocmai așteptăm cîteva persoane la cină. Ce-ar fi să vii și dumneata?...

— Nu, mulțumesc, domnule! răspunse Cyprien, cu răceală. Trebuie să-mi termin corespondența pînă la plecarea poștei.

Și ieși.

— Nemaipomeniți sînt francezii ăștia!... Nemaipomeniți! repetă domnul Watkins, reaprinzîndu-și pipa de la un capăt de sfoară gudronată arzînd mocnit, pe

care-l avea totdeauna la îndemînă.

Și își turnă un pahar mare de gin.

II

PE CÎMPIA DIAMANTELOR

Ceea ce îl umilea mai adînc pe tînărui inginer, în răspunsul dat de domnul Watkins, era că nu se putea opri să recunoască, sub asprimea excesivă a formei, un mare fond de adevăr. Chibzuind mai bine, chiar se mira că nu-și dăduse singur seama de obiecțiunile pe care i le putea aduce fermierul și că se expusese unui astfel de refuz brutal.

Fapt este că nu se gîndise niciodată, pînă acum, la distanța pe care averea, naționalitatea, educația, mediul o puneau între tînăra fată și el. Obișnuit, de cincisase ani, să considere mineralele dintr-un punct de vedere pur științific, diamantele nu erau pentru el decît simple eşantioane de carbon, bune să figureze în muzeul Scolii de Mine. De altfel, cum ducea în Franța o viață socială de un

nivel mult mai înalt decît cea a familiei Watkins, pierduse complet din vedere valoarea comercială a bogatului zăcămint aflat în proprietatea fermierului. Nu-i dăduse prin gînd nici o clipă că putea fi vreo diferență între fiica proprietarului lui Vandergaart-Kopje și un inginer francez. Și chiar dacă s-ar fi gîndit la asta, probabil că în concepția lui de parizian și de fost elev al Școlii Politehnice și-ar fi spus mai degrabă că e gata să facă ceea ce se cheamă, în mod convențional, o „mezalianță”.

Mustrea aspră a domnului Watkins constituia o trezire dureroasă din aceste iluzii. Cyprien avea prea mult bun-simț pentru a nu aprecia argumentele solide, și prea multă onestitate pentru a fi iritat de o sentință pe care o recunoștea dreptă în fond.

Dar lovitura nu era mai puțin dureroasă și acum, cînd trebuia să renunțe la Alice își dădea seama cît de dragă îi devenise, în mai puțin de trei luni.

Nu erau, în adevăr, decît trei luni de cînd o cunoștea, adică de la venirea sa în Griqualand.

Cît de îndepărtată părea ziua aceea! Se vedea ajungînd, pe o arșiță și un praf teribil, la capătul lungii sale călătorii dintr-o emisferă în cealaltă.

Debarcînd împreună cu prietenul său Pharamond Barthes, un vechi coleg de liceu, care venea pentru a treia oară să vîneze de plăcere în Africa de Sud, Cyprien se despărțise de el la Cape Town. Pharamond Barthes plecase spre țara basutoșilor, unde spera să recruteze un mic grup de războinici negri, care să-l escorteze în timpul expedițiilor sale cinegetice. Cît despre Cyprien, el luase loc în vagonul greu, tras de patruzeci de cai,

care slujește drept diligentă pe drumurile veld-ului, și o pornise spre Cîmpia Diamantelor.

Cinci sau șase lăzi mari — un adevărat laborator de chimie și mineralogie, de care n-ar fi voit să se despartă — alcătuiau materialul de lucru al tînărului savant. Dar poștalionul nu îngăduie decît cincizeci de kilograme de bagaje de fiecare călător, și fusese nevoit să încredințeze lăzile prețioase unei căruțe cu boi, care trebuia să le aducă în Griqualand, cu o încetineală întru totul merovingiană.

Această diligentă, o trăsură mare cu douăsprezece locuri, acoperită cu o prelată de pînză, are patru roți enorme, udate fără încetare de apa rîurilor pe care le traversează prin vad. Caii, înhămați doi cîte doi și cîteodată ajutați de catîri, sînt conduși cu o mare îndemînare de doi vizitii, așezați alături pe capră; unul ține hășurile, în timp ce ajutorul său mînuiește un bici foarte lung din bambus, asemănător unei undițe gigantice, de care se servește nu numai pentru a da ghes atelajului, ci și pentru a-l dirija.

Drumul trece prin Beaufort, un orășel drăguț, clădit la poalele munților Nieuweveld, străbate acest masiv, ajunge la Victoria și se îndreaptă spre Hope Town — Orașul Speranței — pe malul rîului Orange, apoi, de aici, la Kimberley și la principalele zăcăminte diamantifere, care se află la depărtare de numai cîteva mile.

E o călătorie obositoare și monotonă de opt-nouă zile, prin veld-ul dezgolit. Peisajul este aproape întotdeauna cît se poate de întristător — cîmpii roșii, pietre împrăștiate ca și cum ar fi fost aduse de morene, stînci cenușii abia ieșind din pămînt, o iarbă

galbenă și rară, tufișuri sărace. Nici culturi, nici frumuseți naturale. Din loc în loc, o fermă mizerabilă, al cărei proprietar, obținînd concesiunea terenului de la guvernul colonial, a primit mandat să ofere ospitalitate călătorilor. Dar această ospitalitate este totdeauna dintre cele mai elementare. Nu găsești în aceste hanuri ciudate nici paturi pentru oameni, nici așternut de paie pentru cai. Abia cîteva cutii de conserve, care-au făcut de mai multe ori înconjurul lumii și care se plătesc cu greutatea lor în aur.

Pentru a-și asigura hrana, caii sînt lăsați deci liberi pe cîmp, unde trebuie să caute tufele de iarbă dindărătul pietrelor. Cînd vine ceasul de a pleca mai departe, să-i aduni e o adevărată problemă și o mare pierdere de timp.

Și cîte zdruncinături cu acest poștalion primitiv, de-a lungul acestor drumuri și mai primitive! Capacele cuferelor de lemn, folosite pentru bagajele de mici dimensiuni, țin loc de bănci; nefericitul pe care-l poartă o săptămînă nesfîrșită joacă rolul unui ciocan pneumatic. Este imposibil să citești, să dormi și chiar să vorbești. În schimb, majoritatea călătorilor fumează zi și noapte, ca niște coșuri de fabrică, beau în neștire și scuipă pe măsura acestei activități.

Cyprien Mere călătorea cu un eșantion destul de reprezentativ al acestei populații migratoare, care aleargă din toate punctele globului către zăcămintele de aur sau de diamante, imediat ce acestea sînt semnalate. Se afla acolo un napolitan înalt, deșelat, cu părul negru, lung, cu fața tăbăcită, cu ochii nu prea liniștitori, care spunea că-l cheamă Annibal Pantalacci; un evreu portughez numit

Nathan, expert în diamante, care stătea foarte cuminte în colțul lui și privea lumea ca un filozof; un miner din Lancashire, Tomas Steel, un tânăr voinic înalt, cu barba roșcată, cu spate puternic, care părăsise cărbunii ca să-și încerce norocul în Griqualand; un neamț, herr Friedel, care vorbea ca un oracol și știa totul despre exploatarea diamantelor, fără să fi văzut un singur diamant în ganga sa; un yankeu cu buze subțiri, stînd de vorbă numai cu sticla sa în husă de piele și venind fără îndoială să deschidă una din acele cîrciumi care înghit cea mai mare parte a cîștigurilor minerului; un fermier de pe malurile Hart-ului; un bur din Statul liber Orange; un misit de fildeș, care se ducea în țara namaquașilor; doi fermieri din Transvaal și un chinez, numit Li, completau societatea cea mai pestriță, cea mai șleampătă, cea mai interlopă, cea mai zgomotoasă, în care s-ar fi putut afla vreodată un om cumsecade.

După ce se amuză o bucată de vreme cu fizionomiile și purtarea celorlalți, Cyprien se plictisi. Il mai interesau doar Thomas Steel, cu ființa lui puternică și rîsul lui sincer, și chinezul Li, cu manierele lui blînde și feline. Cît despre napolitan, bufoneriile lui sinistre și fața de nemernic îi inspirau o repulsie de neînvins.

Una din glumele cele mai apreciate ale acestui personaj a constatat, timp de două sau trei zile, în a lega de coada, pe care chinezul o purta pe spate, după obiceiul neamului său, o mulțime de obiecte necuviincioase, strînse de pe cîmp: mănunchiuri de iarbă, cotoare de varză, o coadă de vacă, un omoplat de cal.

Li, fără să se enerveze, dezlega appendicele ce

fusesse adăugat cozii lui lungi, dar nu arăta nici prin vorbe, nici prin gesturi, nici chiar printr-o privire, că i s-ar fi părut că gluma întrecuse marginile permise. Fața lui galbenă, ochii migdalați păstrau un calm inalterabil, ca și cum ar fi fost străin de ceea ce se petrecea în jurul său. De fapt, s-ar fi putut crede că nu înțelegea un cuvânt din ce se vorbea în această arcă a lui Noe în drum spre Griqualand. Așa că Annibal Pantalacci nu întârzia să adauge, într-o engleză stricată, diferite comentarii la glumele lui de prost gust.

Și călătorii râdeau. Ceea ce le mărea buna dispoziție era faptul că burii înțelegeau ceva mai târziu ce spunea napolitanul și atunci izbucneau dintr-o dată într-un rîs zgomotos, cu două-trei minute după ceilalți.

Pînă la urmă, Cyprien se enervă din cauza stăruinței cu care bietul Li era luat drept țintă a batjocurilor și-i spuse lui Pantalacci că purtarea lui era reprobabilă. Napolitanul i-ar fi răspuns poate obraznic, dar o vorbă a lui Thomas Steel fu de ajuns ca să-l facă să-și rețină cu prudență sarcasmul:

— Nu, nu-i cîstit să te porți așa cu bietul om, care nici măcar nu pricepe ce spui! adăugă acest tînăr cumsecade, părîndu-i rău că rîsese împreună cu ceilalți.

Lucrurile s-au oprit deci aici. Dar, cîteva clipe mai târziu, Cyprien văzu cu surprindere privirea fină și ușor ironică — o privire evident plină de recunoștință pe care chinezul o îndrepta spre el. Se gîndi că Li știa poate englezește mai bine decît lăsa să se vadă. În zadar încercă însă, la halta următoare, să-i vorbească. Chinezul rămase indiferent și mut. De atunci, această ființă bizară

continuă să-l intrige pe tânărul inginer, ca o enigmă a cărei dezlegare trebuie găsită. Așa că Cyprien privea destul de des, cu atenție, fața galbenă și spîină, buzele subțiri, care lăsau să se vadă dinții foarte albi, nasul mic, scurt și lat, fruntea largă, ochii oblici și aproape totdeauna plecați, ca pentru a ascunde o licărire malițioasă.

Ce vîrstă putea să aibă Li? Cincisprezece, sau șaiszeci de ani? Era imposibil de spus. Dacă dinții, privirea, părul negru ca funinginea păreau semne de tinerețe, ridurile de pe frunte, de pe obraji și chiar de la colțurile gurii arătau mai curînd o vîrstă înaintată. Era mic de statură, subțire, agil în aparență, dar cu unele trăsături bătrînicioase.

Era bogat sau sărac? Alt răspuns îndoielnic. Pantaloul său de pînză cenușie, bluza de mătase galbenă, tichia din sfoară împletită, pantofii cu talpă de fetru, ciorapii, de un alb imaculat, puteau fi tot atît de bine ai unui mandarin de prim rang, ca și ai unui om din popor. Bagajul său era alcătuit dintr-un singur cufăr, din lemn roșu, avînd această adresă scrisă cu cerneală neagră:

H. Li

front Canton to the Cape

Ceea ce înseamnă: H. Li, din Canton, mergînd la Cape Town.

Acest chinez era, de altfel, de o curățenie exemplară, nu fuma, nu bea decît apă și folosea toate haltele ca să-și radă capul cu cea mai mare grijă.

Cyprien nu putu afla mai mult și renunță curînd să se mai ocupe de această problemă vie.

Între timp, zilele treceau, milele se adăugau milelor străbătute. Cîteodată, caii mergeau repede.

Alteori, părea imposibil să-i faci să iuțească pasul. Dar, puțin câte puțin, drumul se scurta și, într-o bună zi, diligenta a ajuns la Hope Town. Încă o etapă și trecură și de Kimberley. Apoi, la orizont se arătară căsuțe de lemn.

Era New-Rush.

Tabăra minerilor nu se deosebea defel de ceea ce sînt, în toate țările unde civilizația a pătruns recent, aceste orașe provizorii, care ies din pămînt ca prin farmec.

Cabane de scînduri, cele mai multe foarte mici și asemănătoare colibelor cantonierilor de pe un șantier european, cîteva corturi, o duzină de cafenele sau cîrciumi, o sală de biliard, o Alhambră sau salon de dans, „store”-uri sau magazine generale cu articole de primă necesitate — iată ceea ce izbea mai întîi privirea.

Se găseau de toate în aceste prăvălii: haine și mobile, pantofi și pahare de sticlă, cărți și șei, arme și stofe, măhuri și muniții de vînătoare, cuverturi și țigări, legume proaspete și medicamente, pluguri și săpunuri de toaletă, perii de unghii și lapte condensat, plite și litografii — de toate, afară de cumpărători.

Asta pentru că populația taberei lucra încă în mină, la trei sau patru sute de metri de New-Rush.

Cyprien Mere, ca toți noii sosiți, se grăbi să se ducă într-acolo, în timp ce masa era pregătită în cabana botezată pompos „Hotel Continental”.

Era în jurul orei șase după-masă. Soarele se-nvăluia la orizont într-un ușor abur auriu. Tînărul inginer observă, încă o dată, diametrul enorm pe care astrul zilei, ca și cel al nopții, îl au la această latitudine sudică, fără ca explicația fenomenului să fi

fost încă dată în mod convingător. Acest diametru părea să fie cel puțin dublu față de cel vizibil în Europa.

Dar un spectacol și mai nou pentru Cyprien Mere îl aștepta la Kopje, adică la zăcămintul de diamante.

La începutul lucrărilor, mina forma un delușor teșit, care cocoșa în acest punct cîmpia, — în rest netedă, ca o mare liniștită. Dar acum, o scobitură enormă, cu pereții lărgiți spre gură, un fel de depresiune în formă de elipsă, de aproximativ patruzeci de metri pătrați, se deschidea aici. Această suprafață nu cuprindea mai puțin de trei sau patru sute de „claim”-uri, sau concesiuni, cu latura de treizeci și unu de picioare¹, pe care cei în drept le valorificau după placul lor.

Munca, de altfel, consta pur și simplu din a extrage, cu ajutorul tîrnăcopului și hîrlețului, pămîntul de pe acest teren, compus în general dintr-un nisip roșiatic, amestecat cu pietriș. Adus la gura minei, acest pămînt e transportat la mesele de triaj spre a fi spălat, fărîmițat, dat prin ciur, apoi examinat cu cea mai mare grijă, pentru a descoperi în el eventualele pietre prețioase.

Toate aceste claim-uri, fiind săpate separat unele de altele, formează desigur gropi de adîncimi diferite.

Unele ajung la o sută de metri și mai mult, altele numai pînă la cincisprezece, douăzeci, sau treizeci de metri.

Pentru necesitățile muncii și ale circulației, fiecare concesionar este obligat, prin regulamentele oficiale, să lase pe una din laturile groapei sale o bucată de teren, largă de șapte picioare, absolut

intactă. Aceste spații, puse cap la cap, formează un fel de șosea sau dig, la nivelul inițial al terenului. Pe această șosea se așază de-a curmezișul un șir de grinzi, care o depășesc de fiecare parte cu aproximativ un metru și asigură drumului o lărgime suficientă pentru ca două cotige să poată trece fără să se ciocnească.

Din nenorocire pentru soliditatea acestei căi suspendate și pentru siguranța minerilor, concesionarii sapă puțin câte puțin partea de jos a peretelui, pe măsură ce coboară, astfel că digul, care se află câteodată la o înălțime de două ori mai mare decît a turelor catedralei Notre-Dame, sfîrșește prin a lua forma unei piramide răsturnate, care se sprijină pe vîrfurile ei. Urmarea acestei rele așezări e ușor de prevăzut: prăbușirea frecventă a acestor pereți, fie în anotimpul ploilor, fie cînd o schimbare bruscă de temperatură produce crăpături în grosimea digurilor. Dar repetarea periodică a acestor dezastre nu-i împiedică pe minerii imprudenți să continue să-și sape claim-ul lor pînă la limita extremă a peretelui.

Apropiindu-se de mină, Cyprien Mere nu văzu la început decît cotigele, încărcate sau goale, care circulau pe drumurile suspendate. Dar, apropiindu-se destul de marginea minei ca să poată privi pînă în adîncuri, văzu mulțimea minerilor de toate rasele, de toate culorile, îmbrăcați în toate felurile, care lucrau cu rîvnă în fundul claim-urilor. Erau acolo negri și albi, europeni și africani, mongoli și celți, cei mai mulți aproape goi sau îmbrăcați numai cu pantaloni de in, cămăși de flanelă sau cu o bucată de pînză înfășurată în jurul coapselor, cu pălării de pai împodobite adesea cu pene de struț.

Toți oamenii aceștia umpleau cu pământ gălețile din piele care urcau apoi pînă la gura minei, de-a lungul cablurilor mari de sîrmă, fiind trase cu corzi din fîșii de piele de vită, din loc în loc înfășurate pe tambure de lemn. Gălețile erau golite repede în cotige, apoi reveneau în fundul minei, ca să urce cu o nouă încărcătură.

Aceste cabluri lungi de sîrmă, întinse în diagonală de-a lungul paralelipipedelor formate de claim-uri, dau „dry-digging”-urilor, sau minelor de diamante, o înfățișare aparte. Sînt ca niște fire ale unei uriașe pînze de păianjen, a cărei urzire ar fi fost întreruptă brusc.

Cyprien se distra cîtva timp privind acest furnicar omenesc. Apoi se întoarse la New-Rush, unde clopoțelul îl chemă curînd la masă. Îi făcu plăcere să audă toată seara pe unii vorbind despre descoperiri nemaipomenite, despre mineri săraci, îmbogățiți de un singur diamant, pe cînd alții se plîngeau de „ghinion”, de lăcomia misiților, de necinstea cafrilor folosiți în mine, care furau cele mai frumoase pietre, și discutau despre diferite detalii tehnice. Nu se vorbea decît despre diamante, carate, despre sute de lire sterline.

În general, toți aveau o înfățișare destul de mizeră și, pe lîngă un „digger” fericit, care cerea zgomotos o sticlă de șampanie, ca să-și sărbătorească șansa, vedeai douăzeci de figuri posomorite, ale celor care nu beau decît o sticlă de bere.

Din cînd în cînd, o piatră prețioasă circula din mînă în mînă împrejurul mesei pentru a fi cîntărită din ochi, examinată, evaluată, revenind pînă la urmă

pentru a fi înghițită de chimirul posesorului ei. Această pietricică, de un cenușiu spălăcit, fără mai multă strălucire decât o bucată de silex rostogolită de un torent oarecare, era diamantul în ganga lui.

La căderea nopții, cafenelele se umplură și aceleași conversații, aceleași discuții care animaseră cina continuară cu foc în jurul paharelor de gin și de brandy.

Cyprien se culcase devreme, în patul ce-i fusese rezervat sub un cort vecin cu hotelul. Adormise curînd, în gălăgia unui bal în aer liber, dat în împrejurimi de minerii cafri, și în sunetele pătrunzătoare ale unei trîmbițe, care însoțea, într-un salon public, zbîntuierile coregrafice ale domnilor albi.

III UN PIC DE ȘTIINȚĂ, DĂRUITĂ CU MULTĂ PRIETENIE

Tînărul inginer, ne grăbim s-o spunem spre cinstea lui, nu venise în Griqualand ca să-și petreacă timpul în această atmosferă de lăcomie, de beție și de fum de tutun. Avea sarcina de a executa măsurători topografice și geologice în anumite zone ale ținutului, de a strînge eşantioane de roci și terenuri diamantifere, de a efectua la fața locului analize delicate. Prima lui grijă trebui deci să fie aceea de a-și găsi o locuință liniștită, în care să-și poată instala laboratorul și care să-i servească drept un fel de centru al explorărilor sale în întreg districtul miner.

Măgura pe care se ridica ferma Watkins îi

atrasede imediat atenția, fiind foarte potrivită pentru lucrările sale. Fiind destul de departe de tabăra minerilor, ca să sufere cît mai puțin din cauza vecinătății lor zgomotoase, Cyprien s-ar fi aflat acolo la cel mult o oră de mers de cele mai îndepărtate Kopje, căci districtul diamantifer n-are o circumferință mai mare de zece-doisprezece kilometri. Să aleagă una din casele părăsite de John Watkins, să se-nțeleagă în privința chiriei și să se stabilească acolo fu treabă de jumătate de zi pentru tînărul inginer. De altfel, fermierul se arătă a fi înțelegător. Adevărul e că se plictisea grozav în singurătatea sa și vedea cu plăcere instalîndu-se lîngă el un tînăr, care avea să-i aducă un pic de distracție.

Dar, dacă domnul Watkins socotise că va găsi în chiriașul său un tovarăș de masă sau un partener gata să dea asalt cîinii cu gin, se înșelase. Abia instalat cu retortele, cuptoarele și reactivele sale în cabana închiriată — și chiar mai înainte de a-i fi sosit principalele piese ale laboratorului — Cyprien își începuse plimbările geologice prin regiune. Așa că seara, cînd se-ntorcea, frînt de oboseală, aducînd bucăți de rocă în"cutia sa de zinc, în tolă, în buzunare și chiar în pălărie, avea chef mai curînd să se arunce pe pat și să doarmă, decît să vină și să asculte bîrfelile domnului Watkins. Pe deasupra, el fuma puțin, și bea și mai puțin încă. Nu era tocmai chefliul pe care îl visase fermierul.

Cu toate acestea, Cyprien era atît de loial și de bun, cu purtări atît de simple și sentimente atît de sincere și totodată atît de modest, încît era imposibil să-l vezi mai mult timp fără să te atașezi de el. Domnul Watkins — poate fără să-și dea seama — îl

respecta pe tînărul inginer mai mult decît pe oricine pînă atunci. Ah, dacă băiatul ăsta ar fi știut să bea zdravăn! Dar ce să faci cu un om care nu pune niciodată o picătură de gin în gură? Iată cum se terminau totdeauna reflecțiile fermierului asupra chiriașului său.

Cît despre miss Watkins, ea adoptase imediat o atitudine de camaraderie sinceră față de tînărul savant.

Găsind la el o distincție, o superioritate intelectuală pe care nu le întâlnea în anturajul său obișnuit, ea se grăbise să folosească ocazia neașteptată ce i se oferea, de a completa, prin noțiuni de chimie experimentală, instrucția foarte solidă și foarte variată, pe care și-o făcuse pînă atunci prin lectura lucrărilor de știință.

Laboratorul tînărului inginer, cu aparatele sale ciudate, o interesa foarte mult. Era mai ales foarte curioasă să cunoască totul despre natura diamantelor, această piatră prețioasă care juca un rol atît de important în conversațiile și în comerțul țării. De fapt, Alice era înclinată să vadă în această gemă doar o pietricică fără valoare. Cyprien — ea își dădea seama de asta — avea același dispreț pentru diamante. Și această comuniune de sentimente contribuise la împrietenirea lor rapidă. Se putea spune că numai ei, în întregul Griqualand, nu credeau că unicul scop al vieții trebuie să fie căutarea, șlefuirea și vinderea acestor pietricele rîvnite cu atîta ardoare în toate țările lumii.

— Diamantul, îi spuse într-o zi tînărul inginer, nu este altceva decît carbon pur. Nimic mai mult decît un fragment de carbon cristalizat. Poate fi ars ca orice bucată de jeratic, și tocmai această

combustibilitate a făcut să se bănuiască, pentru prima dată, adevărata lui natură. Newton, care observa atâtea lucruri, notase că diamantul refractă lumina mai mult decât oricare alt corp transparent. Or, cum el știa că această proprietate aparține majorității substanțelor combustibile, a dedus din acest fapt, cu obișnuita lui îndrăzneală, că diamantul „trebuie” să fie combustibil. Și experiența îi dădu dreptate.

— Dar, dacă diamantul nu-i decât carbon, de ce costă atât de scump, domnule Mere? Întrebă fata.

— Pentru că este foarte rar, domnișoară Alice, răspunse Cyprien, și pentru că n-a fost găsit încă, în natură, decât în cantități foarte mici. Multă vreme, s-a extras numai din India, Brazilia și insula Borneo. Și vă amintiți foarte bine, desigur, căci trebuie să fi avut pe atunci șapte sau opt ani, momentul în care s-a semnalat pentru prima dată prezența diamantelor în această provincie a Africii de Sud.

— Sigur că îmi amintesc! spuse miss Watkins. În Griqualand, toată lumea parcă înnebunise! Nu vedeai decât oameni înarmați cu cazmale și lopeți, scormonind peste tot, abătînd cursul pîraielor, ca să le examineze albiile, visînd și vorbind doar despre diamante! Cit eram de mică, vă asigur că eram sătulă uneori, domnule Mere! Dar spuneți că diamantul e scump, fiindcă e rar... Asta-i singura lui calitate?

— Nu numai asta, miss Watkins. Transparența, strălucirea lui, după ce a fost tăiat astfel încît să refracte lumina, însăși dificultatea acestei tăieri și, în sfîrșit, duritatea lui foarte mare fac din el un corp într-adevăr foarte interesant pentru omul de știință și, aș adăuga, foarte util pentru industrie. Știți că nu

poate fi șlefuit decît cu propriul său praf, și tocmai această duritate prețioasă a permis să fie întrebuințat, de cîtiva ani, pentru străpungerea rocilor. Fără ajutorul acestei geme, nu numai că ar fi foarte greu de lucrat sticla și multe alte substanțe dure, dar săparea tunelurilor, a galeriilor de mine, a fîntînilor arteziene ar fi de asemenea mult mai dificilă!

— Acum înțeleg, zise Alice, care simți deodată un fel de stimă pentru bieteles diamante pe care le disprețuise pînă atunci. Dar, domnule Mere, acest cărbune, din care spuneți că e compus diamantul în stare cristalină — am spus bine, nu-i așa? — acest cărbune, ce este el, în definitiv?

— Un corp simplu, nemetalic și unul dintre cele mai răspîndite în natură, răspunse Cyprien. Toți compușii organici, fără excepție — lemnul, carnea, pîinea, iarba — conțin cărbune într-o mare proporție. Ei datorează tocmai prezenței cărbunelui, sau carbonului, printre elementele lor componente, gradul de înrudire ce se observă între ei.

— Ce lucru ciudat! spuse miss Watkins. Va să zică, aceste tufișuri, iarba acestui izlaz, copacul ce ne adăpostește, carnea struțului meu, Dada, și eu însămi, și dumneavoastră, domnule Mere, sîntem în parte făcuți din cărbune... ca diamantele? Totul nu-i decît cărbune în lumea aceasta?

— Într-adevăr, domnișoară Alice, e un lucru pre-simțit de mult, dar știința contemporană tinde să-l demonstreze din ce în ce mai limpede! Sau, mai bine zis, ea tinde să reducă din ce în ce numărul corpurilor elementare, număr considerat mult timp drept sacramental. Procedeele observației spectroscopice au aruncat, în această privință,

foarte recent, o nouă lumină asupra chimiei. Astfel, cele șaizeci și două de substanțe, clasate pînă acum drept corpuri elementare sau fundamentale, s-ar putea să nu fie decît o singură și unică substanță atomică — poate hidrogenul — în alcătuirile electrice, dinamice și calorice diferite.

— Oh, mă-nspăimîntați, domnule Mere, cu toate aceste cuvinte mari! strigă miss Watkins. Vorbiți-mi mai degrabă despre cărbune! Dumneavoastră, domnii chimiști, nu-l puteți oare cristaliza cum faceți cu sulful, din care mi-ați arătat deunăzi cristale atît de frumoase? Ar fi mult mai ușor decît să se sape găuri în pămînt, pentru a găsi diamante!

— S-a încercat adesea să se realizeze fabricarea diamantului artificial prin cristalizarea carbonului pur, răspunse Cyprien. Trebuie să adaug că s-a reușit chiar, în oarecare măsură, Despretz, în 1853, și, recent de tot, în Anglia, un alt savant au produs praf de diamant aplicînd unor cilindri de cărbune, curățați de orice substanță minerală și preparați cu zahăr candel, un curent electric foarte puternic, în vid. Pînă acum problema n-a fost rezolvată la nivel industrial. Probabil că e o chestiune de timp. Dar, într-o zi sau alta... poate chiar acum, cînd vă vorbesc, miss Watkins, procedeul fabricării diamantului e pe cale de a fi descoperit !

Vorbeau astfel, plimbîndu-se pe terenul nisipos din jurul fermei, sau seara, așezați sub acoperișul ușor al verandei, privind sclipirea stelelor pe cerul austral.

Apoi, Alice își lua rămas bun de la tînărul inginer și se întorcea la fermă, cînd nu-l lua cu ea ca să-i arate micul său cîrd de struți, închiși într-un țarc, la poalele măgurei pe care se ridica locuința lui

John Watkins. Capul lor mic, alb, ridicat pe un trup negru, picioarele lor mari și țepene, mănunchiurile de pene gălbui care le împodobesc extremitățile aripilor și coada, toate acestea o captivau pe Alice, care se distra, de un an sau doi, să crească o întreagă trupă de păsări-picioaroane gigantice.

De obicei, aceste animale nu sînt domesticate, și fermierii din Colonia Capului le lasă să trăiască aproape în stare sălbatică. Se mulțumesc să le țină în țarcuri foarte întinse, împrejmuite cu bariere înalte din sîrmă de alamă, asemănătoare celor puse, în unele țări, de-a lungul căilor ferate. Struții, rău înzestrați pentru zbor, nu pot sări peste aceste bariere. Ei trăiesc acolo tot anul, într-o captivitate de care nu-și dau seama, se hrănesc cu ce găsesc, caută colțuri ferite ca să-și depună ouăle, pe care legi aspre le apără de hoți. Numai în epoca năpîrlirii, cînd urmează să fie jumuliți de penele atît de căutate de femeile din Europa, hăitașii alungă struții, încet-încet, într-o serie de țarcuri din ce în ce mai mici, pînă cînd pot fi prinși ușor și li se smulge podoaba.

Această industrie a luat de cîtiva ani o dezvoltare uimitoare în Colonia Capului și e de mirare că în Algeria, unde n-ar fi mai puțin fructuoasă, se află abia la început. Fiecare struț, redus astfel la sclavie, aduce proprietarului său, fără nici o cheltuială, un venit anual care variază între două și trei sute de franci. Ca să se înțeleagă acest lucru, trebuie știut că o pană mare, cînd e de bună calitate, se vinde cu șaiszeci și optzeci de franci — preț curent în comerț — și că penele mijlocii și mici au și ele o valoare destul de mare.

Dar miss Watkins creștea o duzină din aceste

mari păsări, numai pentru distracția ei personală. Ii făcea plăcere să le vadă clocindu-și ouăle lor enorme, sau cînd veneau la mîncare cu puii, cum ar fi făcut găinile și curcile. Cyprien o însoțea uneori și-i plăcea să dezmierde pe unul dintre cei mai frumoși din cîrd — un anumit struț, cu capul negru, cu ochii aurii — tocmai acel răsfățat Dada, care înghițise bila de fildeș folosită la cîrpit ciorapii.

Între timp, puțin cîte puțin, Cyprien simțise născîndu-se în el un sentiment mai adînc și mai tandru față de această fată. Se gîndise că n-ar găsi niciodată o femeie mai sinceră, mai inteligentă, mai plăcută, mai desăvîrșită în toate privințele, cu care să-și împartă viața lui de muncă și de meditație. Într-adevăr, miss Watkins, rămasă de mică fără mamă, obligată să îndrume treburile casnice, era o gospodină perfectă și, în același timp, o adevărată femeie de lume. Tocmai acest amestec deosebit de distincție și de simplitate atrăgătoare îi dădea atîta farmec. Fără a avea pretențiile ridicole ale atîtor tinere elegante din orașele Europei, ea nu se temea să-și bage mîinile albe în aluat ca să prepare o budincă cu stafide, să supravegheze pregătirea meselor și să se convingă că lenjeria e în bună stare. Și asta n-o împiedica să interpreteze sonatele lui Beethoven tot așa de bine, și poate chiar mai bine decît altele, să vorbească corect două sau trei limbi, să-i placă să citească, să poată aprecia capodoperele tuturor literaturilor și să aibă mult succes la micile reuniuni mondene, care se țineau uneori la fermierii bogați din district.

Asta nu înseamnă că femeile distinse ar fi fost prea puține la aceste reuniuni. În Transvaal, ca și în America, în Australia și în toate țările noi, unde

preocupările materiale ale unei civilizații care se improvizează îi absorb pe bărbați, cultura intelectuală este, mai mult decît în Europa, monopolul aproape exclusiv al femeilor. Așa că ele sînt, cel mai adesea, mult superioare soților și fiilor lor, în ceea ce privește instrucțiunea generală și rafinamentul artistic. S-a întîmplat tuturor călătorilor să descopere, nu fără oarecare stupefacție, la soția unui miner australian, sau a unui squatter din Far-West, un talent muzical de prim ordin, asociat celor mai serioase cunoștințe literare sau științifice. Fiica unui negustor din Omaha sau a unui mezelar din Melbourne ar roși la gîndul că poate fi inferioară în instruire, în bune maniere, în însușiri de tot felul, unei prințese din vechea Europă, în Statul liber Orange, unde educația fetelor este de mult timp egală cu cea a băieților, dar unde aceștia părăsesc prea devreme băncile școlii, acest contrast între cele două sexe este mai mare decît oriunde aiurea. Bărbatul este, în gospodărie, „bread-winner”-ul, cel care cîștigă pîinea; el adaugă asprimii sale native pe cea imprimată de meseria exercitată în aer liber, de viața de oboseli și de pericole. Dimpotrivă, femeia își asumă, pe lîngă îndatoririle casnice, cultivarea artelor și a literelor, pe care o disprețuiește sau o neglijează soțul său.

Și astfel găsești uneori o floare de frumusețe, de distincție și de farmec crescînd la marginea deșertului; era cazul fiicei fermierului John Watkins.

Cyprien își spusese toate acestea și, deoarece îi plăcea să meargă drept la țintă, nu ezitase să vină să-și prezinte cererea.

Cădea acum, vai! din înălțimea visului său și zărea, pentru prima dată, prăpastia aproape de

netrecut care îl despărțea de Alice. Se-ntoarse acasă cu inima plină de mîhnire, după această întrevvedere hotărîtoare. Dar el nu era omul care să se lase pradă unei disperări zadarnice; era hotărît să lupte pe acest teren și, deocamdată, putea să găsească în misiunea sa un leac sigur pentru mîhnire.

După ce se așează la masa lui mică, tînărul inginer termină, cu un scris rapid și ferm, lunga scrisoare confidențială, pe care o începuse dimineața, către maestrul său venerat M.J. membru al Academiei de Științe și profesor titular la Școala de Mine:

„...Ceea ce n-am crezut că trebuie să consemnez în memoriul meu oficial, deoarece nu este încă pentru mine decît o ipoteză, este opinia pe care aș fi ispitit să mi-o fac, după observațiile mele geologice, asupra adevăratului mod de formare a diamantului. Nici ipoteza după care ar fi de origine vulcanică, nici aceea potrivit căreia ar fi ajuns în zăcămintele actuale datorită acțiunii unor zguduirii puternice nu mă satisfac mai mult decît pe dumneavoastră, scumpe maestre, și n-am nevoie să vă amintesc motivele care ne fac să nu le acceptăm. Formarea diamantului, pe loc, sub acțiunea focului, este de asemenea o explicație cu mult prea vagă și care nu mă mulțumește defel. Care ar fi natura acestui foc și de ce n-ar fi modificat el toate felurile de calcar, care se găsesc în mod obișnuit în zăcămintele diamantifere? Această teorie îmi pare pur și simplu puerilă, ca și cea a vîrtejurilor sau a torsiunii atomilor.

Singura explicație care mă satisface, dacă nu întru totul, cel puțin în oarecare măsură, este aceea a aducerii de către ape a elementelor gemei și a

formării ulterioare a cristalului, pe loc. Sînt foarte izbit de profilul special, aproape uniform, al diferitelor zăcămintele pe care le-am studiat și măsurat cu cea mai mare grijă Toate prezintă, mai mult sau mai puțin, forma generală a unui fel de cupă, de capsulă, sau, mai degrabă, ținînd seama de crusta ce le acoperă, a unei ploști de vînătoare, culcată pe o parte. Este ca un rezervor de treizeci sau patruzeci de mii de metri cubi, în care s-ar fi descărcat un conglomerat de nisip, de noroi și de terenuri aluvionare, aplicat peste rocile primitive.

Acest caracter este foarte vădit mai ales la Vandergaart-Kopje, unul dintre zăcămintele cele mai recent descoperite și care aparține, în treacăt fie zis, chiar proprietarului cabanei din care vă scriu.

Ce se petrece, cînd se varsă într-o capsulă un lichid care conține corpuri străine în suspensie? Aceste corpuri străine se depun mai ales la fund și pe marginile capsulei. Ei bine, tocmai asta se produce în Kopje! Diamantele se găsesc mai ales pe fundul și spre centrul bazinului, ca și la limitele extreme ale acestuia. Și faptul e atît de bine constatat, încît prețul claim-urilor intermediare scade foarte repede, în timp ce concesiunile centrale, sau vecine cu marginile bazinului ating o valoare enormă, imediat ce forma zăcămintului a fost determinată. Analogia de mai sus pledează deci pentru transportul materialelor prin acțiunea apelor.

Pe de altă parte, un mare număr de împrejurări, pe care le veți găsi enumerate în memoriul meu, tind să indice formarea pe loc a cristalelor și nu transportul lor în stare perfectă.

Pentru a nu repeta decît două sau trei argumente, trebuie arătat că diamantele sînt reunite aproape întotdeauna în grupe de aceeași natură și de aceeași culoare, ceea ce nu s-ar întîmpla dacă ar fi fost aduse, gata formate, de un torent. Se găsesc frecvent două lipite împreună, care se desprind la cea mai mică izbitură. Cum ar fi rezistat ele frecărilor și meandrelor unui drum de apă? În plus, diamantele mari se găsesc aproape totdeauna la adăpostul unei stînci, ceea ce ar arăta că influența stîncii — radiația sa calorică, sau orice altă cauză — a ușurat cristalizarea. În sfîrșit, rar, chiar foarte rar, se găsesc diare munte mari și mici împreună. De fiecare dată cînd se găsește o piatră frumoasă, ea este izolată. E ca și cum toate elementele diamantine ale cuibului s-au concentrat într-un singur cristal, sub acțiunea unor cauze speciale.

Aceste motive și multe altele încă mă fac să înclin pentru ipoteza cristalizării pe loc a elementelor aduse de ape.

Dar de unde au venit apele care au cărat rămășițele organice, destinate să se transforme în diamante? E un lucru pe care n-am reușit să-l stabilesc, cu tot studiul foarte atent al diferitelor terenuri.

Descoperirea ar avea totuși importanța ei. În adevăr, dacă s-ar izbuti să se cunoască drumul urmat de ape, de ce nu s-ar ajunge, făcînd acest drum invers, la punctul inițial de unde au pornit diamantele, acolo unde există fără îndoială o cantitate mult mai mare decît în micile rezervoare exploatate în prezent? Ar fi o demonstrație completă a teoriei mele și aș fi foarte fericit să se realizeze.

Dar nu eu o voi face, căci iată-mă aproape la sfârșitul misiunii mele și mi-a fost imposibil să formulez vreo concluzie serioasă în această privință.

Am fost mai norocos în analizele rocilor....."

Și tânărul inginer, continuându-și expunerea, intra în detalii tehnice privind lucrările sale, detalii fără îndoială de un mare interes pentru el și pentru corespondentul său, dar despre care cititorul profan s-ar putea să aibă o altă părere. De aceea e mai prudent să-l cruțăm.

La miezul nopții, după ce termină lungă lui scrisoare, Cyprien stinse lampa, se-ntinse în hamac și adormi adânc.

Munca înăbușise mîhnirea — cel puțin pentru cîteva ore — dar o viziune grațioasă apăru de mai multe ori în visele tânărului savant și i se păru că ea-i spunea să nu-și piardă nădejdea!

IV VANDERGAART-KOPJE

„Hotărît lucru, trebuie să plec, își zise a doua zi Cyprien Mere, pe cînd se spăla și se îmbrăca, trebuie să părăsesc Griqualand-ul! După cîte am înghițit de la omul ăsta, a mai rămîne aici încă o zi ar fi o dovadă de slăbiciune! Nu vrea să-mi dea mîna fiicei sale? Poate că are dreptate! În orice caz, n-aș dori să rămînă cu impresia că-i cer să-mi acorde circumstanțe atenuante! Trebuie să accept bărbătește acest verdict, oricît ar fi de dureros, și să aștept vremuri mai bune!"

Fără a mai sta pe gînduri, Cyprien începu să-și împacheteze aparatele în lăzile pe care le păstrase,

pentru a le folosi ca bufete și dulapuri. Muncea plin de rîvnă, de vreo oră sau două, cînd, pe fereastra deschisă, stă rabat înd aerul dimineții, o voce proaspătă și pură, ureînd ca un cîntec de ciocîrlie de la poalele măgurii, ajunse pînă la el înaripată de una dintre cele mai minunate melodii ale poetului Moore:

It is the last rose of summer
Left blooming alone
All her lovely companions
Are faded and gone.

„E ultimul trandafir al verii, singurul rămas înflorit ;
gingașii lui însoțitori sînt veștezi, au murit.”

Cyprien alergă la fereastră, și o zări pe Alice, care se îndrepta către țarcul struților, cu șorțul plin de bunătați pe gustul lor. Ea era aceea care cînta la răsăritul soarelui.

/ will not leave thee, thou lone one!
To pine on the steni,
Since the lovely are sleeping,
Go sleep with them...

„Nu te voi lăsa doar pe tine să tînjești pe tulpină !
Toți ceilalți dorm, du-te să dormi cu ei...”

Tînărul inginer nu se crezuse niciodată foarte sensibil la poezie, și totuși aceasta îl răscoli adînc. Rămase lingă fereastră, ținîndu-și răsuflarea, ascultînd sau, mai bine zis, sorbind aceste cuvinte dulci.

Cîntecul se opri. Miss Watkins le împărțea struților mîncarea și era o plăcere să-i vezi întinzîndu-și gîturile lungi și ciocurile neîndemînatice către mîna ei mică și fără astîmpăr. Apoi, după ce isprăvi împărțirea hranei, ea urcă spre casă, cîntînd din nou:

It is the last rose of summer

Left blooniing alone...
Oh ! who would inhabit
This black world alone?...

„E ultimul trandafir al verii, singurul rămas înflorit.... Oh, cine ar vrea să trăiască singur, în această lume posomorită?....”

Cyprien stătea în picioare, în același loc, cu ochii umezi, ca țintuit de o vrajă.

Vocea se îndepărta, Alice se apropia de fermă; era la mai puțin de douăzeci de metri de clădire, când zgomotul unor pași grăbiți o făcu să se-ntoarcă, apoi să se oprească deodată.

Mînat de o pornire necugetată dar irezistibilă, Cyprien ieșise din cabană cu capul descoperit și alerga spre ea.

— Domnișoară Alice!...

— Domnule Mere?

Erau acum față în față, în plin răsărit de soare, pe drumul care mărginea ferma. Umbrele lor se desenau cu claritate pe bariera de lemn alb, în peisajul arid. Acum, după ce o ajunsese din urmă, Cyprien părea mirat de ceea ce făcuse și tăcea, nehotărît.

— Aveți să-mi spuneți ceva, domnule Mere? întrebă ea cu interes.

— Trebuie să-mi iau rămas bun, domnișoară Alice!... Plec chiar azi! răspuse el cu o voce nesigură.

Ușoara rumeneală care colora tenul delicat al domnișoarei Watkins dispăru brusc.

— Plecați?... Vreți să plecați?... întrebă ea, foarte tulburată.

— în țara mea... în Franța, răspuse Cyprien. Mi-am terminat lucrările!... Misiunea mea s-a încheiat... Nu mai am ce face în Griqualand și sînt nevoit să mă în-

torc la Paris...

Vorbind astfel, cu vocea întretăiată, avea aerul unui vinovat care își cere iertare.

— Ah!... Da!... E adevărat!... Trebuia să vină și ziua asta! Îngăimă Alice, fără să știe prea bine ce spune.

Era năucită. Vestea o surprindea în plină fericire inconștientă, ca o lovitură de măciucă. Deodată, lacrimi mari îi umeziră ochii și împodobiră genele lungi care-i umbreau. Ca și cum această explozie de mîhnire ar fi readus-o la realitate, ea regăsi puterea de a surîde:

— Plecați?... Ei bine, și cu eleva dumneavoastră devotată cum rămîne? Vreți s-o părăsiți fără să fi terminat cursul ei de chimie?... Vreți să rămîn la oxigen și tainele azotului să-mi rămînă necunoscute pentru totdeauna?... Asta-i foarte rău, domnule!

Ea încerca să-și țină firea și să glumească, dar tonul vocii îi dezmințea vorbele. Se ghicea în el un reproș adînc, care-i merse drept la inimă tînarului și care s-ar fi putut traduce astfel:

„Bine, dar eu?... Nu înseamnă deci nimic pentru dumneata? ... Mă cufunzi din nou în neant?!... Ai venit aici, printre burii și minerii aceștia lacomi, să te arăți ca o ființă superioară și privilegiată, un savant mîndru, dezinteresat, cu totul deosebit!... M-ai inițiat în studiile și lucrările dumitale!... Ai fost sincer cu mine și mi-ai împărtășit marile dumitale ambiții, preferințele literare, gusturile artistice!... Mi-ai revelat distanța care separă pe un gînditor ca dumneata de bimanii care mă înconjoară!... Ai făcut totul spre a fi admirat și iubit...! Ai reușit!... Apoi, vii să mă anunți, din senin, că pleci, că totul s-a sfîrșit, că te întorci la Paris și te grăbești

să mă uiți! — Și crezi că pot asista la toate astea cu sînge rece?"

Iată ce se ghicea în vorbele Alicei și ochii ei umezi o spuneau atît de bine, încît Cyprien era cît pe ce să răspundă acestui reproș neexprimat, dar grăitor. Puțin lipsi să nu strige:

„Trebuie s-o fac! Ți-am cerut ieri mîna și tatăl dumitale a refuzat, fără a mă lăsa măcar să sper!... Înțelegi acum de ce plec?"

Își aminti la timp promisiunea făcută. Se angajase să nu vorbească niciodată fiicei lui John Watkins despre visul pe care și-l făurise și s-ar fi disprețuit dacă nu si-ar fi ținut cuvîntul.

Dar, în același timp, simțea cît de brutală, aproape sălbatică, era această intenție de a pleca imediat, atît de brusc născută sub lovitura eșecului său umilitor. Îi apărea imposibil acum să părăsească astfel, fără nici o pregătire, fără nici o amîinare, această fată încîntătoare pe care o iubea și care îi răspundea — era prea vizibil — cu o afecțiune atît de sinceră și de profundă.

Hotărîrea care i se păruse, cu două ceasuri mai devreme, imperios necesară, acum îl înspăimînta. Numai îndrăzneia nici măcar s-o mărturisească.

Deodată, o renegă:

— Cînd vorbesc de plecare, domnișoară Alice, nu înseamnă că plec în dimineața asta... cred că nici astăzi!...

Mai am de luat note... de isprăvit anumite lucruri!În orice caz, voi avea cîntea să vă revăd și să vorbesc cu dumneavoastră despre planul de studii!

Acestea fiind spuse, Cyprien se întoarce brusc

și o luă la fugă, ca un nebun, reveni la cabana sa, se aruncă într-un fotoliu de lemn și începu să reflecteze profund.

Cursul gândurilor i se schimbase.

„Să renunț la atîta grație, din pricina banilor! își spunea el. Să abandonez lupta la prima piedică! E aceasta o atitudine atît de curajoasă pe cît mi-o imaginez? N-ar fi mai bine să sacrific unele prejudecăți și să încerc să devin demn de ea?... Atîția oameni fac avere, în cîteva luni, căutînd diamante! De ce n-aș face și eu la fel? Cine mă împiedică să dezgrop și eu o piatră de o sută de carate, cum li s-a întîmplat altora; sau și mai bine, să descopăr un nou zăcămint? Fără îndoială, am mai multe cunoștințe teoretice decît cea mai mare parte a tuturor acestor oameni! De ce nu mi-ar da știința ceea ce munca, ajutată de puțin noroc, le-a dat lor?... Și apoi, nu risc mare lucru dacă încerc!...

Chiar din punctul de vedere al misiunii mele, poate că nu e lipsit de interes să pun mîna pe cazma și să încerc meseria de miner!... Și dacă reușesc, dacă devin bogat prin acest mijloc primitiv, cine știe dacă John Watkins nu se va îndupleca și nu va reveni asupra primei sale hotărîri? Prețul merită să încerc aventura!..."

Cyprien începu să se plimbe prin laborator; dar, de data asta, brațele i se odihneau, doar gîndirea lucra.

Deodată se opri, își puse pălăria și ieși.

După ce străbătu cărarea care cobora spre cîmpie, se îndreptă cu pași mari spre Vandergaart-Kopje.

Ajunse în mai puțin de o oră.

Chiar atunci, mulțimea minerilor se întorcea în tabără, pentru al doilea prînz. Trecînd în revistă toate aceste fețe bronzate, Cyprien se întreba cui să se adreseze ca să obțină informațiile de care avea nevoie, cînd recunoscu într-un grup fața loială a lui Thomas Steel, fostul miner din Lancashire. Avusese ocazia să-l întîl- nească de două sau trei ori, de la sosirea lor simultană în Griqualand, și constatasese că vrednicul băiat prospera văzînd cu ochii, după cum arătau în suficientă măsură aspectul său înfloritor, hainele nou-nouțe și mai ales centura lată de piele care îi strîngea mijlocul.

Cyprien se hotărî să-l oprească și să-i împărtășească proiectele sale — ceea ce și făcu, în cîteva cuvinte.

— Să arendezi un claim? Nimic mai ușor, dacă ai bani! îi răspunse minerul. Este unul chiar lîngă al meu! Patru sute de lire sterline și e al dumitale! Cu cinci sau șase negri, care-l vor exploata pentru dumneata, scoți sigur diamante : de șapte-opt sute de franci pe săptămîină!

— Dar n-am zece mii de franci și nici urmă de negru ! zise Cyprien.

— Atunci cumpără a opta sau chiar a șaisprezecea parte dintr-un claim și lucrează singur! O mie de franci va fi de ajuns pentru această achiziție.

— Asta ar corespunde mai mult posibilităților mele, răspunse tînărul inginer. Dar dumneata, domnule Steel, cum ai făcut, dacă nu sînt prea curios? Ai venit aici cu un capital?

— Am venit cu brațele mele și cu trei piese mici de aur în buzunar. Dar am avut noroc. La început am muncit pe din două, pe o optime de teren al cărui proprietar prefera să stea în cafenea decît să

se ocupe de afacerile sale. Ne înțelesesem că vom împărți diamantele și am găsit unele destul de frumoase — mai ales o piatră de cinci carate, pe care am vîndut-o cu două sute de lire sterline! Atunci n-am mai muncit pentru leneșul ăsta și am cumpărat o șaisprezecime, pe care am exploatat-o eu însumi. Deoarece n-am găsit decît pietre mici, 'm-am descotorosit de ea, acum zece zile. Lucrez din nou, pe din două cu un australian, pe terenul său, dar n-am cîștigat mai mult de cinci lire sterline am îndoi, în prima săptămîină.

— Dacă aș găsi să cumpăr un teren, nu prea scump, ai fi dispus să te asociezi cu mine ca să-l exploatăm? Întrebă tînărul inginer.

— Cu o condiție, răspunse Thomas Steel: fiecare dintre noi să păstreze pentru el ceea ce va găsi! Nu pentru că n-aș avea încredere, domnule Mere! Dar, vezi dumneata, de cînd sînt aici, am observat că pierd aproape întotdeauna la împărțeală, deoarece tîrnăcopul și hîrlețul mă cunosc și sap de două sau trei ori mai mult decît ceilalți!

— Mi se pare întemeiat, răspunse Cyprien.

— Ah! făcu deodată lancashireanul, întrerupîndu-se. Mi-a venit o idee, și poate mai bună!.... Dacă am lua pe seama noastră unul din claim-urile lui John Watkins?

— Cum adică, unul din claim-uri? Nu-i aparține întregul Kopje?

— Fără îndoială, domnule Mere, dar știi că guvernul colonial ia în stăpînire, imediat, orice zăcămînt diamantifer nou descoperit. Guvernul îl administrează, îl cadastrează și-l împarte în claim-uri, reținînd cea mai mare parte din prețul concesiunilor și plătiind

proprietarului doar o redevență fixă. Când terenul este atît de întins ca acesta, redevență înseamnă un foarte frumos venit și, pe de altă parte, proprietarul are dreptul prioritar de a răscumpăra atîtea claim-uri cîte poate munci. E cazul lui John Watkins, care are mai multe în exploatare, în afară de faptul că e proprietarul întregii mine. Dar nu le poate exploata atît de bine cum ar vrea, deoarece guta îl împiedică să vină la fața locului, și cred că ți-ar acorda condiții avantajoase, dacă i-ai propune să închiriezi unul.

— Aș prefera să te tocmești dumneata cu el, răspunse Cyprien.

— Dacă-i vorba numai de atîta lucru, s-a făcut! replică Thomas Steel. Vom ști curînd la ce să ne așteptăm !

Trei ore mai tîrziu, jumătate din claim-ul numărul 942, marcat cum se cuvine cu țaruși și trecut pe plan, era arendat, cu toate formele de cuviință, domnilor Mere și Thomas Steel, cu plata unei prime de nouăzeci de lire sterline și vîrsămîntul impozitului în mîinile casierului. În plus, se stipulasă special în acte că arendașii vor împărți cu John Watkins produsele exploataării lor și îi vor da cu titlul de „royalty” primele trei diamante mai mari de zece carate, pe care le-ar fi putut găsi. Nimic nu demonstra că această eventualitate s-ar fi putut prezenta, dar, în definitiv, ea era posibilă — totul era posibil.

În general, afacerea putea fi considerată ca extraordinar de avantajoasă pentru Cyprien, și domnul Watins i-o spuse, cu obișnuita-i sinceritate, ciocnind un pahar cu el, după semnarea contractului.

— Ai apucat pe calea cea bună, băiete! rosti el, bă-

tîndu-l pe umăr. Ai stofă! N-aș fi surprins să te văd devenind unul dintre cei mai buni mineri ai Griqualandului.

Cyprien nu se putu împiedica de a vedea în aceste cuvinte o prevestire fericită pentru viitor.

Miss Watkins, care era de față la întrevvedere, avea în ochii săi albaștri o rază de soare atît de luminoasă!

Nu! N-ai fi crezut niciodată că aceiași ochi plînseseră toată dimineața.

De altfel, printr-un acoid tacit, fu evitată orice explicație în legătură cu întristătoarea scenă din dimineața aceea. Cyprien rămăsese, era evident și, la urma urmei, ăsta era lucrul esențial.

Tînărul inginer plecă deci cu inima ușoară, să se pregătească de mutare, neiuînd de altfel decît cîteva haine într-o valiză ușoară, căci avea de gînd să locuiască sub cort, la Vandergaart-Kopje, și să nu revină la fermă decît pentru a-și petrece timpul liber.

V

PRIMA EXPLOATARE

Cei doi asociați se apucară de lucru, a doua zi de dimineață. Claim-ul lor era situat la marginea terenului diamantifer și trebuia să fie bogat, dacă teoria lui Cyprien Mere era întemeiată. Din nenorocire, acest claim fusese exploatat înainte în mod intens și se adîncea în măruntaiele pămîntului pînă la peste cincizeci de metri.

Totuși, din anumite puncte de vedere, asta constituia un avantaj, deoarece, aflîndu-se la un

nivel mai coborât decât claim-urile vecine, beneficia, după legea locului, de tot pământul și, în consecință, de toate diamantele care ar fi putut să cadă în el din claim-urile ce-l înconjurau.

Treaba era foarte simplă. Cei doi asociați începeau să desprindă cu târnăcopul și hîrlețul, sistematic, o oarecare cantitate de pământ. Apoi, unul dintre ei urca la marginea minei și ridica, de-a lungul cablului de sîrmă, gălețile cu pământ care îi erau trimise de jos.

Acest pământ era transportat cu căruciorul la coliba lui Thomas Steel. Acolo, după ce îl sfărîmau cu niște butuci mari și aruncau bolovanii fără valoare, îl treceau printr-un ciur cu găuri de cincisprezece milimetri diametru, pentru a separa pietrele mai mici, pe care le examinau atent înainte de a le arunca și pe ele. În sfîrșit, pământul era cernut cu o sită deasă, lăsînd să treacă praful, și atunci ajungea în stadiul să fie triat.

După ce era răsturnat pe o masă, cei doi mineri, înarmați cu un fel de răzuitoare, făcută dintr-o bucată de tablă, îl examinau cu cea mai mare grijă, puțin cîte puțin, și-l turnau sub masă, de unde era cărat afară și aruncat.

Toate aceste operațiuni aveau drept scop descoperirea, dacă era cazul, a unui diamant, uneori abia de mărimea unei jumătăți de bob de linte. Și asociații se simțeau foarte fericiți, dacă ziua nu trecea fără să fi observat măcar unul. Ei munceau cu mult zel și triau foarte minuțios pământul claim-ului; dar, în general, în primele zile, rezultatele fură aproape negative.

Cyprien, mai ales, părea să aibă prea puțin noroc. Dacă se afla un mic diamant în pământul

examinat de el, aproape totdeauna îl observa Thomas Steel. Primul pe care avu satisfacția să-l descopere nu cîntărea, cu gangă cu tot, nici o șesime de carat.

Caratul este cam a cincea parte dintr-un gram (exact: 0,2052 grame). Un diamant de un carat, foarte pur, limpede și fără culoare, valorează, șlefuit, cam două sute cincizeci franci. Dar, dacă diamantele mai mici au o valoare proporțional foarte redusă, valoarea celor mai mari crește foarte repede. Se socotește, în general, că valoarea comercială a unei pietre cu ape frumoase este egală cu pătratul greutății sale, exprimată în carate, înmulțit cu prețul curent al caratului ; dacă presupunem că prețul unui carat este de două sute cincizeci de franci, o piatră de zece carate, de aceeași calitate, valorează de o sută de ori mai mult, adică douăzeci și cinci de mii de franci.

Dar pietrele de zece carate, și chiar de un carat, sînt foarte rare. Tocmai de aceea sînt atît de scumpe. Pe de altă parte, diamantele din Griqualand sînt aproape toate gălbui, ceea ce scade considerabil valoarea lor ca bijuterie.

Găsirea unei pietre cîntărind o șesime de carat, după șapte sau opt zile de muncă, însemna deci foarte puțin, față de eforturile și oboseala pe care le ceruse. La acest preț, era mai convenabil să lucrezi pămîntul, să păzești turmele sau să spargi pietre pentru construirea drumurilor. Așa își spunea și Cyprien, în sinea lui. Totuși, speranța de a da peste un diamant frumos, care să răsplătească dintr-o dată truda mai multor săptămîni, sau chiar mai multor luni, îl susținea, după cum îi susține pe toți minerii, chiar și pe cei mai puțin încrezători. Cît

despre Thomas Steel, el muncea ca o mașină, în virtutea obișnuinței, fără să se gândească la nimic — cel puțin în aparență.

Cei doi asociați mâncau de obicei împreună, mulțumindu-se cu sandvișurile și berea cumpărate de la o tarabă în aer liber, dar cinau la una din numeroasele pensiuni care-și împărțeau clientela taberei. Seara, după ce se despărțeau, Thomas Steel intra în vreo sală de biliard, în timp ce Cyprien se ducea pentru o oră sau două la fermă.

Tînărul inginer avea adesea neplăcerea să-și întîlnească acolo rivalul, pe James Hilton, un flăcău înalt, cu părul roșu, cu tenul alb și cu fața plină de pistru.

Era neîndoielnic că acest rival făcea progrese rapide în cîștigarea simpatiei lui John Watkins, bînd mai mult gin și fumînd mai mult tutun de Hamburg decît el.

E adevărat că Alice nu putea să aibă decît cel mai deplin dispreț pentru fărîșugăria vulgară și conversația neinteresantă a tînărului Hilton. Dar prezența acestuia nu era mai puțin nesuferită pentru Cyprien. Astfel că, uneori, incapabil să-l suporte, dîndu-și seama că nu poate să se stăpînească, spunea bună seara societății și pleca.

— Franțuzul nu-i mulțumit! spunea atunci John Watkins, făcînd cu ochiul amicului său. Se pare că diamantele nu-i vin singure sub hîrleț!

Și James Hilton rîdea prosteste.

Cel mai adesea, în acele seri, Cyprien își termina seara la un bătrîn si cumsecade bur, stabilit foarte aproape de tabără, care se numea Jacobus Vandergaart.

Numele lui fusese dat terenului diamantifer, al

căruia teritoriu îl ocupase el, în primele timpuri ale concesiunii. Mai mult chiar, dacă ar fi fost să-l crezi, numai printr-o judecată nedreaptă fusese deposedat, în avantajul lui John Watkins. Cu totul ruinat, el trăia acum într-o veche colibă de pământ, câștigându-și pâinea ca șlefuitor de diamante, meserie pe care o practicase odinioară la Amsterdam, orașul său natal.

Se întâmpla destul de des, în adevăr, ca minerii, curioși să cunoască greutatea exactă a pietrelor lor după tăiere, să i le aducă, fie pentru a le despica, fie pentru a le supune unor operațiuni mai delicate. Dar această muncă cere o mînă sigură și o vedere bună și bătrînul Jacobus Vandergaart, excelent meseriaș la timpul lui, întâmpina în prezent mari greutăți în executarea comenzilor.

Cyprien, care-i dăduse să-i monteze în inel primul său diamant, îl îndrăgise repede pe bătrîn. Îi plăcea să vină și să se așeze în atelierul modest, ca să stea la taclale sau pur și simplu să-i țină tovărășie, în timp ce acesta lucra la masa lui de șlefuitor. Jacobus Vandergaart, cu barba albă, cu fruntea pleșuvă, acoperită cu o tichie de pluș negru, cu nasul lung, înarmat cu o pereche de ochelari rotunzi, avea înfățișarea unui bătrîn alchimist din secolul al cincisprezecelea, în mijlocul uneltelor sale bizare și al flacoanelor cu acizi.

Într-un taler mic de lemn, pe o masă așezată în fața ferestrei, se găseau diamantele brute, încredințate lui Jacobus Vandergaart, și a căror valoare era uneori considerabilă. Dacă voia să despice unul, a căruia cristalizare nu i se părea perfectă, începea prin a constata cu lupa direcția fisurilor care împart toate cristalele în lame cu

suprafețe paralele; apoi făcea, cu tăișul unui diamant prelucrat, o incizie în sensul voit, introducea o mică lamă de oțel în această incizie și lo-vea scurt.

Diamantul era despicat pe o față și operația se repeta pe celelalte.

Dacă însă Jacobus Vandergaart voia, dimpotrivă, „să taie” piatra, sau, pentru a vorbi mai limpede, să-i dea o formă anumită, el începea prin a fixa modelul pe care voia să i-l dea, desenînd cu creta, pe gangă, fațetele proiectate. Apoi, pune pe rînd fiecare din aceste fațete în contact cu un al doilea diamant, supunîndu-le unei frecări prelungite unul de celălalt. Cele două pietre se rodeau reciproc și fațeta se forma încetul cu încetul.

Jacobus Vandergaart reușea astfel să dea gemei una din formele consacrate, intrînd toate în următoarele trei mari diviziuni: „briliantul dublu”, „briliantul simplu” și „roza”.

Briliantul dublu se compune din șazeci și patru de fațete, o placă și o chiulasă.

Briliantul simplu e o jumătate din briliantul dublu. Roza are partea de jos plată și cea de sus bombată, ca un dom cu fațete.

Cu totul excepțional, Jacobus Vandergaart avea de tăiat o „brioleță”, adică un diamant care, neavînd o parte de sus și de jos, are forma unei mici pere. În India, brioletele sînt găurite la capătul mai subțire, ca să fie atîrnate de un șnur.

Cit despre „pandelocuri”, pe care bătrînul șlefuitor avea cel mai adesea ocazia să le taie, acestea sînt „jumătăți de pere” cu placă și chiulasă, avînd fațete pe partea anterioară.

Odată tăiate, diamantele mai trebuiau șlefuite.

Această operație se făcea cu ajutorul unei tocile, un fel de disc din oțel, cu un diametru de aproximativ douăzeci și opt de centimetri, pus pe lat pe masă, care se învîrtea pe un pivot sub acțiunea unei roți mari cu manivelă, efectuînd două-trei mii de rotații pe minut. Pe acest disc, umezit cu ulei și presărat cu praf de diamant provenit de la șlefuirile precedente, Jacobus Vandergaart presa, una după alta, fețele pietrei sale, pînă ce căpăta un lustru perfect.

Manivela era învîrtită cînd de un băietan hotentot, pe care îl angaja cu ziua la nevoie, fie de un prieten de felul lui Cyprien, căruia îi făcea plăcere să-l ajute. În timpul lucrului, stăteau de vorbă. Uneori, Jacobus Vandergaart, ridicîndu-și ochelarii pe frunte, se oprea pentru a povesti vreo istorie din trecut. Știa totul, în adevăr, despre această Africă de Sud în care locuia de patruzeci de ani. Și ceea ce dădea atîta farmec conversației sale era tocmai faptul că ea reproducea tradiția țării — tradiție încă foarte recentă și foarte vie.

Înainte de orice, bătrînul șlefuitor nu înceta să vorbească despre neplăcerile lui de ordin patriotic și personal. Englezii erau, după părerea lui, cei mai ticăloși spoliatori din cîți au fost vreodată pe pămînt. Trebuie să-i lăsăm răspunderea părerilor sale cam exagerate — poate chiar să i le scuzăm.

— Nu-i de mirare, repeta el, că Statele Unite ale Americii s-au declarat independente, cum nu vor înțîrzia să facă India și Australia! Ce popor ar tolera o asemenea tiranie!... Ah, domnule Mere, dacă lumea ar ști toate nedreptățile pe care acești englezi, atît de mîndri de banii și de puterea lor navală, le-au semănat pe glob, n-ar exista destule insulte ca să le fie aruncate în obraz!

Fără să aprobe sau să dezaprobe, Cyprien asculta.

— Vrei să-ți povestesc ce mi-au făcut mie, care-ți vorbesc? reluă Jacobus Vandergaart, însuflețindu-se. Ascultă-mă și o să-mi spui dacă pot exista două păreri în legătură cu asta!

Și, cum Cyprien îl asigura că nimic nu i-ar face mai mare plăcere, șlefuitorul continuă astfel:

— M-am născut la Amsterdam, în 1806, în timpul unei călătorii a părinților mei. Mai târziu, am revenit acolo ca să învăț meseria de șlefuitor, dar întreaga copilărie mi-am petrecut-o în Colonia Capului, unde familia mea emigrase de cincizeci de ani. Eram olandezi și eram foarte mândri de asta, când Marea Britanie puse mîna pe colonie — cică cu titlu provizoriu! Dar John Bull nu mai lasă din mîna ceea ce a luat odată și, în 1815, am fost declarați în mod solemn supuși ai Regatului-Unit, de către întreaga Europă adunată în Congres!

Te întreb, de ce s-a amestecat Europa în treburile provinciilor africane? Supuși englezi — dar noi nu voiam să fim, domnule Mere! De aceea, socotind că Africa era destul de vastă pentru a ne da o patrie care să fie a noastră — numai a noastră! — am părăsit Colonia Capului ca să pătrundem în adîncul teritoriilor încă sălbatice, care mărgineau ținutul spre nord. Ni se spunea „buri”, adică țărani, sau „voortrekkeri”, adică pionieri, oameni de avangardă.

Abia defrișasem aceste teritorii, abia dobîndisem, prin muncă, o existență independentă, cînd guvernul britanic susținu că sînt ale sale — din nou sub pretextul că eram supuși englezi!

Atunci avu loc marele nostru exod. Era în

1833.

Din nou am emigrat în masă. După ce am încărcat în harabale, trase de boi, mobilele, utilajele și semințele, am pătruns și mai adînc în desert.

În acea epocă, teritoriul Natal-ului era aproape în întregime depopulat. Un cuceritor sîngeros, numit Tchaka, un adevărat Attila negru din rasa zulușilor, exterminase aici mai mult de un milion de ființe omenеști, din 1812 pînă în 1828. Succesorul său, Dingaan, stăpînea și el prin teroare. Acest rege sălbatic ne-a autorizat să ne stabilim în țara în care se ridică azi orașele Durban și Port-Natal.

Dar perfidul Dingaan ne dăduse autorizația cu gîndul ascuns de a ne ataca, atunci cînd starea noastră va deveni prosperă! Așa că fiecare dintre noi se înarma pentru a rezista, și numai prin eforturi extraordinare, pot spune prin minuni de vitejie, în peste o sută de bătălii, în care femeile și chiar copiii noștri au luptat alături de noi, am reușit să rămînem în stăpînirea acestor terenuri, stropite cu sudoarea și cu sîngele nostru.

Dar abia îl învinsesem definitiv pe despotul negru și-i distrusesem puterea, cînd guvernatorul Coloniei Capului trimise o coloană britanică avînd misiunea de a ocupa teritoriul Natal-ului, în numele Majestății Sale Regina Angliei!... Cum vezi, eram tot supuși englezi! Asta se întîmpla în 1842.

Alți emigranți, compatrioți ai noștri, cuceriseră de asemenea Transvaal-ul și anihilaseră pe fluviul Orange puterea tiranului Moselekatze. Și ei își văzură confiscată, printr-un simplu ordin de zi, noua patrie pe care o plătiseră cu atîtea suferințe!

Trec peste amănunte. Această luptă a durat douăzeci de ani. Mereu mergeam mai departe și

mereu Marea Britanie întindea peste noi mîna sa lacomă, ca peste niște robi care aparțineau domeniului ei, chiar după ce îl părăsiseră!

În sfîrșit, după multe chinuri și lupte sîngeroase, am izbutit să facem să ni se recunoască independența în Statul liber Orange. O proclamație regală, semnată de regina Victoria, datată cu 8 aprilie 1854, ne garanta libera stăpînire a terenurilor noastre și dreptul de a ne conduce așa cum voiam. Ne-am constituit definitiv în republică și se poate spune că statul nostru, întemeiat pe respectul scrupulos al legii, pe libera dezvoltare a energiilor individuale și pe învățătura răspîndită din abundență în toate clasele sociale, ar putea încă servi de model multor națiuni, care se cred probabil mai civilizate decît un mic stat din Africa Australă!

Griqualand făcea parte din acest stat. M-am stabilit aici ca fermier, chiar în casa în care ne aflăm acum, cu biata mea soție și cu cei doi copii. Atunci am trasat kraal-ul meu, sau țarcul meu pentru animale, chiar pe locul unde se află mina în care lucrezi. Zece ani mai tîrziu, John Watkins veni aici și își construi prima cabană. Pe atunci nu se știa că pe aceste terenuri sînt diamante și, în ceea ce mă privește, avusesem atît de puține ocazii, timp de peste treizeci de ani, să practic vechea mea meserie, încît abia îmi aminteam de existența acestor pietre prețioase.

Deodată, către 1867, se răspîndi vestea că terenurile noastre erau diamantifere. Un bur de pe malurile Hart-ului găsisese diamante pînă și în excrementele struților, pînă și în pereții de argilă ai fermei sale.

Imediat, guvernul englez, credincios

sistemului său de acaparare, în ciuda tuturor tratatelor și a tuturor drepturilor, declară că Griqualand-ul îi aparține.

În zadar protestă republica noastră!... în zadar propuse să supună diferendul arbitrajului unui șef de stat european!... Anglia refuză arbitrajul și ne ocupă teritoriul.

Cel puțin mai speram că drepturile particularilor vor fi respectate de nedreptii noștri stăpîni! În ceea ce mă privește, rămas văduv și fără copii, în urma groazniciei epidemiei din 1870, nu mai aveam curajul să plec în căutarea unei noi patrii, să-mi refac un nou cămin — al șaselea sau al șaptelea din cariera mea îndelungată! Am rămas deci în Griqualand. Sînt aproape singurul din ținut care nu m-am molipsit de această febră a diamantului care îi cuprindea pe toți și am continuat să-mi cultiv grădina de legume, ca și cum zăcămintul de la Du To it's Pan n-ar fi fost descoperit la o bătaie de pușcă de casa mea!

Or, într-o zi, am constatat uluit că zidul kraalului meu, clădit din pietre uscate, fusese dărîmat în timpul nopții și mutat la trei sute de metri mai departe, în mijlocul cîmpiei. În locul zidului meu, John Watkins, ajutat de o sută de cafri, ridicase un altul, care se unea cu al său și care includea astfel în domeniul lui o ridicătură de pămînt nisipoasă și roșcată, pînă atunci proprietatea mea necontestată.

M-am plîns acestui spoliator... El a rîs de mine! L-am amenințat că-l dau în judecată... Mi-a spus că n-am decît s-o fac!

Trei zile mai tîrziu, aveam explicația enigmei. Ridicătură de pămînt, care-mi aparținea, era o mină de diamante. John Watkins, după ce se convinsese

de aceasta, se grăbise să mute țarcul meu, apoi alergase la Kimberley să declare în mod oficial mina pe numele său.

M-am judecat... Nu doresc să aflî vreodată, domnule Mere, ce înseamnă să te judeci într-o țară engleză!...

Rînd pe rînd mi-am pierdut boii, caii, oile!... Mi-am vîndut pînă și mobilierul, pînă și boarfele, ca să hrănesc aceste lipitori umane care se cheamă avocați, procurori, șerifi, portărei!... Pe scurt, după un an de alergătură, de așteptări, de speranțe pierdute fără încetare, de neliniști și de revolte, cestiunea proprietății a fost hotărîtă definitiv în instanță de apel, fără drept de recurs, nici casare posibilă...

Am pierdut procesul și, pe deasupra, eram ruinat!

O hotărîre definitivă a declarat nefondate pretențiile mele, mi-a respins acțiunea și arăta că îi era imposibil tribunalului să stabilească în mod clar dreptul fiecărei părți, dar că era necesar ca pe viitor să le fixeze un hotar precis. Astfel, s-a fixat la 25 grade longitudine, la est de meridianul Greenwich, linia ce avea să despartă pe viitor cele două proprietăți. Terenul situat la apus de această linie trebuia să fie atribuit lui John Watkins, iar terenul situat la răsărit, lui Jacobus Vandergaart.

Ceea ce pare să-i fi determinat pe judecători să pronunțe această hotărîre bizară este că, în adevăr, acest al 25-lea grad de longitudine trece, în planurile districtului, peste teritoriul pe care-l ocupase kraal-ul meu.

Dar mina, vai! era la apus. Ea reveni deci, în mod firesc, lui John Watkins!

Totuși, ca o mărturie de neșters a opiniei întregului ținut despre această judecată nedreaptă, mina se numește și azi tot Vandergaart-Kopje!

Ei bine, domnule Mere, n-am oare dreptul să spun că englezii sînt niște ticăloși? zise bătrînul bur, terminînd istorisirea lui prea adevărată.

VI OBICEIURI DE TABĂRĂ

Acest subiect de conversație, veti recunoaște, n-avea cum să-i placă tînărului inginer. Nu puteau fi pe gustul lui astfel de informații despre onorabilitatea omului pe care continua să-l considere drept viitorul său socru. Așa că se obișnuia să considere părerea lui Jacobus Vandergaart despre afacerea terenului ca o idee fixă a unui procesoman, demnă de crezut doar în mică măsură.

John Watkins, căruia îi pomenise într-o zi despre această afacere, după ce izbucnise în rîs în loc de orice răspuns, își atinse fruntea cu degetul arătător, clătînînd din cap, ca pentru a spune că mintea bătrînului Vandergaart o lua razna din ce în ce mai mult!

Și nu era oare posibil ca bătrînul, sub impresia descoperirii minei de diamante, să-și fi băgat în cap, fără motive suficiente, că aceasta era proprietatea lui? În definitiv, tribunalele nu-i dăduseră dreptate și părea destul de puțin verosimil ca judecătorii să nu fi adoptat poziția cea mai justificată. Iată ce-și spunea tînărul inginer, ca să se scuze față de el însuși că rămăsese în continuare în relații cu John

Watkins, după ce auzise ceea ce gîndea despre el Jacobus Vandergaart.

Un alt vecin de tabără, pe care Cyprien îl vizita de asemenea cu plăcere, uneori, deoarece regăsea la el viața burului cu tot coloritul ei specific, era un fermier, numit Mathys Pretorius, binecunoscut de toți minerii din Griqualand.

Cu toate că avea doar patruzeci de ani, Mathys Pretorius cutreierase vastul bazin al fluviului Orange, înainte de a se stabili în acest ținut. Dar această viață nomadă nu făcuse din el, ca din bătrînul Jacobus Vandergaart, un om uscățiv și irascibil. Mai curînd îl toropise și-l îngrășase în asemenea măsură, încît abia putea merge. Putea fi asemuit cu un elefant.

Aproape întotdeauna așezat într-un imens fotoliu de lemn, construit special pentru formele lui majestuase, Mathys Pretorius nu ieșea decît cu trăsura, un fel de car cu banchete de răchită, la care era înhămat un struț enorm. Ușurința cu care pasărea trăgea la această greutate imensă arăta desigur marea ei forță musculară.

Mathys Pretorius venea de obicei în tabără ca să încheie cu cantinierii vreo afacere cu legume. Era foarte popular acolo, ce-i drept, o popularitate de neînvidiat, deoarece se întemeia pe lașitatea lui proverbială. Minerii se distrau înfricoșîndu-l, spunîndu-i mii de năzbîtii.

Uneori îi anunțau invazia iminentă a basutoșilor sau a zulușilor! Alteori, în prezența lui, se prefăceau că citesc într-un ziar un proiect de lege prevăzînd pedeapsa cu moartea, pe întinsul posesiunilor britanice, împotriva oricărui individ care cîntărea mai mult de trei sute de livre! Sau se

anunța că un câine turbat fusese văzut pe drumul către Driesfontein, și bietul Mathys Pretorius, care era obligat să meargă pe acel drum ca să se întoarcă acasă, găsea o mie de pretexte numai să rămână în tabără.

Dar aceste teme himerice nu erau nimic pe lângă teroarea sinceră care-l cuprindea la gândul că s-ar putea descoperi o mină de diamante pe proprietatea sa. Își imagina cu anticipație lucrurile oribile care s-ar fi pe- trecut, dacă oameni lacomi, invadîndu-i grădina de zarzavaturi, călcînd pe răzoare, ar fi venit pe deasupra să-l exproprieze! Căci cum să te îndoiești că n-ar avea aceeași soartă ca Jacobus Vandergaart! Englezii ar ști să găsească temeiuri pentru a dovedi că pămîntul său era al lor.

Cînd puneau stăpînire pe creierul lui, aceste gânduri întunecate îi aduceau moartea în suflet. Dacă, din nenorocire, zărea un căutător de diamante pe lângă locuința sa, îi pieria pofta de mîncare și de băutură!... Și, cu toate acestea, se îngrașă mereu !

Unul dintre cei mai îndîrjiți persecutori ai săi era acum Annibal Pantalacci. Răutăciosul napolitan — căruia, în paranteză fie zis, părea să-i meargă de minune, căci folosea trei cafri pe claim-ul lui și arbora un diamant enorm la cravată — descoperise slăbiciunea nefericitului bur. Drept urmare, cel puțin o dată pe săptămîină, se amuza făcînd sondaje sau săpînd în împrejurimile fermei Pretorius.

Această proprietate se întindea pe malul stîng al Vaalu-lui, cam la două mile mai sus de tabără, și cuprindea terenuri aluvionare, care ar fi putut fi foarte bine în mod efectiv diamantifere, cu toate că nimic pînă atunci nu indicase asta.

Pentru a avea succes cu comedia lui prostească, Annibal Pantalacci se așeza foarte la vedere, chiar în fața ferestrelor lui Mathys Pretorius și, cel mai adesea, aducea și alți doritori de distracție pe seama acestei mistificări.

Bietul om putea fi văzut atunci, ascuns pe jumătate în dosul perdelei de stambă, urmărind îngrijorat toate mișcările lor, spionându-le gesturile, gata să alerge la grajd și să înhame struțul ca să fugă, dacă s-ar fi crezut amenințat de o invazie pe proprietatea sa.

Făcuse imprudența de a mărturisi unuia dintre prietenii săi că ținea zi și noapte pasărea înhămată și coșul trăsirii plin de provizii, pentru a putea s-o șteargă la primul semn sigur.

— Mă voi duce la boșimani, la nord de Limpopo! spunea el. Acum zece ani făceam cu ei comerț cu fildeș și te asigur că e de o sută de ori mai bine să fii în mijlocul sălbaticilor, al leilor și șacalilor, decât să rămâi printre acești englezi nesătui!

Or, confidentul nefericitului fermier n-avusese nimic mai grabnic de făcut — după obiceiul invariabil al confidenților — decât să aducă la cunoștință publică aceste planuri. Inutil de spus că Annibal Pantalacci profitase pentru a-i amuza pe mineri.

O altă victimă obișnuită a glumelor proaste ale acestui napolitan era, ca și în trecut, chinezul Li.

Și el se stabilise în Vandergaart-Kopje, unde deschisese o spălătorie. În realitate, faimoasa cutie roșie, care-l intrigase pe Cyprien în primele zile ale călătoriei de la Cape Town la Griqualand, nu conținea decât perii, sodă, bucăți pe săpun și sineală.

E drept că Cyprien nu-și putea stăpîni rîsul cînd îl întîlnea pe Li, totdeauna tăcut și rezervat, umblînd cu panerul cu rufe pe la clienți.

Dar ceea ce-l scotea din sărite era că Annibal Pantalacci se purta cu o adevărată cruzime față de bietul om. Îi arunca sticle de cerneală în putina cu leșie, întindea frînghii de-a curmezișul ușii, ca să-l facă să cadă, îl țintuia pe banca pe care ședea, înfigîndu-i un cuțit în pulpana bluzei. Mai ales nu scăpa ocazia de a-i trage cîte o lovitură cu piciorul, numindu-l „cîine de păgîn!" și dacă devenise clientul lui, o făcuse anume ca să se poată deda săptămînal la acest exercițiu. Niciodată nu-și găsea destul de albă rufăria, cu toate că Li o spăla și o călca minunat. Pentru o cută imaginară, se înfuria îngrozitor și-l lovea pe ne- norocitul de chinez, ca și cum i-ar fi fost rob.

Acestea erau distracțiile grosolane ale taberei, dar uneori ele deveneau tragice. Dacă se-ntîmpla, de pildă, ca un negru, lucrător în mină, să fie acuzat că a furat un diamant, toată lumea se credea datoră să-l conducă pe vinovat înaintea magistratului, după ce în prealabil îl snopise în bătaie. Astfel că dacă, întîmplător, judecătorul îl achita pe învinuit, loviturile rămîneau încasate! De altfel, trebuie spus că, în asemenea cazuri, achitățile erau rare. Judecătorul pronunța condamnarea mai repede decît înghițea o felie de portocală cu sare, un fel de mîncare favorită a ținutului.

Sentința consta, de obicei, în cincisprezece zile de muncă silnică și douăzeci de lovituri de „cat of nine tails" („pisică cu nouă cozi"), un fel de bici din curele cu noduri, care se mai folosește încă în

Marea Britanie și în posesiunile engleze pentru biciuirea condamnaților.

Dar exista o crimă pe care minerii o iertau mai greu decât furtul, și anume, tănuirea de lucruri furate.

Ward, yankeul venit în Griqualand odată cu tînărul inginer, trăi într-o zi o crudă experiență, după ce cumpărase niște diamante de la un cafru. Or, cafrii nu pot deține diamante în mod legal, legea interzicîndu-le să cumpere claim-uri sau să le lucreze pe cont propriu.

Imediat ce fapta fu cunoscută — era seara, la ora cînd întreaga tabără era agitată după cină — o mulțime furioasă invadea circiuma celui vinovat, o devasta, apoi îi dăde foc și l-ar fi spînzurat probabil pe yankeu de stîlpul pe care oameni binevoitori îl și ridicaseră, dacă, din fericire pentru el, o duzină de polițiști călări n-ar fi sosit tocmai la timp pentru a-l salva, ducîndu-l la închisoare.

Pe deasupra, scenele violente erau dese, în mijlocul acestei populații amestecate, aprige, pe jumătate sălbatice. Toate rasele se ciocneau într-un talmes-balmeș. Setea de aur, beția, influența unui climat torid, disperarea și dezamăgirile încingeau mințile și tulburau conștiințele! Poate că, dacă toți acești oameni ar fi avut noroc în munca lor, ar fi fost mai calmi și mai răbdători. Dar față de unul dintre ei, căruia i se întîmpla din cînd în cînd să găsească o piatră de mare valoare, existau sute care vegetau penibil, abia cîștigînd strictul necesar, dacă nu cădeau în cea mai neagră mizerie! Mina era ca o masă verde pe care îți riscai nu numai capitalul, dar și timpul, și truda, și sănătatea. Și puțini erau jucătorii norocoși cărora întîmplarea fericită le

îndruma tîrnăcopul în exploatarea claimurilor de la Vandergaart-Kopje!

Iată ce începea să vadă Cyprien, din ce în ce mai limpede, întrebîndu-se dacă trebuia să continue sau nu o meserie atît de puţin bănoasă, cînd, într-o bună zi, ajunsese să-şi schimbe felul de muncă.

Li umblind cu panerul cu rufe într-o dimineaţă, se trezi în faţă cu o ceată de doisprezece cafri care sosiseră în tabără să caute de lucru.

Aceşti oameni sărmani veneau din munţii îndepărtaţi care separă ţara propriu-zisă a cafrilor de ţinuturile basutoşilor. Străbătuseră pe jos mai mult de o sută cincizeci de leghe, de-a lungul fluviului Orange, mergînd în şir indian, trăind din ce puteau găsi în calea lor, adică rădăcini, plante comestibile, lăcuste.

Erau într-o stare înfricoşătoare de slăbiciune, mai degrabă schelete decît fiinţe vii. Cu picioarele lor descărnate, cu trupurile lungi, despuiaţi, cu pielea ca tăbăcită ce părea să acopere doar o carcasă, cu coastele ieşite în afară, cu obrajii scofîlciţi, păreau mai degrabă dispuşi să devoreze o friptură din carne de om, decît să sape zile întregi. Aşa că nimeni nu se grăbea să-i angajeze şi rămăseseră cinchiţi la marginea drumului, nehotărîţi, posaci, abrutizaţi de mizerie.

Cyprien fu adînc mişcat de înfăţişarea lor. Le făcu semn să aştepte, se întoarse la hotelul unde lua masa, comandă un ceaun enorm de mălai fiert în apă, pe care puse să-l ducă bieţilor nenorociţi, împreună cu cîteva cutii de carne conservată şi două sticle de rom.

Apoi, îi privi cu plăcere în timpul acestui ospăţ, fără precedent pentru ei.

În adevăr, păreau niște naufragiați, găsiți pe o plută, după cincisprezece zile de post și de spaimă. Mîncară atîta, încît în mai puțin de un sfert de oră ar fi putut face explozie ca niște obuze. În interesul sănătății lor, Cyprien trebui să pună capăt agapei, ca să nu-i vadă pe totii comesenii murind înăbușiți.

Unul singur dintre acești negri, cu fizionomia inteligentă și fină — cel mai tînăr dintre toți, după cît se putea aprecia — arătase oarecare rețineră în satisfacerea foamei sale. Și, ceea ce e mai rar, se gîndi să mulțumească binefăcătorului său, în timp ce celorlalți nici nu le trecu prin minte. El se apropie de Cyprien, îi luă mîna cu o mișcare naivă și grațioasă, apoi o puse pe capul său cu păr scurt și creț.

— Cum te cheamă? îl întrebă tînărul inginer, mișcat de acest semn de recunoștință.

Cafrul care, în împlător, înțelegea cîteva cuvinte englezești, răspunse imediat.

— Matakit.

Privirea lui pură și încrezătoare îi plăcu lui Cyprien. Îi veni ideea să-l angajeze pe acest tînăr înalt, bine făcut, ca să lucreze pe claim-ul lui — o idee, fără îndoială, bună.

„La urma urmei, își zise, așa fac toți aici! Și e mai bine pentru acest biet cafru să mă aibă pe mine patron, decît să intre pe mîna unuia ca Pantalacci!”

Și continuă:

— Ei bine, Matakit, cauți de lucru, nu-i așa?

Cafrul făcu un semn afirmativ.

— Vrei să lucrezi la mine? Îți voi da hrană, unelte și douăzeci de șilingi pe lună!

Acesta era tariful și Cyprien știa că nu i-ar fi putut oferi mai mult, fără să stîrnească mînia întregii tabere. Dar se gîndea că va adăuga acestei mici

remunerații veșminte, obiecte de menaj și tot ce știa că prețuiesc cafrii.

Drept orice răspuns, Matakit, surîzînd, își arată cele două rînduri de dinți albi și puse din nou pe cap mîna protectorului său. Contractul era semnat.

Cyprien se duse îndată acasă, împreună cu noul său servitor. Scoase din valiza sa un pantalon de pînză, o cămașă de flanelă, o pălărie veche și le dădu lui Matakit, care nu-și credea ochilor. Să se vadă, imediat după sosirea în tabără, îmbrăcat cu un costum atît de splendid, întrecuța cu mult cele mai îndrăznețe vise ale bietului tînăr. Nu mai știa cum să-și exprime recunoștința și bucuria. Țopăia, rîdea și plîngea în același timp.

— Matakit, îmi pari un băiat de treabă! zicea Cyprien. Văd că pricepi puțin engleza!... Nu știi să spui măcar un cuvînt?

Cafrul făcu un semn negativ.

— Bine, dacă-i așa, vreau să înveți franceza! continuă Cyprien.

Și, fără a mai întîrzia, dădu elevului său prima lecție, spunîndu-i numele obiectelor uzuale și punîndu-l să le repete.

Dar Matakit era nu numai cumsecade, ci și inteligent, avînd o memorie cu adevărat excepțională. În mai puțin de două ore, învățase mai mult de o sută de cuvinte, pe care le pronunța destul de corect.

Cyprien, uimit de o asemenea ușurință, își puse în gînd să o valorifice.

Tînărului cafru îi fură necesare șapte-opt zile de repaus și de hrană substanțială pentru a se reface după oboselile călătoriei și a fi în stare să muncească.

Aceste opt zile fură atît de bine folosite de profesorul său și de el, încît, la sfîrșitul săptămînii, Matakit era în stare să-și exprime ideile în limba franceză — într-un mod incorect, dar, în definitiv, perfect inteligibil. Așa că Cyprien îl puse să-și povestească întreaga viață. Povestea era foarte simplă.

Matakit nu știa nici măcar numele țării sale, care se afla în munții dinspre soare-răsare. Putea spune doar că acolo era mare mizerie. Voise deci să facă avere, după exemplul cîtorva războinici din tribul său care se expatriaseră și, ca și ei, venise în Cîmpia Diamantelor.

Ce nădăjduia să cîștige aici? Nimic mai mult decît de zece ori zece piese de argint.

Cafrii disprețuiesc monezile de aur. E o prejudecată de nezdruccinat, datorită primilor europeni care au făcut comerț cu ei.

Și ce-ar face ambițiosul Matakit cu aceste piese de argint?

Ei bine, ar face rost de o mantie largă, roșie, de o pușcă și de pulbere, apoi s-ar întoarce în satul său.

Acolo, ar cumpăra o femeie, care ar munci pentru el, i-ar îngriji vaca și i-ar cultiva lanul de porumb. În aceste condiții, ar fi un om de seamă, un mare sef.

Toată lumea l-ar invidia pentru pușcă și pentru marea lui avere și ar muri la adinei bătrînețe, stimat de toți. Asta era tot.

Cyprien rămase pe gînduri, ascultînd programul atît de simplu al cafrului. Trebuia oare să-l schimbe, să lărgască orizontul acestui biet sălbatic, să-i indice drept scop al activității lui lucruri

mai importante decît o mantie largă, roșie și o pușcă cu cremene? Nu era mai bine să nu se atingă de ignoranța lui naivă, să-l lase să-și ducă, în coliba lui, viața pe care și-o dorea? Era o problemă gravă pe care tînărul inginer nu îndrăznea s-o rezolve, dar pe care Matakit se însărcina curînd s-o tranșeze.

În adevăr, îndată ce fu în posesia primelor elemente ale limbii franceze, tînărul cafru arătă o sete extraordinară de a învăța. Întreba fără încetare, voia să știe totul, numele fiecărui obiect, întrebuițarea și originea lui. Apoi îl pasionară cititul, scrisul, calculul matematic. Era cu adevărat nesățios!

Cyprien se hotărî repede. În fața unei vocații atît de evidente, nu era cazul să ezite. Începu deci să-i dea în fiecare seară cîte o lecție de o oră. Și Matakit, după munca în mină, consacra instruirii sale tot timpul liber.

Miss Watkins, mișcată la rîndul ei de această rîvnă puțin obișnuită, repeta lecțiile cu tînărul cafru. De altfel, Matakit și le recita singur toată ziua, cînd lovea puternic cu tîrnăcopul în adîncul claim-ului, cînd trăgea sus gălețile cu pămînt sau tria pietrele. Rîvna lui era atît de comunicativă, încît îi cuprindea pe toți muncitorii și lucrul în mină părea că se face cu mai multă grijă.

La recomandarea lui Matakit, Cyprien angajase un alt cafru din tribul său, numit Bardik, a cărui tragere de inimă și inteligență meritau de asemenea să fie apreciate. . . .

Tînărul inginer avu atunci o șansă pe care n-o mai cunoscuse: găsi o piatră de aproape șapte carate, pe care o vîndu imediat, cu cinci mii de franci, misitului Nathan.

Era, în adevăr, o afacere foarte bună. Un miner care n-ar fi căutat în produsul muncii sale decît un cîștig obișnuit, ar fi fost pe drept cuvînt satisfăcut. Da, fără îndoială, dar Cyprien căuta altceva.

„Chiar dacă aş avea la două-trei luni un asemenea noroc, îşi spunea el, ce mare scofală? Nu de un diamant de şapte carate am nevoie, ci de o mie, sau o mie cinci sute de asemenea pietre... altfel, miss Watkins va fi a lui James Hilton, sau a vreunui alt rival care nu preţuieşte cu nimic mai mult decît el!”

Cyprien era cufundat în astfel de gînduri triste, întorcîndu-se la mină, după dejun, într-o zi plină de căldură şi de praf — acel praf roşu, orbitor, care pluteşte aproape fără încetare în atmosfera minelor de diamante — cînd, deodată, ajungînd la colţul unei coliba izolate, dădu înapoi cu groază. Avea în faţa ochilor un spectacol jalnic.

Un om se spînzurase de oiştea unei căruţe cu două roţi, sprijinită de peretele colibeii, cu partea dinapoi lăsată pe pămînt. Nemişcat, cu picioarele întinse, cu mîinile fără viaţă, acest corp atîrna ca un fir cu plumb, făcînd un unghi de douăzeci de grade cu oiştea, într-o pînză de lumină orbitoare.

Era sinistru.

Cyprien, mai întîi uluit, fu cuprins de un puternic sentiment de milă cînd îl recunoscă pe chinezul Li, atîrnînd spînzurat de coada lui lungă de păr, între cer şi pămînt.

Tînărul inginer nu ezită să facă ceea ce se cuvenea în primul rînd. În jumătate de minut, urcă pînă în vîrfurile oiştei, prinse corpul chinezului pe sub braţe, îl ridică în sus, pentru a opri efectele

strangulării, apoi tăie coada cu briceagul său. După ce termină, coborî prevăzător și așeză trupul la umbra colibei.

Era și timpul. Li nu se răcise încă. Inima îi bătea slab, dar bătea. Curînd deschise ochii și, ciudat, revăzînd lumina zilei, păru să-și recapete cunoștința.

Pe fața impasibilă a bietului om, chiar după această groaznică încercare, nu se citea nici teamă, nici uimire. S-ar fi zis că se trezea dintr-un somn ușor.

Cyprien îi dădu cîteva picături de apă, amestecată cu oțet, pe care o avea în plosca sa.

— Acum poți vorbi? îl întrebă, în mod mașinal, uitînd că Li nu-l putea înțelege.

Totuși, celălalt făcu un semn afirmativ.

— Cine te-a spînzurat așa?

— Eu, răspunse chinezul, fără să aibă aerul că făcuse ceva extraordinar sau vrednic de mustrare.

— Dumneata?... Ai încercat să te sinucizi, nenorocitele!... Si de ce?

— Lui Li îi era prea cald!... Li se plictisea! răspunse chinezul.

Apoi închise ochii, ca pentru a scăpa de alte întrebări.

Cyprien își dădu seama abia atunci de faptul ciudat că vorbiseră în limba franceză.

— Știi și englezește? îl întrebă din nou.

— Da, răspunse Li, deschizînd ochii.

Păreau două butoniere oblice, de o parte și de alta a nasului său turtit.

Cyprien avu impresia că regăsește în această privire ceva din ironia pe care o surprinsese cîteodată în timpul călătoriei de la Cape Town la

Kimberley.

— Motivele astea sînt absurde! spuse el, cu severitate. Nu se omoară nimeni pentru că îi este prea cald!... Spune-mi adevărul!... Fac prinsoare că la mijloc e tot o glumă de prost gust a acestui Pantalacci!

Chinezul lăsă capul în jos.

— Voia să-mi taie coada, zise el cu voce joasă, și sînt sigur că ar fi reușit, într-o zi sau alta!

Chiar în acea clipă, Li zări faimoasa coadă în mîna lui Cyprien și constată că nenorocirea, de care se temea mai mult decît de orice, se produsese.

— Oh! Domnule! Cum! Dumneavoastră... dumneavoastră mi-ați tăiat-o...?! strigă el, pe un ton sfîșietor.

— Nu te puteam desprinde altfel, prietene! răspunse Cyprien. Dar, ce naiba! Asta nu te înjosește cu nimic! Liniștește-te!...

Chinezul părea atît de nenorocit, încît Cyprien, temîndu-se să nu-l vadă căutînd din nou un mijloc de sinucidere, se hotărî să se întoarcă acasă luîndu-l cu sine.

Li îl urmă supus, se așeză la masă lîngă salvatorul său, se lăsă dăscălit, făgădui să nu repete tentativa și, sub influența unei cești de ceai fierbinte, îi împărtăși cîteva date destul de vagi din biografia sa.

Născut la Canton, fusese instruit pentru comerț, lucrînd la o firmă englezească. Apoi, trecuse în Ceylon, de acolo în Australia și la urmă în Africa. Nicăieri n-avusese noroc. Spălătoria nu mergea mai bine, în ținutul miner, decît alte douăzeci de meserii pe care le încercase. Dar sperietoarea lui era Annibal Pantalacci. Acest om îi făcea viața amară și,

fără el, poate că s-ar fi acomodat cu existența precară pe care o ducea în Griqualand! În definitiv, numai ca să scape de persecuțiile lui Pantalacci voise să termine cu viața.

Cyprien îl îmbărbăta pe bietul om, îi făgădui să-l apere de napolitan, îi dădu să spele toate rufele pe care le putu găsi și îl trimise acasă, nu numai mîngîiat, dar vindecăt pentru totdeauna de superstiția privind apenddicele său capilar.

Și știți cum procedase tînărul inginer? îi spusese foarte simplu, dar cu gravitate, lui Li că funia spînzuratului aduce noroc și că ghinionul lui s-a terminat, acum, cînd are coada în buzunar.

— în orice caz, Pantalacci n-o să ți-o mai poată tăia!

Acest raționament desăvîrși tratamentul.

Se împliniseră cincizeci de zile de cînd Cyprien nu mai găsisese nici un diamant în mina sa. Era din ce în ce mai dezgustat de meseria de miner, care îi părea o tragere pe sfoară cînd nu ai un capital destul de mare ca să cumperi un claim de primă calitate și să angajezi o duzină de cafri ca să lucreze în el.

În consecință, într-o dimineată, lăsînd pe Matakî și Bardik să plece cu Thomas Steel, Cyprien rămase singur sub cortul său. Voia să răspundă unei scrisori a prietenului său Pharamond Barthes, care-i trimisese vești despre el printr-un negustor de fildeș, în drum spre Cape Town.

Pharamond Barthes era încîntat de vînătorile și aventurile pe care le trăia. Împușcase trei lei, șaisprezece elefanți, șapte tigri, plus un număr incalculabil de girafe și antilope, fără a mai pune la socoteală vînatul mărunt.

Nu numai că hrănea, cu produsul vînătoarei sale, micul corp expediționar pe care-l luase cu sine, dar i-ar fi fost ușor, dacă ar fi voit, să realizeze beneficii considerabile din vînzarea blănurilor și a fildeșului, sau prin schimburi cu triburile de cafri în mijlocul cărora se afla.

Scrisoarea se termina astfel:

„Nu vii să dai o raită cu mine pe malul fluviului Limpopo? Voi fi acolo către sfîrșitul lunii viitoare și am de gînd să cobor pînă la golful Delagoa, ca să revin pe mare la Durban, unde m-am angajat să-i readuc pe basutoșii mei. Lasă-ți, așadar, Griqualand-ul tău nesuferit pentru cîteva săptămîni și vino să ne întîlnim.”

Cyprien reciti această scrisoare, cînd o detunătură formidabilă, urmată de o mare agitație în întreaga tabără, îl făcu să se ridice și să iasă din cort.

Mulțimea minerilor, într-o mare dezordine și emcție, alergia înspre mină.

— O surpare de teren! se striga din toate părțile.

Noaptea fusese, în adevăr, foarte rece, aproape glacială,

În timp ce ziua trecută putea fi socotită printre cele mai calde, de multă vreme încoace. De obicei, aceste schimbări bruște de temperatură, cu contracțiile pe care le provocau în mijlocul masivului terenurilor lăsate descoperite, aveau drept rezultat astfel de cataclisme.

Cyprien se grăbi s-o ia spre Kopje.

Ajuns acolo, văzu dintr-o privire ce se întîmplase. O enormă bucată de pămînt, înaltă de cel puțin șaiszeci de metri și lungă de două sute, se desprinsese vertical, formînd o crăpătură care

semăna cu breșa unui meterez prăbușit. Mai multe mii de chintale de pietriș se desprinseseră din această crăpătură, rostogolindu-se în claim-uri, umplându-le de nisip, de dărîmături, de pietre. Tot ceea ce se afla pe creasta bucății de pămînt, în acel moment — oameni, boi, căruțe — nu făcuse decît un salt în abis și zăcea acum pe fund.

Din fericire, cea mai mare parte a muncitorilor nu coborîse încă în mină, unde jumătate din tabără ar fi fost înmormîntată sub dărîmături.

Primul gînd al lui Cyprien fu la asociatul său, Thomas Steel. Avu curînd plăcerea să-l recunoască printre oamenii care căutau să-și dea seama de dezastru, la marginea crăpăturii. Alergă imediat spre el.

— Am scăpat ca prin urechile acului! zise minerul din Lancashire, strîngîndu-i mîna.

— Și Matakî? întrebă Cyprien.

— Bietul băiat e acolo, dedesubt! răspunse Thomas Steel, arătînd dărîmăturile care se îngrămădiseră pe proprietatea lor comună. Abia îl pusesem să coboare și așteptam să termine de umplut prima găleată ca s-o trag, cînd s-a produs surparea!

— Dar nu putem sta aici, fără să facem nimic pentru a încerca să-l salvăm! strigă Cyprien. Poate trăiește încă!...

Thomas Steel clătină din cap.

— E puțin probabil să mai trăiască sub cincisprezece sau douăzeci de tone de pămînt! zise el. De altfel, ar trebui cel puțin zece oameni care să muncească două sau trei zile, pentru a goli mina!

— Ce contează! răspunse hotărît tînărul inginer. Nu vreau să se spună că am lăsat un om îngropat în acest mormînt, fără a încerca să-l scoatem afară!

Apoi, adresându-se unuia dintre cafri prin intermediul lui Bardik, care era acolo, el anunță că oferă marea sumă de cinci șilingi pe zi tuturor acelor care ar vrea să se angajeze sub ordinele lui pentru a curăța claim-ul.

Treizeci de negri se oferiseră imediat și, fără a pierde o clipă, se apucară de lucru. Tîrnăcoapele, hîrlețele, lopețile nu lipseau; gălețile și cablurile erau pregătite, tomberoanele de asemenea. Un mare număr de mineri albi, aflînd că era vorba de a dezgropa un nenorocit prins sub pămîntul surpat, își oferiră sprijinul în mod benevol. Thomas Steel, electrizat de zelul lui Cyprien, nu se arăta cel mai puțin activ în conducerea acestei operații de salvare.

La amiază, se scosese deja mai multe tone de nisip și de pietre, îngrămădite pe fundul claim-ului.

La ora trei, Bardik scoase un strigăt răgușit: zărise un picior negru ce ieșea din pămînt, sub cazmaua sa.

Oamenii își dublară eforturile și, cîteva minute mai tîrziu, întregul-corp al lui Matakkit era dezgropat. Nenorocitul cafru era culcat pe spate, nemișcat, după toate aparențele mort. Printr-o ciudată întîmplare, o găleată de piele se răsturnase peste fața lui și o acoperea ca o mască.

Cyprien remarcă numaidecît această împrejurare care-l făcu să se gîndească la posibilitatea readucerii la viață a nefericitului; dar speranța era destul de slabă, căci inima nu mai bătea, pielea era rece, membrele țepene, mîinile crispate de agonie, iar figura — avînd paloarea lividă a negrilor — era și ea îngrozitor de

crispată din cauza asfixiei.

Cyprien nu-și pierde curajul. Porunci ca Matakîț să fie dus în cabana lui Thomas Steel, care era cea mai apropiată. Fu întins pe masa care servea de obicei la trierea pietrișului și supus unor frecții sistematice, unor mișcări ale cutiei toracice, destinate să provoace o respirație artificială, folosită în mod obișnuit pentru readucerea la viață a înecaților. Cyprien știa că acest tratament este aplicat deopotrivă în toate cazurile de asfixie, și acum nu era altceva de făcut, căci nu se vedea nici o rană, nici o fractură, nici măcar o lovitură serioasă.

— Ia te uită, domnule Mere, strînge încă în mînă un bulgăre de pămînt! observă Thomas Steel, care fricționa de zor marele corp negru.

Vrednicul fiu al Lancashire-ului își dădea toată osteneala. Dacă ar fi trebuit să lustruiască axul principal al unei mașini cu aburi de o mie două sute de cai putere, n-ar fi putut s-o facă cu mai multă forță!.

Aceste eforturi nu întârziară să dea rezultate. Rigiditatea cadaverică a tînărului cafru părut să cedeze, cu încetul. Temperatura pielii se modifică simțitor.

Cyprien, care pîndea, la nivelul inimii, cel mai mic semn de viață, avu impresia că simte sub mînă un ușor freamăt de bun augur.

Curînd, aceste simptome se accentuară. Pulsul începu să bată, o inspirație ridică aproape imperceptibil pieptul lui Matakîț; apoi, o expirație mai puternică dovedi reluarea evidentă a funcțiunilor vitale.

Deodată, două strănături puternice zgîlțîiră din

cap pînă-n picioare acest mare trup negru, adineaori atît de inert. Matakîț deschise ochii, respiră, își recaptă cunoștința.

— Ura! Ura! Băiatul e în afară de orice pericol! strigă Thomas Steel care, șiroind de transpirație, își încetă fricțiunile. Dar uită-te, domnule Mer, nu lasă deloc acest bulgăre de pămînt pe care îl strînge în degetele crispate!

Tînrul inginer avea cu totul alte griji decît să observe acest amănunt! El dădea bolnavului să înghită o linguriță de rom, îl ridica pentru a-i ușura respirația. La urmă, cînd îl văzu revenit la viață, îl înfășură în cuverturi și, cu ajutorul a trei sau patru oameni binevoitori, îl duse în propria sa locuință de la ferma Watkins.

Aici, bietul cafru fu culcat în patul inginerului. Bardik îi dădu să bea o ceșcuță cu ceai fierbinte. După un sfert de oră, Matakîț căzu într-un somn tihnit și calm: era salvat.

Cyprien simțea acea bucurie incomparabilă pe care o încerci după ce ai smuls o viață omenească din ghearele morții. În timp ce Thomas Steel și ajutoarele sale, foarte obosiți de atîtea mișcări terapeutice, se duceau să-și sărbătorească succesul la circiuma cea mai apropiată, udîndu-l cu valuri de bere, Cyprien, vrînd să rămîină lîngă Matakîț, luă o carte, neîntreprindîndu-și lectura decît ca să-l privească dormind, ca un părinte care supraveghează somnul fiului său convalescent. De șase săptămîni, de cînd Matakîț intrase în serviciul său, Cyprien nu avusese decît motivul să fie mulțumit și chiar încîntat de el. Inteligența, docilitatea, rîvna lui erau fără egal. Era cumsecade, bun, binevoitor, avînd un caracter deosebit de blînd

și de vesel. Nici o muncă nu-l speria, nici o dificultate nu părea să-l descurajeze. Cyprien își spunea uneori că nu exista culme socială pe care un francez, înzestrat cu asemenea calități, n-ar fi putut s-o atingă.

Și aceste daruri prețioase se aflau sub pielea neagră și în capul cu părul scurt și creț al unui simplu cafru.

Și totuși, Matakkit avea un cusur — un cusur foarte grav — datorat evident educației dintîi și obiceiurilor prea spontan dobîndite în satul său. Trebuie s-o spunem? Matakkit era un pic hoț, dar în mod aproape inconștient. Cînd vedea un obiect la îndemîină, i se părea foarte natural să si-l însușească.

În zadar stăpinul lui, alarmat de această deprindere, îl dojenea cu cea mai mare asprime! În zadar îl amenințase că-l dă afară, dacă-l mai prinde! Matakkit făgăduia că n-o să mai greșească, plîngea, se ruga să-l ierte și a doua zi reîncepea, dacă avea ocazia.

De obicei nu șterpelea mare lucru. Ceea ce-i stîrnea în mod deosebit lăcomia n-avea mare valoare: un cuțit, o cravată, un prelungitor de creion sau vreun fleac asemănător. Dar Cyprien nu era mai puțin dezolat să constate un asemenea viciu la o fire atît de simpatcă.

„Să așteptăm... să sperăm! își spunea el. Poate voi reuși să-l fac să înțeleagă de ce nu trebuie să facă astfel.”

Privindu-l dormind, Cyprien se gîndea la aceste contraste atît de bizare, datorate anilor petrecuți de Matakkit în mijlocul sălbaticilor din tribul său.

Aproape de căderea nopții, tînărul cafru se trezi odihnit și bine dispus, ca și cum n-ar fi suferit două sau trei ore de întrerupere aproape completă a funcțiilor respiratorii. Putea acum povesti ce se întîmplase.

Găleata, care-i căzuse întîmplător peste față, și o scară lungă, făcînd o pavază deasupra lui, îl apăraseră la început împotriva efectelor mecanice ale surpării, apoi, vreme destul de îndelungată, împotriva unei asfixii complete, lăsîndu-i, în fundul închisorii lui subterane, o mică provizie de aer. Își dăduse foarte bine seama de această împrejurare fericită și făcuse totul ca să profite de ea, respirînd numai la lungi intervale. Dar încet, încet aerul se alterase. Matakî simțise că-și pierde treptat cunoștința. Apoi căzuse într-un fel de somn greu și plin de neliniște, din care nu se trezea, din cînd în cînd, decît pentru a face un efort suprem de a trage aer în piept. Pe urmă, totul dispăruse.

Nu mai știuse ce i se întîmplă și murise... căci se întorcea într-adevăr din moarte!

Cyprien îl lăsa să vorbească puțin, îi dădu să bea și să mănînce și-l obligă, cu toate protestele lui, să rămînă peste noapte în patul în care-l așezase. În sfîrșit, fiind sigur că orice pericol trecuse, îl lăsa singur și se duse să facă vizita sa obișnuită familiei Watkins.

Tînărul inginer simțea nevoia să împărtășească Aicei impresiile sale din timpul zilei, dezgustul crescînd pentru mină — dezgust pe care deplorabilul accident de dimineață îl accentua și mai mult. Era scîrbit la gîndul că primejduiește viața lui Matakî pentru șansa foarte problematică de a pune

mîna pe cîteva diamante.

„Să fac eu însumi această meserie, mai merge! Își zicea. Dar să-l oblig s-o facă pentru un salariu mizerabil pe acest biet cafru, care nu-mi datorează nimic, e pur și simplu odios!”

Comunică, deci, fetei revoltele și decepțiile sale. Îi vorbi despre scrisoarea primită de la Pharamond Barthés. În adevăr, n-ar face mai bine să urmeze sfatul prietenului său? Ce ar pierde dacă ar pleca pe malurile fluviului Limpopo și și-ar încerca norocul la vînătoare? N-ar fi mai nobil decît să rîcîie pămîntul, ca un avar, sau să pună niște amărîți să-l rîcîie pentru el?

— Ce spuneți, miss Watkins, dumneavoastră care aveți atîta înțelepciune și simț practic? Dați-mi un sfat! Am mare nevoie de el! Mi-am pierdut echilibrul moral! Îmi trebuie o mîna prietenească spre a-mi reveni !

Vorbea astfel cu toată sinceritatea găsind o plăcere pe care nu și-o putea explica, el, atît de rezervat de obicei, în a înfățișa, înaintea acestei blînde și încîntătoare confidente, slăbiciunea nehotărîrii sale.

Conversația avea loc de cîteva minute în limba franceză, și acest simplu amănunt o făcea să fie foarte intimă, cu toate că John Watkins, adormit puțin după cea de a treia pipă, nu părea să fie atent niciodată la ceea ce vorbeau tinerii în limba engleză, sau în orice altă limbă.

Alice îl asculta pe Cyprien cu o adîncă simpatie.

— Tot ceea ce-mi spuneți, domnule Méré, sînt lucruri la care m-am gîndit de multă vreme! Mi-e greu să înțeleg cum un inginer, un savant, s-a putut decide

cu inima ușoară să ducă o astfel de viață. Nu-i o crimă împotriva dumneavoastră înșivă ? Să vă irosiți timpul prețios într-o astfel de muncă, pe care un simplu cafru sau un hotentot o fac mai bine decât dumneavoastră... E rău, vă asigur !

Cyprien n-ar fi avut decât un cuvânt de spus, pentru a lămuri această problemă care o uimea și o contraria atât de mult pe Alice. Și cine știe dacă ea nu exagera puțin indignarea sa, tocmai pentru a-i smulge o mărturisire ?... Dar această mărturisire el se jurase s-o păstreze pentru sine și s-ar fi disprețuit dacă ar fi procedat altfel; și-o reținu deci pe buze.

Miss Watkins continuă:

— Dacă țineți atât de mult să găsiți diamante, domnule Mere, de ce nu le căutați, mai degrabă, acolo unde ați avea cu adevărat șansa să le găsiți — în creuzetul dumneavoastră ? Cum adică ! Sînteți chimist, știți mai bine ca oricine ce sînt aceste pietre mizerabile, cărora li se dă un asemenea preț, și vreți să le obțineți printr-un efort neplăcut și mașinal ? În ceea ce mă privește, revin la ideea mea : dacă aș fi în locul dumneavoastră, aș căuta mai degrabă să fabric diamante, decât să încerc să găsesc unele gata făcute !

Alice vorbea cu atîta însuflețire, cu atîta încredere în știință și în Cyprien însuși, încît inima tînărului era ca scăldată într-o rouă răcoritoare.

Din nefericire, John Watkins se trezi în acel moment din toropeala sa, ca să ceară vești de la Vandergaart-Kopje. Trebuiră deci să revină la limba engleză, să părăsească acea conversație între patru ochi, atât de caldă. Vraja fusese ruptă.

Dar sămînța fusese aruncată pe pămînt bun și avea să încolțească.

Intoreîndu-se acasă, tînărul inginer se gîndea la cuvintele atît de vibrante și atît de juste totodată pe care i le spusese miss Watkins. Aspectul lor himeric dispărea în ochii lui, lăsînd să se vadă doar ceea ce aveau generos, încrezător și tandru.

„Și de ce nu, la urma urmei? spunea el. Fabricarea diamantului, care putea să pară utopică acum un secol, astăzi este într-un fel un fapt împlinit! Domnii Fremy și Peil au fabricat la Paris rubine, smaralde și safire, care nu sînt decît cristale de alumină, colorate în mod diferit! Domnul Mac-Tear, din Glasgow, domnul J. Ballantine Hannay, din același oraș, au obținut, în 1880, cristale de carbon, care aveau toate proprietățile diamantului și al căror singur defect era de a costa îngrozitor de scump — mult mai scump decît diamantele naturale din Brazilia, din India sau din Griqualand — și, în consecință, de a nu răspunde nevoilor comerțului! Dar, îndată ce soluția științifică a unei probleme a fost găsită, soluția industrială nu poate fi departe! De ce să n-o căutăm...? Toți acești savanți, care n-au reușit pînă acum, sînt teoreticieni, oameni de bibliotecă și de laborator! Ei n-au studiat diamantul la fața locului, pe pămîntul lui natal, în leagănul lui, ca să spun așa. Eu pot beneficia de lucrările lor, de experiența lor și de a mea pe deasupra! Eu am extras diamantul cumîinile mele! Am analizat, am studiat sub toate aspectele terenurile în care se găsește! Dacă cineva trebuie, cu un pic de noroc, să învingă ultimele dificultăți, acela sînt eu!... Trebuie să fiu eu!”

Iată ce-și repetă Cyprien, ce chibzui el în toate felurile, pînă spre dimineață.

Se hotărî curînd. A doua zi, îl încunoștințăpe

Thomas Steel că — cel puțin deocamdată — n-avea să mai lucreze și nici să-i pună pe alții să lucreze în claim. Căzura chiar de acord că, dacă Steel va găsi un mijloc să se descotorosească de partea lui Cyprien, e liber s-o facă; apoi se închise în laborator, pentru a se gândi la noile sale proiecte.

VIII MAREA EXPERIENȚĂ

În timpul unor strălucite cercetări asupra solubilității corpurilor solide în gaze — cercetări pe care le efectuase de-a lungul întregului an precedent — Cyprien remarcase că anumite substanțe, de pildă, siliciul și alumina, insolubile în apă, sînt dizolvate de vaporii de apă la o înaltă presiune și la o temperatură foarte ridicată.

Pornind de la această constatare, el se hotărî să examineze mai întîi dacă n-ar putea ajunge să găsească un corp gazos care să dizolve carbonul, pentru a obține apoi o cristalizare.

Dar toate tentativele făcute în această direcție rămaseră infructuoase și, după mai multe săptămîni de încercări zadarnice, trebui să-și dispună altfel bateriile.

Baterii — acesta era cuvîntul potrivit, căci, așa cum se va vedea, un tun avea să joace un rol important.

Diferite analogii îl făcură pe tînărul inginer să admită că diamantul s-ar putea forma în mină în același mod cu sulful în solfatate. Or, se stie că sulful este rezultatul unei semioxidări a hidrogenului

sulfurat; după ce o parte s-a transformat în acid sulfuric, restul se depune în cristale pe pereții solfatarului.

„Cine știe dacă zăcămintele de diamante nu sînt adevărate carbonatate? își spunea Cyprien. De vreme ce avem de-a face cu un amestec de hidrogen și de carbon, care e adus odată cu apele și depunerile aluvionare sub formă de gaz metan, de ce n-ar fi oxidarea hidrogenului, unită cu oxidarea parțială a carbonului, aceea care determină cristalizarea surplusului de carbon?”

De la această idee, pînă la aceea de a face ca un corp oarecare — într-o reacție analogă, dar artificială — să îndeplinească funcția teoretică a oxigenului, nu era prea departe pentru un chimist.

Cyprien se opri definitiv la înfăptuirea imediată a acestui program.

În primul rînd, trebuia să imagineze un dispozitiv experimental, care să se apropie cît mai mult posibil de presupusele condiții de producere a diamantului natural, în plus, acest dispozitiv trebuia să fie foarte simplu. Tot ce e măreț în natură și artă are acest caracter de simplitate. Există ceva mai puțin complicat decît cele mai frumoase descoperiri făcute de omenire, — gravitația, busola, tiparul, mașina cu aburi, telegraful electric?

Cyprien își căută singur, în fundul minei, provizii de pămînt avînd calități pe care le credea deosebit de favorabile pentru experiența sa. Apoi făcu din acest pămînt un mortar gros, cu care tencui cu multă grijă interiorul unui tub de oțel, lung de o jumătate de metru, gros de cinci centimetri și avînd un calibru de opt centimetri.

Acest tub nu era altceva decît un segment de

țeava de tun scos din funcție, pe care îl cumpărase, la Kimberley, de la o companie de voluntari care se desființa după o campanie împotriva triburilor din apropiere. Țeava de tun, tăiată după trebuință în atelierul lui Jacobus Vandergaart, furnizase exact unealta necesară, adică un recipient destul de rezistent pentru a suporta o enormă presiune în interior.

După ce pusese în acest tub, închis în prealabil la una din cele două extremități, bucăți de cupru și aproximativ doi litri de apă, Cyprien îl umplu cu gaz metan; apoi îl închise cu capace de lut și fixă cu buloane, la cele două capete, obturatoare metalice foarte solide.

Aparatul era construit. Nu mai trebuia decât să-l supună unei încălziri intense.

Pentru aceasta, fu așezat într-un mare cuptor cu reverberație, al cărui foc trebuia să ardă zi și noapte, pentru a obține o încălzire pînă la incandescență, care să dureze timp de două săptămîni.

Atît tubul cît și cuptorul erau acoperite cu un strat gros de pămînt refractar, menit să păstreze cea mai mare cantitate posibilă de căldură și să nu se răcească decît foarte încet, cînd va veni timpul.

Totul avea înfățișarea unui enorm stup de albine sau a unei colibe de eschimoși.

Matakit era acum în stare să facă stăpînului său unele servicii. El urmărise cu mare atenție toate pregătirile experienței și, cînd află că era vorba de a iabrica diamante, se arătă plin de rîvnă pentru a contribui la succesul operației. Învățase repede să alimenteze focul, așa că se putea lăsa în seama lui grija de a-l întreține.

Ar fi greu de imaginat cît de lungi și de dificile au fost aceste pregătiri, atît de puțin complicate. La Paris, într-un laborator mare, experiența ar fi putut începe la două ore după ce fusese concepută, dar aici, în această țară pe jumătate sălbatică, lui Cyprien îi trebuiră trei săptămîni pentru a-și realiza, imperfect, ideile sale. Și încă avu șansa de a fi ajutat de împrejurări, mai ales că găsise în locul amintit nu numai unul vechi, dar și cărbunii de care avea nevoie. În adevăr, acest combustibil era atît de rar la Kimberley, încît trebui să se adreseze la trei negustori deodată, pentru a-și procura o tonă de cărbuni.

Pînă la urmă, toate greutățile fură învinse și focul odată aprins, Matakit avu grijă să nu-l lase să se stingă.

Trebuie spus că tînărul cafru era foarte mîndru de misiunea ce-i fusese încredințată. Treaba nu părea să fie cu totul nouă pentru el și fără îndoială că în satul său ajutase nu o dată la pregătirea vreunei mîncări, mai mult sau mai puțin infernale.

În adevăr, Cyprien constatase de mai multe ori, de cînd Matakit intrase în serviciul său, că tînărul se bucura de o reputație de veritabil vrăjitor printre ceilalți cafri.

Oarecare secrete de chirurgie elementară, două sau trei numere de scamatorie, pe care le știa de la tatăl său, formau de altfel tot bagajul său de magician.

Dar oamenii veneau să-l consulte pentru boli reale sau imaginare, pentru a le explica visele, pentru a le arbitra neînțelegerile.

Găsind răspuns la toate, Matakit avea totdeauna la îndemînă o rețetă, o prevestire, o

sentință. Rețetele erau uneori bizare și sentințele curioase, dar compatrioții săi erau mulțumiți. Ce le trebuia mai mult?

Trebuie adăugat că retortele și flacoanele, de care era acum înconjurat în laboratorul tânărului inginer, fără a mai vorbi de operațiile misterioase la care era admis să colaboreze, contribuiau din plin la ridicarea prestigiului său.

Cyprien nu se putea împiedica să surîdă, uneori, față de aerele solemne pe care bietul băiat le lua când își îndeplinea modestele lui sarcini de fochist și de laborant, reînnoind cărbunii cuptorului, vînturînd jeraticul, ștergînd vreun rînd de eprubete. Și totuși, era ceva înduioșător în însăși această gravitate: expresia naivă a respectului pe care știința îl inspira unei naturi fruste, dar inteligentă și dornică să învețe.

Pe de altă parte, Matakîț avea clipele sale de șotii și de veselie, mai ales cînd era împreună cu Li. Între aceste două ființe se legase o strînsă prietenie — cu toate că aveau origini atît de diferite — în timpul vizitelor, destul de dese, pe care chinezul le făcea acum la ferma Watkins. Amîndoi vorbeau destul de bine limba franceză, amîndoi fuseseră salvați de Cyprien de la o moarte sigură și îi păstraseră o vie recunoștință. Era foarte firesc deci ca ei să se simtă atrași unul către celălalt printr-o simpatie sinceră, și această simpatie se schimbase repede în afecțiune.

Înde ei, Li și Matakîț îi dădeau tânărului inginer un nume emoționant și simplu, care exprima exact: natura sentimentului pe care-l aveau față de el. îi; ziceau „tăicuțul”, nevorbind despre el decît cu admirație și devotament înflăcărat.

Acest devotament se manifesta din partea lui Li prin atenția scrupuloasă cu care spăla și călca rufăria lui Cyprien, din partea lui Matakkit, prin grija religioasă și punctualitatea cu care îndeplinea toate dispozițiile stăpînului său.

Dar, cîteodată, cei doi prieteni mergeau puțin prea departe în rîvna lor de a-l satisface pe „tăicuțul”. Se întîmpla, de exemplu, ca Cyprien să găsească pe masă — mînca acum acasă — fructe sau dulciuri pe care nu le comandase și a căror proveniență îi rămînea necunoscută, căci nu le vedea figurînd pe notele de plată ale furnizorilor. Sau, cămășile aduse de la spălat aveau butoni de aur, de proveniență de asemenea necunoscută. Apoi, pe rînd, un jilț elegant și comod, o pernă brodată, o piele de panteră, un bibelou de preț se adăugau în mod misterios mobilierului casei. Și dacă Cyprien întreba despre aceasta fie pe Li, fie pe Matakkit, nu putea scoate de la ei decît răspunsuri evazive:

— Nu știu!... Nu eu...! N-am nici un amestec!...

Cyprien ar fi fost de acord cu aceste atenții, dar ceea ce nu-i convenea era bănuiala că izvorul lor nu era, poate, prea curat. Nu cumva aceste daruri costaseră doar oboseala de a fi luate? Totuși, nimic nu confirma presupunerile sale, și anchetele, adesea foarte minuțioase, întreprinse în legătură cu aceste ciudate achiziții, nu dădeau nici un rezultat.

Iar în spatele lui, Matakkit și Li schimbau surîsuri fugare, priviri viclene, semne cabalistice, care însemnau în mod evident:

„Eh, tăicuțul!... E uluit de ce se petrece!”

De altfel, alte griji, mult mai grave, îl preocupau pe Cyprien. John Watkins părea hotărît să

o mărite pe Alice și, în acest scop, de la un timp, făcea din locuința sa un adevărat muzeu de pretendenți. Nu numai James Hilton era prezent aproape în fiecare seară, dar toți minerii celibatari, pe care succesul exploatării lor părea să-i înzestreze, după părerea fermierului, cu calitățile necesare ginerelui pe care și-l visase, erau atrași la el acasă, opriți la masă și, la urmă, oferiți alegerii fiicei sale.

Germanul Friedel și napolitanul Pantalacci făceau parte dintre aceștia. Amândoi erau socotiți acum printre minerii cei mai norocoși din tabăra de la Vandergaart. Se bucurau și la fermă de considerația care însoțește pretutindeni succesul. Friedel era mai pedant și mai tăios ca niciodată, de când concepțiile sale rigide; erau susținute de câteva mii de lire sterline. Cît despre Annibal Pantalacci, transformat acum în filfizon colonial, strălucind de lanțuri de aur, inele, ace de cravată cu diamante, purta haine de pînză albă, care făceau ca tenul său să pară și mai galben, și mai pămîntiu.

Cu glumele sale, cu șansonetele napolitane și pretențiile de om spiritual, acest personaj ridicul încerca, în zadar să o distreze pe Alice. Desigur, ea nu-i arăta un dispreț deosebit — nici nu părea să cunoască motivul care îl aducea la fermă. Se mulțumea să nu-l asculte cu plăcere și nu rîdea niciodată nici de glumele lui deocheate, nici de atitudinile lui. Desi nu-i: cunoștea destul urîțenia morală pentru a bănui tristul revers al spoielii lui, fata nu vedea în el decît un vizitator vulgar și nu mai puțin plictisitor decît cea mai mare parte a celorlalți. Asta i se părea evident lui Cyprien și el ar fi suferit grozav s-o vadă discutînd serios, cu această ființă

demnă de dispreț, pe aceea, care se afla pe o treaptă atît de înaltă în respectul și afecțiunea sa.

Și ar fi suferit cu atît mai mult, cu cît mîndria sa l-ar fi împiedicat să mărturisească ceva, considerînd prea umilitor să încerce să înjosească în ochii domnișoarei Watkins chiar și un rival atît de nedemn.

De altfel, cu ce drept ar fi făcut-o? Pe ce să-și întemeieze criticile? Nu știa nimic despre Annibal Pantalacci și nu era călăuzit decît de o repulsie instinctivă în aprecierea sa defavorabilă. Dacă l-ar fi prezentat într-o lumină tragică, ar fi stîrnit doar rîsul.

Iată ceea ce înțelegea Cyprien foarte limpede și ar fi fost disperat dacă Alice ar fi părut că acordă oarecare atenție unui asemenea om.

Pe deasupra, se adîncise din nou cu îndîrjire într-o muncă ce îl absorbea zi și noapte. Nu era vorba de un singur procedeu de fabricare a diamantului, ci de: douăzeci de experiențe aflate în pregătire, pe care urma să le îmbine, după terminarea celei dintîi. Nu se mai mulțumea cu date teoretice și cu formule cu care: acoperea ore întregi caietele sale de note. În fiecare clipă alerga pînă la Kopje, aducea de acolo noi mostre de roci și de pămînt, reîncepea analizele făcute de o sută de ori, dar cu o rigurozitate și o precizie care nu lăsau loc nici unei erori. Cu cît pericolul de a o pierde pe miss Watkins devenea mai presant, cu atît era mai hotărît să nu cruțe nimic pentru a-l învinge.

Și totuși, atît de mare îi era neîncrederea în el însuși, încît nu voise să-i spună nimic tinerei fete despre experiența în curs. Miss Watkins știa doar că urmîndu-i sfatul, el se reîntorsese la chimie și era

fericită.

IX O SURPRIZĂ

Ziua în care experiența părea că trebuie să fie terminată a fost o zi mare.

Trecuseră două săptămîni de cînd focul nu mai fusese întreținut — ceea ce îngăduise aparatului să se răcească treptat. Apreciind că cristalizarea carbonului trebuia să fi avut loc, dacă totuși se produsese în aceste condiții, Cyprien hotărî să dea la o parte stratul de pămînt ce forma o calotă împrejurul cuptorului..

Calota trebui să fie atacată cu lovituri puternice de cazma, deoarece se întărise ca o cărămidă în cuptorul cărămidarului. Dar, pînă la urmă, ea cedă eforturilor lui Matakít și lăsa să se vadă mai întîi partea superioară — capitelul — apoi întregul cuptor.

Inima tînărului inginer bătea cu o sută douăzeci de pulsații pe minut, în momentul în care tînărul cafru, ajutat de Li și de Bardik, ridica acest capitel.

El nu credea că experiența reușise, fiind dintre cei care se îndoiesc mereu de ei înșiși! Dar, oricum, era posibil! Și ce bucuros ar fi fost să fie așa! Toate speranțele sale de fericire, de glorie, de bogăție nu se aflau ele în acest mare cilindru negru, pe care îl revedea după atîtea săptămîni de așteptare?

O, nenorocire!... Țeava de tun plesnise.

Da! sub formidabila presiune a vaporilor de apă și a gazului metan, la o temperatură foarte

ridicată, nici măcar oțelul nu putuse rezista. Cu toate că pereții lui erau groși de cinci centimetri, tubul crăpase ca o simplă eprubetă. Avea pe una din părți, aproape la mijloc, o fisură căscată ca o gură mare, înnegrită, răsucită de flăcări, părînd să-i rîdă în nas savantului descumpănit.

Nu avea noroc! Atîta osteneală, ca să ajungă la acest rezultat negativ! În adevăr, Cyprien s-ar fi simțit mai puțin umilit dacă, datorită unor măsuri de prevedere mai eficiente, aparatul său ar fi putut suporta proba focului! Să nu fi găsit cărbune cristalizat în cilindru? Era desigur de zece ori pregătit pentru această dezamăgire! Dar să fi încălzit, răcit, să fi răsfățat, s-ar putea spune, timp de o lună acest vechi cilindru de oțel, bun de aruncat la gunoi, asta era culmea ghinionului! Bucuros l-ar fi expediat cu o lovitură de picior la poalele colinei, dacă tubul n-ar fi fost prea greu pentru a se lăsa tratat astfel!

Cyprien voia să-l lase în cuptor și se pregătea să iasă, foarte trist, pentru a-i anunța Aicei acest rezultat lamentabil, cînd o curiozitate de chimist, care dăinuia în el, îl făcu să apropie un chibrit aprins de gura tubului, cu scopul de a-i examina interiorul.

„Fără îndoială, se gîndea el, pămîntul cu care l-am căptușit pe dinăuntru s-a transformat în cărămidă, ca și învelișul exterior al cuptorului.”

Presupunerea era întemeiată. Totuși, printr-un fenomen destul de straniu pe care Cyprien nu și-l putu explica la început, un fel de bulgăre de argilă părea să se fi desprins din această căptușeală de pămînt, după ce se întărise separat în tub.

Acest bulgăre, de un roșu întunecat, avînd diametrul unei portocale, putea trece ușor prin

fisură. Cyprien îl scoase afară și începu să-l examineze, fără prea mare interes. Apoi, văzînd că era într-adevăr o bucată de argilă, desprinsă de pe suprafața interioară a tubului și arsă izolat, era gata s-o arunce, cînd observă că suna a gol, ca o piesă de olărie.

Era ca un mic ulcior închis, în care juca un fel de zurgălău foarte greu.

„O adevărată pușculiță!" își zise Cyprien.

Dar chiar dacă ar fi trebuit să plătească cu capul, era incapabil să explice acest mister.

Totuși, voi să fie cu inima împăcată. Luă un ciocan și sparse pușculița.

Era în adevăr o pușculiță, care conținea o comoară neprețuită. Nu, nu se putea face o confuzie în legătură cu natura pietrei care apăru privirilor uluite ale tînărului inginer! Această piatră era un diamant, învelit într-o gangă întru totul asemănătoare celei a diamantelor obișnuite, dar un diamant de dimensiuni colosale, neverosimile, fără precedent!

Judecați și dumneavoastră! Acest diamant era mai mare decît un ou de găină, destul de asemănător ca formă cu un cartof și trebuia să cîntărească cel puțin trei sute de grame.

— Un diamant!... Un diamant artificial! repeta cu voce slabă Cyprien, uluit. Am găsit prin urmare soluția, în ciuda accidentului suferit de tub!... Deci sînt bogat!... Alice, scumpa de Alice e a mea!

Apoi, reîncepînd să nu mai creadă nimic din ceea ce vedea:

— Dar e imposibil!... E o iluzie, un miraj!... repeta el, mușcat de îndoială. Ah, voi ști în curînd ce să cred!

Și, fără să mai întârzie cu pusul pălăriei, tulburat,, nebun de bucurie, cum era Arhimede ieșind din baia în care se scufundase când a descoperit faimosul său principiu, iată-l pe Cyprien coborînd în fugă drumul spre fermă și năpustindu-se ca un obuz la Jacobus Vandergaart.

Îl găsi pe bătrînul șlefuitor ocupat cu examinarea, pietrelor prețioase pe care Nathan, misitul de di- mante, tocmai le adusese la tăiat.

— Ah, domnule Nathan, ce bine că sînteți aiei! strigă Cyprien! Uitați-vă!... Și dumneavoastră, domnule Vandergaart, vedeți ce vă aduc și spuneți-mi ceeste?

Pusese piatra pe masă și-și încrucișase brațele.

Nathan luă primul piatra în mînă, păli de uimire și, cu ochii holbați, cu gura căscată, i-o dădu lui Vandergaart .

Acesta, după ce ridicase obiectul la înălțimea ochilor, în dreptul ferestrei, îl privi la rîndul său pe deasupra ochelarilor. Apoi, îl repuse la loc pe masă și, privindu-l pe Cyprien, zise liniștit:

— Acesta este cel mai mare diamant din lume.

—Da!... Cel mai mare! repetă Nathan. De patru: sau cinci ori mai mare decît Koh-i-noor, „Muntele de-lumină", orgoliul tezaurului regal al Angliei, care, cîntărește o sută șaptezeci și nouă de carate!

— De două sau de trei ori mai mare decît Marele-Mogol, cea mai mare piatră cunoscută, care cîntărește două sute optzeci de carate! reluă bătrînul șlefuitor.

— De patru sau cinci ori mai mare decît diamantul țarului, care cîntărește o sută nouăzeci și trei de carate! replică Nathan, din ce în ce mai năucit.

— De șapte sau opt ori cât Regentul, care cîntărește o sută treizeci și șase de carate! reluă Jacobus Vandergaart.

— De douăzeci sau treizeci de ori cât diamantul de la Dresda, care nu cîntărește decît treizeci și unu de carate! strigă Nathan.

Și adăugă:

— Cred că, după tăiere, acesta va cîntări încă cel puțin patru sute de carate! Dar cum să îndrăznești măcar să riști o evaluare a unei asemenea pietre? E incalculabilă!

— De ce? răspunse Jacobus Vandergaart, care rămăsese cel mai calm dintre ei. Koh-i-noor-ul este evaluat la treizeci de milioane de franci, Marele Mogol la douăsprezece milioane, diamantul țarului la opt milioane, Regentul la șase milioane!... Ei bine, acesta trebuie cu siguranță să valoreze pe puțin o sută de milioane!

— Ei! totul depinde de culoarea și de calitatea sa! replică Nathari, care începuse să-și vină în fire și credea poate că este util să pună jaloane, pentru viitor, în vederea unui târg posibil. Dacă este incolor și de primă calitate, valoarea lui va fi de neprețuit! Dar dacă e galben, cum sînt cele mai multe din diamantele noastre de Griqualand, această valoare va fi cu mult mai mică! Nu știu totuși dacă n-aș prefera, pentru o piatră de această dimensiune, o frumoasă nuanță albastră de safir, ca aceea a diamantului de la Hope, sau roză, ca aceea a Marelui Mogol, sau chiar un verde de nuanța smaragdului, ca aceea a diamantului de la Dresda.

— Ba nu!... Ba nu!... strigă bătrînul șlefuitor, cu înflăcărare. Eu sînt pentru diamantele incolore! Vorbește-mi despre Koh-i-noor sau despre Regent! Iată

adevăratele geme!... Pe lângă ele, celelalte nu sînt decît niște pietre fanteziste!

Cyprien nu-i mai asculta.

— Scuzați-mă, domnilor, spuse el precipitat, dar sînt obligat să vă părăsesc chiar în clipa asta!

Și, după ce-și luă prețioasa piatră, urcă în fugă drumul spre fermă.

Fără a-i da măcar prin gînd să ciocănească, deschise ușa, o văzu pe Alice și, înainte de a-și da seama ce face, o luă în brațe și o sărută pe-amîndoi obraji.

— Ei bine! Ce-i asta?! strigă domnul Watkins, scandalizat de această demonstrație neașteptată.

Ședea la masă, în fața lui Annibal Pantalacci, făcînd o partidă de pichet cu acest farsor răutăcios.

— Miss Watkins, scuzați-mă! bîlbîi Cyprien, surprins de propria-i îndrăzneală, dar radiind. Sînt foarte fericit!... Sînt nebun de fericire!... Priviți!... Iată ce vă aduc!

Și mai degrabă aruncă decît depuse diamantul său pe masă, între cei doi jucători.

Ca și Nathan și Jacobus Vandergaart, aceștia înțeleseseră imediat despre ce este vorba. Domnul Watkins, care nu atacase încă decît moderat rația lui zilnică de gin, era într-o stare destul de lucidă.

— Dumneata ai găsit asta... dumneata... în claim-ul dumatăle? strigă el cu putere.

— Să găsesc asta? răspunse Cyprien, triumfător. Am făcut mai mult decît atît!... L-am fabricat eu însumi în întregime!... A, domnule Watkins, în definitiv, chimia e și ea bună la ceva.

Rîdea și strîngea în mîinile sale degetele subțiri ale Alicei care, surprinsă de aceste demonstrații pătimașe, dar încîntată de bucuria

prietenului său, surîdea blînd.

— Dumneavoastră vă datorez această descoperire, domnișoară Alice! Cine mi-a cerut să încerc fabricarea diamantului artificial, dacă nu încîntătoarea și adorabila dumneavoastră fiică, domnule Watkins?... Oh, pot să mă închin în fața ei ca vechii cavaleri în fața doamnei lor și să proclam că îi revine întregul merit al invenției!... Căci, fără ea, nu m-aș fi gîndit niciodată la asta!

Domnul Watkins și Annibal Pantalacci priveau diamantul, apoi se uitau unul la altul, dînd din cap. Căzuseră literalmente în cea mai cumplită uluire.

— Zici că dumneata ai fabricat asta... dumneata însuși? reluă John Watkins. Deci e o piatră falsă?

— O piatră falsă? strigă Cyprien. Ei bine, da! O piatră falsă!... Dar Jacobus Vandergaart și Nathan o evaluează la cel puțin cincizeci de milioane, poate chiar o sută! Dacă nu-i decît un diamant artificial, obținut printr-un procedeu al cărui inventator sînt, nu e mai puțin perfect autentic!... Vedeți doar că nu-i lipsește nimic... nici măcar ganga.

— Și poți să faci și alte diamante la fel? insistă John Watkins.

— Dacă pot... domnule Watkins? Evident! Am să vă fac diamante, cu grămada!... Am să vă fac de zece ori, de o sută de ori mai mari decît acesta, dacă doriți! Am să vă fac destule ca să pavați terasa cu ele, ca să asfaltați drumurile Griqualand-ului, dacă vă pofteste inima!... Numai primul pas e greu și, după obținerea celei dintîi pietre, restul e doar o problemă de detaliu, de punere la punct a unor dispozițiuni tehnice!

— Dar dacă e așa, reluă fermierul, care pălise, aceasta va însemna ruina proprietarilor de mine, a

rmea, a întregului Griqualand!

— Evident! strigă Cyprien. Ce interes va mai prezenta scormonirea pământului, pentru a căuta în el diamante mici, aproape fără valoare, de vreme ce fabricarea lor pe cale industrială, la dimensiunile dorite, va fi la fel de simplă ca aceea a plinilor de patru livre!

— Dar e monstruos! replică John Watkins. E o infamie!... E o ticăloșie!... Dacă ceea ce spui e adevărat, dacă dumneata posezi într-adevăr acest secret...

Se opri, sufocându-se.

— Nu sînt vorbe goale, zise cu răceală Cyprien, doar aveți aici primul meu produs!... Și cred că e destul de mare pentru a vă convinge!

— Ei bine! răspunse domnul Watkins, care putuse în sfîrșit să-și tragă răsuflarea, dacă e adevărat... ar trebui să fii împușcat imediat, în mijlocul străzii mari a taberei, domnule Mere!... Iată părerea mea!

— Care e și a mea! crezu necesar să adauge Annibal Pantalacci, cu un gest de amenințare.

Miss Watkins se ridicase în picioare, foarte palidă.

— Să fiu împușcat pentru că am rezolvat o problemă de chimie, pusă în discuție de cincizeci de ani?! răspunse tînărul inginer, ridicînd din umeri. Ar fi cam exagerat!

— Nu e nimic de rîs, domnule! replică fermierul, furios. Te-ai gîndit la consecințele a ceea ce numești descoperirea dumitale... la încetarea lucrului în mine... la Griqualand-ul depozat de industria sa cea mai glorioasă... la faptul că aș deveni un cerșetor?

— Pe legea mea, mărturisesc că nu m-am gîndit de-

loc la toate acestea! răspunse cu sinceritate Cyprien.

Sînt consecințe inevitabile ale progresului industrial și știința pură n-are de ce să țină seama de ele!... în plus, în ceea ce vă privește personal, domnule Watkins, fiți fără teamă! Ce-i al meu e al dumneavoastră și știți bine pentru ce mi-am îndreptat cercetările în această direcție!

John Watkins cîntări imediat foloasele pe care le putea trage din descoperirea tînărului inginer și, orice ar fi gîndit napolitanul, nu ezită, cum se spune, să schimbe macazul.

— La urma urmei, reluă el, s-ar putea să ai dreptate, și dumneata vorbești ca un băiat cumsecade, domnule Mere! Da!... Gîndindu-mă bine, cred că o să ne putem înțelege! De ce să fabrici o cantitate prea mare de diamante? Ar fi cel mai sigur mijloc de depreciere a descoperirii dumitale! N-ar fi mai înțelept să păstrezi cu grijă secretul, să-l folosești cu chibzuială, să mai fabrici numai una sau două pietre la fel ca asta, sau chiar să te oprești la acest prim succes, din moment ce îți asigură dintr-o dată un capital considerabil și face din dumneata cel mai bogat om din ținut?... în felul acesta, toată lumea va fi mulțumită, lucrurile vor continua să meargă ca și în trecut, iar dumneata nu te vei așeza de-a curmezișul unor interese onorabile!

Era un nou aspect al problemei, la care Cyprien nu se gîndise încă. Dar dilema se preciza brusc, cu rigoarea sa nemiloasă: sau să păstreze pentru sine secretul descoperirii, să nu-l facă cunoscut lumii și să abuzeze de el pentru a se îmbogăți, sau, așa cum pe drept cuvînt spunea John Watkins, să deprecieze dintr-o lovitură toate

diamantele naturale și artificiale și, drept consecință, să renunțe la bogăție, ca să ajungă... la ce? la ruinarea tuturor minerilor din Griqualand, din Brazilia și din India.

În fața acestei alternative, Cyprien ezită, poate, dar numai un moment. Și totuși, el înțelegea că, alegînd calea sincerității, a onoarei, a fidelității față de știință, însemna să renunțe pentru totdeauna la însăși speranța care fusese principalul mobil al descoperirii sale.

Suferința sa era cu atît mai amară, mai răscolitoare, cu cît era mai neașteptată, de vreme ce recădea brusc de la înălțimea unui vis atît de frumos!

— Domnule Watkins, zise el pe un ton grav, dacă aș păstra pentru mine secretul descoperirii mele, n-aș fi decît un falsificator! Aș cîntări cu greutate măsluite și aș înșela publicul asupra calității mărfii! Rezultatele obținute de un savant nu-i aparțin doar lui! Ele fac parte din patrimoniul tuturor! A păstra pentru sine, dintr-un interes egoist și personal, cea mai mică parte din ele ar însemna să te faci vinovat de cel mai josnic act pe care îl poate săvîrși un om! Eu nu voi proceda astfel! Nu!... Nu voi aștepta nici măcar o săptămînă, nici măcar o zi, ca să fac cunoscută formula pe care întîmplarea, ajutată de un pic de gîndire, m-a făcut s-o descopăr! Singura mea rezervă va fi aceea de a o oferi, după cum e drept, mai întîi patriei mele, Franța, care mi-a dat prilejul de a o servi!... Mîine chiar, voi comunica Academiei de Științe secretul procedeuului meu. Adio, domnule, vă rămîn îndatorat pentru că m-ați făcut să-mi dau seama limpede de o datorie la care nu mă gîndeam!... Miss Watkins, îmi făurisem un vis

frumos!... Vai, trebuie să renunț la el!

Mai înainte ca fata să poată face o mișcare către el, Cyprien își luă diamantul, apoi plecă, salutându-i pe Miss Watkins și pe tatăl ei.

X

JOHN WATKINS REFLECTEAZĂ

Părăsind ferma, Cyprien, cu inima zdrobită, dar hotărât să îndeplinească ceea ce considera drept o datorie profesională, se duse din nou la Jacobus Vandergaart. Îl găsi singur. Misitul Nathari plecase în grabă, pentru a răspîndi primul în tabără o veste care-i interesea în mod atît de direct pe mineri.

Această veste stîrni mare vîlvă, cu toate că încă nu se știa că diamantul enorm al lui „Monsieur”, cum era numit Cyprien, era un diamant artificial. Dar lui „Monsieur” nu-i păsa de bîrfelile din Kopje. El se grăbea să verifice, cu bătrînul Vandergaart, calitatea și culoarea acestei pietre, înainte de a-și întocmi raportul, îi spuse deci, așezîndu-se lîngă el:

— Dragă Jacobus, fii bun și taie-mi o fațetă pe cocoșa asta, ca să vedem puțin ce se ascunde sub gangă!

— Nimic mai ușor, zise bătrînul șlefuitor, luînd piatra din mîinile tînărului său prieten. Pe legea mea, ai ales foarte bine locul, adăugă el, constatînd prezența unei mici ridicături pe una din părțile pietrei care, afară de acest defect, avea un oval aproape perfect. Tăind în partea asta, nu riscăm să stricăm ceva!

Fără a mai întîrzia, Jacobus Vandergaart începu să lucreze și, după ce alege din talerul său de

lemn o piatră brută de patru-cinci carate, pe care o fixă la capătul unui fel de manetă, începu să roadă una de alta cele două pojghițe exterioare.

— Ar fi fost mai ușor prin clivaj, zise el, dar cine ar îndrăzni să se distreze dînd o lovitură de ciocan unei pietre avînd asemenea preț!

Această operație, foarte lungă și foarte monotonă, nu-i luă mai puțin de două ore. Cînd fațeta fu destul de mare pentru a îngădui o judecată asupra naturii diamantului, trebui s-o șlefuiască pe piatra de tociță — și asta dură mult timp.

Totuși, era încă plină zi cînd aceste preliminariile fură terminate. Cyprien și Jacobus Vandergaart, cedînd în sfîrșit curiozității, se apropiara ca să verifice rezultatul operațiunii.

O fațetă frumoasă de culoarea jaisului, dar de o limpezime și o strălucire excepțională, se arătă privirilor lor.

Diamantul era negru! Caracteristică aproape unică în orice caz excepțională, care-i mărea încă, dacă era posibil, valoarea.

Mîinile lui Jacobus Vandergaart tremurau de emoție, făcînd piatra să scînteieze în lumina apusului.

— Este cea mai extraordinară și cea mai frumoasă gemă în care s-au reflectat vreodată razele soarelui! spuse el, cu un fel de respect religios. Ce va fi oare cînd le va putea refracta, după ce va fi tăiată pe toate fețele

— Ți-ai lua sarcina asta? întrebă cu vioiciune Cyprien.

— Desigur, dragul meu! Ar fi onoarea și încoronarea lungii mele cariere!... Dar poate ai face mai bine să alegi o mînă mai tînără și mai fermă decît a mea?

— Nu! răspunse cu afecțiune Cyprien. Sînt sigur că nimeni n-ar face-o cu mai multă grijă și mai multă iscusință decît dumneata! Păstrează acest diamant, dragă Jacobus, și șlefuește-l pe îndelete. Vei face din el o capodoperă! Ne-am înțeles!

Bătrînul întorcea pe o parte și pe alta piatra între degete și părea că ezită să-și formuleze gîndul.

— Un lucru mă îngrijorează, zise în sfîrșit. Nu mă pot obișnui cu ideea de a păstra la mine o bijuterie de o asemenea valoare! Țin în palmă cel mai puțin cincizeci de milioane de franci, și poate chiar mai mult!

Nu-i prudent să-ți iei o asemenea răspundere !

— Nimeni nu va ști nimic, dacă n-ai să spui nimănui, domnule Vandergaart! Cît despre mine, îți garantez secretul!...

— Hm! Vor bănui! Poate ai fost urmărit, în drum spre mine!... Se va presupune, chiar dacă nu se va ști cu certitudine!... în ținutul ăsta sînt tot felul de oameni!... Nu ! N-as dormi liniștit!

— Poate ai dreptate, replică Cyprien, înțelegînd ezitarea bătrînului. Dar ce e de făcut?

— La asta mă gîndesc și eu! răspunse Jacobus Vandergaart, care tăcu timp de cîteva minute.

Apoi reluă:

— Ascultă, dragul meu. Ceea ce vreau să-ți propun e un lucru delicat și presupune să ai o încredere absolută în mine! Dar mă cunoști destul ca să nu ți se pară ciudat că vreau să luăm atîtea precauții!... Trebuie să plec chiar acum cu instrumentele mele și cu această piatră, pentru a mă refugia într-un colț oarecare, unde să nu fiu cunoscut — la Bloemfontein sau la Hope Town, de exemplu. Voi închiria acolo o cameră modestă, mă voi închide ca să lucrez în cel

mai mare secret, și nu mă voi întoarce decât după terminarea operației. Poate voi reuși astfel să fac să mi se piardă urma!... Dar, repet, aproape că mi-e rușine să sugerez un asemenea plan...

— Pe care îl găsesc foarte înțelept, răspunse Cyprien, și nu știu cum să te conving să-l realizezi!

— Trebuie să ții seama că va dura mult timp, că-mi va trebui cel puțin o lună și că mi se pot întâmpla destule accidente pe drum!

— Nu interesează, domnule Vandergaart, dacă dumneata crezi că e cea mai bună cale de urmat! Și apoi, dacă diamantul dispare, nu va fi mare nenorocire!

Jacobus Vandergaart îl privi pe tânărul său prieten cu un fel de spaimă.

„Un asemenea noroc să-i fi luat mințile?” se întrebă el.

Cyprien îi înțelese gândul și începu să surîdă. Îi explică de unde provenea diamantul și cum putea să fabrice de acum înainte altele, oricâte ar voi. Dar, fie că bătrînul șlefuitor nu-i crezu întrutotul povestea, fie că avea un motiv personal să nu vrea să rămînă singur în această cabană izolată, împreună cu o piatră prețioasă în valoare de cincizeci de milioane, el insistă să plece imediat.

Iată de ce, după ce aruncă într-un sac vechi de piele instrumentele și boarfele sale, Jacobus Vandergaart atîrnă la usa locuinței o tăbliță de ardezie pe care scrisese: „Plecat pentru afaceri”, băgă cheia în buzunar, puse diamantul în buzunarul de la vestă și plecă.

Cyprien îl însoți două-trei mile pe drumul Bloemfontein-ului și nu-l părăsi decât la insistențele sale repetate.

Se înnoptase bine cînd tînărul inginer ajunsese acasă, gîndindu-se poate mai mult la miss Watkins decît la faimoasa lui descoperire.

Fără a-și lua răgazul de a onora cina pregătită de Matakit, se așează la masa de lucru și începu să redacteze nota pe care voia s-o adreseze cu prima poștă secretarului permanent al Academiei de Științe.

Era o descriere minuțioasă și completă a experienței sale, urmată de o teorie foarte ingenioasă asupra reacției care trebuise să dea naștere magnificului cristal de carbon.

„Caracterul cel mai remarcabil al acestui produs, spunea el între altele, constă în identitatea completă cu diamantul natural și mai ales în prezența unei gange exterioare.”

În adevăr, Cyprien nu ezita să atribuie acest efect atît de curios grijii cu care își căptușise recipientul cu un strat de pămînt selecționat din VandergaartKopje. Felul în care o parte din acest pămînt se desprinsese de perete, ca că formeze în jurul cristalului o adevărată coajă, nu era ușor de explicat și doar experiențele ulterioare aveau să-l elucideze. Se putea imagina că se produsese acolo un fenomen cu totul nou de afinitate chimică și autorul își propunea să facă din aceasta obiectul unui studiu aprofundat. N-avea pretenția să elaboreze dintr-o dată teoria completă și definitivă a descoperirii sale. Ceea ce voia, era mai întîi s-o comunice fără întîrziere lumii savante, să marcheze prioritatea Franței, să provoace discuții și să facă lumină în legătură cu o serie de fapte încă neexplicate și obscure pentru el însuși.

După ce își începu memoriul, ținîndu-și astfel

la zi contabilitatea științifică și așteptînd să-l poată completa cu noi observații mai înainte de a-l trimite celui în drept, tînărul inginer mîncă puțin și se duse la culcare.

A doua zi dimineață, Cyprien plecă de acasă și se plimbă gînditor pe diferite terenuri ale minei. Anumite priviri îl urmăreau fără pic de simpatie. Dacă nu le remarca, era pentru că uitase toate urmările mării sale descoperiri, stabilite cu atîta duritate în ajun de John Watkins, adică ruina, într-un termen mai mult sau mai puțin lung, a concesiunilor și a concesiunilor Griqualand-ului. Și aceasta era suficient, desigur, ca să producă îngrijorare în mijlocul unui ținut pe jumătate sălbatic, unde nimeni nu șovăie să-și facă dreptate cu propriile sale mîini, unde legea supremă este siguranța muncii și a comerțului ce decurge din ea. Dacă fabricarea diamantului artificial ar fi devenit o industrie practică, toate milioanele îngropate în minele Braziliei ca și în cele ale Africii Australe, fără a mai vorbi de miile de existențe sacrificate pînă atunci, ar fi fost pierdute iremediabil. Fără îndoială, tînărul inginer putea păstra secretul experienței sale; dar, în această privință, declarația lui fusese foarte limpede: nu voia să-l păstreze.

Pe de altă parte, în timpul nopții — o noapte de toropeală, în timpul căreia John Watkins nu visă decît diamante neverosimile, de o valoare de mai multe miliarde — tatăl Aicei avusese timp să mediteze și să reflecteze. Era firesc ca Annibal Pantalacci și alți mineri să Vadă cu îngrijorare și mînie revoluția pe care descoperirea lui Cyprien urma să o aducă în exploatarea terenurilor

diamantifere, deoarece ei le exploatau pentru propriul lor profit. Dar el, ca simplu proprietar al fermei Watkins, avea o altă situație.

Fără îndoială, daea claim-urile ar fi fost părăsite în urma scăderii prețului gemelor, dacă toată această populație de mineri ar fi părăsit taberele Griqualandului, valoarea fermei sale ar fi scăzut într-o proporție însemnată și nu și-ar mai fi desfăcut așa de ușor produsele, casele și cabanele sale n-ar mai fi fost închiriate, din lipsă de locatari, și poate că într-o zi ar fi fost obligat să părăsească un ținut devenit neproductiv.

„Bun! Își zicea John Watkins, dar vor mai trece mulți ani înainte de a ajunge aici! Fabricarea diamantelor artificiale n-a ajuns încă în stadiul practic, chiar cu procedeele domnului Mere! Poate că întâmplarea a jucat un rol important în reușita lui! Dar, întâmplare sau nu, el a fabricat o piatră de o valoare enormă și, dacă în condițiile unui diamant natural ar valora cincizeci de milioane, valorează oricum cîteva, deși e produsă în mod artificial! Da, acest tînar trebuie reținut cu orice preț! Cel puțin cîtva timp trebuie împiedicat să bată toba despre imensa lui descoperire! Trebuie ca piatra aceasta să intre definitiv în posesia familiei Watkins și să nu iasă decît în schimbul unui număr respectabil de milioane! Cît despre a-l reține pe cel care a fabricat-o, asta e foarte simplu — chiar fără să mă angajez în mod definitiv! Alice e aici, prin Alice voi ști să-i întîrzii plecarea în Europa!... Da! Chiar dacă ar trebui să i-o promit de nevastă!... Chiar dacă ar trebui să i-o dau!”

Fără îndoială că, sub presiunea unei cupidități mistuitoare, John Watkins ar fi ajuns pînă acolo! În

toată această afacere nu se vedea decît pe el, nu se gîndea decît la el însuși! Și dacă bătrînul egoist se preocupa și de fiica sa, era numai ca să-și spună:

„La urma urmei, Alice n-are de ce să se plîngă! Acest savant tînăr și nebun arată foarte bine! O iubește și îmi închipui că nici ea n-a rămas insensibilă la iubirea lui! Or, ce e mai frumos decît să unești două inimi făcute una pentru cealaltă... sau, cel puțin, să le faci să sere această unire, pînă cînd toată povestea va fi lămurită!... Ah! pe sfîntul John, patronul meu, la naiba cu Annibal Pantalacci și cu ceilalți! Fiecare pentru el, chiar și în Griqualand!”

Așa gîndea John Watkins manevrînd această balanță ideală, în care echilibra viitorul fiicei sale cu o simplă bucată de carbon cristalizat, și era foarte fericit gîndindu-se că talgerele se mențineau pe aceeași linie orizontală.

A doua zi, hotărîrea lui era luată: nu va grăbi nimic, va lăsa lucrurile să meargă de la sine, cunoscînd drumul pe care-l vor parcurge.

Deocamdată trebuie să-și revadă chiriașul — ceea ce era ușor, deoarece tînărul inginer venea zilnic la fermă — dar de asemenea voia să revadă faimosul diamant care căpătase în visele lui proporții fabuloase.

Domnul Watkins se duse deci la cabana lui Cyprien, care, dată fiind ora matinală, era încă acasă.

— Ei bine, tînărul meu prieten, îi zise el bine dispus, cum ai petrecut această noapte... această primă noapte care a urmat marii dumitale descoperiri?

— Foarte bine, domnule Watkins, foarte bine! răs-punse cu răceală tînărul.

— Cum? Ai putut dormi?

— Ca de obicei!

—Toate aceste milioane, care-au ieșit din acest cuptor, continuă domnul Watkins, nu ți-au tulburat somnul?

— în nici un fel, răspunse Cyprien. Trebuie să înțelegi bine, domnule Watkins, acest diamant ar valora milioane numai dacă ar fi opera naturii și nu aceea a unui chimist...

— Da... da— domnule Cyprien! Dar ești sigur că ai putea să-mi faci altul... sau altele?... Ai garanta?

Cyprien ezita, știind că, într-o experiență de acest fel, puteau fi multe eșecuri.

— Vezi, n-ai garanta! continuă John Watkins... Deci, pînă la o nouă încercare și un nou succes, diamantul dumitale va păstra o valoare enormă!... Și, dacă asta-i situația, cel puțin deocamdată, de ce să spui că e o piatră artificială?

— Vă repet, răspunse Cyprien, că nu pot ascunde un secret științific atît de important!

— Da... da! reluă John Watkins, făcîndu-i semn să tacă, de parcă ar fi putut fi auzit de afară. Da... da!... Vom mai vorbi despre asta!... Dar nu te mai preocupa de Pantalacci și de ceilalți!... Nu vor spune nimic despre descoperirea dumitale, pentru că interesul lor e să nu spună nimic!... Crede-mă... așteaptă!... și mai ales gîndește-te că fiica mea și cu mine sîntem fericiți de succesul dumitale!... Da... foarte fericiți!... Dar n-aș putea să mai văd acest faimos diamant?... Ieri abia am avut timp să-l examinez!... Ai vrea să-mi îngădui....

— Nu mai e la mine! răspunse Cyprien.

—L-ai trimis în Franța! strigă domnul Watkins, zdrobit la acest gînd.

— Nu... nu încă!... în stare brută nu i s-ar putea

aprecia frumusețea! Fiți liniștit!

— Cui l-ai încredințat? Pe toți sfinții Angliei, cui?

— L-am dat lui Jacobus Vandergaart să-l șlefuiască și nu știu unde l-a dus.

— Ai încredințat un asemenea diamant acestui nebun bătrîn? strigă John Watkins, înfuriat de-a binelea.

Dar asta e demență, domnule! Curată demență!

— Aș! răspunse Cyprien. Ce poate să facă Jacobus, sau oricine altul, cu un diamant a cărui valoare, pentru cei care nu-i cunosc originea, este de cel puțin cincizeci de milioane? Credeți că ar fi ușor să-l vîndă pe ascuns?

Domnul Watkins păru izbit de acest argument. Desigur, nu era ușor să te descotorosești de un diamant de asemenea preț. Cu toate acestea, fermierul nu era liniștit și ar fi dat mult, da... mult!... pentru ca imprudentul Cyprien să nu-l fi încredințat bătrînului șlefuitor... sau cel puțin pentru ca bătrînul șlefuitor să se fi și întors la Griqualand, cu prețioasa gemă!

Dar Jacobus Vandergaart ceruse o lună și, oricît de nerăbdător era John Watkins, trebuia să aștepte.

E de la sine înțeles că, în zilele următoare, comesenii săi obișnuiți, Annibal Pantalacci, herr Friedel și evreul Nathan, l-au bîrfit destul pe cinstitul șlefuitor.

Vorbeau în absența lui Cyprien și totdeauna pentru a-i aminti lui John Watkins că timpul trece și Jacobus Vandergaart nu se arată.

— Și de ce ar reveni în Griqualand, zise Friedel, cînd îi este atît de ușor să păstreze acest diamant, de o

valoare uriașă, a cărei origine artificială nu e trădată încă de nimic?

— Pentru că n-ar găsi cui să-l vîndă! răspunse domnul Watkins, reproducînd argumentul tînărului inginer, care nu mai avea însă puterea să-l liniștească.

— Frumos raționament! ripostă Nathan.

— Da! Frumos raționament! adăugă Annibal Pantalacci și, credeți-mă, bătrînul crocodil e departe la ora asta! Nimic mai ușor, mai ales pentru el, decît să denatureze piatra și s-o facă de nerecunoscut! Nu știți nici măcar ce culoare are! Cine îl împiedică să o taie în patru ori în șase, și să facă din ea, prin clivaj, mai multe diamante de dimensiuni încă foarte respectabile?

Aceste discuții tulburau sufletul domnului Watkins, care începea să-și spună că Jacobus Vandergaart nu se va mai întoarce.

Numai Cyprien credea cu tărie în cinstea bătrînului șlefuitor, afirmînd sus și tare că se va întoarce în ziua fixată. Și avea dreptate.

Jacobus Vandergaart se întoarce cu patruzeci și opt de ore mai devreme. Sîrguința și rîvna lui fuseseră atît de mari, că în douăzeci și șapte de zile terminase de tăiat diamantul. Se întoarce în timpul nopții, ca să-l dea la tocilă și să fie gata cu șlefuitul și, în dimineața celei de a douăzeci și noua zile, Cyprien îl văzu pe bătrîn prezentîndu-se la el.

— Iată piatra, spuse el simplu, punînd pe masă o mică cutie de lemn.

Cyprien deschise cutia și rămase înmărmurit.

Așezat pe un așternut de bumbac alb, un enorm cristal negru, în formă de romboid dodecaedru, arunca focuri prismatice atît de

strălucitoare, încît laboratorul părea luminat. Această combinație — culoarea cernelii, transparență diamantină absolut perfectă, putere refringentă fără egal — producea cel mai minunat și mai tulburător efect. Te simțeai în prezența unui fenomen cu adevărat unic, a unui joc al naturii probabil fără precedent. Lăsînd la o parte orice idee de valoare, bijuteria era splendidă prin ea însăși.

— Nu e numai cel mai mare, dar și cel mai frumos diamant din cîte sînt în lume! zise grav Jacobus Vandergaart, cu un accent de orgoliu patern. Cîntărește patru sute treizeci și două de carate! Poți fi mîndru că ai făcut o capodoperă, dragul meu! Prima încercare a fost o lovitură de maestru!

Cyprien nu răspunse nimic complimentelor bătrînului șlefuitor. Din punctul lui de vedere, el nu era decît autorul unei descoperiri ciudate — nimic mai mult. Mulți alții se străduiseră, fără să reușească, acolo, unde el reușise fără îndoială, pe acest teren al chimiei anorganice. Dar ce consecințe folositoare pentru omenire ar avea fabricarea diamantului artificial? în mod inevitabil, ea ar ruina, într-un timp dat, pe toți cei care trăiau din comerțul pietrelor prețioase și, în fond, n-ar îmbogăți pe nimeni.

Gîndindu-se la asta, tînărul inginer își revenea din exaltarea ce-l cuprinsese în primele ore care urmaseră descoperirii sale. Da! Acum, acest diamant, oricît de admirabil arăta ieșit din mîinile lui Jacobus Vandergaart, nu-i mai apărea decît ca o piatră fără valoare, căreia în curînd avea să-i lipsească pînă și prestigiul rarității.

Cyprien luă cutia în care scînteia

incomparabila gemă și, după ce strînse mîna bătrînului, se îndreptă spre ferma domnului Watkins.

Fermierul era în camera sa scundă, mereu îngrijorat, mereu tulburat, așteptînd întoarcerea, care i se părea atît de improbabilă, a lui Jacobus Vandergaart. Alice se afla lîngă el, liniștindu-l cît putea mai bine.

Cyprien deschise ușa și rămase o clipă în prag.

— Ei bine?... întrebă cu însuflețire John Watkins, ridicîndu-se cu o mișcare rapidă.

— Ei bine, cinstitul Jacobus Vandergaart a sosit chiar în dimineața asta! răspunse Cyprien.

— Cu diamantul?

— Cu diamantul, admirabil tăiat și care cîntărește încă patru sute treizeci și două de carate!

— Patru sute treizeci și două de carate! strigă John Watkins. Și l-ai adus cu dumneata?

— Iată-l.

Fermierul luă cutia, o deschise și ochii săi mari scînteiau aproape ca diamantul pe care-l privea ca în extaz! Apoi, cînd putu ține în mîna sa, sub această formă ușoară și portativă, materială și sclipitoare în același timp, valoarea colosală pe care o reprezenta gema, încîntarea sa căpătă accente atît de bombastice, încît deveneau ridicele.

Domnul Watkins avea lacrimi în glas și vorbea diamantului ca unei ființe însuflețite.

— Oh! Frumoasă, superbă, splendidă piatră!... Iată-te deci întoarsă, micuțo!... Cît ești de strălucitoare!... Cît ești de grea!... Cîte guinee sunătoare trebuie să valorezi!... Ce-o să facem cu tine, frumoasa mea?... O să te trimitem la Cape Town și de acolo la Londra, ca să fii văzută și admirată?... Dar cine va fi atît de bogat ca să te cumpere? Nici regina nu și-ar putea

permite un asemenea lux!... Ar trebui să renunțe pentru asta la venitul ei pe doi sau trei ani!... Va fi necesar un vot al parlamentului, o subscripție națională!... Se va face, fii liniștită! Și tu te vei duce să dormi în Turnul Londrei, lângă Koh-i-noor, care nu va mai fi decât un băiețel pe lângă tine!... Cât poți tu valora, frumoasa mea?

Și după ce făcu un calcul mintal:

— Diamantul țarului a fost plătit de Ecaterina a II-a cu un milion de ruble bani peșin și nouăzeci și șase de mii de franci rentă viageră! Nu va fi desigur nimic exagerat dacă s-ar cere un milion de lire sterline și cinci sute de mii de franci rentă perpetuă!

Apoi, venindu-i o idee subită:

— Domnule Mere, nu crezi că proprietarul unei asemenea pietre ar trebui înnobilit? Toate felurile de merite au dreptul să fie reprezentate în Camera lorzilor, și a posedea un diamant de această mărime nu-i, desigur, un merit obișnuit!... Privește, fiica mea, privește!... Doi ochi nu sînt de ajuns pentru a admira o asemenea piatră!

Pentru prima dată în viața sa, miss Watkins privi un diamant cu oarecare interes.

— În adevăr, e foarte frumos!... Strălucește ca o bucată de cărbune ce este, dar ca un cărbune incandescent! spuse ea, luîndu-l cu delicatețe de pe așternutul lui de bumbac.

Apoi, cu o mișcare instinctivă, pe care orice tînră ar fi avut-o în locul ei, se apropie de oglinda așezată deasupra căminului și-și puse minunata bijuterie pe frunte, în mijlocul șuvițelor de păr blond.

— O stea montată în aur! zise curtenitor Cyprien, făcînd, contrar obișnuințelor sale, un madrigal.

— E adevărat!... Parcă-i o stea! strigă Alice, bătînd

bucuroasă din palme... Ei bine, trebuie să-i lăsăm acest nume! Să-l botezăm Steaua Sudului!... Vreți, domnule Cyprien? Nu e negru ca frumusețile indigene ale acestui ținut și strălucitor precum constelațiile cerului nostru austral?

— Fie, Steaua Sudului! zise John Watkins, care nu acorda numelui prea mare importanță. Dar fii atentă să nu-ți scape din mină! reluă el înspăimântat, la o mișcare neașteptată a fetei. S-ar sparge ca sticla!

— în adevăr?... E atît de fragil? se miră Alice, punînd cu destulă nepăsare diamantul în cutia sa. Sărmană stea, deci nu ești decît un astru de nimic, un banal dop de carafă!

— Un dop de carafă! strigă domnul Watkins, sufocat. Copiii sînt lipsiți de orice respect!

— Domnișoară Alice, zise atunci tînărul inginer, dumneavoastră m-ați încurajat să încerc fabricarea artificială a diamantului! Deci dumneavoastră vi se datorează existența acestei pietre!... Dar, în ochii mei, este o bijuterie care nu va mai avea nici o valoare comercială cînd i se va cunoaște proveniența! ... Tatăl dumneavoastră îmi va îngădui, fără îndoială, să v-o ofer, în amintirea influenței fericite pe care ați avut-o asupra lucrărilor mele!

— Ei! făcu domnul Watkins, neputînd ascunde ceea ce simțea la această propunere... neașteptată.

— Domnișoară Alice, continuă Cyprien, acest diamant este al dumneavoastră!... Vi-l ofer... vi-l dăruiesc!

Și miss Watkins, drept orice răspuns, întinse tînărului o mînă pe care acesta o strînse cu afecțiune în ale sale.

XI STEAUA SUDULUI

Vestea întoarcerii lui Jacobus Vandergaart se răspîndise repede. Așa că o mulțime de vizitatori se îndreptă în curînd spre fermă, ca să vadă minunea Kopje-ului. Se află repede și că diamantul aparținea domnișoarei Watkins, și că tatăl ei, mai mult decît ea, era adevăratul proprietar.

Așa se explică surescitarea curiozității publice în legătură cu acest diamant, operă a omului și nu a naturii.

Trebuie spus aici că nu se aflase încă nimic despre originea artificială a diamantului în chestiune. Pe de o parte, minerii din Griqualand nu erau atît de nesocotiți încît să răspîndească un secret care putea să determine ruina lor imediată. Pe de altă parte, Cyprien, nevoind să se hazardeze, nu spusese încă nimic despre aceasta și se hotărîse să nu trimită memoriul său relativ la Steaua Sudului, mai înainte de a fi controlat succesul său printr-o a doua experiență. Ceea ce făcuse prima dată voia să fie sigur că poate face și a doua oară.

Curiozitatea publică crescuse deci teribil și John Watkins n-ar fi putut în mod cuviincios să refuze să o satisfacă, cu atît mai mult, cu cît asta îi măgulea vanitatea. Puse Steaua Sudului pe un strat subțire de bumbac, în vîrfurile unei mici coloane de marmură altă care se înălța în mijlocul șemineului din holul său și ziua întreagă stătea așezat în fotoliu, supraveghind incomparabila bijuterie și arătînd-o publicului.

James Hilton fu primul care-i spuse cît era de imprudent ceea ce făcea. Își dădea el seama de

pericolele la care se expunea, arătînd astfel tuturor valoarea enormă pe care o adăpostea sub acoperișul său? După părerea lui Hilton, era neapărat necesar să ceară de la Kimberley o gardă specială de polițiști, căci altfel noaptea următoare ar fi putut să-i aducă necazuri.

Înfrișat de această perspectivă, domnul Watkins se grăbi să urmeze sfatul judicios al oaspetelui său și nu se simți în siguranță decît cînd văzu sosind, spre seară, o brigadă de polițiști călări. Cei douăzeci și cinci de oameni fură instalați în dependințele fermei.

Afluența curioșilor crescuse în zilele următoare și celebritatea Stelei Sudului depășise granițele districtului și se răspîndi pînă în orașele cele mai îndepărtate. Ziarele coloniei consacrară articole peste articole descrierii dimensiunilor, formei, culorii și strălucirii sale. Cablul telegrafic de la Durban se însărcina să transmită aceste amănunte, prin Zanzibar și Aden, la început Europei și Asiei, apoi celor două Americi și Oceaniei. Fotografii solicitară onoarea de a fixa pe peliculă portretul minunatului diamant.

Desenatori speciali veniră, trimiși de ziare ilustrate, să-i reproducă imaginea. În fine, fu un eveniment pentru lumea întreagă.

La toate acestea se adăugă legenda. Printre mineri circulau povești fantastice despre proprietățile miraculoase ce i se atribuiă. Se spunea în șoaptă că o piatră neagră nu se putea să nu „aducă nenorocire”. Oamenii cu experiență dădeau din cap, declarînd că preferau să vadă această piatră a diavolului la Watkins, decît la ei acasă. Clevetirile și chiar calomniile, însoțitoare

inerente ale celebrității, nu i-au lipsit nici Stelei Sudului — care, firește, nu le luă în seamă și continuă să reverse: ...torente de lumină Asupra hulitorilor obscuri!

Dar nu la fel se petreceau lucrurile cu John Watkins, pe care aceste trăncăneli îl exasperau. I se părea că ele scad ceva din valoarea pietrei și le resimțea ca pe niște insulte personale. De când guvernatorul coloniei, ofițerii din garnizoanele vecine, magistrații, funcționarii, toate corpurile constituite veniseră să aducă omagii lor bijuteriei sale, el considera aproape un sacrilegiu comentariile ușurate pe care unii își permiteau să le facă.

Așa că, pentru a reacționa împotriva acestor născociri, cât și pentru a-și satisface gustul de petrecere, hotărî să se dea un mare banchet în onoarea acestui scump diamant pe care socotea să-l transforme în bani — orice-ar fi putut spune Cyprien și oricît de mare ar fi fost voința fiicei sale de a-l păstra ca atare.

Atît de mare este influența stomacului asupra părerilor multor oameni, încît vestea banchetului a fost de ajuns ca să modifice de pe o zi pe alta opinia publică în tabăra de la Vandergaart. Oamenii care se arătaseră cei mai răuvoitori față de Steaua Sudului își schimbă subit tonul, spunînd că, la urma urmei, această piatră era cu totul nevinovată de reaua influență ce i se atribuia și solicită cu umilință o invitație la John Watkins.

În bazinul Vaal-ului, avea să se vorbească multă vreme despre acest zaiafet. În ziua aceea erau optzeci de invitați, așezați la masă sub un cort ridicat în prelungirea uneia din laturile holului, al

căruia perete fusese dăruit anume pentru această împrejurare. Un „baron regal” sau friptură colosală, făcută dintr-o spinare de bou, ocupa centrul mesei, avînd de o parte și de alta berbeci întregi și toate felurile de vînat din ținut. Munți de legume și fructe, butoaie de bere și de vin, desfăcute și așezate unele peste altele din loc în loc, completau peisajul acestui banchet cu adevărat pantagruelic.

Steaua Sudului, tronînd pe soclul ei, înconjurată de luminări aprinse, prezida, în spatele lui John Watkins, sărbătoarea dată în onoarea ei.

Serviciul era asigurat de douăzeci de cafri, angajați anume, sub conducerea lui Matakita, care se oferise să-i dirijeze — cu încuviințarea stăpînului său.

Erau prezente, în afară de brigada de poliție, căreia domnul Watkins ținuse să-i mulțumească astfel pentru paza sa, toate persoanele de seamă din tabără și din împrejurimi: Mathys Pretorius, Nathan, James Hilton, Annibal Pantalacci, Friedel, Thomas Steel și alți cincizeci.

Pînă și animalele fermei — boii, cîinii și mai ales struții domnișoarei Watkins — luau parte la sărbătoare, venind să cerșească resturile festinului.

Alice, așezată în fața tatălui său, la celălalt capăt al mesei, făcea onorurile cu grația sa obișnuită, dar nu fără o tristețe ascunsă, cu toate că înțelegea foarte bine motivul absenței lui Cyprien Mere și a lui Jacobus Vandergaart.

Tînărul inginer evitase totdeauna, pe cît cu putință, societatea unor Friedel, Pantalacci și a altora asemeni lor. De altfel, de cînd îi reușise experiența, le cunoștea intențiile puțin binevoitoare și chiar amenințările împotriva descoperitorului

metodei de fabricație artificială, care putea să-i lase săraci lipiți. În consecință, se abținuse să apară la petrecere. Cît despre Jacobus Vandergaart, John Watkins făcuse numeroase demersuri pentru a încerca o împăcare, dar el respinsese cu răceală aceste tentative.

Banchetul se apropia de sfîrșit. Dacă avusese loc în cea mai mare ordine, asta se datora prezenței domnișoarei Watkins, care impusese o anumită reținere celor mai grosolani comeseni, cu toate că Mathys Pretorius servise ca totdeauna drept țintă glumelor proaste ale lui Annibal Pantalacci. Acesta îi trimitea nenorocitului bur cele mai uluitoare înștiințări: un foc de artificii avea să fie tras sub masă; nu se aștepta decît retragerea domnișoarei Watkins, pentru a-l condamna pe cel mai gras dintre cei de față să bea, una după alta, douăsprezece sticle de gin; era vorba ca sărbătoarea să se termine printr-o mare încăierare și o bătălie generală cu revolverele!...

Dar fu întrerupt de John Watkins care, în calitate de președinte al banchetului, bătea în masă cu minerul cuțitului, pentru a anunța toasturile tradiționale.

Se făcu liniște. Amfitrionul, ridicîndu-se cît era de înalt, își sprijini degetele mari ale mîinilor de marginea feței de masă și-și începu scurta cuvîntare cu o voce cam neclară, din pricina prea numeroaselor libații.

Spuse că această zi va rămîne cea mai mare amintire a vieții sale de miner și de colonist! După ce trecuse prin încercările cunoscute în tinerețe, era o bucurie de neuitat să se vadă acum, în această bogată țară a Griqualand-ului, înconjurat de optzeci

de prieteni, reuniți pentru a sărbători cel mai mare diamant din lume!... E adevărat că, mâine chiar, unul dintre onorabili comensali care îl înconjurau putea găsi o piatră și mai mare!... În asta constă atracția și poezia vieții de miner!... (Vie aprobare.) Această fericire, el o dorea în mod sincer oaspeților săi!... (Surîsuri, aplauze.) El credea chiar că poate afirma că numai acela era greu de mulțumit care, în locul lui, nu s-ar declara satisfăcut!... în concluzie, îi invită pe oaspeții săi să bea pentru prosperitatea Griqualand-ului, pentru menținerea prețului pe piețele diamantelor — cu toată concurența, oricare-ar fi fost ea — în sfârșit, pentru călătoria fericită pe care Steaua Sudului avea s-o întreprindă pentru a duce, întâi la Cape Town, pe urmă în Anglia, strălucirea splendorii ei!

— Dar nu înseamnă un pericol să trimiți la Cape Town o piatră de o asemenea valoare? întrebă Thomas Steel.

— Oh! Va fi bine păzită! răspunse domnul Watkins. Destule diamante au călătorit în aceste condiții și au ajuns cu bine la destinație!

— Chiar și cel al domnului Durieux de Sancy, zise Alice, și totuși, fără devotamentul servitorului său...

— Eh, ce i s-a întâmplat atât de extraordinar? întrebă James Hilton.

— Iată povestea, răspunse Alice, fără să se lase rugată:

„Domnul de Sancy era un gentilom francez de la curtea lui Henric al III-lea. El avea un diamant vestit, purtând și astăzi numele proprietarului său. În paranteză fie spus, acest diamant mai avusese numeroase aventuri. Aparținuse, printre altele, lui Carol Temerarul, care îl avea asupra sa când a fost

omorât sub zidurile orașului Nancy. Un soldat elvețian găsi piatra, cercetînd cadavrul ducelui de Bourgogne, și o vîndu cu un florin unui biet preot, care o cedă unui evreu pentru cinci sau șase florini. În epoca în care piatra era în mîinile domnului de Sancy, tezaurul regal se afla la mare ananghie și domnul de Sancy consimți să pună diamantul amanet pentru a împrumuta regelui suma primită. Cămătarul se găsea la Metz. Trebuia deci să încredințeze unui servitor bijuteria, pentru a i-o duce acolo.

— Nu vă temeți că acest om va fugi în Germania?
— Sînt sigur de el!

În ciuda acestei asigurări, nici omul, nici diamantul n-au ajuns la Metz. Curtea nu pierdu prilejul de a-și bate joc de domnul de Sancy.

— Sînt sigur de servitorul meu, repeta el. Probabil că a fost ucis!

Și într-adevăr, căutîndu-l, i s-a găsit cadavrul în șanțul unui drum.

— Deschideți-i abdomenul! zise domnul de Sancy.
Diamantul trebuie să fie înăuntru!

Îl ascultară și afirmația lui se dovedi întemeiată. Umilul erou, căruia istoria nici măcar nu i-a păstrat numele, fusese credincios pînă și după moarte datoriei și onoarei, „punînd în umbră prin strălucirea faptei sale, cum a zis un vechi cronicar, strălucirea și calitatea bijuteriei pe care o ducea cu el”. Aș fi foarte surprinsă, adăugă Alice, terminîndu-și povestirea, ca într-un caz asemănător Steaua Sudului să nu inspire același devotament în timpul călătoriei sale!

O aclamație unanimă salută cuvintele domnișoarei Watkins, optzeci de brațe ridicară un

număr egal de pahare și toți ochii se îndreptară în mod instinctiv spre cămin, pentru a aduce un omagiu incomparabilei pietre.

Dar Steaua Sudului nu mai era pe soclul unde, adineauri încă, scînteia în spatele lui John Watkinst

Uimirea celor optzeci de fețe era atît de evidentă, încît amfitrionul se întoarse imediat pentru a vedea care e cauza ei.

Abia constată lipsa pietrei că se și prăbuși în fotoliul său, ca lovit de trăsnet.

Oaspeții se grăbiră să-i dea ajutor, îi desfăcură cravata, îl stropiră cu apă... în sfîrșit, își reveni din leșin.

— Diamantul! urlă el cu o voce asurzitoare . Diamantul!... Cine a luat diamantul?

— Domnilor, toată lumea rămîne pe loc! zise șeful brigăzii de poliție, ordonînd ocuparea ieșirilor sălii.

Toți comesenii se priveau uluiți sau își schimbau impresiile în șoaptă. Nu erau nici cinci minute de cînd cei mai mulți dintre ei văzuseră, sau cel puțin credeau să fi văzut prețioasa piatră. Dar trebuia acceptată realitatea: diamantul dispăruse.

— Cer ca toate persoanele prezente să fie percheziționate înainte de a pleca! propuse Thomas Steel, cu sinceritatea lui obișnuită.

— Da!... da!... răspunse adunarea, și încuviințarea părea unanimă.

Această propunere părea să-i dea un pic de speranță lui John Watkins.

Ofițerul de poliție îi așază pe toți comesenii într-o parte a sălii și începu prin a se supune el însuși operației cerute. își întoarse buzunarele pe dos, își scoase pantofii, puse să-i fie cercetate hainele de cine voia. Apoi procedă la un examen

analog al fiecărui om din brigada sa. La urmă, comesenii defilară unul câte unul prin fața sa și fură supuși pe rînd unei investigații minuțioase.

Aceste cercetări nu dădură însă nici un rezultat.

Toate colțurile și ungherele sălii banchetului fură scormonite cu cea mai mare grijă. Nu se găsi nici urmă de diamant.

— Rămîn cafrii care-au servit la masă! spuse ofițerul de poliție, care nu voia să se dea bătut.

— E limpede! Cafrii l-au luat! fu răspunsul. Sînt destul de hoți pentru asta!

Bieții oameni ieșiseră totuși puțin înainte de toastul lui John Watkins, îndată ce nu mai fusese nevoie de serviciile lor. Stăteau pe vine, afară, în cerc, în jurul unui foc mare aprins în curte și, după ce mîncaseră bucatele rămase de la banchet, pregăteau în felul lor un concert, după moda din țara cafrilor. Chitare făcute din tigve, fluiere în care se suflă cu nasul, tam-tam-uri de toate felurile începuseră acel talmeș-balmeș sonor care precede orice mare manifestare muzicală a indigenilor din Africa de Sud.

Cafrii nici măcar nu știau exact ce s-a petrecut, cînd îi aduseră în sală pentru a le percheziționa puținele veșminte. Înțeleseseră doar că era vorba de furtul unui diamant de mare preț.

Ca și cercetările precedente, nici acestea n-au fost utile și fructuoase.

— Dacă hoțul se află printre acești cafri — și trebuie să fie! — a avut de zece ori timpul necesar pentru a ascunde la loc sigur obiectul furat! observă foarte judicios unul dintre comeseni.

— Evident, zise ofițerul de poliție, și nu există

poate decît un singur mijloc de a-l face să se denunțe, și anume, să ne adresăm unui ghicitor din rasa lui. Încercarea reușește uneori...

— Dacă permiteți, zise Matakít, care era acolo cu ceilalți, pot face eu experiența!

Oferta fu imediat acceptată și comesenii se așezară în jurul cafrilor; apoi Matakít, obișnuit cu acest rol de ghicitor, se pregăti să-și înceapă ancheta.

Începu prin a trage pe nări două sau trei prize de tabac dintr-o tabacheră de corn care nu-l părăsea niciodată.

— Voi face acum proba nuielușelor! spuse el după această operație preliminară.

Se duse să caute într-un tufiș vecin douăzeci de vergi pe care le măsură foarte exact și le tăie astfel, ca să fie de o lungime egală, adică de vreo 12 degete englezești. Apoi le împărți cafrilor așezați în rînd, după ce pusese una de o parte, pentru el.

— Vă veți duce unde vreți timp de un sfert de oră, le spuse pe un ton solemn, și nu vă veți întoarce decît atunci cînd veti auzi tam-tam-ul! Dacă hoțul se află printre voi, nuielușa lui va fi mai lungă cu trei degete!

Cafrii plecară care încotro, foarte vizibil impresionați de acest mic discurs, știind bine că, datorită procedeeleor sumare ale justiției din Griqualand, erai repede prins și, fără a avea timp să te aperi, și mai repede încă spînzurat.

Cît despre comeseni, care urmăriseră cu interes amănuntele acestei înscenări, se grăbiră să o comenteze, fiecare în sens diferit.

— Hoțul nu se va întoarce, dacă se află printre acești oameni! obiectă unul.

— Ei bine, chiar acest fapt îl va trăda! răspunse celălalt.

— Aș! Va fi mai șiret decît Matakîț și se va mulțumi să scurteze cu trei degete nuielușă sa, ca să scape de lungirea de care se teme!

— Probabil că asta speră și ghicitorul și tocmai această scurtare nefericită va fi suficientă pentru a-l denunța pe vinovat!

Între timp, cele cincisprezece minute trecuseră și Matakîț, lovind brusc tam-tam-ul, îi rechemă pe suspecti.

Reveniră toți pînă la unul, se așezară la rînd în fața lui și-i dădură nuielușele.

Matakîț le luă, formă un mănunchi din ele și le găsi pe toate perfect egale. Era gata să le pună la o parte și să declare încercarea concludentă pentru onoarea compatrioților săi, cînd se răzgîndi și compară nuielușele cu cea pe care o păstrase.

Toate erau mai scurte cu trei degete!

Bieții oameni crezuseră că e prudent să ia această măsură de prevedere împotriva unei lungiri care, în mințile lor superstițioase, putea foarte bine să se producă. Acest fapt nu indica o conștiință perfect curată și, fără îndoială, toți furaseră vreun diamant în timpul zilei.

Un hohot de rîs general întîmpină acest rezultat neașteptat. Matakîț, cu ochii plecați, părea cum nu se poate mai umilit că un procedeu, a cărui eficacitate o demonstrase adesea în kraal-ul său, devenise atît de ineficace în viața civilizată.

— Domnule, nu ne rămîne decît să ne recunoaștem neputința! zise atunci ofițerul de poliție, salutîndu-l pe John Watkins care rămăsese în fotoliul său, zdrobit de deznădejde. Poate vom fi mai norocoși

mîine, promițînd o mare recompensă oricui ne va putea pune pe urmele hoțului!

— Hoțul! strigă Annibal Pantalacci. Și de ce n-ar fi chiar cel căruia i-ați dat sarcina să-i judece pe semenii săi?

— Ce vreți să spuneți? Întrebă ofițerul de poliție.

— E vorba de acest Matakî care, jucînd rolul ghi-citorului, a putut spera să înlătore bănuiele!

În clipa aceea, dacă cineva s-ar fi întors spre el, l-ar fi putut vedea pe Matakî făcînd o strîmbătură ciudată, părăsind repede sala și fugind spre coliba lui.

— Da! continuă napolitanul. Era dintre aceia care au servit la masă!... E un șmecher, un ticălos, la care domnul Mere ține, nu se știe pentru ce!

— Matakî e cîstit, răspund pentru el! strigă miss Watkins, gata să-l apere pe servitorul lui Cyprien.

— Ei! Ce știi tu despre el? replică John Watkins. Da!... E în stare să fi pus mina pe Steaua Sudului!

— Nu poate fi departe! reluă ofițerul de poliție, într-un minut va fi percheziționat! Dacă diamantul e la el, va primi tot atîtea lovituri de bici cîte carate are piatra și, dacă nu va muri, va fi spînzurat după a patru sute treizeci și doua lovitură!

Miss Watkins tremura de teamă. Toți acești oameni, pe jumătate sălbatici, aplaudau groaznica sentință a ofițerului de poliție. Dar cum să reții aceste naturi brutale, lipsite de remușcări și de milă?

După un minut, domnul Watkins și oaspeții săi erau în fața colibeii lui Matakî, a cărei ușă fu spartă.

Matakî nu se mai afla acolo și-l așteptară zadarnic toată noaptea.

A doua zi dimineață încă nu se-ntorsese și nu

mai încăpea îndoială că părăsise Vandergaart-Kopje.

XII PREGĂTIRI DE PLECARE

Dimineăta, cînd Cyprien Mere află ce se petrecuse în ajun, în timpul banchetului, prima sa reacție fu să protesteze împotriva gravei acuzații aduse servitorului său. Nu putea admite că Matakîț era autorul unui asemenea furt, împărtășind îndoiala Aicei în această privință. Mai degrabă i-ar fi bănuț pe Annibal Pantalacci, herr Friedel, Nathan sau pe oricare altul, care nu-i păreau demni de încredere!

Totuși, era puțin probabil ca un european să fi fost vinovat de această crimă. Pentru toți cei care nu-i cunoșteau originea, Steaua Sudului era un diamant natural și, în consecință, avea o asemenea valoare, încît era foarte greu să-l înstrăinezi.

„Și cu toate acestea, repeta pentru sine Cyprien, nu e posibil să fie Matakîț!”

Dar tot atunci își aducea aminte de unele furturi pe care cafrul le săvîrșise chiar fiind în serviciul său. Cu toate admonestările stăpînului, împins de natura sa — cu vederi foarte largi în privința deosebirii dintre ce-i al tău și ce-i al meu — el nu se putuse dezbăra de aceste obiceiuri condamnabile. E adevărat că nu șterpelea decît obiecte de mică valoare; dar nu era nevoie de mai mult pentru a-i stabili un mic cazier judiciar, care nu era în favoarea lui.

De altfel, trebuia să se țină seama de prezența cafrului în sala banchetului, cînd diamantul dispăruse ca prin farmec; apoi, de faptul că nu mai

fusese găsit în coliba lui, după scurt timp; în sfîrșit, de fuga lui, prea explicabilă poate, căci nu se mai îndoia nimeni că părăsise ținutul.

În adevăr, Cyprien așteaptă zadarnic toată dimineața ca Matakîț să apară, neputînd crede încă în vinovăția servitorului său ; dar servitorul nu se întoarce.

Se constată chiar că sacul conținînd economiile sale și cîteva obiecte sau unelte, necesare unui om care are de gînd să traverseze regiunile aproape pustii ale Africii Australe, dispăruse din colibă. Îndoiala nu mai era deci posibilă.

Pe la ora zece, tînărul inginer, întristat poate mai mult de purtarea lui Matakîț decît de pierderea diamantului, se duse la ferma lui John Watkins.

Acolo îi găsi ținînd mare sfat, pe fermier, Annibal Pantalacci, James Hilton și Friedel. În momentul cînd apăru, Alice, care-l văzuse venind, intră de asemenea în sală, unde tatăl și cei trei obișnuiți ai casei discutau cu mare însuflețire despre ce era de făcut ca să reintre în posesia diamantului furat.

— Să fie urmărit! striga John Watkins, în culmea furiei. Să fie prins și, dacă diamantul nu este asupra lui, să i se deschidă pîntecul, pentru a se vedea dacă nu l-a înghițit!... Ah, fata mea, bine-ai făcut ieri că ne-ai povestit împlinirea aceea! O să căutăm piatra pînă și în măruntaiele acestui ticălos!

— Dar vai, interveni Cyprien pe un ton glumeț, care nu plăcu de loc fermierului, ca să înghită o piatră de această mărime, ar trebui ca Matakîț să aibă un stomac de struț!

— Oare stomacul unui cafru nu e în stare de orice,

domnule Mere? ripostă John Watkins. Mă mir că ți se pare potrivit să râzi într-un asemenea moment și de o asemenea problemă!

— Nu rîd, domnule Watkins! răspunse foarte serios Cyprien. Dar, dacă regret acest diamant este numai pentru că mi-ați permis să-l ofer domnișoarei Alice...

— Si vă sînt tot atît de recunoscătoare, domnule Cyprien, adăugă miss Watkins, ca și cum ar mai fi încă în posesia mea!

— Minte de femeie! strigă fermierul. Tot atît de recunoscătoare ca și cum ar fi în posesia ei, acest diamant fără pereche în lume!...

— în adevăr, nu e același lucru! observă James Hilton.

— Oh, de loc! adăugă Friedel.

— Dimpotrivă, este exact același lucru, ripostă Cyprien, deoarece, dacă am fabricat acest diamant, voi sti să fabric și altul!

— Oh, domnule inginer, zise Annibal Pantalacci, pe un ton foarte amenințător la adresa tînărului, cred că ați face bine să nu mai reîncepeți experiența dumneavoastră... în interesul Griqualand-ului... și al dumneavoastră, de asemenea!

— Adevărat, domnule? replică Cyprien. Cred că nu e cazul să vă cer permisiunea în această privință!

— Ați și găsit momentul să discutați despre asta! strigă domnul Watkins. Parcă domnul Mere e sigur de reușita unei noi încercări? Un al doilea diamant care ar ieși din aparatul său ar avea culoarea, greutatea și, în consecință, valoarea primului? Poate măcar garanta că va fabrica o altă piatră, chiar de o valoare mult mai mică? Ar îndrăzni să afirme că împlinirea n-a jucat un mare rol în reușita sa?

Ceea ce spunea John Watkins era prea

rezonabil pentru ca tînărul inginer să nu fie simțitor la aceste argumente; ele corespundeau, de altfel, multor obiecții pe care și le adusese singur. Experiența nu era perfect explicabilă, fără îndoială, prin datele chimiei moderne; dar întîmplarea nu intervenise oare, în mare măsură, în acest prim succes? Și, dacă ar reîncepe, era sigur că va reuși a doua oară?

În aceste condiții, trebuiau să pună mîna cu orice preț pe hoț și, ceea ce era mai important încă, pe obiectul furat.

— Nu s-a găsit nici o urmă a lui Matakkit? întrebă John Watkins.

— Nici una, răspunse Cyprien.

— Au fost cercetate toate împrejurimile taberei?

— Da, și cercetate bine! răspunse Friedel. Ticălo-sul a dispărut, probabil în timpul nopții, și e greu, ca să nu spun imposibil, de știut încotro s-a îndreptat!

— Ofițerul de poliție a făcut o percheziție în coliba lui? reluă fermierul.

— Da, răspunse Cyprien, și n-a găsit nimic care să-l pună pe urmele fugarului.

— Ah! strigă domnul Watkins, aș da cinci sute, chiar o mie de lire ca să fie prins!

— Vă înțeleg, domnule Watkins! răspunse Annibal Pantalacci. Dar mi-e teamă că nu vom găsi niciodată nici diamantul, nici pe cel care l-a furat!

— Cum așa?

— Pentru că odată pornit, reluă Annibal Pantalacci, Matakkit nu va fi atît de prost încît să se oprească în drum! Va trece Limpopo, se va înfunda în pustiu, va merge pînă la Zambezi, sau pînă la lacul Tanganyka, pînă la boșimani dacă va fi nevoie!

Vorbind astfel, vicleanul napolitan își mărturisea oare în mod sincer gândul? Nu voia numai să împiedice urmărirea lui Matakít, cu scopul de a-și rezerva această sarcină? Iată ce se întreba Cyprien, observându-l.

Dar domnul Watkins nu era omul care să abandoneze partida, numai pentru că ar fi fost greu de jucat, în adevăr, ar fi sacrificat întreaga sa avere pentru a reîntra în posesia acestei pietre incomparabile și ochii lui nerăbdători, plini de furie, priveau pe fereastră deschisă pînă la marginile înverzite ale Vaalului, ca și cum ar fi sperat să-l zărească pe fugar la liziera lui!

— Nu, strigă el, asta nu poate rămîne așa!... îmi trebuie diamantul meu!... Acest netrebnic trebuie să fie prins! Ah, dacă n-aș suferi de gută, garantez că asta n-ar dura mult!

— Tată! exclamă Alice, încercînd să-l liniștească.

— Să vedem, cine își ia această sarcină? strigă John Watkins, aruncînd o privire în jurul său. Cine vrea să pornească în urmărirea cafrului? Vă dau cuvîntul meu că recompensa va fi pe măsura succesului.

Și, cum nimeni nu spunea nimic, continuă:

— Iată, domnilor, sînteți aici patru tineri care doriți mîna fiicei mele! Ei bine, prindeți-mi-l pe acel om cu diamantul meu (spunea acum „diamantul meu”) și, pe onoarea lui Watkins, fiica mea va fi a aceluia care mi-l va aduce!

— Primesc! strigă James Hilton.

— De acord! declară Friedel.

— Cine n-ar vrea să încerce să cîștige un premiu atît de prețios? murmură Annibal Pantalacci, cu un rînjet.

Alice, roșie la față, profund umilită de a se

vedea aruncată ca miză a unei asemenea partide, și asta în prezența tânărului inginer, încerca zadarnic să-și ascundă stinghereala.

— Miss Watkins, îi zise Cyprien în șoaptă, înclinându-se respectuos înaintea ei, aș intra și eu în joc, dar o pot face fără permisiunea dumneavoastră?

— O aveți, împreună cu urările mele cele mai sincere, domnule Cyprien! răspunse ea cu ardoare.

— Atunci, sînt gata să merg pînă la capătul lumii! strigă Cyprien, întorcîndu-se spre John Watkins.

— Pe legea mea, s-ar putea să nu fiți departe de adevăr, zise Annibal Pantalacci, fiindcă Matakiti o să ne poarte mult pe drumuri! După cum cred că a alergat, mîine va fi la Potchefstroom și va ajunge în partea de sus a țării, mai înainte chiar ca noi să ne fi părăsit cabanele!

— Și cine ne împiedică să plecăm azi... imediat? întrebă Cyprien.

— Oh, nu eu! N-aveți decît, dacă vă îndeamnă inima! replică napolitanul. Dar, în ceea ce mă privește, n-am să mă lansez într-o acțiune fără șanse de succes! Un car bun, cu o duzină de boi de jug și doi cai de călărie, e minimum necesar pentru o expediție dificilă, ca aceea pe care o prevăd. Și astea nu se găsesc decît la Potchefstroom!

Oare de astă dată, Annibal Pantalacci vorbea serios? Oare nu urmărea doar să-și descurajeze rivalii? Răspunsul afirmativ ar fi fost îndoielnic. Neîndoielnic însă era faptul că avea perfectă dreptate. Fără asemenea mijloace de locomoție, fără aceste resurse, ar fi fost o nebunie să încerci să pătrunzi în nordul Griqualand-ului!

Totuși, un echipaj cu boi — Cyprien știa asta — costa pe puțin opt-zece mii de franci, și el nu

avea nici patru mii.

— O idee! zise deodată James Hilton- care, în calitate sa de „africander” de origine scoțiană, avea o puternică aplecare spre economii. De ce să nu ne asociem toți patru pentru această expediție? Șansele fiecăruia ar rămîne egale și cel puțin cheltuielile ar fi împărțite!

— Mi se pare just, spuse Friedel.

— Primesc, răspunse fără să ezite Cyprien.

— În acest caz, observă Annibal Pantalacci, va trebui convenit că fiecare își va păstra independența și va fi liber să-i părăsească pe ceilalți, în momentul cînd va socoti util să încerce să-l ajungă pe fugar.

— Asta e de la sine înțeles! răspunse James Hilton. Ne asociem pentru cumpărarea carului, boilor și proviziilor, dar fiecare va putea să se desprindă, cînd va găsi cu cale s-o facă! Și cu atît mai bine pentru cel ce va atinge ținta cel dintîi!

— De acord! răspunseră Cyprien, Annibal Pantalacci și Friedel.

— Cînd plecați? întrebă John Watkins, căruia această combinație îi împătrea șansele de a reintra în posesia diamantului.

— Mîine, cu diligența de Potchefstrom, răspunse Friedel. N-avem cum să ajungem înaintea ei.

— De acord!

În acest timp, Alice îl luase pe Cyprien la o parte și-l întreba dacă crede într-adevăr că Matakkit putea fi autorul unui asemenea furt.

— Miss Watkins, îi răspunse tînărul inginer, trebuie să mărturisesc că toate aparențele sînt împotriva lui, de vreme ce a fugit! Dar ceea ce mi se pare sigur, este că acest Annibal Pantalacci are aerul unui domn care ar putea spune multe despre

disparația diamantului! Ce mutră de nemernic... și ce asociat remarcabil voi avea!... Eh, la război ca la război! La urma urmei, tot e mai bine să-l am lângă mine și să-i pot supraveghea mișcările, decît să-l las să acționeze separat și după placul său!

Cei patru pretendenți își luară curînd rămas bun de la John Watkins și de la fiica sa. Cum era firesc în asemenea împrejurări, salutul de despărțire fu scurt și se mărgini la o strîngere de mînă. Ce-și puteau spune acești rivali, care plecau împreună, dorindu-și reciproc să se ducă la naiba?

Întorcîndu-se acasă, Cyprien îi găsi pe Li și pe Bardik. Tînărul cafru se arătase totdeauna foarte ze-los, de cînd îl luase în serviciul său. Acum stătea de vorbă cu chinezul în pragul ușii. Inginerul îi anunță că urma să plece în compania lui Friedel, James Hil-ton și Annibal Pantalacci, ca să-l urmărească pe Matakî.

Amîndoi schimbară atunci o privire — una singură; apoi, apropiindu-se, fără un cuvînt în legătură cu ceea ce gîndeau despre fugar, îi spuseră:

- Tăicuțule, ia-ne cu tine, te rugăm stăruitor!
- Să vă iau cu mine?... Și de ce, mă rog?
- Ca să-ți preparăm cafeaua și mesele, zise Bardik.
- Ca să-ți spălăm rufăria, adăugă Li.
- Și să împiedicăm oamenii răi să-ți facă vreun rău! continuara, ca înțeleși.

Cyprien îi privi, recunoscător.

- Fie, răspunse, vă iau pe amîndoi, dacă țineți atîta! .

Apoi se duse să-și ia rămas bun de la bătrînul Jacob us Vandergaart care, fără a aproba sau dezaproba faptul că Cyprien se asociase acestei

expediții, îi strînse mîna cordial, urîndu-i călătorie bună.

A doua zi dimineată, pe cînd se îndrepta, urmat de cei doi servitori credincioși, către tabăra Vandergaart, pentru a lua diligenta de Potchefstrom, tînărul inginer își ridică ochii spre ferma Watkins, încă adîncită în somn.

Era o iluzie? I se păru că vede în dreptul perdelei de muselină albă a unei ferestre o siluetă gingașă care, în timp ce el se depărta, îi făcea un ultim semn de adio.

XIII STRĂBATÎND TRANSVAAL-UL

Ajungînd la Potchefstrom, cei patru călători aflu că un tînăr cafru — ale cărui semnalmente erau cele ale lui Matakít — trecuse în ajun prin oraș. Era o împrejurare fericită pentru succesul expediției lor. Dar urmărirea avea să dureze mult, fără îndoială, pentru că fugarul își procurase acolo o trăsurică ușoară cu două roți, trasă de un struț, și avea să fie greu să-l ajungă din urmă.

În adevăr, nu există alergători mai buni, mai rezistenți și mai rapizi decît aceste păsări. Trebuie adăugat că struții de ham sînt foarte rari, chiar în Griqualand, căci se dresează greu. Din această cauză, Cyprien și însoțitorii săi nu mai găsiră alții la Potchefstrom.

Or, în aceste condiții — după cum se putu constata — Matakít își urma drumul spre nord, cu un echipaj care ar fi ținut piept la zece cai.

Nu le rămînea decît să pornească în urmărirea

lui, cit mai repede posibil. E drept că fugarul avea un mare avans și avantajul unei viteze mult superioare celei a modului de locomoție pe care adversarii săi urmau să-l adopte. Dar forțele unui struț au anumite limite. Matakkit va fi silit să se oprească și poate să piardă timp..În cel mai rău caz, îl vor ajunge la capătul călătoriei sale.

Cyprien avu curînd ocazia să se felicite că i-a luat pe Li și pe Bardik, cînd se puse problema să se echipeze în vederea expediției. Nu e o treabă ușoară să alegi cu discernămint obiectele ce puteau fi cu adevărat utile. Nimic nu poate înlocui experiența deșertului. Degeaba era Cyprien foarte priceput la calculul diferențial și integral, dacă nu cunoștea ABC-ul vieții din Veld, al vieții pe „trek”, sau pe urmele roților carului, cum se spune acolo. Iar însoțitorii săi nu numai că nu păreau să-l ajute cu sfaturile lor, dar aveau mai degrabă tendința de a-l induce în eroare.

În privința carului, acoperit cu o prelată impermeabilă, a boilor de jug și a diferitelor provizii, lucrurile merseară destul de bine. Interesul comun le impunea să le aleagă cu chibzuință și James Hilton se achită de minune de această sarcină. Dar nu era același lucru cu ceea ce rămînea la latitudinea fiecăruia — cumpărarea unui cal, de exemplu.

Cyprien pusese ochii, în tîrgul de vite, pe un frumos noaten de trei ani, plin de foc, pe care l-ar fi putut cumpăra cu un preț moderat: îl încălecaser și, găsindu-l bine dresat, se pregătea să numere negustorului suma cerută, cînd Bardik îl luă la o parte și-i spuse:

— Cum, tăicuțule, vrei să cumperi calul ăsta?

— Desigur, Bardik! E cel mai frumos din cîți am

găsit vreodată, la un asemenea preț!

— N-ar trebui să-l iei, chiar de ți l-ar da în dar! răspunse tînărul cafru. Acest cal n-ar rezista nici opt zile la călătoria prin Transvaal!

— Ce vrei să spui? îl întrebă Cyprien. O faci pe ghicitorul cu mine?

— Nu, tăicuțule, dar Bardik cunoaște deșertul și te previne că acest cal nu-i „sărat”.

— Nu-i „sărat”? Vrei să mă faci să cumpăr un cal pus la saramură?

— Nu, tăicuțule, asta înseamnă că n-a avut încă boala Veld-ului. O va avea curînd și, chiar dacă nu va muri, nu-l vei mai putea folosi!

— Ah! făcut Cyprien, foarte impresionat de avertismentul dat de servitorul său. Și în ce constă această boală?

— E o febră arzătoare, însoțită de tuse, răspunse Bardik. Trebuie să cumperi numai cai care au avut această boală — ceea ce se vede cu ușurință după aspect — deoarece, după ce au scăpat o dată, rar se îmbolnăvesc a doua oară!

În fața unei asemenea eventualități, nu se putea ezita. Cyprien suspendă imediat tratativele și se duse să se informeze. Toți îi confirmară ceea ce îi spusese

Bardik. Era un fapt atît de notoriu în ținut, încît nici nu se mai vorbea de el.

Pus astfel în gardă împotriva lipsei lui de experiență, tînărul inginer deveni mai prevăzător și își asigură sfaturile unui medic veterinar din Potchefstrom.

Datorită intervenției acestui specialist, putu să-și procure, în cîteva ore, calul potrivit pentru o asemenea călătorie. Era un bătrîn cal cenușiu,

numai piele și oase, cu coada tăiată. Dar era destul să-l vezi, ca să fii sigur că acesta, cel puțin, fusese „sărat” și că, cu toate că te zdruncina puțin când mergea la trap, valora evident mai mult decât înfățișarea lui. Templar — așa îl chema — se bucura în ținut de o adevărată reputație în privința rezistenței lui și, imediat ce-l văzu, Bardik, care își câștigase dreptul de a fi consultat, se declară pe deplin satisfăcut.

De altfel, cafrul avea să fie însărcinat în mod special cu conducerea atelajului, funcție în îndeplinirea căreia Li îi fusese desemnat drept ajutor.

Nu era cazul deci să se îngrijească de cai pentru ei, ceea ce Cyprien n-ar fi putut face niciodată, dat fiind prețul pe care trebuise să-l plătească pentru cumpărarea propriului său cal.

Problema armelor nu era mai puțin delicată. Cyprien își alesese bine puștile, una cu țeava lungă, ghintuită, sistem Martini-Henry, și o carabină Remington, nu prea elegante, dar avînd un tir precis și reîncărcîndu-se rapid. Nu s-ar fi gîndit însă niciodată, dacă chinezul nu i-ar fi dat ideea, să se aprovizioneze

cu cartușe cu glonț explozibil. Crezuse de asemenea că-i ajung cinci-șase sute de încărcături de pulbere și de plumb și fu foarte surprins aflînd că patru mii de focuri de fiecare armă era minimul cerut de prudență în această țară a fiarelor și a indigenilor nu mai puțin de temut.

Cyprien trebui să mai ia două revolvere cu gloanțe explozibile și-și completă armamentul cu un minunat cuțit de vînătoare, care stătea de cinci ani în vitrina armurierului din Potchefstrom, fără să-i fi

dat cuiva prin gînd să-l cumpere.

Tot Li insistă să facă această achiziție, asigurîndu-l că nimic nu era mai folositor decît acest cuțit. De altfel, sarcina pe care și-o luă de a întreține personal tăișul și lustrul acestei lame scurte și late, destul de asemănătoare cu sabia-baionetă a infanteriei franceze, arăta încrederea lui în armele albe.

Faimoasa ladă roșie îl însoțea și acum pe prudentul chinez. Avea acolo, pe lîngă o mulțime de cutii și ingrediente misterioase, aproximativ șaiszeci de metri de sfoară elastică și subțire, dar strîns împletită, pe care mateloții o numesc „de undiță”. Și dacă îl întrebai ce o să facă cu ea, răspundea evaziv:

— Rufele nu trebuiesc întinse în deșert, ca și aiurea?

În douăsprezece ore, toate cumpărăturile erau terminate. Cearșafuri impermeabile, cuverturi de lînă, ustensile de menaj, conserve, juguri, lanțuri, curele de schimb alcătuiau în partea din spate a carului fondul de rezervă. Partea din față, umplută cu paie, trebuia să servească drept pat și adăpost pentru Cyprien și tovarășii săi de călătorie.

James Hilton se achitase foarte bine de mandatul primit și părea să fi cumpărat foarte convenabil tot ce putea fi necesar asociației. Era destul de mîndru de experiența lui de colonist. Așa că, mai mult ca să-și arate superioritatea decît din spirit de camaraderie, și-ar fi informat bucuros însoțitorii despre obi- ceiurile Veld-ului.

Dar Annibal Pantalacci nu întîrzie să-l oprească.

— Ce nevoie ai să-i împărtășești franțuzului cunoș-

tințele dumitale? îi spuse el în șoaptă. Ții atît de mult să-l vezi cîștigînd premiul cursei? în locul dumitale, aș păstra pentru mine ceea ce știu și n-aș spune un cuvînt!

Și James Hilton replică, privindu-l pe napolitan cu o sinceră admirație:

— Ceea ce îmi spui e foarte întemeiat... foarte întemeiat!... Iată o idee care nu mi-ar fi venit!

Cyprien îl avertizase în mod loial pe Friedel despre ce aflase în legătură cu caii din ținut, dar se lovi de o înfumurare și o încăpăținare fără margini. Neamțul nu voia să audă nimic și avea pretenția să nu acționeze decît după capul său. Cumpără deci calul cel mai tînăr și mai înfocat pe care îl putu găsi — chiar acela la care renunțase Cyprien — și se aproviziona mai ales cu unelte de pescuit, sub pretextul că în curînd vor fi sătui de vînat.

În fine, odată terminate aceste pregătiri, porniră la drum, caravana formîndu-se după cum urmează: în față, carul cu coviltir, tras de doisprezece boi roșcați și negri, înainta, sub măiastră conducere a lui Bardik, care, cînd mergea pe lîngă aceste animale robuste, cu țepușa în mînă, cînd se instala în partea din față a carului, ca să se odihnească. Acolo, tronînd lîngă capră, se lăsa în voia zdruncinăturilor, fără a se mai îngriji de rest și părăind încîntat de acest mod de locomoție. Cei patru călăreți veneau unul lîngă altul, în ariergardă. Afară de cazurile cînd socoteau nimerit să se îndepărteze ca să împuște o potîrnice sau să cerceteze împrejurimile, aceasta trebuia să fie pentru multe zile ordinea aproape de neschimbat a micii caravane.

După o scurtă deliberare, căzură de acord să

se îndrepte spre izvoarele fluviului Limpopo. Toate informațiile tindeau să arate că Matakít trebuia să urmeze acest drum. În adevăr, el nu putea să procedeze altfel, dacă intenționa să se îndepărteze cât mai repede de posesiunile britanice. Avantajul cafrului asupra celor ce-l urmăreau consta în cunoașterea perfectă a locurilor și în sprinteneala echipajului său. Pe de o parte, el știa desigur unde merge și o lua pe drumul cel mai scurt, pe de alta, era convins că, datorită legăturilor sale în nordul țării, va găsi pretutindeni sprijin și protecție, hrană și adăpost j- chiar și ajutoare, dacă era nevoie.

Și cine putea garanta că el n-avea să profite de influența sa asupra băștinașilor, pentru a se întoarce împotriva celor ce-l urmăreau și a-i ataca? Cyprien și însoțitorii săi înțelegeau deci din ce în ce mai limpede necesitatea de a călători împreună și de a se susține reciproc în această expediție, dacă voiau ca unul dintre ei să culeagă roadele.

Transvaal-ul, care urma să fie străbătut de la sud la nord, este acea vastă regiune a Africii Meridionale — de cel puțin treizeci de mii de hectare — a cărei suprafață se întinde între Vaal și Limpopo la apus de munții Drakenberg, de colonia engleză Natal, de țara zulușilor și de posesiunile portugheze.

Colonizat în întregime de buri, vechii cetățeni olandezi ai Coloniei Capului, care au dat, în cincisprezece sau douăzeci de ani, o populație agricolă de peste o sută de mii de albi, Transvaal-ul a stîrnit, în chip firesc, pofta Marii Britanii. Astfel că ea l-a anexat în 1877 posesiunilor sale din Colonia Capului. Dar dese revolve ale burilor, care se încapățînează să rămîna independenți, fac

îndoielnică soarta acestui frumos ținut.

El este unul dintre cele mai plăcute și mai fertile ținuturi ale Africii și, de asemenea, unul dintre cele mai sănătoase — și asta explică, fără a justifica, atracția pe care o exercită asupra redutabililor săi vecini.

Minele de aur, descoperite acolo, au influențat și ele acțiunea politică a Angliei.

Din punct de vedere geografic, este împărțit de obicei, cu buri cu tot, în trei regiuni principale: ținutul înălțimilor, sau Hooge-Veld, ținutul colinelor, sau Banken-Veld, și ținutul mărăcinilor, sau Bush-Veld.

Ținutul înălțimilor este cel mai sudic. El este format din lanțurile de munți care se îndepărtează de munții Drakenberg, către apus și miazăzi. Este districtul miner al Transvaal-ului, unde climatul este rece și uscat ca în Oberland-ul Bernei.

Banken-Veld-ul este mai ales un ținut agricol. întinzându-se la nord de Hooge-Veld, el adăpostește în văile adânci, udate de cursuri de apă și umbrite de arbori veșnic verzi, cea mai mare parte a populației olandeze.

În fine Bush-Veld-ul sau ținutul mărăcinilor, prin excelență teren de vânătoare, se întinde în câmpii vaste pînă la malurile fluviului Limpopo, spre nord, prelungindu-se pînă la ținutul cafrilor betșuani, spre apus.

Plecați din Potchefstrom, situat în Banken-Veld, călătorii trebuiau să străbată mai întîi în diagonală cea mai mare parte a acestei regiuni, înainte de a ajunge în Bush-Veld, și de acolo, mai la nord, pe malurile fluviului Limpopo.

Această parte a Transvaal-ului era cel mai

ușor de străbătut. Se aflau încă într-un ținut pe jumătate civilizat. Cele mai mari accidente se reduceau la o roată împotmolită sau la un bou bolnav. Rațele sălbătice, potîrnichile, căprioarele se iveau din belșug pe drum, asigurîndu-le în fiecare zi prînzul și masa de seară. Noaptea o petreceau de obicei în vreo fermă, ai cărei locuitori, izolați de resul lumii trei sferturi din an, îi primeau cu o bucurie sinceră pe oaspeții ajunși pînă la ei.

Peste tot, burii erau aceiași — ospitalieri, amabili, dezinteresați. Eticheta ținutului cere, e adevărat, să li se ofere o plată pentru adăpostul pe care îl dau dru- meților lor. Dar această plată ei o refuză aproape întotdeauna și chiar insistă la despărțire ca oaspeții să primească făină, portocale, piersici uscate. Dacă li se lasă în schimb orice, un obiect de echipament sau de vînătoare, un bici, un lanț de ceas, o pungă pentru pulbere, sînt încîntați, oricît de mică ar fi valoarea acestor fleacuri.

Acești oameni cumsecade duc o existență destul de liniștită, în mijlocul vastelor singurătăți. Ei trăiesc fără eforturi, din produsele turmelor lor; împreună cu servitorii hotentoti sau cafri, cultivă exact atîta pămînt cît le este necesar ca să obțină proviziile de grîne și legume.

Casele lor sînt construite foarte simplu, din pămînt, și acoperite cu un strat gros de paie. Cînd ploaia face cîte o breșă în pereți, ceea ce se întîmplă destul de des, soluția e la îndemînă. Toată familia frămîntă lutul, din care prepară o grămadă mare; apoi, fete și băieți, luînd cîte un pumn din el, bombardează breșa, pe care o astupă repede. În interiorul acestor locuințe se găsesc doar cîteva mobile, scaune de lemn fără spetează,

meze rudimentare, paturi pentru cei mai în vîrstă; copiii se mulțumesc să doarmă pe piei de oaie.

Si totuși, arta își are locul său în aceste existente primitive. Aproape toți burii sînt muzicanți, cîntă din vioară sau din flaut. Le place la nebunie dansul și nu cunosc obstacole și oboseală cînd e vorba să se reunească — uneori venind de la douăzeci de leghe — pentru a se deda petrecerilor lor preferate.

Fetele sînt modeste și adesea foarte frumoase, în veșmintele lor simple de țărance olandeze. Se mărită tinere, aducînd ca zestre logodnicului lor doar o duzină de boi sau de capre, un car sau alte bunuri de acest fel. Soțul își ia sarcina să clădească locuința, să defrișeze mai multe pogoane de pămînt în împrejurimi — și iată întemeiată gospodăria.

Burii trăiesc foarte mult și nicăieri în lume nu sînt atît de mulți centenari.

Un fenomen ciudat, neexplicat încă, este obezitatea de care suferă aproape toți, cînd ajung la maturitate, și care atinge proporții extraordinare. De altfel, sînt foarte înalți și această particularitate îi caracterizează pe coloniștii de origine franceză sau germană, ca și pe cei olandezi...

Călătoria continua fără incidente. Se întîmplă rar ca expediția să nu aibă vești despre Matakít, chiar de la ferma la care se oprea în fiecare seară. Peste tot fusese văzut trecînd, tras cu repeziciune de struțul lui, la început cu un avans de două sau trei zile, apoi de cinci sau șase, apoi de șapte sau opt. Evident, erau pe urmele lui; dar, de asemenea foarte evident, el cîștiga teren.

Cei patru urmăritori erau totuși siguri că-l vor

ajunge. Fugarul se va opri pînă la urmă undeva. Prinderea lui nu era decît o chestiune de timp.

Așa că Cyprien și însoțitorii săi nu-și făceau prea multe griji. Începură, puțin cîte puțin să se consacre ocupațiilor preferate. Tînărul inginer strîngea mostre de roci. Friedel erbopiza și pretindea că recunoaște, numai după caracterele lor exterioare, proprietățile plantelor pe care le colecționa. Annibal Pantalacci îi persecuta pe Bardik sau pe Li și reușea să facă să i se ierte răutățile, pregătind în timpul haltelor macaroane delicioase. James Hilton luase asupra sa aprovizionarea caravanei cu vînat; nu trecea o jumătate de zi fără a împușca o duzină de potîrnichi, o grămadă de prepelițe, cîteodată un mistreț sau o antilopă.

Etapă cu etapă, ajunseră astfel în Bush-Veld. Curînd, fermele deveniră mai rare și apoi dispărură. Se aflau la limitele extreme ale civilizației.

Cu începere din acest punct, trebuiră să-și organizeze tabăra în fiecare seară, să aprindă focuri mari, în jurul cărora oameni și animale se așezau să doarmă, făcînd de gardă pe rînd.

Peisajul căpăta un aspect din ce în ce mai sălbatic. Cîmpii de nisip gălbui, desigur de tufe spinoase, din loc în loc pîrîuri mărginite de smîrcuri, urmau după văile verzi ale Banken-Veld-ului. Uneori trebuiau să facă un înconjur ca să evite o adevărată pădure de „thorn trees”, sau arbori cu spini. Sînt arbuști înalți de trei pînă la cinci metri, avînd un mare număr de ramuri aproape orizontale, toate înarmate cu spini lungi de două pînă la patru degete, tari și ascuțiți ca niște pumnale.

Zona exterioară a Bush-Veld-ului, căreia i se

spune mai des Lion-Veld — sau Veld-ul leilor — nu părea de loc să justifice această denumire de temut, căci, după trei zile de călătorie, nu fusese văzută sau semnalată nici una dintre aceste fiare.

„E fără îndoială o legendă, își zicea Cyprien, și leii se vor fi retras mai departe, spre deșert!”

Dar când își exprimă opinia în fața lui James Hilton, aceasta începu să rîdă:

— Crezi că nu sînt lei pe aici? Asta se datorește faptului că nu știi să-i vezi!

— Ei poftim! Să nu vezi un leu, în mijlocul unei cîmpii goale! răspunse Cyprien, pe un ton destul de ironic.

— Ei, bine, pariez pe zece lire că, în mai puțin de o oră, am să-ți arăt unul pe care nu l-ai remarcat, zise James Hilton!

— Nu pariez niciodată, din principiu, răspunse Cyprien, dar abia aștept să fac această experiență! Merse ră timp de douăzeci și cinci sau treizeci de minute și nimeni nu se mai gîndea la lei, când James, Hilton strigă:

— Domnilor, priviți mușuroiul de furnici care se înalță acolo, la dreapta!

— Mare lucru! îi răspunse Friedel. De două sau trei zile, nu vedem altceva!

În adevăr, nimic nu-i mai frecvent, în Bush-Velddecît aceste mari mormane de pămînt galben, ridicate de nenumărate furnici, singurele care împreună cu cîteva tufişuri sau un grup de mimoze sărăcăcioase întrerup din loc în loc monotonia cîmpiilor. James Hilton rîse încet.

— Domnule Mere, reluă el, dacă vrei să-ți pornești puțin calul la galop, ca să te apropii de acest mușuroi

de furnici — acolo, unde arăt eu cu degetul — îți promit că vei vedea ceea ce doreai să vezi! Nu te apropia totuși prea mult, altfel s-ar putea să o pățești!

Cyprien dădu pintoni calului și se îndreptă spre pata galbenă pe care James Hilton o numise un mușuroi de furnici.

— Acolo e instalată o familie de lei! spuse neamțul» îndată ce Cyprien se îndepărtă. Unul la zece din aceste mormane gălbui, pe care le numiți mușuroaie de furnici, nu sînt altceva decît lei!

— Per Bacco! strigă Pantalacci, ce nevoie aveai să-l faci atent să nu se apropie de ei?

Dar, dîndu-și seama că Bardik și Li îl ascultă, continuă dînd un alt sens gîndului său:

— Franțuzul ar fi tras o spaimă strașnică, iar noi am fi avut de ce rîde!

Napolitanul se înșela. Cyprien nu era omul care să tragă o spaimă strașnică. La două sute de pași de locul ce-i fusese indicat, își dădu seama cu ce mușuroi de temut avea de-a face. Erau acolo un leu enorm, o leoaică și trei pui, așezați în cerc, ca pisicile, dormind liniștiți la soare.

La zgomotul copitelor lui Templar, leul deschise ochii, își ridică leneș capul enorm și căscă, arătînd, între două rînduri de dinți formidabili, o prăpastie în care un copil de zece ani ar fi putu dispărea cu totul. Apoi privi călărețul, care se oprise la douăzeci de pași de el.

Din fericire, fiorosul animal era sătul, altfel n-ar fi rămas atît de indiferent.

Cyprien, cu mîna pe carabină, așteptă două sau trei minute reacția monseniorului leu. Dar, văzînd că acesta n-are poftă să înceapă ostilitățile,

nu-l lăsa inima să tulbure tihna interesantei familii și, făcînd cale întoarsă, reveni în buestru la tovarășii săi.

Aceștia, nevoiți să-i recunoască sîngele rece și vitejia, îl primiră cu aclamații.

— Aș fi pierdut pariul, domnule Hilton, spuse foarte simplu Cyprien.

Chiar în acea seară ajunseră pe malul drept al fluviului Limpopo. Acolo, Friedel se încăpățîină să pescuiască, cu toate sfaturile lui James Hilton.

— E foarte nesănătos, amice! îi spuse acesta. Să știi că în Bush-Veld nu trebuie să stai, după apusul soarelui, pe malul cursurilor de apă, nici să...

— Aș! Aș! Am văzut eu destule în viața mea! răspunse neamțul, încăpățîinat.

— Ei, striga Annibal Paritalacci, ce poate fi rău în asta — un ceas sau două pe malul apei? Parcă nu mi s-a întîmplat să petrec jumătate de zi, în apă pînă la subțiori, la vînătoare de rate?

— Nu e deloc același lucru! reluă James Hilton, insistînd pe lîngă Friedel.

— Astea-s basme! răspunse napolitanul. Dragă Hilton, ai face mai bine să aduci cutia cu parmezan pentru macaroanele mele, decît să-l împiedici pe amicul nostru să se ducă să pescuiască! Ne va mai schimba meniul nostru obișnuit!

Friedel plecă, fără a voi să audă nimic, și întîrzie atît de mult cu aruncatul undiței, încît ajunse la tabără după ce se întunecase.

Îndărătnicul pescar mîncă cu poftă, onoră, ca toți mesenii, peștii pe care îi pescuise, dar se plînsese de frisoane puternice, cînd se culcă în vagon alături de ceilalți.

A doua zi, dis-de-diminează, cînd se pregătiră

de plecare, Friedel avea febră mare și nu putea să se urce pe cal. Ceru, totuși, să se pornească la drum, afirmînd că o să stea foarte bine pe paie, în car. I se făcu voia.

La amiază, delira.

La ora trei, era mort.

Boala lui fusese o febră fulgerătoare.

În fața acestui sfîrșit atît de neașteptat, Cyprien nu se putea stăpîni să nu-și spună că Annibal Pantalacci, prin sfaturile lui rele, avea o răspundere dintre cele mai grave în cele întîmplătoare. Dar nimeni în afară de el nu părea să facă această remarcă.

— Vedeți că aveam dreptate să spun că nu trebuie să hoinărești pe malul apei, la căderea nopții! se mulțumi să repete filozofic James Hilton.

Se opriă, cîteva clipe, pentru a înhuma cadavrul, care nu putea fi lăsat la cheremul fiarelor.

Era cadavrul unui rival, aproape al unui dușman, și totuși Cyprien se simți profund mișcat, aducîndu-i ultimul salut. Spectacolul morții, pretutindeni atît de impunător și atît de solemn, pare să dobîndească în deșert o măreție nouă.

Singur cu natura, omul înțelege mai bine că există un sfîrșit inevitabil. Departe de familie sa, departe de toți cei pe care-i iubește, gîndul său zboară melancolic spre ei. Cyprien își spuse că poate va cădea și el mîine pe imensa cîmpie, pentru a nu se mai ridica, fiind și el îngropat sub un metru de nisip peste care va fi așezată o piatră nescrisă, că pe ultimul său drum nu-l vor însoți nici lacrimile unei surori sau ale unei mame, nici părerile de rău ale unui prieten. Și, întorcînd asupra-și o parte din mila pe care i-o inspira soarta camaradului său, i se păru că închide ceva din el însuși în acest mormînt!

A doua zi după lugubra ceremonie, calul lui Friedel, care îi urma legat în spatele carului, se îmbolnăvi de boala Veld-ului. Fură nevoiți să-l părăsească.

Bietul animal nu supraviețuise decît cîteva ore stăpînului său.

XIV LA NORD DE LIMPOPO

Le trebuiră trei zile de căutări și sondaje ca să găsească un vad prin albia fluviului Limpopo. Și nu se știe dacă l-ar fi descoperit, fără ajutorul cîtorva cafri macalacași, întîlniți pe malul apei, care se oferiră să călăuzească expediția.

Acești cafri sînt niște sărmani robi, pe care betșuanii îi țin în sclavie, constrîngîndu-i să muncească fără nici o plată, tratîndu-i cu o extremă duritate și, mai mult încă, interzicîndu-le, sub amenințarea cu moartea, să mănînce carne. Nenorociții macalacași pot omorî orice vînat întîlnesc în drumul lor, cu condiția să-l aducă seniorilor și stăpînilor lor. Aceștia nu le lasă decît măruntaiele — aproape cum fac vînătorii europeni cu cîinii lor.

Un macalacaș nu are nimic al său, nici măcar o colibă sau o tigvă. El umblă aproape gol, slab, descărnat, purtînd în bandulieră intestine de bivol, care par de la distanță bucăți de caltaboș negru și care nu sînt, în realitate, decît burdufurile foarte primitive în care se găsește provizia lui de apă.

Geniul comercial al lui Bardik se manifestă curînd în arta desăvîrșită cu care știu să-i facă pe acești nenorociți să spună că posedă, în ciuda

mizeriei lor, cîteva pene de struț, ascunse cu grijă într-un desiș vecin. El le propuse imediat să le cumpere și fixară în acest scop o întîlnire pentru aceeași seară.

— Ai bani să le dai în schimb? îl întrebă Cyprien, destul de surprins.

Și Bardik, rîzînd cu toată gura, îi arătă un pumn de nasturi de aramă, colecționați de el de o lună sau două, pe care îi purta într-o pungă de pînză.

— Asta nu-i o monedă serioasă, îi spuse Cyprien, și nu-ți pot îngădui să plătești acestor nenorociți cu cîteva duzini de nasturi vechi!

Dar îi fu imposibil să-l facă pe Bardik să înțeleagă de ce proiectul său era vrednic de muștrare.

— Dacă macalacașii primesc nasturii mei în schimbul penelor lor, ce e rău în asta? se miră el. Știți foarte bine că nu i-a costat nimic să strîngă penele! Nici măcar nu au dreptul să le țină la ei, de vreme ce nu le pot arăta decît în ascuns! Un nasture, dimpotrivă, este un lucru folositor, mai folositor decît o pană de struț! Pentru ce, deci, n-aș putea să le ofer o duzină, sau chiar două, în schimbul unui număr egal de pene?

Raționamentul era doar aparent valabil. Tînărul cafru nu înțelegea că macalacașii aveau să primească nasturii lui de aramă nu pentru întrebuiințarea pe care le-ar fi putut-o da, de vreme ce ei nu purtau nici un fel de veșminte, ci pentru valoarea pe care o atribuiau acestor bucăți rotunde de metal, atît de asemănătoare monedelor. Era, prin urmare, o adevărată înșelăciune.

Cyprien trebui să recunoască, totuși, că

nuanța era prea subtilă pentru această inteligență de sălbatic, foarte tolerantă în materie de tranzacții, și-l lăsa să acționeze după plac.

Operația comercială a lui Bardik continuă seara, la lumina torțelor. Macaiacașii aveau evident o teamă întemeiată că vor fi înșelați, căci nu se mulțumiră cu focurile aprinse de albi și veniră cu mănunchiuri de hlujeni de porumb, pe care îi înfipseră în pământ și-i aprinseră.

Scoaseră apoi la iveală penele de struț și începură să examineze nasturii lui Bardik.

Începu o discuție foarte însuflețită, cu multă gesticulație și strigăte, asupra naturii și valorii acestor bucăți rotunde de metal.

Nimeni nu înțelegea vreun cuvint din ceea ce-și spuneau, cu mare repeziciune; dar era suficient să le urmărești fețele congestionate, strîmbăturile semnificative, furiile cît se poate de serioase, ca să fii sigur că discuția era pentru ei de cel mai înalt interes.

Deodată, această discuție pasionantă fu întreruptă de o apariție neașteptată.

Un negru înalt, înfășurat cu demnitate într-o mantie de stambă roșie, cu fruntea încinsă cu acea diademă din intestine de oaie pe care războinicii cafri o poartă în mod obișnuit, ieși din desișul lîngă care se duceau tratativele, apoi începu să lovească puternic cu lemnul sulitei pe macaiacașii prinși în flagrant delict de operații interzise.

— Lopep!... Lopep!... strigară nenorociții sălbatici, împrăștiindu-se în toate părțile, ca niște șoareci.

Dar un cerc de războinici negri, ieșind deodată din tufișurile care înconjura tabăra, se strînse în jurul lor și îi opri pe loc.

Lopep ceru imediat nasturii; îi privi atent, la lumina torțelor de porumb, și îi puse, cu o evidentă satisfacție, în fundul pungii lui de piele. Apoi, înainta spre Bardik și, după ce-i luă din mâini penele de struț, le confiscă, așa cum făcuse și cu nasturii.

Albii rămăseseră spectatori pasivi ai acestei scene și nu prea știau dacă trebuie să se amestece, când Lopep rezolvă încurcătura înaintînd spre ei. Oprindu-se la cîțiva pași, le adresează pe un ton imperios un discurs destul de lung, de altfel cu totul de neînțeles.

James Hilton, care pricepea cîteva cuvinte din dialectul betșuan, reuși totuși să prindă sensul general al acestei alocuțiuni și-l transmise tovarășilor săi. Șeful cafru se plîngea că i-au permis lui Bardik să negocieze cu macalacașii, care nu pot avea nimic al lor. Terminînd, el declara că avea să confiște mărfurile de contrabandă și-i întreba pe albi dacă au ceva împotriva.

Părerile erau împărțite. Annibal Pantalacci ar fi vrut să cedeze imediat, pentru a nu se certa cu șeful betșuan. James Hilton și Cyprien, recunoscînd că punctul lui de vedere era greșit, se temeau că, arătîndu-se prea concilianți, îi vor da nas lui Lopep și că, dacă acesta și-ar fi mărit pretențiile, s-ar fi ajuns la o ciocnire.

Într-o consfătuire rapidă, ținută în șoaptă, con veniră deci să lase șefului betșuan nasturii, dar să i se ceară penele de struț.

James Hilton se grăbi să-i explice hotărîrea lor, jumătate prin gesturi, jumătate cu ajutorul [cîtorva cuvinte cafre.

Lopep luă mai întîi un aer diplomatic și păru să ezite.

Dar țevile puștilor europene, pe care le vedea lucind în umbră, îl făcură să se hotărăscă repede și restitui penele.

După aceea, acest șef, foarte inteligent în adevăr, se arată mai suplu. El oferi celor trei albi, lui Bardik și lui Li câte o priză de tabac din marea lui tabacheră și se așeză alături de ei. Un pahar de rachiu, pe care i-l întinse napolitanul, sfârși prin a-l înveseli; apoi, când se ridică, după o ședință de o oră și jumătate, petrecută de o parte și de alta într-o tăcere aproape completă, invită caravana să-i facă o vizită, a doua zi, în Kraal-ul său.

Îl se promise și, după o strângere de mină, Lopep se retrase maiestuos.

Puțin timp după plecarea lui, toată lumea se culcase, afară de Cyprien, care visa contemplând stelele, după ce se înfășurase în cuvertură. Era o noapte fără lună, dar strălucind de pulberea astrelor. Focul se stinsese fără ca tânărul inginer să fi prins de veste.

Se gîndea la ai săi, care nici nu bănuiau, în acest moment, că o asemenea aventură l-a aruncat în plin deșert al Africii Australe, la încîntătoarea Alice care poate, privea și ea stelele, în sfîrșit la toate ființele dragi. Și, lăsîndu-se dus de această reverie, poetizată de marea liniște a cîmpiei, era gata să adoarmă, cînd un tropăit de copite, o agitație ciudată, venind din partea unde erau parcați pentru noapte boii atelajului, îl treziră și-l făcură să se ridice în picioare.

Îl se păru atunci că distinge în umbră o siluetă ghemuită, mai scundă decît cea a boilor și care, fără îndoială, era cauza acestei agitații.

Fără a-și da prea bine seama ce putea fi,

Cyprien puse mîna pe biciul aflat la îndemînă și se îndreptă prudent către țarcul vitelor.

Nu se înșelase. Acolo, în mijlocul boilor, se afla un animal nepoftit care venise să le tulbure somnul.

Pe jumătate treaz, înainte de a se gîndi la ceea ce făcea, Cyprien ridică biciul și, la nimereală, lovi puternic botul intrusului.

Un răget înfricoșător răspunse acestui atac !... Era un leu pe care tînărul inginer îl tratase ca pe un cățel.

Dar abia avusese timpul să pună mîna pe unul din revolverele de la cingătoare și să se dea brusc la o parte, că fiara, după ce sărise spre el fără să-l atingă, se repezi din nou asupra brațului său întins.

Cyprien simți ghearele ascuțite sfîșiindu-i carnea și se rostogoli în țărîină, împreună cu fiara de temut.

Răsună o detunătură. Corpul leului se agită într-o ultimă zvîrcolire, apoi se întinse și rămase țeapăn.

Cu mina rămasă neatinsă, Cyprien, fără a-și pierde sîngele rece, pusese revolverul în urechea monstrului și un glonte explozibil zdrobise capul acestuia.

Între timp, cei care dormeau, treziți de acel răget urmat de o detunătură, soseau pe cîmpul de bătaie, îl eliberară pe Cyprien, pe jumătate zdrobit sub greutatea fiarei, îi examinară rănile care, din fericire, erau superficiale. Li îl pansa foarte simplu, cu cîteva fișai de pînză udate cu rachiu, apoi îi rezervară cel mai bun loc în fundul vagonului și curînd toată lumea adormi din nou, sub paza lui Bardik, care voia să vegheze pînă dimineață.

Abia se luminase de ziuă, cînd vocea lui James

Hilton, rugându-i să-i vină în ajutor, le anunță un nou incident. El se culcase îmbrăcat în partea din față a carului, peste prelată, și spunea acum cu accentul celei mai teribile spaime, fără a îndrăzni să facă o mișcare:

— Un șarpe mi s-a încolăcit în jurul genunchiului drept, sub pantalon! Dacă vă mișcați sînt pierdut! Și totuși, vedeți ce se poate face!

Ochii îi erau dilatați de spaimă, fața galbenă ca ceara. La nivelul genunchiului său drept, se distingea, în adevăr, sub pînza albastră a pantalonului, prezența unui corp străin — un fel de cablu înfășurat în jurul piciorului.

Situația era gravă. După cum spunea James Hilton, la prima mișcare pe care ar fi făcut-o, șarpele l-ar fi mușcat! Dar în mijlocul îngrijorării și nehotărîrii generale, Bardik își luă sarcina să acționeze. După ce scoase fără zgomot cuțitul de vînătoare al stăpînului său, se apropie de James Hilton, cu o mișcare aproape nesimțită, ca de vierme. Apoi, aplecat pînă la nivelul șarpelui pe care nu-l slăbea din ochi, păru, timp de cîteva secunde, să studieze cu atenție poziția primejdioasei reptile. Fără îndoială, căuta să recunoască locul unde se afla capul.

Deodată, cu o mișcare fulgerătoare, se ridică, izbi și lama cuțitului mușcă, cu o lovitură seacă, genunchiul lui James Hilton.

— Puteți lăsa șarpele să cadă!... E mort! zise Bardik, arătîndu-și toți dinții într-un sur îs larg.

James Hilton se supuse mașinal și-și scutură piciorul. Reptila căzu lîngă el.

Era o viperă cu capul negru, cu diametrul nu mai mare de un deget, dar cea mai mică mușcătură

a ei ar fi fost de ajuns pentru a provoca moartea. Tînărul cafru o decapitase cu o precizie extraordinară. Pantaloul lui James Hilton nu prezenta decît o tăietură de șase centimetri și pielea nici nu fusese crestată.

Ceea ce-l revoltă profund pe Cyprien fu că lui James Hilton nici nu-i trecu prin gînd să mulțumească salvatorului său. Acum, cînd scăpase de pericol, găsea această intervenție foarte firească. Nu-i putea veni ideea de a strînge mîna neagră a unui cafru și de a-i spune: îți datorez viața.

— Cuțitul dumitale este într-adevăr bine ascuțit! se mulțumi să spună, pe cînd Bardik îl băga în teacă, fără a părea, de asemenea, că acordă o importanță deosebită faptei sale.

Dejunul făcu să dispară curînd impresiile acestei nopți atît de agitate. Era alcătuit dintr-un singur ou de struț, prăjit în unt, dar care satisfăcu din plin pofta de mîncare a celor cinci oameni.

Cyprien avea puțină febră și rănile îl făceau să sufere un pic. Totuși, el insistă să-i însoțească pe Annibal Pantalacci și James Hilton în kraal-ul lui Lopep.

Tabăra fu lăsată deci în paza lui Bardik și a lui Li, care jupuiseră pielea leului — un adevărat monstru din specia zisă cu „bot de cîine”. Cei trei călăreți porniră singuri la drum.

Șeful betșuan îi aștepta la intrarea în kraal-ul său, înconjurat de toți războinicii. În spatele lor, în al doilea plan, femeile și copii se grupaseră curioși, să-i vadă pe străini. Unele dintre aceste gospodine negre făceau totuși pe indiferentele. Așezate în fața colibelor lor emisferice, continuau să-si vadă de treburi. Două sau trei împleteau năvoade din lungi

ierburi textile, pe care le răsuceau în formă de frînghie.

Aspectul general era mizerabil, cu toate că aceste colibe erau destul de bine clădite. Cea a lui Lopep, mai mare decît celelalte, căptușită în interior cu rogojini de paie, se ridica aproape în centrul kraal-ului.

Șeful își pofti înăuntru oaspeții, le arătă trei scaune fără spetează și se așează în fața lor, în timp ce garda sa de onoare se rînduise în cerc, la spatele lui.

Începu schimbul de amabilități. Ceremonialul se reduce, în mod obișnuit, la băutul unei căni de băutură fermentată, preparată chiar în casa amfitrionului, dar, pentru a arăta că această curtoazie nu ascunde planuri perfide, gazda își moaie buzele sale groase, înainte de a trece cana străinului. Să nu bei, după o invitație atît de grațioasă, ar fi o insultă mortală. Cei trei albi înghițiră deci berea cafră, nu fără strîmbături din partea lui Annibal Pantalacci, căruia i-ar fi plăcut mai curînd, zicea el pe ascuns, un pahar de Lacrima-Christi, decît acest ceai fără gust al betșuanilor!

După aceea trecură la afaceri. Lopep ar fi vrut să cumpere o pușcă, dar nu i se putu acorda această satisfacție, cu toate că oferea în schimb ungeai destul de bun și o sută cincizeci de livre de fildeș. Într-adevăr, regulamentele coloniale sînt foarte riguroase în această privință și interzic europenilor orice vînzare de arme cafrilor de lîngă frontieră, fără autorizația specială a guvernatorului. Ca să-l împace, oaspeții lui Lopep aduseseră pentru el o cămașă de flanelă, un lanț de oțel și o sticlă de rom, splendide daruri, care-i făcură o vădită plăcere.

Şeful betșuan se arată astfel dispus să dea toate informațiile cerute prin intermediul lui James Hilton. În primul rînd, un călător, avînd toate semnalmentele lui Matakit, trecuse prin kraal cu cinci zile în urmă. Era prima veste despre fugar, de două săptămîni încoace. De aceea fu primită cu plăcere. Tînărul cafru pierduse probabil cîteva zile căutînd vadul fluviului Limpopo și acum se îndrepta spre munții din nordul ținutului.

Mai avea multe zile de mers, înainte de a ajunge la acești munți?

Cel mult șapte sau opt.

Lopez era prieten cu suveranul acestei țări, în care Cyprien și ceilalți erau siliți să pătrundă?

Lopez se mîndrea cu această prietenie! De altfel, cine n-ar fi vrut să fie prietenul respectuos și aliatul fidel al marelui Tonaia, cuceritorul invincibil al țărilor cafre?

Tonaia îi primea bine pe albi?

Da, fiindcă știa, ca toți șefii din regiune, că albi răzună totdeauna jignirea adusă unuia de-al lor. La ce bun să vrei să lupți împotriva albilor? Nu sînt ei totdeauna cei mai puternici, datorită puștilor lor care se încarcă singure? Cel mai bun lucru este să trăiești în pace cu ei, să-i primești bine și să negociezi cîstit cu negustorii lor.

Acestea au fost, în rezumat, informațiile furnizate de Lopez. Una singură avea cu adevărat importanță: că Matakit pierduse mai multe zile, înainte de a fi putut traversa rîul, și că erau mereu pe urmele lui.

Întorcîndu-se în tabără, Cyprien, Annibal Pantalacci și James Hilton îi găsiră pe Bardik și Li foarte alarmați.

Primiseră, povestiră ei, vizita unui grup de războinici cafri, dintr-un alt trib decît cel al lui Lopep, care mai întîi îi încercuiseră, apoi îi supuseseră unui adevărat interogatoriu. Ce căutau în acest ținut? Oare nu voiau să-i spioneze pe betșuani, să strîngă informații despre ei, să afle cîți sînt, puterea și armamentul lor? Străinii greșeau dacă își puseseră în gînd așa ceva! Bineînțeles, marele rege Tonaia n-avea nimic de spus, atîta timp cît nu pătrunseseră pe teritoriul său; dar el ar putea privi altfel lucrurile, dacă aveau această intenție.

Iată cam ce înțeles aveau vorbele lor. Chinezul nu părea mai emoționat decît se cuvenea. Dar Bardik, atît de calm de obicei, dînd dovadă de atîta sînge rece în orice împrejurare, părea să fi căzut pradă unei adevărate terori, pe care Cyprien nu și-o putea explica.

— Războinici foarte răi, zicea el, rostogolindu-și ochii măriți de groază, care urăsc pe albi și-i vor face „cuie”.

Este expresia folosită de toți cafrii pe jumătate civilizați, cînd vor să exprime ideea unei morți violente.

Ce era de făcut? Să se atribuie o importanță deosebită acestui incident? Nu, fără îndoială. Războinicii, deși cam treizeci la număr — după cele spuse de Bardik și de chinez, pe care îi surprinseseră fără arme — nu le făcuseră nici un rău și nu manifestaseră nici o intenție de jaf. Amenințările lor nu erau, fără îndoială, decît vorbe goale, pe care sălbaticii sînt destul de înclinați să le spună străinilor. Ar fi fost de ajuns cîteva amabilități la adresa marelui șef Tonaia, cîteva explicații sincere privind motivele care-i aduceau pe

cei trei albi în ținutul lui, pentru a-i risipi toate bănuielile, dacă le avea, și a-și asigura bunăvoința lui.

De comun acord, hotărîră să pornească din nou la drum. Speranța de a-l ajunge curînd pe Matakîț și de a-i lua diamantul furat îi făcea să uite orice altă preocupare.

XV UN COMLOT

După o săptămînă, expediția pătrunse într-un ținut care nu semăna deloc cu cele străbătute pînă atunci, de la frontiera Griquaiand-ului. Ajunseră la lanțul de munți pe care toate informațiile culese despre Matakîț îl indicau drept ținta lui probabilă. Apropierea înălțimilor, ca și a numeroaselor cursuri de apă care coboară de acolo pentru a se vărsa în Limpopo, se anunța printr-o faună și o floră cu totul diferite de cele ale cîmpiei.

Una din primele văi, care se deschise privirilor celor trei călători, le oferî spectacolul cel mai nou și mai plăcut, cu puțin înainte de apusul soarelui.

Un rîu, atît de limpede încît i se vedea peste tot fundul albiei, curgea între două pajiști verzi ca smaraldul. Pomi fructiferi, cu frunzișurile cele mai felurite, îmbrăcau pantele colinelor care închideau acest bazin. Pe fundul încă însorit, la umbra baobabilor enormi, turme de antilope roșii, de zebre și de bivoli pășteau liniștit. Mai departe, un rinocer alb, traversînd cu pasul său greu o poiană întinsă, se îndrepta încet către malul apei și sforăia de plăcere la gîndul că ova tulbura cufundîndu-și trupul lui

uriaș. Dintr-un desiș se auzea căscatul plictisit ai unei fiare invizibile. Un măgar sălbatic zbiera și legiuni de maimuțe se urmăreau prin copaci.

Cyprien și cei doi însoțitori ai săi se opriseră în vîrf ul colinei, ca să contemple mai în voie acest spectacol atît de nou pentru ei.

Se vedeau în sfîrșit ajunși într-una dintre acele regiuni virgine, unde animalul sălbatic — stăpînul încă necontestat al solului — trăiește atît de fericit și atît de liber, încît nici nu bănuiește pericolul. Surprinzătoare erau nu numai numărul și tihna acestor animale, dar și uluitoarea varietate a faunei pe care ele o reprezentau, în această parte a Africii. Ai fi zis că este unul din acele tablouri stranii, în care un pictor s-a distrat reunind, într-un cadru strimt, toate principalele specii ale regnului animal.

În rest — locuitori puțini. Cafrii, ce-i drept, nu pot fi decît foarte împrăștiați pe suprafața unor atît de întinse ținuturi. Acesta e un deșert, sau ceva asemănător.

Satisfăcut în sentimentele lui de savant și de artist, Cyprien se credea mai curînd transportat în era preistorică a megaterium-ului și a altor animale antediluviene.

— Nu lipsesc decît elefanții, pentru ca sărbătoarea să fie fără cusur! strigă el.

Dar imediat, întinzînd brațul, Li îi arată, în mijlocul unei vaste poieni, mai multe mormane cenușii.

De departe, păreau tot atîtea stînci, datorită nu numai culorii, ci și imobilității lor. De fapt, era o turmă de elefanți. Pajiștea era parcă stropită cu asemenea pete, pe o întindere de mai multe mile.

— Te pricepi, deci, la elefanți? îl întrebă Cyprien

pe chinez, în timp ce se pregăteau pentru popasul de noapte.

Li clipi din ochii lui mici și oblici.

— Am locuit doi ani în insula Ceylon, în calitate de ajutor de vînător, răspunse el simplu, cu acea rezervă pronunțată pe care o păstra totdeauna cînd era vorba de biografia sa.

— Ah, dac-am putea ucide unul sau doi! strigă James Hilton. E o vînătoare foarte amuzantă...

— Da, și vînatul merită praful de pușcă cheltuit! adăugă Annibal Pantalacci. Doi colți de elefant înseamnă o pradă frumoasă și am putea pune ușor trei sau patru duzini în partea din spate a vagonului!... Știți că nu ne-ar trebui mai mult ca să recuperăm cheltuielile călătoriei noastre?

— E o idee, și încă una bună! strigă James Hilton. De ce n-am încerca, mîine dimineață, înainte de a porni la drum?

Chestiunea fu discutată. În fine, hotărîră să ridice tabăra în zori și să-și încerce norocul în acea parte a văii în care fuseseră semnalați elefanții.

Căzînd astfel de acord și isprăvind repede cu masa, toată lumea se întinse sub prelata vagonului, afară de James Hilton, care, fiind de pază în acea noapte, trebuia să rămîna lîngă foc.

Trecuseră vreo două ore de cînd era singur și începuse să ațipească, dar se simți împins ușor cu cotul. Deschise ochii. Annibal Pantalacci se așezase lîngă el.

— Nu pot dormi și m-am gîndit c-ar fi mai bine să vin să-ți țin de urît, zise napolitanul.

— E foarte amabil din partea dumitale, dar mie nu mi-ar dispăcea cîteva ore de somn! răspunse James Hilton, întinzîndu-se. Dacă vrei, putem cădea la

învoială! Eu merg să-ți iau locul sub prelată și dumneata îl iei pe-al meu, aici!

— Nu!... Rămii!... Vreau să-ți vorbesc! reluă Annibal Pantalacci, cu o voce înăbușită.

Aruncă o privire în jur, pentru a se convinge că erau singuri, și continuă:

— Ai mai vînat elefanți?

— Da, de două ori, răspunse James Hilton.

— Ei bine, știi cît de periculoasă este această vînătoare! Elefantul e atît de inteligent, atît de șiret, atît de bine înarmat! Se întîmplă rar ca omul să-l învingă!

— Vorbești despre neîndemînatici! răspunse James Hilton. Dar, cu o carabină bună, încărcată cu gloanțe explozibile, n-ai de ce să te temi!

— Așa gîndeam și eu, replică napolitanul. Totuși, se întîmplă și accidente!... Presupune că i s-ar întîmpla ceva mîine franțuzului — ar fi o adevărată nenorocire pentru știință!

— O adevărată nenorocire! repetă James Hilton. Și începu să rîdă, cu un aer răutăcios.

— Pentru noi, nenorocirea n-ar fi chiar așa de mare! reluă Annibal Pantalacci, încurajat de rîsul celui alt. N-am mai fi decît doi în urmărirea lui Matakî și a diamantului său!... Or, în doi, ne putem înțelege prietenește...

Cei doi bărbați rămaseră tăcuți, cu privirile ațintite asupra tăciunilor, cu gîndul dus la uneltirea lor criminală.

— Da!... în doi ne putem înțelege! repetă napolitanul. În trei e mai greu!...

Urmă încă o clipă de tăcere.

Deodată, Annibal Pantalacci își ridică brusc capul și cercetă cu privirea întunericul din jur.

— N-ai văzut nimic? întrebă el, încet. Mi s-a părut că am zărit o umbră după baobab!

James Hilton se uită și el; dar, oricât îi era de pătrunzătoare privirea, nu zări nimic suspect în împrejurimile taberei.

— Nu-i nimic! spuse el. Doar rufăria pe care chinezul a întins-o ca s-o spele roua!

Curînd, cei doi complici reluară discuția, dar de data asta cu vocea scăzută.

— Aș putea scoate cartușele din pușca lui, fără să bage de seamă! spuse Annibal Pantalacci. Apoi, în momentul atacării unui elefant, aș trage un foc de armă în spatele franțuzului, în așa fel încît animalul să-l zărească în clipa aceea și... s-ar termina repede!

— E un lucru cam dificil ceea ce propui dumneata obiectă slab James Hilton.

— As! Lasă-mă să încerc si ai să vezi că va merge de la sine! replică napolitanul.

O oră mai tîrziu, cînd veni să-și ia locul lîngă cei cedormeau sub prelată, Annibal Pantalacci avu grijă să aprindă un chibrit, pentru a se asigura că nimeni nu se clintise din loc. Putu astfel constata că Cyprien, Bardik și chinezul dormeau adînc.

Cel puțin așa se părea. Dar, dacă napolitanul ar fi fost mai circumspect, și-ar fi dat poate seama că sforăitul sonor al lui Li avea ceva artificial și prefăcut.

În zori, toată lumea era în picioare. Annibal Pantalacci profită de momentul cînd Cyprien plecase spre pîrîul din apropiere, ca să se spele, și-i scoase cartușele din pușcă. Fu o treabă de secunde. Era singur. Bardik făcea cafeaua, iar chinezul strîngea rufăria pe care o expusese la roua nopții pe faimoasa lui sfoară, întinsă., între doi baobabi.

Desigur, nimeni nu văzuse nimic. După ce băură cafeaua, porniră călări, lăsînd vagonul și animalele în paza lui Bardik.

Li ceruse să-i însoțească pe călăreți și se înarmase doar cu cuțitul de vînătoare al stăpînului său.

În mai puțin de jumătate de oră, vînătorii ajunseră în punctul de unde, seara trecută, zăriseră elefanții. Dar în acea zi trebuiră să meargă puțin mai departe pentru a-i regăsi și a ajunge într-o poiană întinsă, care se deschidea între poalele muntelui și malul drept al fluviului.

În atmosfera limpede și proaspătă, luminată de soarele ce răsărise, pe covorul unei imense pajiști de iarbă încă umedă de rouă, un întreg trib de elefanți — cel puțin două sau trei sute — își luau masa. Puii țopăiau nebunește în jurul mamelor lor, sau sugeau în liniște. Cei mari, cu capul aplecat spre pămînt, mișcîndu-și trompa în cadență, pășteau iarba deasă. Aproape toți își făceau vînt cu urechile lor mari, asemeni unor mantale de piele, pe care le mișcau ca pe niște evantaie indiene.

În liniștea acestei fericiri domestice era ceva atît de sacru, încît Cyprien fu adînc mișcat și propuse să se renunțe la masacrul proiectat.

— La ce bun să omorîm aceste creaturi inofensive? zise el. N-ar fi mai bine să le lăsăm în pace, în singurătatea lor?

Dar propunerea nu putea fi pe gustul lui Annibal Pantalacci, din mai multe motive.

— La ce bun? îl îngîină el, rînjind. Pentru a ne umple pungile, procurîndu-ne cîteva chintale de fildeș! Ți-e frică de aceste animale mari, domnule Mere?

Cyprien ridică din umeri, nevrînd să ia în

seamă obrăznicia. Apoi, văzînd că napolitanul și englezul continuă să înainteze spre poiană, îi urmă.

Toți trei nu se mai aflau decît la două sute de metri de elefanți. Dacă aceste animale inteligente, cu un auz atît de fin, mereu în alertă, nu remarcaseră încă apropierea vînătorilor, era pentru că aceștia mergeau împotriva vîntului și, pe deasupra, erau mascați de un masiv des de baobabi.

Totuși, unul dintre elefanți începea să dea semne de neliniște și-și ridica trompa, ca un semn de întrebare.

— Acum e momentul, zise Annibal Pantalacci în șoaptă. Dacă vrem să obținem un rezultat ca lumea, trebuie să ne distanțăm și să ne alegem fiecare cîte o țintă, apoi să tragem toți odată, la un semnal stabilit, căci, la primul foc, întreaga turmă o va lua la fugă. Propunerea fiind acceptată, James Hilton plecă spre dreapta. În același timp, Annibal Pantalacci se îndreptă spre stînga și Cyprien rămase în centru. Apoi, tustrei își reluară în tăcere mersul către poiană. În clipa aceea, Cyprien, foarte surprins, simți două brațe strîngîndu-l deodată cu putere, în timp ce vocea lui Li îi murmură la ureche:

— Eu sînt!... Am sărit pe crupa calului, la spatele dumneavoastră!... Nu spuneți nimic!... O să vedeți în curînd pentru ce!

Cyprien tocmai ajungea la marginea masivului și nu se mai afla decît la vreo treizeci de metri de elefanți, își ridicase piedica puștii, ca să fie pregătit la nevoie, cînd chinezul vorbi din nou:

— Pușca dumneavoastră e descărcată!... Nu fiți îngrijorat! Totul e în regulă!... Totul e în regulă!...

În aceeași clipă se auzi sunetul de fluier care

trebuia să dea semnalul atacului general și, aproape imediat, un foc de armă — unul singur — răsună în spatele lui Cyprien.

Acesta se întoarce iute și îl zări pe Annibal Pantalacci,, care căuta să se ascundă după un copac. Dar, imediat, un fapt și mai grav îi atrase atenția.

Unul dintre elefanți, fără îndoială rănit și înfuriat din pricina rănii, se năpustea asupra lui. Ceilalți, după cum prevăzuse napolitanul, se grăbiseră s-o ia la fugă cu un tropot teribil, care cutremura pământul pînă la două mii de metri împrejur.

— Acum e acum! strigă Li, ținîndu-se mereu de Cyprien. În clipa în care animalul va fi foarte aproape, faceți-l pe Templar să sară într-o parte!... Apoi învîrțiți-vă în jurul acestui tufiș și lăsați-vă urmărit de elefant !... Restul mă privește pe mine!...

Cyprien nu putu decît să execute aproape instinctiv aceste recomandări. Cu trompa ridicată, cu ochii injectați de sînge, cu gura deschisă, cu colții amenințători,, enormul pachiderm sosea cu o iuțeală de necrezut.

Templar se comportă ca un cal cu experiență. Supunîndu-se cu o precizie admirabilă presiunii genunchilor călărețului său, el execută exact cînd trebuia o mare săritură la dreapta. Astfel că, lansat în mare viteză, elefantul trecu fără să-i atingă, chiar pe locul pe care calul și călărețul abia îl părăsiseră.

În acest timp, chinezul, după ce scosese cuțitul din teacă, fără un cuvînt, se lăsă să lunece la pământ și, cu o mișcare rapidă, se aruncă după tufișul pe care i-l arătase stăpînului său.

— Aici! Aici! învîrțiți-vă în jurul tufișului!...

Lăsați-vă urmărit! strigă el din nou.

Elefantul se întorcea, mai furios că primul atac nu-i reușise. Cu toate că nu vedea prea bine scopul manevrei indicate de Li, Cyprien o execută întocmai. Se învîrte în jurul tufișului, urmărit de animalul care gîfîia, și evită încă de două ori atacul acestuia, prin saltul brusc într-o parte al calului. Dar cît timp putea izbuti această tactică? Li spera oare ca animalul să obosească?

Asta se întreba Cyprien, fără să poată găsi un răspuns satisfăcător, cînd deodată, spre marea lui surprindere, elefantul căzu în genunchi.

Prinzînd cu o dibăcie incomparabilă momentul prielnic, Li lunecase prin iarbă pînă sub picioarele animalului și, dintr-o singură lovitură cu cuțitul de vînătoare, îi tăiasse acel tendón al călcîiului care la om se numește tendonul lui Ahile.

Astfel procedează de obicei hindușii cînd vînează elefanți, și chinezul folosisese probabil deseori această manevră în Ceylon, căci o executase cu o precizie și un sînge rece fără egal.

Doborît la pămînt și neputincios, elefantul rămase nemișcat, cu capul căzut în iarba deasă. Un rîuleț de sînge, curgînd din rană, îl slăbea văzînd cu ochii.

— Ura!... Bravo !... strigară imediat Annibal Pantalacci și James Hilton, ivindu-se pe teatrul de luptă.

— Trebuie să-l ucidem cu un glonț în ochi! continuă James Hilton, care părea că simte o irezistibilă nevoie să se agite și să joace un rol activ în această dramă.

Acestea fiind zise, duse arma la umăr și trase.

Imediat se auzi cum explodează glonțul în corpul giganticului patruped. Acesta avu o convulsie

supremă, apoi rămase nemișcat, ca o stîncă cenușie.

— S-a terminat! strigă James Hilton, îndemnîndu-și calul spre animal, pentru a-l vedea mai bine.

— Așteptați!... Așteptați!... părea să spună privirea șireată a chinezului, adresîndu-se stăpînului său.

Nu trebuia să aștepte prea mult oribilul dar inevitabilul epilog al acestei scene.

În adevăr, abia ajunsese James Hilton lîngă elefant, că se și aplecă în scară, încercînd în batjocură să-i salte una din urechile enorme. Dar animalul, cu o mișcare bruscă, ridicîndu-și trompa, o prăvăli asupra imprudentului vînător, îi sfărîmă coloana vertebrală și-i zdrobi capul, înainte ca martorii înmărmuriți ai acestui înfiorător deznodămînt să fi avut timpul să intervină.

James Hilton nu putu decît să scoată un ultim strigăt. În trei secunde, nu mai era decît o grămadă de carne însîngerată, peste care elefantul căzu din nou, pentru a nu se mai ridica.

— Eram sigur că făcea pe mortul! zise în mod sentențios chinezul, dînd din cap. Elefanții folosesc întotdeauna acest șiretlic, cînd li se ivește prilejul.

Acesta fu discursul funebru pentru James Hilton. Tînărul inginer, încă sub impresia trădării căreia fusese gata să-i cadă victimă, nu se putea împiedica să nu vadă în cele întîmplate pedeapsa dreaptă abătută asupra unuia dintre mizerabilii care voiseră să-l lase fără apărare, pradă furiei unui animal atît de redutabil.

Cît despre napolitan, oricare i-ar fi fost gîndurile, socotea nimerit să le păstreze pentru el.

În acest timp, chinezul începuse să sape cu cuțitul de vînătoare, sub iarba pajiștei, o groapă în

care, ajutat de Cyprien, depuse rămășițele informe ale dușmanului lor.

Asta le luă cîtva timp și soarele era sus, deasupra orizontului, cînd cei trei vînători porniră înapoi spre tabără.

Cînd ajunseră, fură cuprinși de o bruscă îngrijorare: Bardik nu se mai afla acolo.

XVI TRĂDARE

Ce se petrecuse în tabără, în absența lui Cyprien și a celor doi însoțitori ai săi? Ar fi fost greu de spus, atîta vreme cît tînărul cafru nu reapărea.

Îl așteptară deci pe Bardik, îl strigară, îl căutară peste tot. Nu descoperiră nici o urmă.

Prînzul, pe care el începuse să-l prepare, rămas lîngă focul stins, părea să indice că dispăruse de numai două sau trei ore.

Cyprien putea să facă doar presupuneri în legătură cu cauza dispariției, dar nimic nu venea să clarifice aceste presupuneri. Era improbabil ca tînărul cafru să fi fost atacat de o fiară sălbatică: în împrejurimi nu se vedea nici un fel de luptă sîngeroasă, sau măcar de dezordine. Era și mai puțin de crezut ca un băiat atît de devotat să fi dezertat pentru a se reîntoarce în ținutul său, cum fac adesea cafrii — și tînărul inginer refuză categoric să accepte această ipoteză, emisă de Anibal Pantalacci.

După o jumătate de zi de căutări, Bardik nu fusese încă găsit și dispariția sa rămase un fapt întru totul inexplicabil.

Annibal Panatalacci și Cyprien se sfătuiră și căzură de acord să aștepte pînă a doua zi dimineată, înainte de a ridica tabăra. Poate că pînă atunci Bardik avea să revină, dacă se rătăcise urmărind vreun vînat care-i stîrnise pofta.

Dar, amintindu-și de vizita pe care o ceată de cafri le-o făcuse la unul din ultimile popasuri, ținînd seamă de întrebările pe care aceștia le puseseră lui Bardik și lui Li, de teama lor de a vedea străini, poate chiar spioni, aventurîndu-se în țara lui Tonaia, se puteau întreba, pe bună dreptate, dacă Bardik, odată căzut în mîinile acestor indigeni, nu fusese dus în capitala lor.

Ziua se sfîrși într-o atmosferă tristă, și seara fu și mai jalnică. Părea că asupra expediției se abătuse un vînt aducător de nenorocire. Annibal Pantalacci era încrîncenat și mut. Cei doi complici ai săi, Friedel și James Hilton, muriseră și acum rămăsese singur în fata tînărului său rival, dar mai hotărît ca oricînd să scape de un pretendent care-l încurca în afacerea diamantului, ca și în aceea a căsătoriei. Căci, pentru el, acestea nu erau de fapt decît afaceri.

Cit despre Cyprien, căruia Li îi povestise tot ceea ce auzise în legătură cu sustragerea cartușelor, trebuia să vegheze acum zi și noapte asupra tovarășului său de drum. E adevărat că și chinezul era hotărît să ia asupra lui o parte a acestei misiuni.

Cyprien și Annibal Pantalacci își petrecură seara fumînd lîngă foc, în tăcere, și se retraseră sub prelata vagonului, fără să-și spună măcar noapte bună. Era rîndul lui Li să vegheze lîngă focul aprins, pentru a îndepărta animalele sălbatice.

A doua zi, în zori, tînărul cafru nu se întorsese în tabără.

Cyprien ar mai fi așteptat încă douăzeci și patru de ore, pentru a da servitorului său o ultimă șansă, dar napolitanul insistă să plece imediat.

— Ne putem lipsi foarte bine de Bardik, spuse el, și dacă am mai întârzia, s-ar putea să nu-l mai ajungem pe Matakiti!

Cyprien cedă și chinezul se duse să adune boii pentru plecare.

O nouă surpriză — și dintre cele mai grave: boii dispăruseră și ei. În ajun, seara, erau culcați încă în iarba înaltă din jurul taberei!... Acum nu se mai zărea nici unul.

Abia atunci putu fi măsurată în întregime pierderea suferită de expediție prin dispariția lui Bardik! Dacă acest servitor inteligent ar fi fost la postul său, el, care cunoștea obiceiul rasei bovine în Africa Australă, ar fi legat de copaci sau de țăruiști aceste animale care se odihniseră o zi întreagă. De obicei, când se opreau după o lungă zi de mers, această măsură de prevedere era inutilă ; boii, extenuați de oboseală, nu se gîndeau decît să pască în împrejurimile vagonului, apoi se culcau pentru noapte, iar la sculare nu se îndepărtau mai mult de o sută de metri. Dar altfel stăteau lucrurile după o zi de odihnă și de ospăț.

Evident, prima grijă a acestor animale, la trezire, fusese să caute o iarbă mai bună decît cea de care se saturaseră în ajun. Avînd chef de hoinăreală, se îndepărtaseră cîte puțin, pierduseră din ochi tabăra și, duși de instinctul care-i cheamă la staul, porniseră probabil unul după altul, înapoi spre Transvaal.

E o întîmplare nenorocită, nu prea rară în expedițiile din Africa Meridională și cu urmări dintre

cele mai grave, căci, fără vite, carul-vagon devine nefolositor, și, pentru călătorul african, el este în același timp casă, magazie și fortăreață.

Mare fu deci decepția lui Cyprien și a lui Annibal Pantalacci când, după o cursă înversunată de două sau trei ore pe urmele boilor, trebuiră să renunțe la orice speranță de a-i mai ajunge din urmă.

Situația se agravase simțitor și trebuiră să se sfătuiască încă o dată.

În această împrejurare nu exista decît o singură soluție practică: să abandoneze vagonul, să ia fiecare atîtea provizii și muniții cît putea duce și să continue drumul călare. Dacă aveau noroc, puteau găsi curînd un șef cafru care să le dea animale de tracțiune, în schimbul unei puști sau al unor cartușe. Cît despre Li, el urma să ia calul lui James Hilton care, după cum se știe, nu mai avea stăpîn.

Începură deci să taie crengi spinoase și acoperiră cu ele carul, ascunzîndu-l sub un fel de tufiș artificial. Apoi, fiecare își umplu buzunarele și sacul cu rufe, cutii de conserve și muniții. Cu mare părere de rău, chinezul trebui să renunțe la lada lui roșie, care era prea grea; dar fu imposibil să-l facă să-și lase frînghia, pe care o înfășură în jurul mijlocului, sub bluză, ca pe o centură.

Isprăvind aceste pregătiri, după o ultimă privire aruncată asupra văii în care se petrecuseră întîmplări atît de tragice, cei trei călăreți își reluară drumul spre înălțimi. Acest drum, ca toate celelalte ale ținutului, era o simplă cărare bătătorită de animalele sălbaticе, care urmează aproape totdeauna calea cea mai scurtă pentru a ajunge la

locurile de adăpost.

Trecuse de amiază și, sub un soare arzător, Cyprien, Annibal Pantalacci și Li călăriră în trap întins pînă seara; apoi, făcînd popas într-o trecătoare adîncă, la adăpostul unei stînci mari, în jurul unui foc de lemne uscate, își spuseră că, la urma urmei, pierderea carului vagon nu era ireparabilă.

Timp de două zile încă înaintară astfel, fără a bănuî că sînt de fapt pe urmele celui căutat. În adevăr, în seara zilei a doua, puțin înainte de apusul soarelui, pe cînd se îndreptau la pas spre un pîlc de copaci sub care voiau să-și petreacă noaptea, Li scoase deodată o exclamație guturală:

— Hugh! făcu el, arătînd cu degetul un mic punct negru care se mișca la orizont, în ultimele raze de lumină ale crepusculului. Privirea lui Cyprien și a lui

Annibal Pantalacci urmară în mod firesc direcția indi- cată de degetul chinezului.

— Un călător! strigă napolitanul.

— E chiar Matakî! adăugă Cyprien, care se grăbise să ducă binoclul la ochi. Disting foarte bine trăsura și struțul!... El este!

Și îi dădu binoclul lui Pantalacci, care se convinse, la rîndul său, că așa era.

— La ce distanță de noi crezi că se află în acest moment? întrebă Cyprien.

— La șapte-opt mile cel puțin, poate chiar zece, răspunse napolitanul.

— Atunci, trebuie să renunțăm la speranța de a-l ajunge azi, înainte de a face un popas?

— Fără îndoială, răspunse Annibal Pantalacci. Într-o jumătate de oră se va întuneca și nici gînd să mai

facem vreun pas în direcția aceea!

— Bine! Sînt sigur că-l vom ajunge mîine, pornind dis-de-dimineață!

— E și părerea mea!

Călăreții tocmai ajunseseră la pilcul de copaci, unde descălecară. Ca de obicei, începură prin a se ocupa de cai, pe care îi frecară și îi curățară cu grijă, înainte de a-i priponi de țărushi, pentru a-i lăsa să pască. Între timp, chinezul aprindea focul.

Cînd isprăviră aceste pregătiri, se înnoptase. Cina fu poate mai veselă în seara aceea decît în ultimele trei zile. Imediat după aceea, cei trei călători, înfășurîndu-se în pături, lîngă focul alimentat cum se cuvine pentru întreaga noapte, își puseră capetele pe șei și se pregătiră să doarmă. Trebuiau să se scoale cu noaptea în cap, pentru a cîștiga timp și a-l ajunge din urmă pe Matakî.

Cyprien și chinezul adormiră imediat — ceea ce nu era poate foarte prudent din partea lor.

Nu tot așa se întîmplă cu napolitanul. Timp de douătrei ore, se foi sub pătură, ca un om obsedat de o idee fixă. O tentație criminală puneă din nou stăpînire pe el.

În sfîrșit, nemaiputîndu-se reține, se ridică în cea mai mare tăcere, se apropie de cai și puse șaua pe al său; pe urmă, dezlegîndu-i pe ceilalți și trăgîndu-i de curelele cu care fuseseră legați, porni cu ei încet.

Iarba fină înăbușea zgomotul pașilor celor trei animale, care se lăsau duse cu o resemnare stupidă, buimace din cauza acestei treziri subite. Annibal Pantalacci le făcu să coboare pînă în fundul vîlceleii, pe coasta căreia fusese stabilit locul de popas, le

legă de un copac și se întoarse la tabără. Nici unul dintre cei doi care dormeau nu mișcase.

Napolitanul își luă cuvertura, pușca, munițiile și ceva alimente; apoi, cu sînge rece, hotărît, își părăsi camarazii în mijlocul pustiului.

Ideea care-l obsedase de la asfințitul soarelui era că, plecînd cu caii, îi împiedica rje Cyprien și pe Li să-l mai ajungă pe Matakî. Astfel, își asigura victoria.

Caracterul odios al acestei trădări, lașitatea cu care-i prădase pe niște oameni care-i făcuseră numai servicii, nimic nu-l opri pe mizerabil. Se urcă în șa și, trăgînd după el cei doi cai care sforăiau zgomotos în locul unde îi lăsase, se îndepărtă la trap, sub lumina lunii al cărei disc se iveau deasupra colinei.

Cyprien și Li dormeau încă. Doar pe la ora trei dimineața chinezul deschise ochii și contemplă stelele care păleau spre răsărit.

„E timpul să pregătesc cafeaua!” își zise.

Și fără a mai întîrzia, aruncînd pătura, se sculă și-și făcu toaleta matinală, pe care n-o neglija nici aici, în deșert.

„Dar unde e Pantalacci?” se întrebă deodată.

Mijea de ziuă și obiectele începeau să se vadă mai bine în jurul taberei.

„Nici caii nu mai sînt la locul lor!” își zise Li. Oare acest om cumsecade o fi...”

Și bănuind ceea ce se petrecuse, alergă spre țărșii de care văzuse caii priponiți seara, în ajun, făcu înconjurul taberei și se convinse dintr-o aruncătură de ochi că tot bagajul napolitanului dispăruse odată cu el.

Situația era limpede.

Un om de rasă albă n-ar fi rezistat probabil nevoii, cu totul firești, de a-l trezi pe Cyprien pentru a-i comunica imediat această veste foarte gravă. Dar chinezul gîndea că n-ai de ce să te grăbești cînd e vorba să anunți o nenorocire. Se apucă deci, liniștit, să pregă- tească micul dejun.

„E destul de drăguț, din partea acestui ticălos, că ne-a lăsat proviziile!" repeta el.

Strecurînd bine cafeaua printr-o sită de pînză pe care o meșterise în acest scop, o turnă în două cești, tăiate din coaja unui ou de struț, pe care le purta atîrnate de butonieră; apoi se apropie de Cyprien care tot mai dormea.

— Cafeaua e gata, tăicuțule, spuse el politico, punîndu-i mîna pe umăr.

Cyprien deschise un ochi, se întinse, îi surise chinezului, se ridică în capul oaselor și înghiți licoarea fierbinte.

Abia atunci observă lipsa napolitanului, al cărui loc era liber.

— Dar unde-i Pantalacci? întrebă el.

— Plecat, tăicuțule! răspunse Li pe tonul cel mai firesc, ca și cum ar fi fost vorba de ceva hotărît de mai înainte.

— Cum... plecat?

— Da, tăicuțule, împreună cu cei trei cai! Cyprien dădu pătura la o parte și aruncă în jur o privire care-l făcu să înțeleagă totul.

Dar era prea mîndru pentru a-și mărturisi îngrijorarea și indignarea. ;

— Foarte bine, zise, dar să nu-și închipuie acest mizerabil că va avea ultimul cuvînt!

Cyprien făcu cinci-șase pași în lung și în lat, adîncit în gînduri și reflectînd la ceea ce era de

făcut.

— Trebuie să plecăm imediat! îi spuse el chinezului. Vom lăsa aici șaua, frîul, tot ce ne-ar încurca sau ar fi prea greu, și vom lua doar puștile și proviziile rămase! Vom putea merge astfel aproape tot atît de repede și poate mai de-a dreptul!

Li se grăbi să-i dea ascultare. În cîteva minute păturile erau strînse sul, sacii puși pe umăr; apoi, tot ceea ce trebuia lăsat acolo fu ascuns sub o grămadă mare de mărăcini și porniră imediat la drum.

Cyprien avusese dreptate să spună că, în anumite privințe, era poate mai comod de mers pe jos. Putură scurta astfel drumul, trecînd peste culmi abrupte, pe care nici un cal n-ar fi fost în stare să le escaladeze — dar cu prețul cîtor osteneli!

Cam pe la ora unu după-amiază, ajunseră pe versantul de nord al lanțului de munți pe care îl urmau de trei zile. După informațiile furnizate de Lopep, nu mai erau departe de capitala lui Tonaia. Din nenorocire, indicațiile cu privire la drumul de urmat erau atît de vagi și ideile de distanță atît de confuze, în limba betșuană, încît era destul de greu de știut dacă mai aveau două sau cinci zile de mers pentru a ajunge acolo.

Coborau coasta primei văi ce se deschisese în fața lor, după ce trecuseră de creasta muntelui, cînd Li rîse încet.

— Girafe! zise el, apoi.

Privind în jos, Cyprien văzu în adevăr vreo douăzeci din aceste animale, pascănd în fundul văii. Nimic mai grațios de privit, decît gîturile lor lungi, sau alungite ca niște șerpi în iarbă, la trei-patru metri de trupurile presărate cu pete gălbui.

— Am putea prinde o girafă ca s-o folosim în locul

lui Templar, zise Li.

— Să încaleci o girafă! Cine-a mai văzut vreodată așa ceva? ! strigă Cyprien.

— Nu știu dacă s-a văzut vreodată, dar depinde numai de dumneavoastră ca să vedeți, dacă mă lăsați să încerc! răspunse chinezul.

Cyprien, care nu începea niciodată prin a socoti drept imposibil ceea ce era doar nou pentru el, se declară gata să-l ajute pe Li.

— Vîntul bate înspre noi, zise chinezul. E o împrejurare fericită, căci girafele au mirosul foarte fin și ne-ar fi simțit pînă acum! Vă rog să le ocoliți prin dreapta, apoi să le speriați cu o împușcătură, pentru a le abate înspre mine. Restul mă privește!

Cyprien se grăbi să se descotorosească de tot ce-ar fi putut să-i stînjenească mișcările și, înarmat cu pușca, se pregăti să execute manevra indicată de servitorul său.

Acesta nu-și pierdu vremea. Coborî în fugă coasta abruptă, pînă ce ajunse lîngă o cărare bătătorită de pe fundul văii. Era fără îndoială drumul girafelor, judecînd după numeroasele urme lăsate de copitele lor. Acolo, chinezul se așeză la pîndă după un copac gros, desfășură funia lungă care nu-l părăsea niciodată și o tăie în două bucăți, de cîte treizeci de metri fiecare. Apoi, după ce legă la unul din capete cîte o piatră mare, ceea ce transformă fiecare bucată într-un excelent bolas, prinse zdravăn celălalt capăt de ramurile de jos ale copacului.

În fine, după ce avu grijă să-și înfășoare pe brațul stîng funiile, se adăposti după copac și așteptă.

Nu trecuseră nici cinci minute cînd, la oarecare distanță, răsună o împușcătură. Îndată, un

tropot rapid, al cărui zgomot, asemănător celui al unui escadron de cavalerie, creștea din secundă în secundă, anunță că girafele o luaseră la goană, așa cum prevăzuse Li. Ele veneau drept înspre el, pe cărare, fără să bănuiască prezența unui dușman.

Girafele erau în adevăr superbe, cu nările în vînt, cu micile lor capete speriate, cu limbile atîrnînd. Cît despre Li, lui nu-i ardea deloc să le privească. Postul său fusese ales în mod bine gîndit, lîngă un fel de gîtuire a drumului, pe unde aceste animale nu puteau să treacă decît cîte două odată. Trebuia doar să aștepte.

Lăsă să treacă trei sau patru; apoi, ochind una dintre ele, de o mărime extraordinară, aruncă primul său bolas. Funia șuieră, și se înfășură în jurul gîtului animalului, care mai făcu cîtiva pași; deodată, funia se întinse, îi strînse laringele și-l sili să se oprească.

Chinezul nu-și pierdu timpul privindul-l. Imediat ce văzu că primul bolas își atinsese ținta, îl luă pe al doilea și îl aruncă asupra altei girafe.

Avu noroc și de data aceasta. Totul se petrecuse în mai puțin de o jumătate de minut. Turma înspăimîntată se și împrăștiase în toate direcțiile; dar cele două girafe, pe jumătate strangulate și gîfîind, rămîneau prizoniere.

— Mai repede, tăicuțule! strigă chinezul lui Cyprien, care alerga spre el, puțin încrezător în succesul operației.

Trebui, totuși, să se încline în fața evidenței. Erau acolo două animale superbe, mari, puternice, bine hrănite, cu glezna subțire, cu crupa lucioasă. Dar cu toate că le privea și le admira, ideea de a le folosi la călărit nu i se părea deloc realizabilă.

— Cum să te menții pe o asemenea spinare, care co-

boară spre partea din spate cu o înclinare de cel puțin șaiszeci de centimetri? spuse el, rîzînd.

— Așezîndu-te călare pe umerii animalului și nu pe coastele lui, răspunse Li. De altfel, e așa de greu să așezi o pătură, făcută sul, sub partea din urmă a șeii?

— N-avem șa.

— Mă voi duce imediat să o caut pe-a dumneavoastră.

— Și ce frîu poți folosi pentru un asemenea bot?

— O să vedeți.

Chinezul avea răspuns la toate și unea vorba cu fapta.

Nu sosise încă ora mesei cînd, folosind o parte din frînghie, terminase de făcut două căpestre foarte tari, pe care le potrivi pe capul girafelor. Bietele animale erau atît de uluite de pățania lor și aveau, de altfel, o fire atît de blîndă, încît nu opuseră nici o rezistență. Alte capete de frînghie trebuiau să servească drept hățuri.

După terminarea acestor pregătiri, nimic nu fu mai ușor decît să ducă de zgardă pe cele două captive.

Cyprien și Li se întoarseră atunci la tabăra din ajun, pentru a lua șaua și obiectele pe care trebuiseră să le lase acolo.

Își petrecură seara cu aceste aranjamente. Chinezul era într-adevăr de o nemaipomenită dibăcie. Nu numai că transformă curînd șaua lui Cyprien în așa fel, încît să poată fi pusă orizontal pe spinarea uneia dintre girafe, dar își făcu și pentru el o șa din crengi; apoi, dintr-un surplus de prevedere, petrecu jumătate din noapte pentru a înfrînge încercările de împotrivire ale celor două girafe,

încălecându-le pe rînd și demonstrîndu-le, prin argumente hotărîtoare, că trebuiau să i se supună.

Evident, Matakîț îl zărise pe napolitan, care începea să cîștige teren; dar nu putea să-l vadă pe fostul său stăpîn și pe prietenul său de la Kopje, aflați încă prea departe, la marginea cîmpiei.

La vederea lui Pantalacci, care nu era deloc omul în stare să-l cruțe și care, fără nici o explicație, l-ar fi omorît ca pe un cîine, tînărul cafru își zorea cît putea struțul înhămat la trăsuri. Rapidul animal fugea mîncînd pămîntul, cum se zice. Îl mîncă în asemenea măsură, încît se izbi deodată de un bolovan. Urmă o zdruncinătură atît de puternică, încît osia trăsuricii, uzată de această lungă și obositoare călătorie, se rupse. Imediat, una dintre roți ieși de pe ax, iar Matakîț și vehiculul său rămaseră în mijlocul drumului.

Nenorocitul cafru se lovi cumplit în cădere. Dar groaza de care era cuprins rezistă chiar și la un astfel de șoc, sau, mai degrabă, deveni de două ori mai mare. Convins că s-ar fi isprăvit cu el dacă ar fi fost ajuns din urmă de crudul napolitan, el se ridică repede, deshămă dintr-o mișcare struțul și, aruncîndu-se pe spatele lui, îl făcu să pornească din nou în galop.

Începu atunci o cursă cu obstacole vertiginoasă, cum nu s-a mai văzut de la spectacolele circului roman, unde cursele de struți și de girafe făceau adesea parte din program. În timp ce Annibal Pantalacci îl urmărea pe Matakîț, Cyprien și Li se lansară pe urmele amîndurora. Nu era în interesul lor să pună mina pe amîndoi — pe tînărul cafru, pentru a sfîrși odată cu problema diamantului furat, și pe mizerabilul napolitan, pentru

a-l pedepsi așa cum merita?

Minate în goana mare de călăreții care văzuseră accidentul, girafele alergau aproape la fel de iute ca niște cai pur-sînge, cu gîturile lor lungi întinse înainte, cu urechile lăsate pe spate, cu botul deschis, îndemnate cu pintenii, cu cravașele, stoarse de toată viteza de care erau capabile.

Cît despre struțul lui Matakî, rapiditatea lui era de-a dreptul miraculoasă. Nu există cal, cîștigător al Derby-ului sau al Grand Prix-ului de la Paris, care să se fi putut întrece cu el. Aripile lui scurte, inutile pentru zbor, îi slujeau pentru a-și accelera cursa. Alerga cu un asemenea avînt încît, în cîteva minute tînarul cafru recîștigase terenul pierdut față de cel care-l urmărea.

Matakî își alesese bine animalul de călărie! Dacă ar fi putut să gonească așa un sfert de oră, s-ar fi aflat în afară de pericol, salvat din ghearele napolitanului.

Annibal Pantalacci își dădea seama că cea mai mică întîrziere l-ar fi făcut să-și piardă întregul avantaj. Distanța dintre el și fugar creștea. Dincolo de lanul de porumb în care se desfășura această vânătoare, un hățis des de arbuști de fistic și de smochini de India, unduindu-se în bătaia vîntului, își întindea marginea întunecată cit vedeai cu ochii. Dacă Matakî ajungea acolo, ar fi fost imposibil să mai fie regăsit, deoarece s-ar fi pierdut în hățiş.

Galopînd, Cyprien și chinezul urmăreau totul cu un interes ușor de înțeles. Ajunseseră în sfîrșit la poalele colinei, goneau peste semănături, dar se aflau încă la trei mii atît de vîntător, cît și de cel vînat.

Putură să vadă, totuși, că napolitanul, printr-

un efort extraordinar, se apropiase puțin de fugăr. Fie că struțul era epuizat, fie că se rănisese lovindu-se de o rădăcină sau de o piatră, viteza lui se micșorase mult. Annibal Pantalacci se afla curînd la numai trei sute de picioare de cafru.

Dar Matakít atinsese liziera desișului în care dispăru brusc și, în același moment, Annibal Pantalacci, azvîrlit din șa, se rostogoli pe sol, în timp ce calul său fugea peste cîmpie.

— Matakít ne scapă! strigă Li.

— Da! Dar am pus mîna pe ticălosul de Pantalacci! răspunse Cyprien.

Si amîndoi își îmboldiră si mai mult girafele.

O jumătate de oră mai tîrziu, după ce străbătuseră aproape întreg lanul de porumb, nu mai erau decît la cinci sute de pași de locul unde căzuse napolitanul. Problema era dacă Annibal Pantalacci putuse să se ridice și să intre în hățișul de arbuști de fistic, sau zăcea la pămînt, grav rănit în cădere — poate chiar mort!

Mizerabilul era tot acolo. La o sută de pași de el, Cyprien și Li se opriră. Iată ce se întîmplase.

În focul urmăririi, napolitanul nu observase o plasă imensă, întinsă de cafri pentru a prinde păsările care le distrug recolta. Annibal Pantalacci se încurcase în această plasă.

Și nu era o plasă de mici dimensiuni! Măsura cel puțin cincizeci de metri lungime și acoperea mai multe mii de păsări de toate speciile și mărimile, cu penetlul de toate culorile — între altele, o jumătate de duzină de vulturi-bărboși, avînd o deschidere a aripilor de un metru și jumătate, care nu disprețuiesc regiunile Africii de Sud.

Căderea napolitanului în mijlocul acestei lumi

de zburătoare produse, desigur, o mare agitație.

Cam năucit de izbitură, Annibal Pantalacci încercă aproape imediat să se ridice, dar picioarele și mâinile i se prinseseră atît de bine în ochiurile plasei, încît nu putu să se degajeze de la prima încercare.

Totuși, nu avea timp de pierdut. Așa că se zbătea, trăgînd cu toată puterea de plasă, ridicînd-o, smulgînd-o din țărșii care o fixau de pămînt, în timp ce păsările, mari și mici, făceau același lucru pentru a scăpa.

Dar cu cît se zbătea mai mult, cu atît se încurca mai rău în ochiurile solide ale imensei plase. Napolitanului îi fusese rezervată o umilire supremă. Una dintre girafe îl ajunsese și cel care o călărea nu era altul decît chinezul. Li descăleca și, cu malițiozitatea lui rece, spunîndu-și că mijlocul cel mai nimerit de a imobiliza prizonierul era de a-l înfășură definitiv în plasă, se grăbea să desprindă marginea mai apropiată de el, cu intenția de a o arunca peste cealaltă.

În clipa aceea se produse o lovitură de teatru dintre cele mai ciudate.

Vîntul începu să sufle brusc, cu o furie extraordinară, îndoind toți copacii din vecinătate, ca și cum un vîrtej înfricoșător ar fi trecut la suprafața pămîntului.

În eforturile lui disperate, Annibal Pantalacci smulsese un mare număr dintre țărșii care țineau plasa. Văzîndu-se gata să fie prins, el se zbătu mai îndârjit ca oricînd.

Deodată, într-un puternic asalt al vijeliei, plasa fu smulsă de tot. Ultimele legături care fixau de rămînt această imensă rețea de sfoară fură rupte;

colonia de păsări, pînă atunci prizonieră, își luă zborul, cu un vacarm asurzitor. Păsările mici reușiră să scape; dar zburătoarele mari, cu ghearele prinse în ochiuri, bătură toate în același timp din aripile lor vaste, redevenite libere. Aceste vîsle aeriene reunite, acești mușchi pectorali, lucrînd simultan, alcătuiau, ajutați de furia furtunii, o putere atît de colosală, încît o sută de kilograme nu însemnau pentru ea mai mult decît o pană.

Și astfel, plasa, strînsă, înfășurată, cu ochiurul încîlcite, oferind vîntului o suprafață de atac, fu ridicată deodată la douăzeci și cinci-treizeci de metri de pămînt, împreună cu Annibal Pantalacci, prins de mîini și de picioare.

Cyprien, care tocmai sosea, nu putu decît să asiste la această înălțare a inamicului său către regiunea norilor.

În clipa aceea, neamul împenat al vulturilor-bărboși, epuizat de acest prim efort, tindea în mod vizibil să recadă, descriind o lungă parabolă. În trei secunde el ajunsese la marginea păduricii de fistic și de smochini de India, care se întindea la apus de lanul de porumb. Apoi, după ce îi atinsese vîrfurile, la trei sau patru metri de sol, se ridică pentru ultima oară în văzduh.

Cyprien și Li îl priveau îngroziți pe nenorocitul atîrnat de plasă care, de data aceasta, fu dusă la mai mult de o sută cincizeci de picioare înălțime, datorită extraordinarului efort al zburătoarelor gigantice, ajutate de furtună.

Deodată, cîteva ochiuri se rupseră la zbaterile napolitanului. Fu văzut, o clipă, agățat de mîini, încercînd să se țină de frînghii. Dar degetele i se desfăcură și el căzu ea o masă, zdrobindu-se de

pămînt.

Eliberată de această greutate, plasa făcu un ultim salt în spațiu și se desprinse cîteva mile mai departe, în timp ce vulturii-bărboși se întorceau în zonele înalte ale văzduhului,

Cînd Cyprien alergă să-i dea ajutor, dușmanul său murise... în aceste împrejurări groaznice!

Și iată-l rămas singurul dintre cei patru rivali care porniseră către aceeași țintă, peste cîmpiile Transvaalului.

XVIII

STRUȚUL CARE VORBEȘTE

După această înfricoșătoare catastrofă, Cyprien și Li nu mai avură decît un singur gînd: să părăsească locul unde se întîmplase nenorocirea.

Hotărîră să meargă de-a lungul desîșului, spre nord; după mai mult de o oră, ajunseră la albia unui torent aproape secăt care, deschizînd o breșă în masivul de arbuști de fistic și de smochini de India, le îngăduia să-l ocolească.

Acolo îi aștepta o nouă surpriză. Torentul se vărsa într-un lac destul de întins; pe malurile acestuia creștea o vegetație abundentă, care îl ascunsese pînă atunci privirilor.

Cyprien ar fi vrut să se întoarcă mergînd pe marginea lacului; dar malul era atît de abrupt pe alocuri, încît trebui curînd să renunțe la acest proiect. Pe de altă parte, dacă s-ar fi întors pe drumul pe care venise, ar fi trebuit să renunțe la orice speranță de a-l mai regăsi pe Matakiti.

Totuși, pe malul opus al lacului se vedeau

cîteva coline, legate, printr-o serie de ondulații ale terenului, cu munți destul de înalți. Cypriensegîndi că, din vîrful lor, ar fi avut mai multe șanse să aibă o vedere de ansamblu și, deci, să-și facă un plan de acțiune.

Porni din nou împreună cu Li, vrînd să ocolească lacul. Lipsa oricărui drum făcea ca această operație să fie foarte anevoioasă, mai ales că uneori erau nevoiți să tragă cele două girafe de hățuri. Astfel că le trebui mai mult de trei ore pentru a străbate o distanță de șapte-opt kilometri în linie dreaptă.

În sfîrșit, cînd ajunseră, ocolind lacul, cam în dreptul punctului de plecare de pe malul opus, se înnopta.

Rupți de oboseală, hotărîră să poposească chiar acolo. Dar, cu puținele resurse de căre dispuneau, nu se puteau instala prea confortabil. Cu toate acestea, Li își văzu de treburi cu zelul lui obișnuit; apoi, cînd totul fu gata, se apropie de stăpînul său.

— Tăicuțule, îi zise cu vocea lui mîngîietoare și reconfortantă, văd că sînteți foarte obosit! Aproape că nu mai avem provizii! Lăsați-mă să merg în căutarea unui sat, unde oamenii n-au să refuze să ne vină în ajutor.

— Să mă părăsești, Li? strigă mai întîi Cyprien.

—Trebuie, tăicuțule! răspunse chinezul. Voi lua una dintre girafe și voi merge spre nord!... Capitala acestui Tonaia, de care ne-a vorbit Lopep, nu poate fi prea departe de aici, și-mi voi da silința să vi se facă o bună primire acolo. După aceea, vom porni către Griqualand, unde nu veți mai avea de ce să vă temeți de mizerabili — care-au murit, tustrei, în

această expediție!

Tînărul inginer reflecta la propunerea pe care i-o făcea devotatul chinez. Pe de o parte, înțelegea că, dacă Matakít putea fi regăsit, asta avea să se întîmple mai ales în această regiune unde fusese zărit în ajun și că, deci, trebuia să n-o părăsească. Pe de altă parte, era necesar să-și împrespăteze resursele, acum insuficiente. Cyprien se hotărî deci, deși cu mare părere de rău, să se despartă de Li și se înțelesesă să-l aștepte în acel loc, timp de patruzeci și opt de ore. În patruzeci și opt de ore, călare pe girafa sa iute de picior, chinezul putea să ajungă destulde departe și să revină la tabără.

Odată înțelegi, Li nu voi să mai piardă nici o clipă. Nu-i păsa de oboseală! Va ști să se lipsească de somn! Își luă rămas bun de la Cyprien, sărutîndu-i mîna, sări în spinarea girafei și dispăru în noapte.

Pentru prima dată de la plecarea din Vandergaart-Kopje, Cyprien se afla singur, în plin deșert. Era foarte trist și, după ce se înfășură în pătură, nu se putu opri să nu cadă pradă celor mai sumbre previziuni. Izolat cum era, cu alimentele și munițiile pe terminate, ce avea să se întîmple cu el, în acest ținut necunoscut, la mai multe sute de leghe de orice regiune civilizată?... Șansa de a-l găsi pe Matakít era foarte slabă! Se putea afla doar la jumătate de kilometru distanță, fără ca el să aibă nici cea mai mică bănuială. Hotărît lucru, această expediție era dezastruoasă și fusese marcată numai de evenimente tragice! Aproape fiecare sută de mii costase viața unuia dintre membrii săi! Rămînea unul singur acum... el! Îi era

oare destinat să termine la fel de rău ca și ceilalți?

Acestea erau tristele reflecții ale lui Cyprien, care reuși, totuși, să adoarmă.

Cînd se trezi, răcoarea dimineții și odihna de care se bucurase dădură un curs mai optimist gîndurilor sale. Așteptînd întoarcerea chinezului, se hotărî să urce pe colina înaltă, la picioarele căreia se opri. Putea astfel să exploreze cu privirea o întindere mai vastă și să descopere, poate, cu ajutorul binoclului, vreo urmă a lui Matakit. Dar, pentru asta, trebuia să se despartă de girafa sa, întrucît nici un naturalist n-a clasat vreodată aceste patrupede în familia cățără- toarelor.

Cyprien începu prin a-i lua de pe cap căpăstrul fabricat în mod atît de ingenios de Li; apoi o legă de picior de un copac înconjurat de iarbă deasă, lăsîndu-i o lungime de frînghie suficientă pentru ca să poată paște după plac. Și, ce-i drept, adăugînd la lungimea gîtului ei pe cea a frînghiei, raza de acțiune a grațiosului animal era foarte întinsă.

Terminînd aceste preparative, Cyprien își puse arma pe un umăr, pătura pe celălalt și, după ce-și luă rămas bun de la girafă, bătînd-o ușor cu palma, începu ascen- siunea muntelui.

Această ascensiune fu lungă și obositoare. Își petrecu întreaga zi urcînd pante abrupte, ocolînd stînci sau vîrfuri de netrecut, reîncepînd pe la răsărit sau miazăzi o tentativă nereușită pe la miazănoapte sau apus.

La căderea nopții, Cyprien nu ajunsese decît la jumătatea drumului și trebui să amîne pentru a doua zi restul ascensiunii sale.

Pornind din nou în zori, după ce se asigurase, privind cu atenție, că Li nu se întorsese la tabără,

ajunse în sfârșit, în jurul orei unsprezece dimineața, în vîrf.

Acolo îl aștepta o crudă decepție. Cerul se acoperise de nori. Neguri dese pluteau peste regiunile joase ale muntelui. În zadar încercă

Cyprien să le străbată cu privirea, pentru a cerceta văile vecine. Întregul ținut dispăruse sub o îngrămadire de aburi fără formă, care nu lăsau să se deslușească nimic dedesubt.

Cyprien se încăpățîină, așteptă, tot sperînd că o înseninare îi va reda vastele orizonturi pe care voia să le cuprindă cu privirea; zadarnic însă. Cu cît trecea timpul, cu atît norii păreau să se îndesească și, la căderea nopții, începu și ploaia.

Tînărul inginer fu surprins de acest fenomen prozaic chiar pe culme, pe un platou golaș unde nu se afla nici un copac, nici o stîncă în stare să-i servească de adăpost. Nimic decît terenul pleșuv și uscat și, de jur împrejur, noaptea din ce în ce mai întunecată, însoțită de o ploaie mărunță, care, puțin cîte puțin, pătrundea prin pătură și prin haine.

Situația devenea criticași, totuși, trebuia să o accepte, în asemenea condiții, coborîrea ar fi fost o nebunie.

Cyprien se resemna deci să se lase udat pînă la piele, socotind să se usuce a doua zi, la căldura soarelui.

După primul moment de emoție, Cyprien își zise, ca să se consoleze, că această ploaie — duș răcoritor după uscăciunea zilelor precedente — n-avea, în fond, nimic neplăcut; dar una din urmările ei cele mai penibile fu aceea că-l obligă să mănînce cina, dacă nu cu totul crudă, cel puțin cu totul rece. Pe o astfel de vreme, nici nu se putea gîndi să

aprindă focul, sau măcar să scapere un chibrit. Se mulțumi deci să deschidă o cutie de conserve de carne de vită și să o înghită sub această formă elementară.

După un ceas-două, amortit de răceala ploii, tânărul inginer reuși să adoarmă, cu capul pe un bolovan acoperit cu învelitoarea sa și roind de apă. Când se trezi dimineața, avea febră mare.

Înțelegînd că era pierdut dacă mai sta mult timp sub un asemenea duș — căci începuse să toarne cu găleata — Cyprien făcu un efort, se ridică în picioare și, folosindu-și pușca drept baston, începu să coboare muntele.

Cum ajunsese jos? N-ar fi știut nici el să spună. Când rostogolindu-se pe povîrnișurile muiate de ploaie, cînd lăsîndu-se să alunece peste stîncile umede, lovindu-se, orbit, sleit de febră, reuși totuși să-si continue drumul și ajunsese, spre amiază, la tabăra unde-și lăsase girafa.

Animalul plecase, plictisit fără îndoială de singurătate și poate împins de foame, căci iarba dispăruse în interiorul cercului a cărui rază o forma frînghia cu care fusese legat de picior. Așa că terminase prin a roade legătura care-l reținea și devenise liber.

În condiții normale, Cyprien ar fi simțit mai puternic această lovitură a soartei; dar oboseala extremă și descurajarea îl lăsaseră fără puteri. Nu putu decît să se arunce asupra raniței sale impermeabile, pe care din fericire o regăsi, să îmbrace haine uscate, apoi să cadă, zdrobit de oboseală, sub un baobab la umbra căruia se afla tabăra.

Atunci începu pentru el o perioadă bizară de

somnolență, de febră, de delir, în care toate noțiunile se confundau, în care timpul, spațiul, distanțele nu mai aveau nici o realitate. Era noapte sau zi, soare sau ploaie? Se afla acolo de douăsprezece ore, sau de șaizeci? Mai trăia încă, sau murise?... Nu mai știa nimic. Visele plăcute și coșmarurile înspăimântătoare se succedau fără încetare pe scena imaginației sale. Parisul, Școala de Mine, căminul părintesc, ferma de la Vandergaart-Kopje, miss Watkins, Annibal Pantalacci, Hilton, Friedel și legiuni de elefanți, apoi Matakít și păsări în zbor, răspândite pe un cer fără margini — toate amintirile, toate senzațiile, toate antipatiile, toate afecțiunile se ciocneau în creierul său ca într-o bătălie incoerentă. Acestor creații ale febrei li se adăugau uneori impresii din afară. Oribil fu mai ales faptul că, în mijlocul unei dezlănțuiri de lătrături de șacali, de miorlăituri de pisici-tigri, de rînjete de hiene, bolnavul inconștient își urmări anevoie romanul delirului său și crezu că aude un foc de armă, urmat de o liniște adîncă. Apoi concertul infernal începu și mai și, prelungindu-se pînă la ziuă.

Fără îndoială, în timpul acestui miraj, Cyprien ar fi trecut, fără să-și dea seama, de la febră la repausul veșnic, dacă evenimentul cel mai bizar, cel mai extravagant, în aparență, n-ar fi venit să abată cursul natural al lucrurilor.

Dimineța nu mai ploua și soarele era destul de sus pe cer. Cyprien deschise ochii. Privea, fără curiozitate, un struț mare care, după ce se apropiase de el, se opri la doi-trei pași.

„Să fie struțul lui Matakít?” se întrebă Cyprien, stăpînit în continuare de ideea lui fixă.

Îi răspunse pasărea în persoană — și încă într-o franțuzească curată.

— Nu mă înșel!... Cyprien Mere!... Bietul meu prieten, ce naiba faci pe-aici?

Un struț care vorbea franțuzește, un struț care-i stia numele — iată un lucru care avea de ce să uimească o inteligență obișnuită și calmă. Ei bine, Cyprien nu fu izbit defel de acest fenomen neverosimil și îl găsi foarte firesc. Văzuse destule în vis, în timpul nopții precedente, iar acesta i se păru doar urmarea dezechilibrului său mintal.

— Nu ești politicos, domnule struț! răspunse el. Cu ce drept mă tutuiești?

Vorbea cu tonul tăios, sacadat, specific celor care au febră mare — ceea ce nu lasă nici o îndoială asupra stării lor — fapt de care struțul păru foarte mișcat.

— Cyprien!... Prietene!... Ești bolnav și singur în acest deșert! strigă el, căzînd în genunchi lingă culcuș.

Acesta era un fenomen fiziologic nu mai puțin anormal decît darul vorbirii, genuflexiunea fiind o mișcare pe care natura o interzice de obicei struților. Dar Cyprien, datorită febrei sale, continua să nu se mire. I se păru chiar foarte natural ca struțul să ia, de sub aripa stîngă, o ploscă de piele plină cu apă proaspătă, amestecată cu coniac, și să i-o ducă la buze.

Singurul lucru care începu să-l surprindă fu cînd ciudatul animal se ridică în picioare ca să arunce la pămînt un fel de carapace, acoperită cu pene de marabu, care părea să fie penajul său natural, apoi, un gît lung terminat cu un cap de pasăre. Și atunci, despuiat de aceste ornamente de

împrumut, struțul i se arătă sub trăsăturile unui bărbat înalt, solid, viguros, care nu era altul decât Pharamond Barthes, marele vânător.

— Ei, da! Eu sînt! strigă Pharamond. Nu mi-ai recunoscut vocea, de la primele cuvinte pe care ți le-am spus?... Te miri de deghizarea mea?... E un șiretlic de război, pe care l-am împrumutat de la cafri, pentru a mă putea apropia de struții veritabili și a-i lovi mai ușor cu sulița!... Dar să vorbim despre tine, bietul meu prieten!... Cum ai ajuns aici, bolnav și părăsit?... Numai datorită unei fericite întîmplări te-am observat, pe cînd hoinăream prin părțile astea, căci nici măcar nu știam că te afli în acest ținut!

Cyprien, nefiind în stare să vorbească prea mult, nu putu să-i spună prietenului său decât foarte puține lucruri despre sine. De altfel, Pharamond Barthes, înțelegînd la rîndul său că lucrul cel mai grabnic era Cyprien!... Prietene!... de a-i da bolnavului îngrijirile care-i lipsiseră pînă atunci, începu să-l trateze cît putea de bine.

Experiența lui de viață în deșert era destul de îndelungată și el învățase de la cafri o metodă foarte eficientă de tratament al malariei de care se îmbolnăvisese bietul său prieten.

Pharamond Barthes începu prin a săpa în pămînt un fel de groapă, pe care o umplu cu lemne, după ce lăsase o deschizătură prin care să poată intra aerul. Lemnele fură aprinse și arseră, transformînd groapa într-un adevărat cuptor. Pharamond Barthes îl culcă acolo pe Cyprien, după ce-l înfășurase cu grijă, lăsîndu-i numai capul afară. Nu trecuseră nici zece minute și se manifestă o transpirație abundentă, pe care medicul

improvizat avu grijă s-o activeze cu ajutorul a cinci-șase cești de ceai, făcut din ierburi cunoscute de el. Cyprien adormi curînd în această etuvă, cuprins de un somn binefăcător.

La apusul soarelui, cînd deschise ochii, bolnavul se simțea atît de ușurat, încît ceru ceva de mîncare. Îndemînaticul său prieten avea răspuns la toate: îi servi imediat o ciorbă minunată, pe care o preparase cu cele mai delicate produse ale vînătoarei sale, și cîteva rădăcini de diferite soiuri. O aripă de dropie friptă, o ceașcă de apă cu puțin coniac completă această masă, care-i dădu un pic de putere lui Cyprien și-i eliberă definitiv creierul de aburii care-l întunecau.

Cam la un ceas după această masă de convalescență, Pharamond Barthes, după ce se înfruptase și el cum se cuvine, se așeză lîngă tînărul inginer și-i povesti cum ajunsese acolo, singur, sub acea stranie înfățișare.

— Tu știi, îi spuse, de ce sînt capabil pentru a experimenta un nou mod de a vîna! Or, în șase luni, am doborît atîția elefanți, zebre, girafe, lei și alte prăzi cu păr și pene de tot soiul — fără a uita un vultur-canibal care este mîndria colecției mele — încît acum cîteva zile mi-a venit ideea să-mi mai schimb tabieturile cinegetice ! Pînă acum nu călătoream decît escortat de basutoșii mei — treizeci de flăcăi îndrăzneți, pe care îi plătesc cu cîte un săculeț de boabe de sticlă pe lună și care s-ar arunca în foc pentru seniorul și stăpînul lor. Dar, nu de mult, am fost oaspetele lui Tonaia, marele șef al acestui ținut și, pentru a obține dreptul de a vîna pe terenurile lui — drept la care ține tot atît de mult cît un lord scoțian — am consimțit să-i

împrumut basutoșii mei, cu patru puști, pentru o expediție pe care o puneam la cale împotriva unuia dintre vecinii săi. Acest armament l-a făcut invincibil și el a repurtat cea mai remarcabilă victorie asupra inamicului. De aici, o adâncă prietenie, pecetluită prin schimbul de sânge, adică sugerea reciprocă a unei înțepături făcute pe antebraț! Așa că, de acum înainte, sîntem legați pe viață și pe moarte! Fiind sigur că nu voi mai fi stînjedit în viitor pe întregul cuprins al posesiunilor sale, am pornit alaltăieri la vînătoare de tigri și de struți, în ce privește tigrii, am avut plăcerea să dobor unul noaptea trecută și chiar aș fi surprins ca tu să nu fi auzit vacarmul dinaintea acestei isprăvi. Închipuieți că îmi instalasem cortul lingă hoitul unui bivol omorît ieri, în speranța destul de întemeiată de a vedea sosind la miezul nopții tigrul visurilor mele. În'adevăr, voinicul a venit la întîlnire, atras de mirosul cărnii proaspete ; dar, din nenorocire, două sau trei sute de șacali, hiene și pisici-tigri au avut aceeași idee! De aici, un concert din cele mai discordante, care s-a auzit probabil pînă la tine!

— Cred și eu că l-am auzit! răspunse Cyprien. Am crezut chiar că se dădea în onoarea mea!

— Nici vorbă, dragă prietene! strigă Pharamond Barthes. Era în onoarea unui hoit de bivol, în fundul acestei văi, pe care o vezi deschizîndu-se în dreapta, în zori, nu mai rămăseseră decît oasele din uriașul rumegător! Am să ți le arăt! E o frumoasă lucrare de anatomie!... O să vezi de asemenea și tigrul, cel mai frumos animal pe care l-am doborât de cînd vînez în Africa! L-am jupuit și blana lui e pusă la uscat într-un copac!

— Dar ce-i cu strania deghezare de azi-dimineață?

întrebă Cyprien.

— Era un costum de struț. După cum ți-am spus, cafrii folosesc frecvent acest șiretlic, pentru a se apropia de animalele astea neîncrezătoare și foarte greu de vînat altfel!... Ai să-mi răspunzi că am excelenta mea carabină cu țeava lungă!... E adevărat, dar ce vrei? Mi-a venit cheful să vînez după moda cafră, ceea ce mi-a oferit prilejul de a te întîlni tocmai la timp, nu-i așa?

— Tocmai la timp, în adevăr, Pharamond!... Sînt sigur că, fără tine, n-aș mai fi pe lumea asta! Răspunse Cyprien, strîngîndu-i mîna cu căldură.

leșise din etuvă și stătea culcat pe un pat de frunze pe care prietenul său i-l pregătise sub baobab.

Inimosul tînăr nu se opri aici. Se duse să caute în valea vecină cortul pe care îl lua totdeauna în expediții și, un sfert de oră mai tîrziu, îl așezase deasupra scumpului său bolnav.

— Și acum, să vedem ce ți s-a întîmplat, prietene Cyprien, zise el, dacă nu cumva asta te-ar obosi prea mult!

Cyprien se simțea destul de întremat pentru a satisface curiozitatea cu totul firească a lui Pharamond Barthes. El îi povesti pe scurt evenimentele petrecute în Griqualand, cum părăsise acest ținut în urmărirea lui Matakiti și a diamantului său, care fuseseră principalele peripeții ale expediției sale, tripla moarte — a lui Annibal Pantalacci, Friedel și James Hilton, dispariția lui Bardik și, în fine, cum îl aștepta pe servitorul său, Li, care trebuia să se întoarcă la tabără.

Pharamond Barthes asculta cu cea mai mare atenție, întrebând dacă întîlnise un tînăr cafru ale

căruia semnalmente erau cele ale lui Bardik, el răspunse negativ.

— Dar, adăugă el, am găsit un cal părăsit, care ar putea foarte bine să fie al tău!

Și, dintr-o suflare, îi povesti lui Cyprien în ce împrejurare căzuse calul în mâinile sale:

— Exact acum două zile, vînam cu trei dintre basutoșii mei în munții din sud, cînd am văzut deodată ieșind dintr-un canion un minunat cal cenușiu, fără sa, doar cu căpăstru și un pripon pe care îl tîra după el. Animalul părea în mod evident foarte nehotărît în legătură cu ce avea de făcut; dar eu l-am strigat, i-am arătat o bucată de zahăr și el a venit la mine! Iată-l deci pe sus-zisul cal ajuns prizonierul meu — un animal minunat, plin de curaj și de energie, „sărat” ca un jambon.

— E calul meu!... E Templar! strigă Cyprien.

— Ei, bine, prietene, Templar este al tău, răspunse Pharamond Barthes, și îmi va face o adevărată plăcere să ți-l înapoiez ! Și acum, noapte bună, dormi din nou! Mîine, în zori, vom părăsi acest loc încîntător.

Apoi, îmbinînd povața cu exemplul personal, Pharamond Barthes se înfășură în pătură și adormi lîngă Cyprien.

A doua zi, chinezul se întoarse la tabără, cu cîteva provizii. Așa că, mai înainte de a se trezi Cyprien, Pharamond Barthes, după ce-l puse la curent cu cele întîmplate, îi dădu sarcina să vegheze asupra stăpînului său, în timp ce el se ducea după calul a căruia pierdere îl mîhnise atît pe tînărul inginer.

XIX PEȘTERA MINUNATĂ

A doua zi dimineață, când se trezi, Cyprien îl văzu în fața sa pe Templar. Întrevederea fu plină de afecțiune.

S-ar fi zis că, în adevăr, calului îi făcea tot atîta plăcere ca și călărețului să-și regăsească credinciosul tovarăș de drum.

După micul dejun, Cyprien se simți destul de întremat ca să se urce în șa și să plece imediat. Drept urmare, Pharamond Barthes puse toate bagajele pe crupa lui Templar, luă animalul de frîu și porniră spre capitala lui Tonaia.

Pe drum, Cyprien îi povesti prietenului său, mai în amănunt, pricipalele incidente ale expediției, de la plecarea din Griqualand. Când ajunse la ultima dispariție a lui Matakít, dîndu-i semnalmente, Pharamond Barthes începu să rîdă:

— Asta-i bună! Iată un lucru nou și cred că îți voi putea da vești despre hoțul tău, dacă nu și despre diamant !

— Ce vrei să spui? Întrebă Cyprien, foarte surprins.

— Doar că basutoșii mei au făcut prizonier, cu numai douăzeci și patru de ore înainte, un tînăr cafru care rătăcea prin acest ținut, și l-au predat, legat de mîini și de picioare, prietenului meu, Tonaia. Cred că acesta i-ar fi făcut felul, căci i-e tare teamă de spioni, și cafrul, aparținînd în mod evident unei seminții dușmane, nu putea fi decît o iscoadă! Dar pînă acum i-a cruțat viața! Din fericire, bietul băiat stia cîteva scamatorii și se putea pretinde vrăjitor...

— Acum nu mai am nici o îndoială că e Matakít! strigă Cyprien.

— Ei bine, se poate lăuda că a scăpat ieftin! răspunse vînătorul. Tonaia a inventat pentru dușmanii lui tot felul de suplicii, care nu lasă nimic de dorit! Dar, ți-o repet, poți fi fără grijă în privința fostului tău servitor! E apărat de calitatea lui de vrăjitor și îl vom regăsi sănătos, chiar în seara aceasta!

E inutil să insistăm spunînd că această veste îl mulțumea în mod deosebit pe Cyprien. Își atinsese scopul și nu se îndoia că Matakít, dacă mai era în posesia diamantului lui John Watkins, va consimți să i-l înapoieze.

Cei doi prieteni continuau să stea la taclale toată ziua, traversînd cîmpia pe care Cyprien o parcursese pe spatele girafei, cu cîteva zile mai înainte.

Chiar în acea seară, capitala lui Tonaia se arătă, rînduită pe jumătate de amfiteatru, pe o cclină care forma orizontul în partea de nord. Era un adevărat oraș, cu zece-cincisprezece mii de locuitori, cu străzi drepte, cu colibe spațioase și aproape elegante, avînd un aspect de prosperitate și belșug. Palatul regelui, împrejmuit cu garduri înalte și păzit de războinici negri, înarmați cu lănci, ocupa el singur un sfert din suprafața totală a așezării.

Pharamond Barthes trebui doar să se arate, pentru ca toate barierele să se deschidă înaintea lui. Fu condus imediat, împreună cu Cyprien, printr-o serie de curți vaste, pînă la sala de ceremonii, unde stătea „învincibilul cuceritor” în mijlocul unei numeroase asistențe, din care nu lipseau nici ofițerii, nici gărzile.

Tonaia avea cam patruzeci de ani. Era înalt și puternic. Purta un fel de diademă din colți de mistreți, iar costumul său era alcătuit dintr-o tunică

roșie, fără mîneci, și dintr-un șorț de aceeași culoare, bogat împodobit cu perle de sticlă. Purta pe brațe și pe picioare numeroase brățări de aramă. Fizionomia sa era inteligentă și fină, dar vicleană și dură.

Îi făcu o primire măreață lui Pharamond Barthes, pe care nu-l văzuse de cîteva zile, și, din respect, și lui Cyprien, prietenul credinciosului său aliat.

— Prietenii prietenilor noștri sînt și prietenii noștri, zise el, cum ar fi făcut-o un simplu cetățean din Marais.

Aflînd că noul său oaspete era suferind, Tonaia se grăbi să-i ofere una din cele mai bune camere ale palatului său și porunci să i se servească o cină excelentă.

După sfatul lui Pharamond Barthes, discutarea problemei Matakite fu amînată. În ziua următoare, Cyprien, vindecăt pe deplin, era într-adevăr în stare să reapară în fața regelui. Întreaga curte se adună, deci, în marea sală a palatului. Tonaia și cei doi oaspeți ai săi ședeau în mijlocul cercului. Imediat, Pharamond Barthes

începu negocierile, în limba țării, pe care o vorbea destul de bine.

— Basutoșii mei ți-au adus un tînăr cafru pe care l-au făcut prizonier, îi spuse el regelui. Or, acest tînăr cafru se întîmplă să fie servitorul prietenului meu, marele înțelept Cyprien Mere, care vine să ceară generozității tale să i-l restitui. Iată de ce eu, prietenul lui și al tău, îndrăznesc să-i sprijin cererea dreaptă.

De la primele cuvinte, Tonaia crezu că trebuie să ia o înfățișare diplomatică.

— Marele înțelept alb este binevenit! răspunse el. Dar ce oferă pentru răscumpărarea prizonierului meu?

— O pușcă excelentă, de zece ori zece cartușe și un săculeț cu perle de sticlă, răspunse Pharamond Barthes.

Se auzi murmurul aprobator al auditoriului, viu impresionat de splendoarea acestei oferte. Numai Tonaia, mereu foarte diplomat, se prefăcu că nu-i uluit.

— Tonaia este un mare rege, continuă el ridicându-se de pe jilțul său regal, și zeii îl apără! Cu o lună în urmă, ei i l-au trimis pe Pharamond Barthes, cu războinici viteji și puști, pentru a-l ajuta să-și învingă dușmanii! Iată de ce, dacă Pharamond Barthes ține la asta, acest servitor va fi restituit viu și nevătămat stăpînului său!

— Și unde se află el în acest moment? întrebă vînătorul.

— în peștera sfîntă, unde e păzit zi și noapte! răspunse Tonaia, cu acea măreție de circumstanță, potrivită unuia dintre cei mai puternici suverani ai cafrilor.

Pharamond Barthes se grăbi să-i rezume aceste răspunsuri lui Cyprien și ceru regelui favoarea de a, merge împreună cu prietenul său să-l scoată pe prizonier din numita peșteră.

La aceste cuvinte se auzi un murmur dezaprobat în toată adunarea... Pretenția acestor europeni părea nemaipomenită. Niciodată, sub nici un pretext, un străin nu fusese admis în peștera misterioasă. O tradiție sacră spunea că, în ziua cînd albiei i-ar cunoaște secretul, imperiul lui Tonaia s-ar face praf și pulbere.

Dar regelui nu-i plăcea ca hotărârile sale să fie discutate de membrii curții. Așa că acest murmur îl făcu, dintr-un capriciu de mic tiran, să acorde ceea ce foarte probabil ar fi refuzat, fără această explozie a sentimentului general.

— Tonaia a făcut schimb de sînge cu aliatul său, Pharamond Barthes, răspunse el pe un ton hotărît, și nu mai are nimic de ascuns față de el! Tu și prietenul tău știți să respectați un jurământ?

Pharamond Barthes făcu un semn afirmativ.

— Ei bine, continuă regele negru, jurați să nu vă atingeți de nimic din ceea ce veți vedea în această peșteră!... Jurați să vă purtați în toate ocaziile, după ce veți pleca de acolo, ca și cum nu i-ați fi cunoscut niciodată existența!... Jurați că nu veți căuta niciodată să intrați acolo din nou, că nu veți încerca nici măcar să recunoașteți intrarea!... Jurați că nu veți spune niciodată nimănui ceea ce ați văzut!

Pharamond Barthes și Cyprien, cu mîna întinsă, repetară cuvînt cu cuvînt formula jurământului ce le era impus.

Imediat, după ce Tonaia dăduse cîteva ordine în șoaptă, întreaga curte se ridică în picioare, iar războinicii se înșiruiră pe două rînduri. Cîteva servitori aduseră bucăți de pînză subțire cu care cei doi străini fură legați la ochi; apoi regele în persoană se așează între ei, într-o lectică mare din pai, pe care cîteva duzini de cafri o urcară pe umerii lor — și cortegiul porni la drum.

Călătoria fu destul de lungă — cel puțin două ore de mers. După felul cum era zdruncinată lectica, Pharamond Barthes și Cyprien își dădură seama curînd că erau transportați printr-un ținut muntos.

Apoi, răceala aerului și ecoul sonor al pașilor

escortei, răsfrint de pereți foarte apropiați unul de altul, indicară pătrunderea într-o subterană. În fine, palele de fum rășinos, al căror miros ajunse pînă la ei, îi făcură pe cei doi prieteni să înțeleagă că se aprinseseră torțe, ca să lumineze cortegiul.

Mai merseră astfel încă un sfert de oră, după care lectica fu lăsată la pămînt. Tonaia dădu ordin ca oaspeții săi să fie coborîți și să li se scoată legăturile de la ochi.

Sub șocul ameteții pe care o dă întoarcerea subită la lumină, după o întrerupere prelungită a funcțiilor vederii, Pharamond Barthes și Cyprien se crezură la început pradă unei halucinații extatice, atît era de splendid și de neașteptat spectacolul ce li se oferi ochilor.

Se aflau în mijlocul unei peșteri imense. Solul era acoperit cu un nisip fin, presărat cu paiete de aur. Bolta, înaltă cît cea a unei catedrale gotice, se pierdea în depărtări de neatins cu privirea. Pereții acestei construcții subpămîntene naturale erau acoperiți de stalactite, de o varietate de tonuri și de o bogăție extraordinară, pe care lumina torțelor arunca străluciri de curcubeu, amestecate cu vîlvătai de cuptor, cu radiații de auroră boreală. Culorile cele mai scilipitoare, formele cele mai bizare, mărimile cele mai neprevăzute caracterizau aceste nenumărate cristalizări. Nu erau, ca în cele mai multe peșteri, simple lacrimi de cuarț, repetîndu-se cu o uniformitate plină de monotonie. Aici natura, dîndu-și frîu liber fanteziei, părea să fi epuizat toate combinațiile de nuanțe și de efecte la care se pretează atît de minunat vitrificarea bogățiilor sale minerale.

Stînci de ametist, pereți de sardonix, banchize

de rubin, ace de smarald, colonade de safir, înalte și zvelte ca niște păduri de brad, ghețari de acvamarin, sfeșnice cu mai multe brațe din peruzea, oglinzi de opal, lesezi de ghips roz și de lapis-lazzuli cu vine de aur — tot ceea ce regnul cristalin poate oferi mai prețios, mai rar, mai transparent, mai extraordinar servise ca materiale de construcție acestei surprinzătoare arhitecturi. Mai mult încă, toate formele, chiar și cele ale regnului vegetal, păreau să fi fost puse la contribuție pentru desăvârșirea acestei opere situate în afara concepțiilor umane. Covoare de mușchi mineral, catifele late asemeni celui mai fin gazon, arborizări cristaline, încărcate cu flori și fructe din pietre nestemate, aminteau pe alocuri acele grădini feerice pe care le reproduc cu atîta candoare miniaturile japoneze. Mai departe, un lac artificial, format dintr-un diamant lung de douăzeci de metri, încrustat în nisip, părea o arenă pregătită pentru zbenguieile patinatorilor. Palate aeriene de calcedonie, chioșcuri și ornamente piramidale de berii sau de topaz se îngrămădeau din etaj în etaj, pînă în punctul unde ochiul, obosit de atîtea splendori, refuza să le mai urmărească. În sfîrșit, descompunerea razelor de lumină trecînd prin aceste mii de prizme, focurile de artificii scînteietoare, care izbucneau din toate părțile și recădeau în jerbe, constituiau cea mai extraordinară simfonie de lumină și de culoare care poate vrăji privirea omului.

Cyprien Mere nu se mai îndoia acum. Fusese transportat într-unui din acele rezervoare misterioase, a căror existență o bănuise de multă vreme, în adîncul cărora natura avară a putut tezauriza și cristaliza în bloc acele geme prețioase

din care nu cedează omului, în zăcămintele cele mai favorizate, decât rămășițe izolate și fragmentare. Tentat să pună la îndoială realitatea a tot ceea ce vedea, o clipă îi fusese de ajuns ca, trecînd pe lîngă un bloc imens de cristal, să-l încerce cu inelul pe care îl purta în deget, pentru a se asigura că rezistă la zgîrieri. În această criptă imensă se aflau deci diamante, rubine, safire și în cantități atît de uriașe, încît valoarea lor, la prețul pe care oamenii îl dau acestor substanțe minerale, depășea posibilitățile oricărui calcul!

Numai cifrele astronomice ar fi putut exprima cu aproximație cît prețuiau aceste bogății, greu de apreciat, de altfel. În adevăr, erau acolo, îngropate sub pămînt, neștiute și neproductive, valori de miliarde de franci!

Își dădea oare seama Tonaia de extraordinara bogăție pe care o avea astfel la dispoziție? E puțin probabil, căci Pharamond Barthes, nu prea priceput în această materie, nu părea nici el să presupună că aceste minunate cristale erau pietre prețioase. Fără îndoială, regele negru se credea doar stăpînul și paznicul unei peșteri deosebit de ciudate, al cărei secret nu-l putea divulga datorită unui oracol sau altei superstiții tradiționale.

Cypricn făcu îndată o descoperire care părea să confirme această opinie: un număr mare de oseminte omenești, îngrămădite prin anumite colțuri ale peșterii. Era ea, deci, un fel de cimitir al tribului, sau, mai degrabă — presupunere mai oribilă și totuși verosimilă — servise și mai servea încă pentru celebrarea unor groaznice ceremonii în care se vărsa sînge omenesc, poate în scopuri canibalice?

Pharamond Barthes înclina spre această

ultimă părere și o comunică în șoaptă prietenului său.

— Totuși, Tonaia mi-a afirmat că, de la urcarea sa pe tron, n-a mai avut loc niciodată o asemenea ceremonie! adăugă el.

Regele și cei doi oaspeți ai săi tocmai ajunseseră în fundul peșterii, în fața deschiderii unei adâncituri asemănătoare capelelor amenajate în aripile laterale ale bisericilor. Îndărătul gratiilor din lemn tare care blocau intrarea, se vedea un prizonier închis într-o cușcă de lemn — atît de mică încît nu-i permitea să stea decît pe vine.

Era Matakit.

— Dumneavoastră!... Dumneavoastră... tăicuțule! strigă nenorocitul cafru, îndată ce-l zări și-l recunosc pe Cyprien. Ah, luați-mă de aici!... Elibrați-mă!... Mai bine să mă întorc în Griqualand, chiar de-ar trebui să fiu spînzurat, decît să rămîn în această cușcă de găini, așteptînd groaznicele chinuri la care m-a sortit crudul Tonaia!

Spuse acestea cu o voce atît de jalnică, încît Cyprien se simți foarte mișcat.

— Fie, Matakit! îi răspunse el. Pot obține eliberarea ta, dar nu vei ieși din această cușcă decît după ce vei restitui diamantul...

— Diamantul, tăicuțule! strigă Matakit. Diamantul! Nu-l am!... Nu l-am avut niciodată!... Vă jur... vă jur! Vorbea cu un asemenea accent de sinceritate, încît Cyprien înțelese că nu mai putea să-i pună cinstea la îndoială. Se știe, de altfel, că-i fusese totdeauna greu să creadă că Matakit este autorul unui astfel de furt.

— Dar atunci, dacă nu tu ai furat diamantul, de ce ai fugit? îl întrebă.

— De ce, tăicuțule? răspunse Matakkit. Pentru că, după proba nuielușelor, s-a zis că hoțul nu puteam fi decît eu, că mă purtasem cu viclenie, pentru a îndepărta bănuielile! Or, în Griqualand, știți prea bine, un cafru mai repede este condamnat și spînzurat, decît întreat!... Atunci m-a cuprins frica și am fugit ca un vinovat... străbătînd Transvaal-ul!

— Ceea ce spune acest sărman om mi se pare a fi adevărat, observă Pharamond Barthes.

— Nici eu nu mă mai îndoiesc, răspunse Cyprien, și poate că n-a greșit sustrăgîndu-se justiției din Griqualand!

Apoi, adresîndu-se lui Matakkit, îi zise:

— Ei bine, nu mă îndoiesc că nu tu ești vinovat de furtul de care ești învinuit! Dar, la Vandergaart-Kopje, nu ne vor crede, poate, cînd îți vom susține nevinovăția! Vrei totuși să te întorci?

— Da!... Cu orice preț... pentru a nu mai rămîne aici! strigă Matakkit, care părea cuprins de o spaimă cumplită.

— O să negociem afacerea asta, răspunse Cyprien, și iată că prietenul meu Pharamond Barthes se și ocupă de ea!

În adevăr, vînătorul, care nu-și pierdea timpul, începuse tratativele cu Tonaia.

— Vorbește deschis!... Ce vrei în schimbul prizonierului tău? îl întrebă el pe regele negru.

Acesta ehibzui o clipă, apoi zise:

— Am nevoie de patru puști, de zece ori zece cartușe pentru fiecare armă și patru săculețe de perle de sticlă. Nu e prea mult, nu-i așa?

— De douăzeci de ori mai mult decît merită, dar Pharamond Barthes este prietenul tău și va face totul pentru a-ți fi pe plac!

La rîndul său, se opri o clipă și continuă:

— Ascultă-mă, Tonaia. Vei avea cele patru puști, cele patru sute de cartușe și cele patru săculețe de perle. Dar, la rîndul tău, ne vei da un atelaj cu boi, pentru a străbate Transvaal-ul, proviziile necesare și o escortă de onoare.

— S-a făcut! răspunse Tonaia, pe un ton de satisfacție deplină. Apoi adăugă cu o voce confidențială, aplecîndu-se la urechea lui Pharamond:

— Boii îi și avem!... Sînt ai oamenilor acestora. Slujitorii mei i-au întîlnit pe cînd se-ntorceau la staul și i-au adus în țarcul meu!... Era un război drept, nu-i așa?

Prizonierul fu imediat eliberat; apoi, după o ultimă privire aruncată splendorii peșterii, Cyprien, Pharamond Barthes și Matakkit, lăsîndu-se legați la ochi fără împotrivire, reveniră la palatul lui Tonaia, unde avu loc un mare ospăț pentru a sărbători încheierea tratatului.

În fine, se înțeleseră ca Matakkit să nu reapară imediat la Vandergaart-Kopje, ci să rămîină în împrejurimi și să nu reintre în serviciul tînărului inginer decît atunci cînd acesta va fi sigur că ar putea-o face fără pericol. După cum se va vedea, nu era deloc o prevedere inutilă.

A doua zi, Pharamond Barthes, Cyprien, Li și Matakkit plecau, cu o escortă de nădejde, spre Griqualand. Dar acum nu mai era cazul să-și facă iluzii. Steaua Sudului era iremediabil pierdută și domnul Watkins nu mai putea să o trimită să strălucească în Turnul Londrei, în mijlocul celor mai frumoase giuvaeruri ale Angliei!

XX ÎNTOARCEREA

John Watkins nu fusese niciodată atît de prost dispus ca după plecarea celor patru pretendenți, porniți în urmărirea lui Matakî. Fiecare zi, fiecare săptămîină care se scurgea părea să-l copleșească și mai mult, micșorînd șansele pe care credea că le are de a recăpăta prețiosul diamant. Și apoi, îi lipseau convivi obișnuiți, James Hilton, Friedel, Annibal Pantalacci, chiar și Cyprien, pe care se învățase să-i vadă în jurul său. Se consola deci cu cana lui de gin și, trebuie spus, suplimentul de alcool pe care și-l administra nu era tocmai potrivit pentru a-i îndulci caracterul!

În plus, existau motive să fie foarte îngrijorat de soarta supraviețuitorilor expediției. În adevăr, Bardik, care fusese răpit de o ceată de cafri — așa cum bănuiseră tovarășii săi — reușise să scape după cîteva zile. Întors în Griqualand, el îi adusese lui Watkins vestea morții lui James Hilton și a lui Friedel. Erau fapte de foarte rău augur pentru supraviețuitorii expediției, Cyprien Mere, Annibal Pantalacci și chinezul Li.

Din această cauză Alice era foarte nefericită. Nu mai cînta și pianul ei rămînea mereu mut. Abia dacă o mai interesau struții. Nici Dada nu izbutea s-o facă să surîdă cu lăcomia lui, și acum înghițea nepedepsit, fără să mai fie împiedicat de cineva, obiectele cele mai diferite.

Miss Watkins era cuprinsă de două temeri, care creșteau puțin cîte puțin în imaginația ei: prima, că Cyprien nu se va mai întoarce niciodată din această expediție blestemată; a doua, că

Annibal Pantalacci, cel mai detestat dintre cei trei pretendenți ai săi, va aduce Steaua Sudului, cerînd răsplata făgăduită. Ideea că ar putea fi condamnată să devină soția acestui napolitan răutăcios și perfid îi producea un dezgust de neînvins — mai ales de cînd putuse vedea de aproape și aprecia un om cu adevărat superior, cum era Cyprien Mere. Ea se gîndea la toate acestea în timpul zilei, le visa noaptea, și obraji ei proaspeți păleau, iar ochii albaștri erau umbriți de un nor din ce în ce mai întunecat.

Se împliniseră trei luni de cînd aștepta astfel, cufundată în tăcere și mîhnire. În seara aceea, se așezase sub abajurul lămpii, lîngă tatăl său, care ațipise alături de ulciorul său cu gin. Cu capul plecat asupra unui lucru de mîină, pe care îl începuse pentru a înlocui muzica lăsată în părăsire, ea își depăna gîndurile triste.

O bătaie discretă în ușă îi întrerupse deodată lunga reverie.

— Intră, zise ea, destul de surprinsă și întrebîndu-se cine putea veni la acea oră.

— Eu sînt, miss Watkins! răspunse o voce care o făcu să tresară — vocea lui Cyprien.

Era în adevăr el, care se întorsese palid, slăbit, înnegrit de soare, cu o barbă mare cum nu purtase niciodată, cu hainele roase de atîta mers, dar tot sprinten, tot politicos, cu ochii plini de voieșie și cu zîmbetul pe buze.

Alice se ridică scoțînd un strigăt de uimire și de bucurie. Cu o mîină încerca să-și astîmpere bătăile inimii ; apoi o întinse pe cealaltă tînrului inginer care o strînse în mîinile sale, în timp ce Mr. Watkins, trezindu-se din ațipeală, deschise ochii și

întrebă ce se întâmplase.

Fermierului îi trebuiră două-trei minute ca să-și dea seama de realitate. Dar abia îi revenise o licărire de înțelegere, când îi scăpă un strigăt — un strigăt din inimă:

— Si diamantul?

Dar, vai! diamantul nu se întorsese. Cyprien povesti pe scurt diversele peripeții ale expediției. Le descrie moartea lui Friedel, a lui Annibal Pantalacci și a lui James Hilton, urmărirea lui Matakít și captivitatea acestuia la Tonaia — fără a spune nimic despre întoarcerea lui în Griqualand, dar făcându-le cunoscute motivele credinței lui în nevinovăția absolută a tânărului cafru. Nu uită să laude devotamentul lui Bardik și al lui Li, prietenia lui Pharamond Barthes, să amintească tot ceea ce datora viteazului vînător și cum, grație lui, putuse să se întoarcă împreună cu cei doi servitori dintr-o călătorie ucigătoare pentru ceilalți însoțitori ai săi. Din pricina emoției pe care această relatare tragică i-o provoca lui însuși, aruncă în mod voit un vâl peste acțiunile și gândurile criminale ale rivalilor săi, nedorind să mai vadă în ei decît victimele unei acțiuni întreprinse în comun. Din toate cîte se întâmplaseră, nu omise decît ceea ce jurase să păstreze secret, adică existența peșterii minunate și a bogățiilor sale minerale, pe lîngă care toate diamantele Griqualand-ului nu erau decît pietricele fără valoare.

— Tonaia, zise el în încheiere, și-a respectat pînă în amănunt angajamentele luate. La două zile după sosirea mea în capitala lui, totul era gata pentru întoarcere — proviziile, atelajul și escorta. Sub comanda regelui în persoană, aproximativ trei sute

de negri, încărcăți cu făină și carne afumată, ne-au însoțit pînă la tabăra unde părăsisem carul-vagon, pe care l-am găsit în stare bună, sub grămada de mărăcini cu care fusese acoperit. Ne-am luat rămas bun de la gazda noastră, după ce i-am dat cinci puști în loc de patru, la cît se aștepta, ceea ce face din el potentatul cel mai de temut din întreaga regiune cuprinsă între Limpopo și Zambezi!

— Dar călătoria de întoarcere, de cînd ați părăsit tabăra?... întrebă miss Watkins.

— Călătoria de întoarcere a fost înceată, deși ușoară și lipsită de accidente, răspunse Cyprien. Escorta nu ne-a părăsit decît la frontiera Transvaal-ului, unde Pharmond Barthes și basutoșii lui s-au despărțit de noi, pentru a porni spre Durban. În sfîrșit, după patruzeci de zile de mers prin Veld, iată-ne, nici mai mult, nici mai puțin avansați ca la plecare!

— Dar, la urma urmei, de ce-a fugit Matakit? întrebă Mr. Watkins, care ascultase această relatare cu un viu interes, fără a manifesta de altfel o emoție prea mare în legătură cu cei trei oameni care n-aveau să se mai întoarcă.

— Matakit a fugit pentru că era bolnav de frică! răspunse tînărul inginer.

— Nu mai există justiție în Griqualand? replică fermierul, ridicînd din umeri.

— E o justiție prea adesea sumară, domnule Watkins, și nu pot să-l condamn prea mult pe bietul om, acuzat pe nedrept, pentru că a vrut să se sustragă primei emoții provocate de inexplicabila dispariție a diamantului!

— Nici eu! adăugă Alice.

— În orice caz, vă repet, nu era vinovat, și sper că va fi lăsat în pace!

— Hm! făcu John Watkins, fără a părea prea convins de adevărul acestei afirmații. Nu crezi mai degrabă că acest șiret de Matakite s-a prefăcut cuprins de teamă numai pentru a scăpa de agenții poliției?

— Nu!... E nevinovat!... Convingerea mea în această privință e absolută, zise Cyprien pe un ton cam tăios, și cred că am plătit-o destul de scump!

— Oh! Poți să-ți păstrezi părerea! strigă John Watkins. Eu o păstrez pe a mea!

Alice văzu că discuția amenința să degenereze în ceartă și se grăbi să provoace o diversiune.

— Domnule Cyprien Mere, zise ea, știți că, în absența dumneavoastră, claim-ul pe care l-ați închiriat a devenit excelent și că Thomas Steel este pe cale să devină unul dintre cei mai bogați mineri?

— Pe cinstea mea, nu! răspunse cu sinceritate Cyprien. Prima mea vizită a fost la dumneavoastră, miss Watkins, și nu știu nimic din ce s-a întâmplat în absența mea!

— Poate că nici nu ați cinat? strigă Alice, cu instinctul unei perfecte mici gospodine.

— Mărturisesc că nu! răspunse Cyprien roșind, cu toate că nu avea de ce.

— Oh, dar nu puteți pleca astfel, fără să mâncați, domnule Mere! Un convalescent... după o călătorie atât de grea!... Gîndiți-vă că e ora unsprezece noaptea!

Și, fără să asculte protestele lui Cyprien, alergă în bucătărie, reveni cu o tavă acoperită cu un șervet, pe care erau cîteva farfurii cu carne rece și o frumoasă tartă de piersici, făcută chiar de ea.

Totul fu așezat îndată în fața lui Cyprien, care se simțea foarte stînjnit. Și cum el părea că ezită

să taie cu cuțitul dintr-un minunat „biltog”, un fel de conservă de carne de struț, miss Watkins zise, privindu-l ou cel mai strălucitor zîmbet:

— Trebuie să vi-l tai eu?

Curînd, făcîndu-i poftă această desfășurare gastronomică, fermierul ceru la rîndul său o farfurie și o felie de biltog. Alice nu-l lăsă să aștepte și, numai pentru a ține companie acestor domni, cum zicea, începu să ronțăie migdale.

Această masă improvizată fu foarte plăcută. Tînărul inginer nu avusese niciodată o poftă de mîncare atît de grozavă. Luă de trei ori din tarta de piersici, bău două pahare de vin de Constance și își încorona isprăvile consimțind să guste din ginul lui Mr. Watkins — care, de altfel, nu întîrzie să adoarmă de-a binelea.

— Și ce-ați făcut în aceste trei luni? o întrebă Cyprien pe Alice. Mi-e teamă că ați uitat toată chimia pe care o știți!

— Nu, domnule, aici vă înșelați! răspunse miss Watkins, cu o ușoară mustrare în glas. Dimpotrivă, am studiat mult și chiar mi-am permis să fac cîteva experiențe în laboratorul dumneavoastră. Oh, fiți pe pace, n-am spart nimic și am pus totul la loc! Hotărît lucru, îmi place foarte mult chimia și, ca să fiu sinceră, nu cred că ați putea renunța la o știință atît de frumoasă, ca să vă faceți miner, sau vînător în Veld!

— Dar, crudă miss Watkins, știți bine pentru ce am renunțat la chimie!

— Nu știu nimic, răspunse Alice roșind, și găsesc că e foarte rău! în locul dumneavoastră, aș încerca din nou să fac diamante! E mult mai elegant decît să le cauți sub pămînt!

— E un ordin? Întrebă Cyprien, cu o voce care tremura puțin.

— Oh, nu, răspunse miss Watkins surîzînd, e cel mult o rugămintă!... Ah, domnule Mere, continuă ea, ca pentru a răscumpăra tonul degajat al vorbelor sale, dacă ați ști cît am suferit știindu-vă expus ostelenii, pericolelor care vă amenințau! Nu cunoșteam amănuntele, dar cred că în mare ghiceam ce poate să se-ntîmple! Un om ca dumneavoastră îmi ziceam, atît de învățat, atît de bine pregătit să realizeze lucrări frumoase, să facă mari descoperiri, trebuie oare expus să piară în mod mizerabil, în deșert, dintr-o mușcătură de șarpe sau dintr-o lovitură de gheară de tigru, fără nici un folos pentru știință și pentru umanitate?!... Și cîtă dreptate aveam!... Căci nu este aproape un miracol că v-ați întors? Și dacă n-ar fi fost prietenul dumneavoastră, domnul Pharamond Barthes, cerul să-l binecuvînteze...

Ea nu sfîrși, dar două lacrimi mari, care-i umeziră ochii, îi întregiră gîndul.

Cyprien era și el adînc mișcat.

— Iată două lacrimi care sînt mai prețioase pentru mine decît toate diamantele din lume și care m-ar face să uit multe alte osteleni! zise el, simplu.

Urmă un moment de tăcere, pe care fata o rupse, cu tactul ei obișnuit, readucînd discuția la experiențele ei de chimie.

Trecuse de miezul nopții cînd Cyprien se hotărî să se întoarcă acasă, unde îl aștepta un pachet de scrisori din Franța, așezat cu grijă de miss Watkins pe masa lui de lucru. Așa cum se întîmplă după o absență îndelungată, abia îndrăzneala să deschidă aceste scrisori. Dacă îi aduceau vestea

vreunei nenorociri!... Tatăl său, mama sa, surioara lui, Jeanne!... Atâtea lucruri se putuseră petrece în aceste trei luni!...

După ce constată, printr-o lectură rapidă, că aceste scrisori îi aduceau doar motive de satisfacție și bucurie, tânărul inginer scoase un suspin de ușurare. Toți ai săi erau sănătoși. De la minister, i se adresau elogiile cele mai călduroase pentru frumoasa lui teorie despre formarea diamantelor. Putea să-și prelungească cu un semestru șederea în Griqualand, dacă socotea acest lucru util pentru știință. Totul era deci cât se poate de bine și Cyprien adormi cu inima ușoară, cum n-o avusese de foarte mult timp.

Dimineața următoare o petrecu vizitându-și prietenii, în special pe Thomas Steel, care găsisese în adevăr diamante frumoase în claim-ul comun. Inimosul fiu al Lancashire-ului îl primi cu cea mai mare cordialitate pe asociatul său. Conveniră ca Bardik și Li să-și reia lucrul, ca mai înainte. Dacă cei doi aveau să fie norocoși în căutărilor lor, Cyprien își rezerva dreptul de a le asigura o parte din câștig, pentru a le constitui curînd un mic capital.

Cît despre el, era ferm hotărît să nu-și mai încerce norocul ca miner, ocupație care îi fusese totdeauna defavorabilă și, urmînd dorința Aicei, hotărî să reia încă o dată cercetările sale de chimie.

Discuția cu tînăra fată nu făcuse decît să confirme propriile sale gînduri. Își spusese de mult timp că adevărata lui menire nu era aceea de căutător de comori sau de aventurier. Prea cinstit și prea fidel cuvîntului dat, pentru a se gîndi măcar o clipă să abuzeze de încrederea lui Tonaia, să profite de faptul că știa de existența unei imense caverne

plină de formațiuni cristaline, el socotea aceasta o confirmare prea prețioasă a teoriei sale asupra gemelor, pentru a nu o folosi drept un nou imbold în cercetările sale.

Cyprien își reluă deci viața de laborator, dar nu vru să părăsească drumul care-l dusesese o dată la izbîndă și se hotărî să re înceapă primele sale investigații.

Pentru asta, el avea un motiv, un motiv din cele mai serioase, după cum se poate aprecia.

Într-adevăr, de cînd diamantul artificial trebuia să fie considerat ca iremediabil pierdut, Mr. Watkins, care avusese de gînd să consimtă la căsătoria lui Cyprien cu Alice, nu mai vorbea despre asta. Or, probabil că dacă tînărul inginer reușea să producă o altă gemă de o valoare extraordinară, cifrîndu-se la mai multe milioane, fermierul ar fi putut să revină la gîndul de odinioară.

Așa se explică hotărîrea de a începe lucrarea fără întîrziere, și Cyprien nu-și ascunse intențiile față de minerii din Vandergaart-Kopje — poate nu destul. După ce își procură un nou tub de mare rezistență, își reluă deci lucrările, în aceleași condiții.

— Și totuși, ceea ce-mi lipsește pentru a obține carbonul cristalizat, adică diamantul, îi spunea el Aicei, e un dizolvant corespunzător care, prin evaporare sau răcire, să lase carbonul să cristalizeze. Pentru alumină, acest dizolvant a fost găsit în sulfura de carbon. Trebuie căutat deci, prin analogie, unul pentru carbon, sau chiar pentru corpurile chimice similare, cum sînt borul sau siliciul. Între timp, cu toate că nu avea dizolvantul necesar, Cyprien lucra de zor. În lipsa lui Matakî, care nu se arătase încă în tabără din prudență, Bardik era

acum cel care întreținea focul zi și noapte. El își îndeplinea această sarcină cu același zel ca și predecesorul său.

Prevăzînd că după această prelungire a șederii sale în Griqualand ar putea fi obligat să se întoarcă în Europa, Cyprien vru să efectueze o lucrare prevăzută în programul său și pe care nu putuse încă s-o îndeplinească: determinarea orientării exacte a unei oarecare depresiuni de teren, situată la nord-estul cîmpiei, depresiune despre care bănuia că servise drept jgheab de scurgere pentru ape, în epoca îndepărtată în care se elaboraseră formațiunile adamantine ale districtului.

După cinci sau șase zile de la întoarcerea din Transvaal, el se ocupa de această determinare, cu precizia proprie tuturor acțiunilor sale. De un ceas, tot punea jaloane și ridica puncte de reper pe un plan foarte detaliat pe care și-l procurase la Kimberley și, lucru ciudat, găsea mereu în cifrele sale o eroare sau cel puțin o nepotrivire cu acest plan. În cele din urmă, fu nevoit să recunoască evidența: planul era rău orientat; longitudinile și latitudinile erau trecute greșit.

Exact la amiază, Cyprien se folosisese de un excelent cronometru, reglat după Observatorul din Paris, pentru a determina longitudinea locului. Or, fiind absolut sigur de infailibilitatea busolei și a compasului său de declinație, nu putea să nu constate că harta, după care controla releveele sale geodezice, era complet eronată, ca urmare a unei importante greșeli de orientare.

În adevăr, nordul acestei hărți, indicat, după obiceiul britanic, printr-o săgeată pusă pieziș, se afla de fapt la nord-nord-vest, sau cam pe acolo. Drept

urmare, toate indicațiile hărții erau în mod necesar eronate.

— Înțeleg! strigă deodată tânărul inginer. Nătărăii care au întocmit această capodoperă nu s-au gândit pur și simplu că trebuie să țină seama de variația acului magnetic ! Și ea este aici de nu mai puțin de douăzeci și nouă grade vest!... Urmează că toate indicațiile lor de latitudine și de longitudine, pentru a fi exacte, ar trebui să descrie un arc de douăzeci și nouă de grade, de la vest la est, în jurul centrului hărții!... Se pare că Anglia n-a trimis, pentru efectuarea acestor relevée, geodezii săi cei mai pricepuți.

Rîdea singur de această greșeală grosolană!

— Bine ! Eroare humanum est! reluă el. Să arunce cu piatra cel care nu s-a înșelat niciodată în viața sa, nici măcar o singură dată.

Cyprien nu avea nici un motiv să țină secretă această rectificare, necesară pentru orientarea terenurilor diamantifere ale districtului. Așa încît, chiar în acea zi, întorcîndu-se la fermă și întîlnindu-se cu Jacobus Vandergaart, îi vorbi despre asta.

— E destul de curios, adăugă el, că o eroare geodezică atît de mare, care afectează toate planurile districtului, n-a fost încă semnalată ! Ea reprezintă una din corectările cele mai importante de operat pe toate hărțile țării.

Bătrînul șlefuitor îl privea pe Cyprien cu un aer neobișnuit.

— E adevărat ce spui? strigă el deodată.

— Sigur.

— Și ai fi gata să atestî acest fapt în fața instanței de judecată?

— În fata a zece instanțe, dacă ar fi nevoie!

— Și nu va fi posibil să se conteste declarația dumitale?

— Evident că nu, deoarece va fi suficient să anunț cauza erorii. Ea este destul de palpabilă: omisiunea declinației magnetice în calculele de determinare a poziției!

Jacobus Vandergaart se retrase fără să spună nimic și Cyprien ar fi uitat curînd cu ce atenție deosebită primise el înștiințarea că o eroare geodezică afecta toate planurile districtului. Dar două sau trei zile mai tîrziu, cînd Cyprien veni în vizită la bătrînul șlefuitor găsi ușa încuiată.

Pe tabla de ardezie, atîrnată de clanță, erau scrise recent, cu cretă, cuvintele:

„Absent pentru afaceri”.

XXI

JUSTIȚIE VENEȚIANĂ

În zilele care urmară, Cyprien se ocupă intens de diferitele faze ale noii sale experiențe. Datorită unor modificări introduse în construcția cuptorului cu reverberație, cu ajutorul unui tiraj mai bine reglat, fabricarea diamantului — cel puțin așa spera — trebuia să se efectueze într-un timp cu mult mai scurt decît prima dată.

E de la sine înțeles că miss Watkins urmărirea cu cel mai viu interes această a doua încercare, a cărei inspiratoare era, într-un fel. Ea îl însoțea adesea pe tînărul inginer pînă la cuptorul pe care-l vizita de mai multe ori pe zi, și acolo, prin deschizăturile construcției de cărămidă, îi plăcea să observe intensitatea focului care vuia în interior.

John Watkins se interesa nu mai puțin decît

fiica sa, dar pentru alte motive, de această operație. Era nerăbdător să fie din nou posesorul unei pietre prețioase care să valoreze milioane. Teama sa era că experiența nu va reuși a doua oară și că împlinirea avusese un rol preponderent în succesul anterior.

Dar, dacă fermierul și miss Watkins îl încurajau pe experimentator să continue și să perfecționeze fabricarea diamantului, nu la fel se petreceau lucrurile cu minerii din Griqualand. Annibal Pantalacci, James Hilton și herr Friedel nu mai erau acolo, dar lăsaseră pe alții care, în această privință, gîndeau exact ca ei. Astfel, prin manevre ascunse, Nathan nu înceta să-i ațîțe pe proprietarii claim-urilor împotriva tînărului inginer. Dacă această fabricație artificială ar fi fost pusă curînd în practică, s-ar fi isprăvit cu comerțul diamantelor naturale și al altor pietre prețioase. Fuseseră fabricate, pînă atunci, safire albe sau corindoane, ametiste, topaze și chiar smaralde, toate aceste gеме nеfiind decît cristale de alumină, diferite colorate de acizii metalici. Faptul era foarte îngrijorător pentru valoarea comercială a acestor pietre, care tindea să scadă. Deci, dacă și diamantul ajungea să fie fabricat în mod curent, asta însemna ruina exploatărilor diamantifere din Colonia Capului și din alte zone de extracție.

Toate acestea fuseseră spuse după prima experiență a tînărului inginer și toate acestea fură reluate, dar pe un ton mai arțăgos, cu și mai multă violență. Minerii țineau consfătuiri care nu prevesteau nimic bun pentru lucrările lui Cyprien. El nu era prea îngrijorat, fiind hotărît să-și urmeze experiența pînă la capăt, orice ar fi putut zice sau

face. Nu! Nu va da îndărăt în fața opiniei publice și nu va ascunde nimic din descoperirea sa, de care trebuie să profite toată lumea.

Dar, dacă își continua munca fără nici o ezitare, fără teamă, miss Watkins, la curent cu tot ceea ce se petrecea, începu să tremure pentru el. Îi părea rău că-l îndrumase s-o ia pe această cale. A se bizui pe poliția din Griqualand pentru a-l proteja, însemna să se biziie pe o protecție puțin eficace. O lovitură se dă repede și mai înainte de a interveni cineva. Cyprien putea plăti cu viața neajunsul pe care lucrările sale amenințau să-l producă minerilor din Africa de Sud.

Alice era deci foarte îngrijorată și nu putea să se ascundă față de tînărul inginer. Acesta o liniștea cît se pricepea mai bine, mulțumindu-i pentru mobilul îngrijorării sale. În interesul pe care i-l purta tînăra față, el vedea dovada unui sentiment de tandrețe, care, de altfel, nu mai era un secret între ei. Cyprien se felicita, fie și numai pentru că tentativa sa provocase o efuziune mai intimă din partea domnișoarei Watkins... și-și continua curajos munca.

— Ceea ce fac aici, domnișoară Alice, este pentru noi doi! Îi repeta el.

Dar miss Watkins, auzind ce se vorbea în claim-uri, trăia într-o teamă perpetuă.

Și nu fără motiv! Împotriva lui Cyprien se acumulau proteste care n-aveau să rămînă totdeauna la stadiul învinuirilor și nici măcar al amenințărilor, putînd să ajungă pînă la un început de execuție.

În adevăr, într-o seară, venind să vadă cuptorul, Cyprien își găsi laboratorul devastat. În

timpul lipsei lui Bardik, o ceată de oameni, profitînd de întuneric, distrusese în cîteva minute opera multor zile de muncă. Zidăria fusese dărîmată, mașina de încălzit sfărîmată, focurile stinse, ustensilele sparte și împrăștiate. Nu rămăsese nimic din materialul care-l costase atîtea griji și eforturi pe tînărul inginer. Totul trebuia luat de la început — dacă era un om care nu cedează în fața forței — sau trebuia să abandoneze partida.

— Nu, strigă el, nu! Nu voi ceda și mîine voi introduce o plîngere împotriva celor care mi-au distrus bunurile! Vom vedea dacă există o justiție în Griqualand!

Exista una, dar nu cea pe care se bizaia tînărul inginer.

Fără să spună nimănui nimic, fără să-i comunice măcar domnișoarei Watkins ce se întîmplase, de teamă să nu-i provoace o nouă spaimă, Cyprien se întoarse acasă și se culcă, ferm hotărît ca a doua zi să introducă plîngerea, chiar dacă ar fi trebuit să meargă pînă la guvernatorul Coloniei Capului.

Dormea de două-trei ore cînd zgomotul ușii ce se deschidea îl trezi brusc.

Cinci oameni cu măști negre, înarmați cu revolvere și puști, intrară în cameră. Aveau lanterne cu sticlă convexă — numite în țările de limbă engleză „bull's eyes”, ochi de bou — și se rînduiră în tăcere în jurul patului.

Cyprien nu luă nici o clipă în serios această manifestare, mai mult sau mai puțin tragică. Crezu că e o glumă și începu întîi să rîdă, cu toate că, în realitate, n-avea chef de așa ceva și găsea farsa de un gust detestabil.

Dar o mână brutală i se așează pe umăr și unul dintre oamenii mascați, despăturind o hîrtie pe care o avea în mână, citi, cu o voce, care nu avea nimic glumeț, următoarele:

„Cyprien Mere,

Prin aceasta îți facem cunoscut că tribunalul secret al taberei din Vandergaart, compus din douăzeci și doi membri și acționînd în numele salvării generale, astăzi, la douăzeci și cinci de minute după miezul nopții, te-a condamnat în unanimitate la moarte.

Ești bănuît și s-a dovedit că, printr-o descoperire nedorită și neloială, ai primejduit interesele și viața tuturor oamenilor care, fie în Griqualand, fie în alte locuri, se ocupă cu căutarea, șlefuirea și vînzarea diamantelor — precum și a familiilor acestora.

Tribunalul a hotărît, în înțelepciunea sa, că o astfel de descoperire trebuie să fie nimicită și că moartea unuia singur este preferabilă celei a mai multor mii de creaturi umane.

Tribunalul a decretat că vei avea zece minute pentru a te pregăti să mori, că vei putea să-ți alegi singur felul morții, că toate hîrțiile îți vor fi arse, în afară de o scrisoare deschisă pe adresa rudelor apropiate, și că locuința îți va fi rasă pînă la temelie.

Așa vor păți toți trădătorii!"

Auzindu-se astfel condamnat, Cyprien își pierdu aproape cu totul siguranța de la început și se întrebă dacă această comedie sinistă, date fiind obiceiurile sălbatice ale ținutului, nu era mai serioasă decît își închipuise.

Omul care îl ținea de umăr îi înlătură ultimele îndoieli în această privință.

— Ridică-te imediat! îi zise el, răstit. N-avem timp de pierdut!

— E un asasinat! răspunse Cyprien și sări hotărît din pat, pentru a se îmbrăca măcar sumar.

Era mai mult revoltat decît emoționat și își concentra toată puterea gîndirii asupra celor ce i se întîmplau, cu sîngele rece cu care s-ar fi apucat să studieze o problemă de matematică. Cine erau acești oameni? Nu reușea să ghicească, nici după timbrul vocilor. Fără îndoială, cei pe care-i cunoștea personal, dacă se aflau printre ei, tăceau, prudenți.

— Ai ales între diferitele feluri de a muri? continuă omul mascat.

— Nu am de făcut nici o alegere și nu pot decît să protestez împotriva crimei odioase de care vă veți face vinovați! răspunse Cyprien cu o voce fermă.

— Protestează, dar tot vei fi spînzurat! Ai de lăsat vreo dispoziție scrisă?

— Nimic pe care-aș putea să-l încredințez ud or asasini!

— Atunci, la drum! porunci șeful.

Doi oameni se așezară de o parte și de alta a tînărului inginer și cortegiul, astfel format, se îndreptă spre ușă.

Dar în clipa aceea se produse un incident cu totul neașteptat. Un om se năpusti dintr-un salt în mijlocul acestor justițieri ai Vandergaart-Kopje-ului.

Era Matakit. Tînărul cafru, care dăduse tîrcoale, noaptea, taberei, fusese mînat de instinct pe urmele acestor oameni mascați, în momentul în care se îndreptau spre cabana tînărului inginer, pentru a forța ușa. Acolo, auzise tot ce se vorbise și înțelesese pericolul ce-l amenința pe stăpînul său. Imediat, fără să ezite, fără să țină seamă de orice i

s-ar fi putut întâmpla, îi dăduse în lături pe mineri și se aruncase la picioarele lui Cyprien.

— Tăicuțule, de ce vor să te omoare? strigă el, cramponându-se de stăpînul său, în ciuda eforturilor pe care le făceau oamenii mascați pentru a-l îndepărta.

— Pentru că am făcut un diamant artificial! răspunse Cyprien, strîngînd cu emoție mîinile lui Matakî, care nu voia să se dezlipească de el.

— Oh, tăicuțule, cît sînt de nenorocit și cît mi-e de rușine pentru ce-am făcut! repeta plîngînd tînărul cafru.

— Ce vrei să spui? strigă Cyprien.

— Da! Voi mărturisi totul, pentru că vor să te omoare! strigă Matakî. Da!... pe mine trebuie să mă omoare... căci eu am pus diamantul cel mare în cuptor!

— Dați-l la o parte peurlătorul ăsta! zise șeful bandei.

— Vă repet că eu am pus diamantul în aparat! Continuă Matakî, zbatîndu-se. Da!... Eu l-am înșelat pe tăicuțul!... Eu l-am făcut să creadă că experiența i-a reușit!...

Punea o energie atît de sălbatică în protestele sale, încît sfîrșiră prin a-l asculta.

— E adevărat? întrebă Cyprien, surprins și dezamăgit de ceea ce auzea.

— Da! De o sută de ori da...! E adevărat!

Acum era așezat pe pămînt și toți îl ascultau, căci ceea ce spunea schimba cu totul lucrurile.

— În ziua mării surpări de teren, continuă el, cînd am rămas îngropat sub dărîmături, găsisem diamantul cel mare!... îl țineam în mîină și mă gîndeam cum să-l ascund, cînd peretele a căzut

peste mine, ca să mă pedepsească pentru acest gînd criminal!... Cînd mi-am revenit în simțiri, am regăsit această piatră în patul unde tăicuțul pusese să mă ducă!... Am vrut să i-o dau, dar mi-a fost rușine să mărturisesc că eram un hoț și am așteptat un prilej potrivit!... La cîtva timp după aceea, tăicuțul a vrut să încerce să facă un diamant și mi-a dat în grijă întreținerea focului!... Dar iată că a doua zi, pe cînd eram singur în laborator, aparatul a făcut explozie cu un zgomot groaznic și puțin a lipsit să nu fiu omorît de sfărîmături!... Atunci, m-am gîndit că tăicuțul o să se necăjească, pentru că experiența nu-i reușise!... Am pus în țeava de tun, care crăpase, diamantul cel mare, bine învelit într-un pumn de pămînt, și m-am grăbit să repar cuptorul, pentru ca să nu observe nimic!... Apoi am așteptat în tăcere și, cînd a găsit diamantul, tăicuțul a fost foarte bucuros.

Un hohot de rîs formidabil, pe care cei cinci oameni nu putură să și-l rețină, însoți ultimile cuvinte ale lui Matakî.

Cyprien nu rîdea defel și-și mușca buzele de necaz.

Era imposibil ca tonul tînărului cafru să te înșele!

Povestirea lui era evident adevărată! În zadar căuta Cyprien în amintire sau în imaginație motive pentru a se îndoii de ea și a o contrazice! În zadar își spunea:

„Un diamant natural, expus la o temperatură ca aceea din cuptor, s-ar fi volatilizat...”

Simplul bun-simț îi riposta că, apărută de un strat de argilă, gema putea foarte bine să scape de acțiunea căldurii, sau să o suporte numai parțial!

Poate că tocmai acestei coaceri îi datora culoarea sa neagră! Poate că se volatilizase și se recrystalizase în coaja sa!

Toate aceste gânduri se acumulau în creierul tînărului inginer și se îmbinau acolo cu o rapiditate extraordinară

Era uluit.

— îmi amintesc foarte bine că am văzut bulgărele de pămînt în mîna cafrului, în ziua surpării de teren, observă unul dintre oameni, cînd ilaritatea se mai calmase... îl ținea atît de strîns cu degetele lui încleștate, încît au renunțat să i-l mai scoată din mînă!

— Nu mai e nici cea mai mică îndoială! răspunse altul. Parcă e posibil să fabrici diamante? Sîntem proști că am crezut așa ceva!... E ca și cum ai vrea să fabrici o stea!

Și începură iar să rîdă.

Cyprien suferea desigur mai mult din pricina veseliei lor, decît suferise din pricina brutalității lor.

În sfîrșit, după ce cei cinci bărbați se consultară în șoaptă, șeful lor luă cuvîntul:

— Sîntem de părere că este cazul să amînăm executarea sentinței pronunțată împotriva dumatăle, Cyprien Mere! Vei fi liber! Dar amintește-ți că această sentință te urmărește mereu! Un cuvînt, un semn pentru informarea poliției și vei fi lovit fără milă!... Cine are urechi de auzit, să audă!

Zise și, urmat de însoțitorii săi, se îndreptă spre ușă. Camera rămase cufundată în întuneric. Cyprien ar fi putut să se întrebe dacă nu fusese jucăria unui coșmar. Dar suspinele lui Matakî, care se lungise la pămînt și plîngea zgomotos, cu capul în mîini, nu-i permiteau să creadă că tot ceea ce se

petrecuse nu fusese aieva.

Așadar, totul era adevărat! Scăpase de la moarte, dar cu prețul unei umiliri dintre cele mai cumplite!

El, inginer de mine, el, elev al Școlii Politehnice, chimist distins, geolog ajuns celebru, se lăsase înșelat de șiretenia grosolană a unui cafru! Sau, mai degrabă, datora această eroare monumentală propriei sale vanități, înfumurării sale ridicole! Împinsese orbirea lui pînă la a găsi o teorie pentru formarea cristalelor!... Nimic nu era mai ridicol!... Oare nu doar natura, cu concursul secolelor, poate duce la bun sfîrșit asemenea opere?... Și totuși, cine nu s-ar fi înșelat în fața acestei aparențe? El spera în succes, pregătise totul spre a-l atinge și trebuia în mod logic să creadă că-l obținuse !...

Chiar dimensiunile anormale ale diamantului erau de natură să întrețină această iluzie!... Chiar un Desprez ar fi împărțit-o!... Nu se întîmplă în fiecare zi asemenea erori?... Nu vedem numismații cei mai pricepuți luînd, drept adevărate, medalii false?

Cyprien încercă să se îmbărbăteze în felul acesta. Dar, deodată, îl îngheță un gînd:

„Și memoriul meu către Academie!... Numai de n-ar fi pus mîna pe el bandiții ăștia!”

Aprinse o luminare. Nu! Slavă cerului, memoriul era încă acolo! Nimeni nu-l văzuse!... Nu se liniști decît după ce îl arse.

Durerea lui Matakî era atît de sfîșietoare, încît se hotărî să i-o potolească. Nu fu greu. La primele cuvinte binevoitoare ale tăicuțului, bietul băiat păru că renaște. Dar dacă Cyprien trebui să-l asigure că

nu-i păstra nici o pică și că-l ierta din toată inima, era cu condiția să nu mai îndrăznească altă dată să-l înșele.

Matakit îi făgădui în numele a tot ce avea mai sfânt și stăpînul său mergînd să se culce, făcu și el la fel.

Astfel se încheie această scenă care s-ar fi putut sfîrși tragic!

Dar, dacă ea se încheie astfel pentru tînărul inginer, nu același lucru se întîmplă și cu Matakit.

În adevăr, a doua zi, cînd se știu că Steaua Sudului nu era decît un diamant natural, că acest diamant fusese găsit de tînărul cafru, care-i cunoștea foarte bine valoarea, toate bănuielile împotriva lui se treziră cu și mai multă putere.

John Watkins striga în gura mare. Numai acest Matakit putea fi cel care furase inestimabila piatră! După ce se gîndise o dată să și-o însușească — nu o mărturisise? — e sigur că el o furase din sala banchetului.

Oricît protesta Cyprien, garantînd pentru cinstea cafrului, nimeni nu-i dădea crezare — ceea ce dovedește cu prisosință că Matakit, care jura că este nevinovat, avusese de o sută de ori dreptate fugind și greșise de o sută de ori revenind în Griqualand.

Atunci, tînărul inginer, care nu voia să renunțe la părerea lui, folosi un argument la care nu se așteptă nimeni și care, în intenția lui, trebuia să-l salveze pe Matakit.

— Cred în nevinovăția lui Matakit, îi spuse lui John Watkins și, de altfel, chiar dacă ar fi vinovat, asta nu mă privește decît pe mine! Natural sau artificial, diamantul era al meu înainte de a-l fi oferit

domnișoarei Alice...

— Ah, era al dumitale?! replică Mr. Watkins, pe un ton deosebit de batjocoritor.

— Fără îndoială! răspunse Cyprien. N-a fost găsit pe claim-ul meu de Matakít, care era în serviciul meu?

— Nimic mai adevărat, răspunse fermierul, și, în consecință, el este al meu, chiar în baza clauzelor contractului nostru, deoarece primele trei diamante găsite pe terenul arendat de dumneata trebuiau să-mi fie date în deplină proprietate!

Cyprien, uluit, nu putu răspunde nimic.

— Cererea mea e dreaptă? întrebă Mr. Watkins.

— Întru totul dreaptă! răspunse Cyprien.

— Ți-aș fi foarte obligat dacă ai recunoaște în scris, dreptul meu, pentru cazul în care am reuși să-l facem pe acest ticălos să restituie diamantul pe care l-a furat cu atîta nerușinare!

Cyprien luă o foaie de hîrtie albă și scrise:

Recunosc că diamantul găsit pe claim-ul meu de un cafru, aflat în serviciul meu, este, potrivit clauzelor contractului meu de concesiune, proprietatea domnului John Watkins.

CYPRIEN MERE

Iată o împrejurare care făcea să piară toate visele tînărului inginer. În adevăr, dacă diamantul mai reapărea vreodată, el aparținea, nu cu titlul de cadou, ci ca proprietate, lui John Watkins — și un nou abis, pe care atîtea milioane trebuiau să-l astupe, se deschidea între Alice și Cyprien.

Totodată, dacă cererea fermierului era dăunătoare intereselor celor doi tineri, ea era cu mult mai dăunătoare pentru Matakít! Acum, paguba era a lui John Watkins!... John Watkins

fusesse cel furat!... Și John Watkins nu era omul care să renunțe la o urmărire, cînd credea că îl are în mînă pe hoț.

Așa că nenorocitul cafru fu arestat, închis și judecat în mai puțin de douăsprezece ore, apoi, în ciuda a tot ce putuse declara Cyprien în favoarea lui, condamnat să fie spînzurat... dacă nu se hotăra sau nu reușea să restituie Steaua Sudului.

Or, cum, în realitate, nu putea să o restituie, deoarece nu o luase niciodată, soarta lui era clară și Cyprien nu mai știa ce să facă pentru a-l salva pe nenorocitul pe care se încăpățîna să-l creadă nevinovat.

XXII UN NOU TIP DE MINĂ

Miss Watkins aflate tot ce se petrecuse, atît de scena cu oamenii mascați, cît și despre eșecul atît de neplăcut, suferit de tînărul inginer.

— Ah, domnule Cyprien, îi zise ea, imediat ce o puse la curent cu cele petrecute, oare nu valorează viața dumitale mai mult decît toate diamantele lumii?!

— Dragă Alice...

— Să nu ne mai gîndim la toate astea și renunță de acum înainte la acest fel de experiențe!

— îmi ordoni...? întrebă Cyprien.

— Da! Da! răspunse tînăra. îți ordon să încetezi, după cum ți-am ordonat să începi... dacă binevoiești să primești ordine de la mine!

— După cum vreau să le și execut pe toate !
răspunse

Cyprien, luînd mina pe care i-o întindea miss

Watkins. Dar cînd Cyprien îi aduse la cunoștință condamnarea lui Matakî, ea fu consternată — mai ales cînd află contribuția tatălui său la această condamnare.

Nici ea nu credea în vinovăția bietului cafru! Și ea, ca și Cyprien, ar fi vrut să facă totul pentru a-l salva! Dar cum să procedeze și, mai ales, cum să-l atragă pe John Watkins, devenit reclamant de neclintit în această afacere, de partea nenorocitului împotriva căruia el însuși aruncase cele mai nedrepte acuzații?

Trebuie adăugat că fermierul nu putuse obține nici o mărturisire de la Matakî, nici arătîndu-i spînzurătoarea ridicată pentru el, nici făcîndu-l să spere în iertarea sa, dacă ar fi vorbit. Silit deci să renunțe la orice speranță de a mai regăsi Steaua Sudului, John Watkins devenise groaznic de morocănos. Nu se mai putea sta de vorbă cu el. Totuși, fiica sa vru să încerce o ultimă intervenție.

A doua zi după condamnarea lui Matakî, Mr. Watkins, suferind de gută ceva mai puțin ca de obicei, profitase de răgaz pentru a-și pune hîrțile în ordine.

Așezat la un birou mare cu cilindru, din lemn de abanos, încrustat cu marchetărie galbenă — încîntătoare epavă a dominației olandeze, ajunsă după destule aventuri în acest colț pierdut al Griqualand-ului — își trecea în revistă diferitele sale titluri, contractele, corespondența.

În spatele lui, Alice, aplecată peste lucrul său de mîină, broda fără să dea prea mare atenție struțului Dada, care umbla de colo-colo prin salon, cu gravitatea lui obișnuită, cînd aruncînd o privire pe fereastră, cînd privind cu ochii lui mari, aproape

omenești, mișcările lui Mr. Watkins și ale fiicei sale.

Deodată, o exclamație a fermierului o făcu pe miss Watkins să-și ridice iute capul:

— Acest animal e insuportabil! zise el. Mi-a luat un document!... Dada!... Aici!... Dă-mi-l imediat!

Abia articulate aceste cuvinte, ele fură urmate de un torent de injurii.

— Ah, animalul ăsta oribil l-a-înghițit!... Un document de cea mai mare importanță!... Chiar copia legalizată a decretului care ordonă punerea în exploatare a Kopje-ului meu!... E intolerabil!... Dar am să i-l scot eu din gîtlej, de-ar trebui să-l sugrum...

John Watkins, roșu de furie, scos din fire, se ridicase brusc de la birou. El alerga după struț, care se învîrtea de două-trei ori prin încăpere și sfîrși prin a sări pe fereastră, care era la același nivel cu pămîntul.

— Tată, spuse Alice, mîhnită de această nouă pozna a favoritului ei, liniștește-te, te rog! Ascultă-mă!... Ai să te îmbolnăvești!

Dar furia lui Mr. Watkins ajunsese la culme. Fuga struțului îl exasperase.

— Nu, făcu el cu vocea sugrumată, e prea de tot!... Trebuie să se isprăvească odată!... Nu pot să renunț la cel mai important dintre titlurile mele de proprietate!...

Un glonte în cap îl va potoli pe tîlharul ăsta!... Voi avea documentul meu, te asigur!

Alice îl urmă plîngînd.

— Te rog, tată, îndură-te de bietul animal! Hîrtia asta e chiar atît de importantă?... Nu se poate obține un alt exemplar?... Vrei să mă îndurerezi omorîndu-l în fața mea pe bietul Dada, pentru o

greșeală atît de mică?

Dar John Watkins nu voia să audă nimic și privea în toate părțile, căutîndu-și victima.

În sfîrșit, zări struțul în clipa în care se retrăgea înspre cabana ocupată de Cyprien Mere. Îndată, dv; cînd pușca la umăr, fermierul îl ochi; dar Dada, ca și cum ar fi ghicit proiectele ucigașe urzite împotriva lui, cum văzu această mișcare, se și grăbi să se pună la adăpost în spatele clădirii.

— Așteaptă!... Așteaptă!... Te găsesc eu, animal blestemat! strigă John Watkins, îndreptîndu-se spre cabană.

Din ce în ce mai înspăimîntată, Alice îl urmă pentru a încerca o ultimă intervenție.

Ajunseră astfel amîndoi în fața casei tînărului inginer și o ocoliră. Nici urmă de struț! Dada era invizibil! Totuși, n-avea cum să fi coborît măgura, căci l-ar fi zărit în împrejurimile fermei. Trebuia să-și fi căutat un refugiu în cabană, prin una dintre ușile sau ferestrele din spate.

Așa gîndea John Watkins. Așa că se grăbi să se întoarcă și să bată la ușa principală.

Veni chiar Cyprien să deschidă.

— Domnul Watkins?.. Miss Watkins?... încîntat să vă văd la mine! spuse el, destul de surprins de această vizită neașteptată.

Fermierul, gîfîind, îi explică chestiunea în cîteva cuvinte, dar cu ce furie!

— Ei bine, să-l căutăm pe vinovat! răspunse Cyprien, invitîndu-i în casă pe John Watkins și pe Alice.

— Și-ți garantez că-i viu eu de hac ! repeta fermierul, agitîndu-și arma ca pe un tomahawk.

În aceeași clipă, o privire rugătoare a fetei îi

mărturisi lui Cyprien oroarea cu care aștepta execuția proiectată. Așa că tânărul inginer luă o hotărâre rapidă și foarte simplă: nu va găsi struțul.

— Li, îi strigă el în franceză chinezului, care tocmai intra în casă, bănuiesc că struțul trebuie să fie în camera ta! Prinde-l și încearcă să-l faci scăpat, în timp ce eu îl voi plimba pe domnul Watkins în partea opusă!

Din nenorocire, acest frumos plan era vulnerabil în esența lui. Struțul se refugiase tocmai în prima cameră unde începură căutările. Era acolo, făcându-se mic de tot, cu capul ascuns sub un scaun, dar la fel de vizibil ca soarele de amiază.

Mr. Watkins se aruncă asupra lui.

— A, ticălosule, s-a isprăvit cu tine! zise el. Totuși, oricât era de pornit, se opri o clipă în fața acestei enormități: să tragă un foc de pușcă la o distanță foarte mică, într-o casă care, cel puțin provizoriu, nu mai era a lui.

Alice se întoarse, plângînd, ca să nu vadă ceea ce avea să urmeze.

În clipa aceea, mîhnirea ei profundă îi sugera tânărului inginer o idee strălucită.

— Domnule Watkins, zise el deodată, nu țineți decît să vă căpătați documentul, nu-i așa?... Ei bine, este cu totul inutil să-l omorîți pe Dada pentru asta! E suficient să i se deschidă stomacul, de unde documentul n-a putut încă să treacă mai departe! Îmi permiteți să fac această operație? Am urmat un curs de zoologie la Museum și cred că am să mă descurc destul de bine!

Fie că această perspectivă de vivisecție măgulea în- stinctele de răzbunare ale fermierului, fie că mînia începea să i se potolească sau că era

mișcat, fără voie, de durerea reală a fiicei sale, se lăsă înduplecat și consimți să accepte această cale de mijloc.

Dar cu nici un chip nu admitea să-și piardă documentul! declară el. Dacă nu se găsea în stomac, trebuia căutat în altă parte! Avea nevoie de el, neapărat!

Operația nu era atât de simplă cum s-ar fi putut crede la prima vedere, după atitudinea resemnată a bietului Dada. Un struț, chiar de dimensiuni mici, are o forță cu adevărat de temut. Abia atins de bisturiul chirurgului improvizat, fără îndoială că pacientul avea să se revolte, să se înfurie, să se zbată cu turbare. Așa că Li și Bardik fură chemați să-l asiste pe Cyprien, ca ajutoare.

S-a căzut de acord ca struțul să fie mai întâi legat. Pentru asta, se luară frînghiile din provizia pe care Li o avea întotdeauna în camera sa. Apoi, printr-un sistem de piedici și de noduri, legară picioarele și ciocul bietului Dada, care fu pus în imposibilitate să încerce cea mai mică rezistență.

Cyprien nu se mulțumi cu atât. Pentru a cruța sensibilitatea domnișoarei Watkins, vru să-l scutească de orice suferință pe struțul ei, acoperindu-i capul cu o compresă îmbibată cu cloroform.

Apoi începu operația, nu fără oarecare îngrijorare în privința urmărilor.

Alice, mișcată de aceste pregătiri preliminare, palidă ca o moartă, se refugiase în camera vecină.

Cyprien începu prin a pipăi baza gâtului animalului, pentru a-și da seama de poziția pipotei. Nu era un lucru greu, căci această pipotă forma în

partea superioară a regiunii toracice o masă considerabilă, dură, rezistentă, pe care degetele o simteau foarte bine în mijlocul părților moi dimprejur.

Cu ajutorul unui briceag, pielea gâtului fu crestată cu atenție. Era largă și moale ca la un curcan,, acoperită cu un puf cenușiu, care putea fi ușor îndepărtat. Această incizie aproape că nu sîngeră și fu tamponată curat cu o bucată de pînză udă.

Cyprien identifică mai întîi două sau trei artere importante și avu grijă să le dea la o parte cu niște cîrlige mici de sîrmă, pe care le încredința lui Bardik. Apoi, desfăcu un țesut alb, sidefiu, care închidea o cavitate vastă deasupra claviculelor și dădu curînd la iveală pipota struțului.

Închipuiți-vă o pipotă de găină, cam de o sută de ori mai mare ca volum, grosime și greutate și vă veți face o idee destul de exactă despre acest rezervor.

Pipota lui Dada se prezenta ca un buzunar cafeniu-închis, umplut de alimentele și corpurile străine pe care lacomul animal le înghițise în acea zi, sau poate chiar cu mult mai înainte. Era destul să vezi acest organ cărnos, puternic, sănătos, pentru a înțelege că nu era nici un pericol să-l ataci hotărît.

Înarmat cu cuțitul de vînătoare pe care Li i-l pusese la îndemînă, după ce îl ascuțise în prealabil, Cyprien făcu o tăietură adîncă în această masă.

După producerea acestei fisuri, era ușor de introdus mîna pînă la fundul pipotei.

Imediat fu recunoscut și scos afară documentul atît de regretat de Mr. Watkins. Era făcut ghem, puțin mototolit, fără îndoială, dar intact.

— Mai este ceva, zise Cyprien, care băgase din nou mîna în cavitate, de unde scoase, de data asta, o bilă de fildeș.

— Bila de cîrpit a domnișoarei Watkins! strigă el. Și cînd te gîndești că au trecut mai mult de cinci luni de cînd a înghițit-o Dada!... Evident, n-a putut trece prin orificiul interior!

După ce-i dădu bila lui Bardik, el își reluă explorările, cum ar fi făcut un arheolog între zidurile unui vechi castru roman.

— Un sfeșnic de aramă! strigă el, uimit, scoțînd afară, aproape imediat, unul din aceste modeste ustensile, strivit, sfărîmat, turtit, oxidat, totuși ușor de recunoscut.

Rîsetele lui Bardik și ale lui Li deveniră atît de zgomotoase, încît chiar Alice, care reîntrase în cameră, nu se putu reține să nu li se alăture.

— Monezi!... O cheie!... Un pieptene din corn!... reluă Cyprien, urmîndu-și inventarul.

Deodată păli. Degetele sale întîlniseră un obiect de o formă excepțională!... Nu putea fi nici o îndoială în legătură cu ceea ce era! Și totuși, nu îndrăznea să creadă într-un asemenea noroc!

În sfîrșit, își scoase mîna din cavitate și ridică obiectul pe care îl apucase...

Ce mai strigăt ieși din gura lui John Watkins!

— Steaua Sudului!

Da!... Faimosul diamant fusese regăsit intact, fără să-și fi pierdut nimic din strălucirea lui și scînteia, în lumina care intra pe fereastră, ca o constelație!

Numai că, lucru extraordinar și care îi izbi imediat pe toți martorii scenei, își schimbase culoarea .

Din negru cum era înainte, Steaua Sudului devenise roz, de un roz minunat, care mărea și mai mult, dacă e posibil, limpezimea și splendoarea sa.

— Nu crezi că asta îi scade prețul? întrebă cu interes Mr. Watkins, imediat ce putu vorbi, căci surpriza și bucuria îi tăiaseră la început respirația.

— Nici un pic! răspunse Cyprien. Dimpotrivă, e o curiozitate în plus, care clasează această piatră în familia atât de rară a „diamantelor cameleon!...” Hotărît lucru, se pare că nu e frig în pipota lui Dada, deoarece schimbările de nuanță ale diamantelor colorate se datoresc variației subite de temperatură, după cum s-a semnalat destul de des în cadrul societăților științifice!

— A!... Slavă cerului, iată-te regăsit, frumosule! repeta mereu Mr. Watkins, strângînd diamantul în mîină, ca pentru a se asigura că nu visează. Prea multe griji mi-ai făcut cu escapada ta, stea ingrată, ca să te mai las vreodată să fugi!

Și el îl ridica în dreptul ochilor, îl mîngîia cu privirea și părea gata să-l înghită, urmînd pilda lui Dada!

În acest timp, Cyprien, cerînd de la Bardik un ac cu ață groasă, cusu cu grijă pipota struțului, apoi, după ce închise printr-o altă cusătură incizia făcută la gît, îi desfăcu legăturile care-l făceau neputincios.

Dada, foarte abătut, stătea cu capul plecat și nu părea de loc dispus să fugă.

— Crezi că o să-și revină, domnule Cyprien? întrebă Alice, mai mișcată de suferințele favoritului ei, decît de reapariția diamantului.

— Cum adică, miss Watkins, să nu cred că-și va reveni? ! răspunse Cyprien. Îți închipui că aș fi încercat operația dacă n-aș fi fost sigur?... Nu! în trei zile, nici

nu va mai simți că a fost operat și nu vor trece două ore pînă va începe să-și umple din nou buzunarul pe care i l-am golit!

Liniștită de această promisiune, Alice adresă tînarului inginer o privire recunoscătoare care îl răsplătea pentru toată truda.

În acest moment, Mr. Watkins, reușind sase convingă că era în toate mințile și că regăsise într-adevăr steaua sa minunată, părăsi fereastra.

— Domnule Mere, zise el cu glas maiestuos și solemn, mi-ai făcut un mare serviciu și nu știu cum voi putea vreodată să mă achit pentru asta!

Inima lui Cyprien începu să bată cu putere.

Să se achite!... Ei! Mr. Watkins avea un mijloc foarte simplu! îi era atît de greu să-și țină promisiunea și să-i dea pe fiica sa, pe care o făgăduise celui care ar aduce Steaua Sudului?! În adevăr, nu era ca și cum ar fi adus-o din fundul Transvaal-ului?

Iată ce-și spunea, dar era prea mîndru ca să se exprime cu voce tare, fiind aproape sigur, de altfel, că gîndul acesta se va ivi de la sine în capul fermierului.

Totuși, John Watkins nu spuse nimic despre asta și, după ce făcu semn fiicei sale să-l urmeze, părăsi cabana și se întoarse la locuința sa.

E de la sine înțeles că, după cîteva minute, Matakîț își recapătă libertatea. Dar lipsise foarte puțin ca nenorocitul să fi plătit cu viața lăcomia lui Dada și, în adevăr, scăpase ca prin urechile acului.

XXIII

STATUIA COMANDORULUI

Fericitul John Watkins, acum cel mai bogat fermier al Griqualand-ului, după ce dăduse un prim banchet, pentru a sărbători nașterea Stelei Sudului, nu putea decît să dea un al doilea, pentru a-i sărbători regăsirea. Numai că, de astă dată, putem fi siguri că aveau să se ia toate măsurile de precauție pentru ca diamantul să nu mai dispară — și nici Dada nu mai fu invitat la petrecere.

În după-amiaza zilei următoare, festinul se desfășura în toată splendoarea lui.

De dimineață, John Watkins îi invitasese pe toți comesenii săi obișnuiți, comandase la măcelăriile districtului cantități de carne care ar fi ajuns să sature o companie de infanterie, îngrămădisese în cămară toate proviziile, toate cutiile de conserve, toate sticlele de vinuri și de lichioruri străine pe care le putuseră furniza localurile din împrejurimi.

La ora patru după-amiază, masa era aranjată în sala cea mare, sticlele așezate în ordine pe bufet și sferturile de bou și de oaie puse la fript.

La ora șase, invitații începură să sosească, îmbrăcați în cele mai frumoase veșminte. La șapte, tonul conversației era atît de ridicat, încît i-ar fi fost greu unei trîmbițe să domine gălăgia. Se aflau acolo Mathys Pretorius, care-și recăpătase liniștea de cînd nu se mai temea de farsele de prost gust ale lui Annibal Pantalacci, Thomas Steel, în plină forță și sănătate, samsarul Nații an, fermieri, mineri, negustori, ofițeri de poliție.

La porunca domnișoarei Alice, Cyprien nu putuse refuza să asiste la acest banchet, deoarece

fata era silită să apară și ea. Dar amîndoi erau destul de triști, căci — lucru prea evident — de cincizeci de ori milionarul Watkins nu se mai putea gîndi să-și dea fiica unui mic inginer „care nu știe nici măcar să fabrice diamante!” Da, egoistul moșneag ajunsese să-l trateze astfel pe tînărul savant, căruia îi datora, în realitate, noua sa bogăție!

Banchetul se desfășura, deci, în mijlocul entuziasmului prea puțin reținut al comensalilor.

În fața fericitului fermier — și nu în spatele lui, de data asta — Steaua Sudului, așezată pe o perniță de catifea albastră, sub dublul adăpost al unei colivii din bare de metal și al unui glob de sticlă, scînteia la lumina luminărilor.

Se închinase pînă atunci de zece ori pentru frumusețea ei, pentru limpezimea ei, pentru strălucirea ei fără egal.

Era o căldură apăsătoare.

Izolată și parcă retrasă în sine, în mijlocul tumultului, miss Watkins părea că nu aude nimic. Îl privea pe Cyprien, tot atît de abătut ca și ea, și era gata să plîngă.

Trei lovituri puternice în ușa sălii făcură să înceteze brusc zgomotul discuțiilor și clinchetul paharelor.

— Intră! strigă Mr. Watkins, cu vocea sa răgușită.

Oricine ai fi, vii tocmai la timp, dacă ți-i sete!

Ușa se deschise.

Silueta deșirată și descărnată a lui Jacobus Vandergaart se ivi în prag.

Toți comensalii se priviră, foarte surprinși de această apariție neașteptată. Întregul ținut cunoștea foarte bine motivele dușmăniei dintre cei doi vecini,

John Watkins și Jacobus Vandergaart, așa încît un freamăt surd făcu înconjurul mesei. Fiecare se aștepta la ceva grav.

Se lăsase o tăcere adîncă. Toți ochii erau îndreptați spre bătrînul șlefuitor cu părul alb. Acesta, în picioare, eu brațele încrucișate pe piept, cu pălăria pe cap, îmbrăcat cu redingota sa lungă, neagră, de zile mari, părea însuși spectrul răzbunării.

Mr. Watkins se simți cuprins de o spaimă ciudată și de un tremur ascuns. El păli sub stratul roșu-aprins pe care vechile deprinderi alcoolice i-l imprimaseră definitiv pe pomeți. Totuși, fermierul încercă să lupte împotriva acestui sentiment nelămurit, pe care nu și-l putea explica, adresîndu-se lui Jacobus:

— Ei, e multă vreme, vecine Vandergaart, de cînd nu mi-ai făcut favoarea să mă vizitezi! Ce vînt te aduce în această seară?

— Vîntul justiției, vecine Watkins! răspunse cu răceală bătrînul. Vin să-ți spun că dreptatea va triumfa în sfîrșit și va ieși la iveală, după o eclipsă de șapte ani! Vin să te anunț că a sunat ceasul compensației, că îmi recapăt bunul și că acest Kopje, care a purtat totdeauna numele meu, îmi aparține de acum înainte în mod legal, cum n-a încetat niciodată să-mi aparțină din punct de vedere al dreptății!... John Watkins, m-ai deposedat de pămîntul pe care eram stăpîn!... Astăzi, legea te deposedează pe dumneata și te obligă să-mi restitui ceea ce mi-ai luat!

Pe cît se simțise de înfiorat John Watkins la început, de apariția neașteptată a lui Jacobus Vandergaart și de pericolul vag pe care ea părea să-l anunțe, pe atît natura sa, sangvină, violentă, îl

îndemna acum să înfrunte deschis un pericol direct și bine precizat. Așa că, lăsându-se pe spătarul fotoliului, începu să rîdă disprețuitor.

— Moșneagul e nebun! spuse el, adresîndu-se comensilor. Am crezut totdeauna că-i lovit cu leuca!... Se pare că, de cîțva timp, boala s-a agravat!

Cei din jurul mesei aplaudară această grosolănie. Jacobus Vandergaart nici nu clipi.

— Cine rîde la urmă, rîde mai bine! reluă el, scoțînd o hîrtie din buzunar. John Watkins, știi că o judecată contradictorie dar definitivă, confirmată la apel, și pe care nici regina n-ar mai putea să o caseze, ți-a atribuit în acest district terenurile situate la apus de al douăzeci și cincilea grad de longitudine estică față de meridianul Greenwich și mi-a atribuit pe cele ce se găsesc la răsărit de acest meridian?

— Chiar așa, preacinstite flecar! strigă John Watkins. Si tocmai de aceea ai face mult mai bine să te duci și să te culci, dacă ești bolnav, decît să vii și să deranjezi de la cină niște oameni vrednici care nu datorează nimănui nimic!

Jacobus Vandergaart desfăcuse hîrtia.

— Iată o declarație, reluă el cu o voce mai blîndă — o declarație a Comitetului cadastral, contrasemnată de guvernator și înregistrată la Victoria, cu data de alaltăieri — care constată o eroare materială introdusă pînă azi în toate planurile Griqualand-ului.

Această eroare, comisă de geodezii însărcinați acum zece ani cu măsurarea districtului, care n-au ținut seama de declinația magnetică în determinarea exactă a nordului, această eroare, zic, falsifică toate hărțile și toate planurile bazate pe

releveele lor. În urma rectificării efectuate, al douăzeci și cincilea grad de longitudine estică se găsește — la latitudinea noastră — la mai mult de trei mii spre apus. Această rectificare, de acum înainte oficială, mă repune, așadar, în posesiunea Kopje-ului care îți revenise — căci, după părerea tuturor jurisconsulților și a șefului justiției în persoană, hotărîrea judecătorească nu pierde nimic din puterea ei! Iată, John Watkins, ce aveam să-ți spun!

Fie că fermierul nu înțelesese prea bine, fie că prefera să refuze în mod sistematic să înțeleagă, el încercă să răspundă bătrînului șlefuitor printr-un nou hohot de rîs disprețuitor.

Dar, de data aceasta, rîsul suna fals și nu găsi ecou în jurul mesei.

Toți martorii acestei scene, uluiți, îl priveau țintă pe Jacobus Vandergaart și păreau puternic impresionati de gravitatea sa, de siguranța vorbelor sale, de certitudinea de nezdruccinat pe care o exprima întreaga lui ființă..

Misitul Nathan se făcu, primul, interpretul sentimentului general.

— Ceea ce spune domnul Vandergaart nu are nimie absurd, la prima vedere, remarcă el, adresîndu-se lui John Watkins. Această eroare de longitudine a putut fi într-adevăr comisă, la urma urmei, și poate că ar fi mai bine, înainte de a ne pronunța, să așteptăm, lămuriri mai complete.

— Să așteptăm lămuriri?! strigă Mr. Watkins, izbind cu pumnul în masă. N-am ce face cu lămuririle !... Nu-mi pasă de lămuriri!... Sînt la mine acasă, da sau nu?... Mi s-a confirmat dreptul de posesiune a Kopje-ului printr-o hotărîre definitivă, a cărei

validitate o recunoaște chiar acest crocodil bătrîn?... Eibine, ce mă interesează restul?!... Dacă vrea cineva să conteste dreptul de posesie pașnică a bunurilor mele, voi face ceea ce am mai făcut, mă voi adresa tribunalelor și vom vedea cine va avea câștig de cauză!

— Tribunalele și-au spus ultimul cuvînt, replică Jacobus Vandergaart, cu calmul lui neînduplecat. Totul se reduce acum la o chestiune de fapt: al douăzeci și cincilea grad de longitudine estică trece sau nu trece prin linia trasată pe planurile cadastrale? Or,, acum s-a recunoscut în mod oficial că s-a greșit în această privință și concluzia inevitabilă este că reintru în posesia Kopje-ului.

Spunînd acestea, J; cobus Vandergaart arată constatarea oficială pe cais o avea în mîină și care era întărită cu toate timbrele și sigiliile.

Indispoziția lui John Watkins creștea văzînd cu ochii. Se agita pe scaun, încerca să rînjească, dar nu prea reușea. În clipa aceea, privirea îi căzu împlător pe Steaua Sudului, ceea ce păru să-i redea încrederea care începea să-l părăsească.

— Și chiar dacă ar fi așa, strigă el, dacă ar trebui să renunț, în pofida oricărei dreptăți, la această proprietate, care mi-a fost atribuită în mod legal și de care mă bucur în pace de șapte ani, ce-mi pasă, la urma urmei? Nu am cu ce mă consola — de-ar fi numai această bijuterie, pe care pot s-o pun în buzunarul vestei și s-o apăr astfel de orice surpriză?

— încă o eroare, John Watkins, ripostă sec Jacobus Vandergaart. Steaua Sudului îmi aparține, de acum înainte, ca și toate produsele Kopje-ului aflate în mîinile dumitale, ca mobilierul acestei case, vinul din sticle, carnea rămasă în farfurii!... Totul este al

meu aici, deoarece provine din nedreptatea ce mi s-a făcut!... Si n-avea nici o teamă, mi-am luat măsurile de prevedere!

Jacobus Vandergaart bătu din palmele lui descărnate.

Imediat, agenții de poliție, în uniformă neagră, se iviră în prag, urmați de un ofițer al șerifului, care intră autoritar și puse mîna pe spătarul unui scaun.

— În numele legii, zise el, declar sechestrate provizoriu toate valorile mobile și, în general, toate obiectele de oarecare preț care se găsesc în această casă!

Toți cei prezenți se ridicaseră în picioare, în afară de John Watkins. Fermierul, distrus, răsturnat în marele său fotoliu de lemn, părea lovit de trăsnet. Alice se aruncase de gîtul lui și căuta să-l îmbrăbăteze.

Jacobus Vandergaart nu-l pierdea din vedere. Îl privea chiar mai mult cu milă decît cu ură, supraveghind Steaua Sudului, care strălucea mai puternic ca totdeauna în mijlocul acestui dezastru.

— Ruinat!... Ruinat!...

Doar aceste cuvinte mai ieșeau acum de pe buzele tremurătoare ale lui Mr. Watkins.

În clipa aceea, Cyprien se ridică în picioare și zise, cu o voce gravă:

— Domnule Watkins, deoarece bunăstarea vă este amenințată de o catastrofă ireparabilă, dați-mi voie să văd în acest eveniment doar posibilitatea apropierii mele de fiica dumneavoastră!... Am onoarea să cer mîna domnișoarei Alice Watkins!

XXIV O STEA CARE DISPARE

Cererea tînărului inginer avu efectul unei lovituri de teatru. Oricît de puțin sensibilă ar fi fost natura pe jumătate sălbatică a comesenilor lui John Watkins, aceștia aplaudară zgomotos. Atîta dezinteres nu putea să nu-i impresioneze.

Alice, cu ochii plecați, cu inima bătîndă, fiind poate singura care nu era surprinsă de demersul tînărului, tăcea, lingă tatăl său.

Nenorocitul fermier, copleșit încă de lovitura teribilă pe care o primise, își ridicase capul. Și, în adevăr,, îl cunoștea destul pe Cyprien pentru a ști că, dîndu-i-o pe fiică-sa, asigura viitorul și fericirea Alicei, dar nu voia încă să arate, nici măcar printr-un semn, că nu mai avea nici o obiecție față de căsătorie.

Cyprien, stînjenit acum de demersul public la care îl împinsese elanul afecțiunii sale, simțea el însuși ciudățenia acestei cereri și începea să-și reproșeze că nu fusese mai stăpîn pe sine.

În mijlocul acestei încurcături comune, ușor de înțeles, Jacobus Vandergaart făcu un pas spre fermier.

— John Watkins, zise el, n-aș vrea să abuzez de victoria mea și nu sînt dintre aceia care-și calcă în picioare dușmanii învinși! Dacă mi-am revendicat dreptul, am făcut-o pentru că un om trebuie să procedeze astfel totdeauna! Dar știu din experiență ceea ce repeta avocatul meu, și anume, că rigoarea dreptului e vecină uneori cu nedreptatea, și n-aș vrea ca niște ne- vinovați să suporte povara unor greșeli pe care nu le-au săvîrșit!... Și apoi, sînt

singur pe lume și foarte aproape de mormînt! La ce mi-ar servi atîta bogăție, dacă nu mi-ar fi îngăduit s-o împart cu alții?... John Watkins, dacă vei consimți la unirea acestor doi copii, îi rog să primească drept zestre Steaua Sudului, care mie nu mi-ar folosi la nimic!... în afară de asta, mă. angajez să-i fac moștenitorii mei și să repar astfel,, pe cît posibil, răul involuntar pe care i-l fac încîntătoarei dumitale fiice!

La aceste cuvinte, printre spectatori se produse ceea ce dările de seamă parlamentare numesc o „vie mișcare de interes și simpatie". Toate privirile se în- dreptară spre John Watkins. Ochii acestuia se umeziră brusc și el și-i ascunse cu o mîină tremurîndă.

— Jacobus Vandergaart! strigă el în sfîrșit, nemai-putîndu-și stăpîni sentimentele tumultoase care-l frămîntau. Da!... Esti un om de treabă si te răzbuni în chip nobil pentru răul pe care ți l-am făcut, înlesnind fericirea acestor doi copii!

Nici Alice, nici Cyprien nu puteau răspunde, cel puțin cu voce tare, dar privirile lor răspundeau pentru ei.

Bătrînul îi întinse mîna adversarului său și Mr. Watkins o luă cu însuflețire.

Toți ochii celor de față erau umezi — chiar și cei ai unui bătrîn agent de poliție cu părul cărunț, care părea totuși la fel de aspru ca un funcționar al Amiralității.

John Watkins era într-adevăr transfigurat. Fizionomia lui era acum pe atît de binevoitoare, pe atît de blîndă, pe cît era mai înainte de dură și răutăcioasă.

Cît despre Jacobus Vandergaart, fața lui

austeră își reluase expresia obișnuită, aceea a bunătații celei mai senine.

— Să uităm tot, strigă el, și să bem pentru fericirea acestor copii, dacă domnul ofițer al șerifului binevoiește să ne permită, din vinul pe care l-a sechestrat!

— Un ofițer al șerifului are uneori datoria să se opună vânzării unor băuturi impozabile, zise omul legii surîzînd, dar nu s-a opus niciodată consumării lor!

După aceste cuvinte pline de bună dispoziție, sticlele circulară și cea mai sinceră cordialitate se instaura în sufragerie.

Jacobus Vandergaart, așezat în dreapta lui John Watkins, făcea împreună cu acesta planuri de viitor.

— Vom vinde tot și-i vom urma pe copii în Europa! spunea el. Ne vom stabili lingă ei la țară și vom mai avea de trăit zile frumoase!

Alice și Cyprien, așezați alături, discutau încet, în limba franceză — discuție care nu părea mai puțin interesantă, judecînd după însuflețirea celor doi parteneri.

Se făcuse mai cald ca oricînd. O căldură grea și apăsătoare usca buzele pe marginea paharelor și-i transforma pe toți comensii în tot atîtea mașini electrice, gata să scapere scînteii. În zadar fuseseră deschise ușile și ferestrele. Nici cea mai ușoară adiere nu făcea să tremure flacăra luminării.

Fiecare simțea că la o asemenea presiune atmosferică nu exista decît o singură soluție: una din acele furtuni, însoțită de tunete și de ploi torențiale, care, în Africa Australă, iau înfățișarea unei conjurații a tuturor elementelor naturii. Această furtună era așteptată, dorită ca o ușurare.

Deodată, un fulger aruncă o lumină verzuie pe fețele tuturor și, aproape imediat, bubuiturile tunetelor, rostogolindu-se deasupra câmpiei, anunțară că în cu-rînd va începe concertul.

În clipa aceea, o rafală neașteptată, pătrunzînd în încăpere, stinse toate luminile. Apoi, fără nici un răgaz, cataractele se deschiseră și începu potopul.

— Ați auzit, imediat după lovitura de trăsnet, un mic zgomot sec? întrebă Thomas Steel, în timp ce ferestrele erau închise în grabă și se reaprindeau luminările. Parcă s-ar fi spart un glob de sticlă!

Imediat, toate privirile se îndreptară instinctiv spre Steaua Sudului...

Diamantul dispăruse.

Totuși, nici colivia de fier, nici globul de sticlă care-l acopereau nu-și schimbaseră locul, fiind în mod evident imposibil oricui să se fi atins de el.

Fenomenul părea să țină de domeniul miracolului.

Cyprien, care se aplecase iute înainte, observă, pe perna de catifea albastră, în locul diamantului, un fel de pulbere cenușie. Nu-și putu reține un strigăt de uimire și explică scurt ceea ce se petrecuse:

— Steaua Sudului a explodat!

Toată lumea știe, în Griqualand, că aceasta este o boală specifică diamantelor din ținut. Nu se vorbește despre ea, pentru că le scade considerabil valoarea; dar fapt este că, în urma unei acțiuni moleculare neexplicate, cele mai prețioase dintre aceste pietre explodează cîteodată ca niște simple petarde. În acest caz, nu mai rămîne din ele decît puțin praf, bun cel mult la întrebuițări industriale.

Tînărul inginer era, evident, mult mai preocupat de aspectele științifice ale accidentului, decît de pierderea enormă care rezulta de aici pentru el.

— Ceea ce e ciudat, zise el, în mijlocul uluirii generale, nu e faptul că piatra a explodat în aceste condiții, ci că a așteptat pînă astăzi ca să explodeze! De obicei, asta se-ntîmplă mai curînd la cel mult zece zile după tăiere, nu-i așa, domnule Vandergaart?

— Întru totul exact și e prima dată în viața mea că văd explodînd un diamant după trei luni de la șlefuire! declară bătrînul, cu un suspin. Gata! A fost scris ca Steaua Sudului să nu fie a nimănui! adăugă el. Cîndmă gîndesc că, pentru a împiedica acest dezastru, ar fi fost suficient ca piatra să fie unsă cu un strat subțire de grăsime...

— Adevărat? strigă Cyprien, cu satisfacția omului care a găsit în sfîrșit explicația unui fenomen greu de înțeles. În acest caz, totul se explică! Fragila stea a găsit, fără îndoială, în pipota lui Dada acest strat protector, care a salvat-o pînă astăzi! În adevăr, ar fi făcut mult mai bine să explodeze acum patru luni și să ne cruțe drumul prin Transvaal!

În clipa aceea, băgară de seamă că John Watkins, care părea că se simte rău, se agita violent în fotoliu.

— Cum puteți trata cu atîta ușurință un asemenea dezastru? zise el, în sfîrșit, roșu de indignare. Pe cîntea mea, stați la taclale despre cele cincizeci de milioane volatilizate, ca și cum ar fi vorba despre o simplă țigară !

— Ceea ce arată că sîntem filozofi! răspunse Cyprien. Trebuie să fii înțelept, cînd înțelepciunea

devine necesară !

— Fiți filozofi cît vreți, replică fermierul, dar cincizeci de milioane sînt cincizeci de milioane și nu se găsesc în drum!... Ah, ascultă, Jacobus, astăzi mi-ai făcut un serviciu strașnic, fără să-ți dai seama! Cred că și eu aș fi explodat ca o castană, dacă Steaua Sudului ar mai fi fost a mea!

— Ce vreți? reluă Cyprien, privind cu drag chipul fraged al domnișoarei Watkins, așezată lîngă el. Am dobîndit, chiar în această seară, un diamant atît de prețios, încît nu m-ar putea mîhni pierderea oricărui altul!

Așa luă sfîrșit, printr-o lovitură de teatru demnă de istoria sa, atît de scurtă și atît de agitată, cariera celui mai mare diamant șlefuit pe care l-a văzut vreodată lumea.

Vă închipuiți că un asemenea sfîrșit n-a contribuit puțin la confirmarea superstițiilor care circulau pe seama lui în Griqualand. Mai mult ca oricînd, cafrii și minerii erau siguri că diamante atît de mari nu pot să aducă decît nenorocire.

Jacobus Vandergaart, care era mîndru că-l șlefuisese, și Cyprien, care se gîndea să-l ofere muzeului Școlii de Mine, erau, în fond, mai dezamăgiți decît arătau, în urma acestui deznodămînt neașteptat. Dar, în definitiv, pămîntul își continua drumul ca mai înainte și nu s-ar putea spune că pierdea mare lucru în afacerea aceasta.

Toate aceste evenimente la un loc, aceste emoții dureroase — pierderea averii, urmată de pierderea Stelei Sudului — îl zdruncinaseră grav pe John Watkins. Căzu la pat, zăcu cîteva zile, apoi se stinse. Nici îngrijirile devotate ale fiicei sale și ale lui Cyprien, nici chiar îmbărbătările lui Jacobus

Vandergaart, care se așeză la căpățiul său și-și petrecu timpul încercînd să-i dea curaj, nu putură atenua teribila lovitură. În zadar acest om admirabil îi făcea cunoscute planurile lui de viitor, vorbindu-i despre Kopje ca despre proprietatea lor comună, cerîndu-i părerea asupra măsurilor ce trebuiau luate și asociindu-l totdeauna la proiectele sale. Bătrînul fermier era lovit în orgoliul său, în ideea sa fixă de proprietar, în egoismul său, în toate obiceiurile sale; se simțea pierdut.

Într-o seară, îi chemă la el pe Alice și pe Cyprien, le uni mîinile și, fără a pronunța nici un cuvînt, își dădu ultima suflare. Nu supraviețuise nici două săptămîni scumpei sale stele.

Și, în adevăr, părea că exista o strînsă legătură între bogăția acestui om și soarta acestei pietre stranie. Cel puțin coincidențele erau de așa natură, încît explicau, într-o oarecare măsură, fără a le justifica în fața rațiunii, ideile superstițioase care circulau în Griqualand. Steaua Sudului „adusese nenorocire” posesorului ei, în sensul că ivirea incomparabilei geme pe scena lumii marcase declinul prosperității bătrînului fermier.

Dar ceea ce nu vedeau limbușii taberei, e că adevărata origine a acestei nenorociri se afla chiar în păcatele lui John Watkins, păcate care purtau în germene, ca pe o fatalitate, decepțiile și ruina. Destule nenorociri în lumea asta sînt puse pe seama unui ghinion misterios, avînd ca unică bază, dacă pătrunzi pînă în miezul lucrurilor, chiar acțiunile celor asupra cărora se abat! Există și nenorociri nemeritate; dar există mult mai multe care se explică absolut logic și care pot fi deduse, asemeni concluziei unui silogism, din premisele puse

de subiect. Dacă John Watkins n-ar fi umblat atîta după profit, dacă n-ar fi acordat o importanță exagerată, mai curînd criminală, acestor mici cristale de carbon, numite diamante, descoperirea și dispariția Stelei Sudului l-ar fi lăsat rece — cum îl lăsaseră pe Cyprien — și sănătatea lui fizică și morală n-ar fi fost la cheremul unui accident de acest fel. Dar el își pusese tot sufletul în diamante și trebuia să piară prin ele.

Cîteva săptămîni mai tîrziu, căsătoria lui Cyprien Mere cu Alice Watkins fu celebrată foarte simplu și spre marea bucurie a tuturor. Alice era acum soția lui Cyprien...

Ce-și putea dori mai mult pe lume?

De altfel, tînărul inginer era mai bogat decît își imagina ea și decît credea el însuși.

În adevăr, în urma descoperirii Stelei Sudului, claim-ul său, fără ca el s-o știe, căpătase o valoare considerabilă. În timpul călătoriei lui prin Transvaal, Thomas Steel continuase exploatarea și, această exploatare fiind dintre cele mai rodnice, ofertele pentru cumpărarea părții lui Cyprien se îngrămădiseră de pretutindeni. Așa că, înainte de plecarea spre Europa, o vîndu cu peste o sută de mii de franci, bani gheață.

Alice și Cyprien părăsiră fără întîrziere Griqualand-ul, pentru a se întoarce în Franța — dar nu înainte de a asigura viitorul lui Li, Bardik și Matakkit, acțiune la care se asociase și Jacobus Vandergaart.

Bătrînul șlefuitor își vîndu pămîntul unei companii, condusă de fostul misit Nathan. După ce termină cu bine lichidarea acestei afaceri, el veni în Franța pentru a fi împreună cu copiii săi adoptivi

care, datorită muncii lui Cyprien, meritului său recunoscut, primirii pe care lumea savantă i-o făcuse la întoarcere, și-au asigurat bunăstarea, după ce-și asiguraseră fericirea.

Cît despre Thomas Steel, reîntors în Lancashire cu douăzeci de mii de lire sterline, s-a căsătorit, vînează vulpi ca un gentleman și-și bea înj fiecare seară sticla de Porto; și acesta nu e cel mai bun lucru pe care-l face.

Vandergaart-Kopje n-a secăt încă și continuă să furnizeze anual, în medie, a cincea parte din diamantele exportate de Colonia Capului; dar nici un miner n-a avut norocul sau neșansa de mai găsi aici o altă Stea a Sudului!